

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAMİ BİLİMLER ANABİLİM DALI
İSLÂM MEZHEPLERİ TARİHİ BİLİM DALI

**HİZBU'T-TAHRİR VE ERCÜMEND ÖZKAN'IN
SİYASİ VE DİNİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç.Dr. Ahmet BAĞLIOĞLU

HAZIRLAYAN
Yusuf ELMAS

ELAZIĞ 2008

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAMİ BİLİMLER ANABİLİM DALI
İSLÂM MEZHEPLERİ TARİHİ BİLİM DALI

**HİZBU'T-TAHRİR VE ERCÜMEND ÖZKAN'IN
SİYASİ VE DİNİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez 10/03/2008 tarihinde Temel İslâmi Bilimler Anabilim Dalı İslâm Mezhepler Tarihi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak aşağıdaki jüri üyeleri tarafında oy birliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Başkan
Doç. Dr. İskender OYMAK

Danışman
Yrd. Doç.Dr. Ahmet BAĞLIOĞLU

Üye
Doç. Dr. Mehmet ATALAN

Tasdik olunur
...../...../2008

Bu tezin kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
...../...../..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü
Doç. Dr. Ahmet AKSİN

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****HİZBU'T-TAHRİR VE ERCÜMEND ÖZKAN'IN
SİYASİ VE DİNİ GÖRÜŞLERİ**

Yusuf ELMAS

**T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAMİ BİLİMLER ANABİLİM DALI
İSLÂM MEZHEPLERİ TARİHİ BİLİM DALI
2008, Sayfa: IX -193**

Hizbu't-Tahrir hareketi Filistin'in İsrail tarafından işgal edilmesi üzerine özellikle bu bölgede emperyalistlerin etkisine karşı Takiyuddin en- Nebhani tarafından kurulan bir harekettir. Hareket hiçbir zaman resmiyet kazanmadı. İlegal olarak faaliyetlerini sürdürdü. Ders halkaları vasıtasıyla kadrolaşmaya gittiler. Gayeleri İslam'a dayalı bir Hilafet Devleti kurmaktı. İslam'ın iktidarında kullanacakları anayasalarını belirlediler.1967 yılında bir anda ülkemizde adında bahsedildi. Bazı üyelerinin devlet güçleri tarafından yakalanması elebaşlarının da aranıyor olmasıyla ülke gündemine bir anda oturdu. Ülkemizde o yıllarda Ercümend Özkan temsilciliğini yapıyordu. Daha sonra Özkan hareketi bıraktı.

Ercümend Özkan Hizbu't-Tahrir örgütüyle adını duyurdu. Özellikle gelenek olarak yaşanan İslam'ı eleştirdi. İnsanları Kur'an İslam'ına çağırdı. Hemen her konuda fikir beyan etti. Kendine ait orijinal fikirleri olan Özkan bu fikirlerinden dolayı sık eleştirildi. Özkan'ın fikirlerinde dönemsel olarak kırılmalar görülür. Önceleri Hizbu't-Tahrir hareketi adına hareket ederken 70'lı yıllarda tamamen bu hareketle bağını kopardı.80'li yıllara geldiğinde İktibas Dergisini çıkardı. Fikirlerini bu yolla insanlara ulaştırmaya çalıştı. Bu dönemde fikirlerini Kur'an ve sahih sünnetle doğrulama yoluna gitti. Meydanları kullanıp fikirlerini geniş kitlelere ulaştırmak için İslami parti kurma girişiminde bulundu. Bunda başarı elde edemedi. 23 Ocak 1995'te vefat etti.

Çalışmamız Hizbut-Tahrir ve Ercümend Özkan'ın Siyasi ve Dini görüşlerini konu edinir. Çalışmamız üç bölümde oluşur. Giriş kısmında takip edilen metod ve yararlanılan kaynaklar hakkında bilgi verildi. Birinci bölümde Hizbu't-Tahrir hareketini kısaca tanıtıldı. İkinci bölümde Ercümend Özkan'ın hayatı ve eserlerini konu edinildi. Üçüncü bölümde ise Özkan'ın Siyasi ve Dini Görüşleri incelenildi.

Anahtar Kelimeler: Hizbu't-Tahrir, Takuyiddin en-Nebhani, Hareket, Ercümend Özkan, İktibas, Fikir.

ABSTRACT

MASTER THESIS
HIZBU'T-TAHRIR AND THE RELIGIONS AND
POLITICAL THOUGHTS OF ERCUMEND OZKAN

Yusuf ELMAS

TC.

UNIVERSITY OF FIRAT
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
THE DEPARTMENT OF BASIC ISLAMIC SCIENCES
SCIENCE OF HISTORY OF ISLAMIC SECTS
2008, Page: IX-193

Hizbu't-Tahrir is a movement. Due to occupation of Palestine by Israel, it was founded especially in that region by Takuyiddin en-Nabhani against to the impressions of Imperialist.

The movement was never official It kept on activities illegal. They tried to staff by means of Course Circle. Their aim was founding a caliphate country that was based on Islam. they determined the constitutions that they used for in the power of Islam. In 1967 suddenly it was mentioned in our country. Due to arrested the same members by the government and searched the gong leaders, It suddenly become a current issue in the country. Ercümend Özkan was the delegate in our country in that years. Afterwords Özkan abandoned the movement.

Ercümend Özkan became prominent with Hizbu't-Tahrir Association. He especially criticized Islam that was experienced traditionally. He called the people to Islam Kor'an He stated his ideas almost the all subjects. He had original opinions, and he was frequently criticized because of them. Periodic changes can be seen in Özkan's opinions. At first: He endeavored in behalf of Hizbu't-Tahrir Association, He completely severed his connection with the movement in 70's. He published İktibas Magazine in 80's. He tried to convey his ideas to people with that way. In that period, he preferred conforming his ideas with Kor'an and real Sunna. He used arenas and attempted to found Islamic Party in order to confirm his ideas to crowd of people But he couldn't succeed. He died in 23 of January 1995.

Our working is about political and religious dictum of Ercümend Özkan it consist of three chapters. Following methods and utilizing sources were given in the introduction chapter. Hizbu't-Tahrir movement is shortly explained in the first chapter. Life of Ercümend Özkan and his work of art took part in the second chapter. In the third chapter. Political and Religious dictums of Özkan were examined.

Key Words: Hizbu't-Tahrir, Takuyiddin en-Nabhani, Movement, Ercümend Özkan, İktibas, Idea.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖNSÖZ	III
KISALTMALAR	V
GİRİŞ	1
I. METOD	1
II. KAYNAKLAR	3
I.BÖLÜM	6
HİZBU'T-TAHRİR	6
I. HİZBU'T-TAHRİR HAREKETİ.....	6
A. Hizbu't-Tahrir Hareketinin Özellikleri.....	6
1. Takiyüddin en-Nebhani ve Hizbu't-Tahrir'in Kurulması	6
2. Hareketin Yapılanması	8
3. Hareketin Kadrolaşması	9
4. Hareketin Faaliyetleri	9
5. Hareketin Gayesi	12
B. Hizbu't-Tahrir Hareketinin İslami Bir Devlet İçin Öngördüğü Anayasası	13
II. HİZBU'T-TAHRİR VE ERCÜMEND ÖZKAN.....	16
A. Hizbu't-Tahrir Dönemi.....	16
B. Hizbu't-Tahrir Sonrası Dönem (1970–1980).....	20
C. Kendisine Özgü Fikirlerin Oluştığı 1980 Sonrası Dönem	22
III. HİZBU'T-TAHRİR HAREKETİ'NİN TOPLUMSAL BOYUTU	23
II. BÖLÜM	35
ERCÜMEND ÖZKAN'IN HAYATI VE ESERLERİ.....	35
I. HAYATI.....	35
A. Biyografisi	35
B. Mücadelesi	39
C. Üslubu	45
II. ESERLERİ.....	46
A. İktibas Dergisi.....	46
B. Yayınlanmış Eserleri.....	49
1. İnanmak ve Yaşamak.....	49
2. İnanmak ve Yaşamak II.....	50
3. İnanmak ve Yaşamak III.....	50
4. Selam ile I.....	51
5. Selam ile II.....	51
6. Ercümend Özkan Yazıları	51
7. Tasavvuf ve İslam.....	52
8. Dünden Yarına Türkiye	53
9. Dünden Yarına Dünya	54
III. BÖLÜM.....	55
ERCÜMEND ÖZKAN'IN DİNÎ GÖRÜŞLERİ	55
I. KUR'AN VE SÜNNET ANLAYIŞI	55
A. Kur'an Anlayışı	55
1. Tefsir ve Te'vil	62
2. Kuran'ın İstedığı İtikat	64

B. Sünnet Anlayışı.....	71
C. Kur'an- Sünnet İlişkisi.....	73
II. NÜBÜVVET ANLAYIŞI.....	77
A. Elçilik ve Allahın Elçiliği.....	77
B. Peygamber ve Masumiyet.....	79
III. TASAVVUF ANLAYIŞI.....	84
A. Velayet –Velilik.....	89
B. Keramet ve Rabıta.....	93
C. Zikir –Zikrullah.....	94
D. Mehdilik.....	96
IV. BÖLÜM.....	97
ERCÜMEND ÖZKAN'IN SİYASİ GÖRÜŞLERİ.....	97
I. İSLAM VE SİYASET.....	97
A. İslam Siyaseti Düşüncesi.....	97
B. İslam Siyasetinin Dışındaki Siyasi Düşünce Alanları.....	104
C. İslami Siyasetin Vasıtaları.....	113
D. Siyasi Yönetim.....	124
E. Din'in Siyasete Etkisi.....	130
II. MÜSLÜMAN AHLAKI.....	138
III. MEZHEP ANLAYIŞI.....	141
IV. İSLAMİ HAREKET.....	147
A. Türkiye'de İslami Hareket.....	150
B. İslami Hareket Çerçevesinde İran Devriminin Yansımaları.....	157
V. İSLAM VE TERÖR.....	158
SONUÇ.....	161
BİBLİYOGRAFYA.....	165
EK: 1.....	173
HİZBU'T-TAHRİR HAREKETİNİN İSLAMİ BİR DEVLET İÇİN ÖNGÖRDÜĞÜ ANAYASASI.....	173

ÖNSÖZ

İnsanın hayatında fikirlerin ve insanların çok önemli rolü vardır. İnsan hayatı boyunca çeşitli fikirlerle, hareketlerle, kişilerle muhatap olur ve onlardan etkilenir, ama insanları en çok ilgilendiren fikirlerdir. Çünkü insanın hayatına yön veren, davranışlarını şekillendiren, inancını belirleyen fikirlerdir. Hizbu't-Tahrir hareketi Filistin bölgesinde ortaya çıkmış ve hilefeti amaçlayan bir harekettir. Zamanla etkisini diğer ülkelerde de göstermiştir. Bu etkilenme ülkemize de sirayet etmiş ve ülkemizde bu hareketin temsilciliğini önceleriERCÜMEND ÖZKAN yapmış, daha sonra fikri çatışma yaşamış bu hareketten tamamen ayrılmıştır.

Araştırmamızda Türkiye’de üzerinde geniş anlamda çalışma yapılmayan yaşadığı dönemde adında sık sık bahsettiren bu şahsiyetin; İlk önceleri Türkiye temsilciliğini yaptığı Hizbu't-Tahrir Hareketini ve Özkan'ın siyasi ve dini görüşlerini ele alacağız.

Ülkemizde özellikle İran’daki devrim ve tercüme faaliyetlerinin etkisiyle bir takım insanlar radikal İslami söylemler içine girdiler. Bu söylemler bir takım insanları devletiyle, toplumuyla ve hemen herkesimle kavgalı hale getirir oldu. Birçok insanımız bu fikirlerinden dolayı devlet kademelerinde görev almaz oldu. Bunu da İslam adına yaptılar. Bu tür hareketler birçok kaliteli insanımızın fikirlerini toplumun istifadesine sunmasına engel oldu, böyle beyinlerimiz kaybolup gitti. Bu tür söylemler ve hareketler ülkemizde 90’lı yıllara gelindiğinde birçoğunun tamamen bittiğini bu insanların çoğunun savundukları ve yaptıkları eylemlerinden tamamen koptuğu, hatta bunların yanlışlığından söz etmeye başladığı görüldü. Özkan ve bir zamanlar temsilciliğini yaptığı Hizbu't-Tahrir hareketi dönemin önemli hareketleridir. Amacımız bu tür hareketlerin fikirlerini, düşüncelerindeki süreçleri, değişimleri, tezatları ortaya çıkarmaktır.

Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında çalışmamız sırasında takip ettiğimiz metod ve yararlandığımız kaynaklar hakkında bilgiler verdik. Birinci bölümde Hizbu't-Tahrir hareketini kısaca tanıttıktan sonra Hizbu't-Tahrir’le Özkan’ın ilişkisini ve Özkan’ın fikri yapısının dönemlerini ele aldık. İkinci bölümde Özkan’ın hayatını ve eserlerini ele aldık. Üçüncü bölümde Özkan’ın dini görüşleri adı altında Kur’an Sünnet, Nübüvvet, Fıkıh ve Tasavvufa bakışını inceledik. Dördüncü bölümde ise siyasi konulara bakışını ortaya koymaya çalıştık.

Bu çalışmam süresince fikirlerinden istifade ettiğim ve böyle bir araştırmayı yapmam hususunda beni teşvik ederek yardımlarını hiçbir konuda esirgemeyen hocam

VIII

Yrd. Doç.Dr. Ahmet Bağlıoğlu'na, başından itibaren yardımlarını esirgemeyip değerli görüşleriyle konunun şekillenmesindeki katkılarından dolayı Doç. Dr. Mehmet Atalan'a, çalışmanın yazımında desteklerini benden esirgemeyen Derya şahintürk'e teşekkür ederim.

ELAZIĞ 2008

Yusuf Elmas

KISALTMALAR

ABD	:	Amerika Birleşik Devleti
AÜ	:	Ankara Üniversitesi
AET	:	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AP	:	Adalet Partisi
BHA TV	:	Birleşik Haber Ajansı Televizyonu
Bkz	:	Bakınız
BM	:	Birleşmiş Milletler
CHP	:	Cumhuriyet Halk Partisi
c.	:	Cilt
Çev.,	:	Çeviri
DGM	:	Devlet Güvenlik Mahkemesi
DİA	:	Diyanet İslam Ansiklopedisi
DP	:	Demokrat Partisi
DPT	:	Devlet Planlama Teşkilatı
DTCF	:	Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
İMF	:	Uluslararası Para Fonu
Krş.	:	Karşılaştı
MHP	:	Milliyetçi Hareket Partisi
MİT	:	Milli İstihbarat Teşkilat
MNP	:	Milli Nizam Partisi
MSP	:	Milli Selamet Partisi
MÖ	:	Milletten Önce
MTTB	:	Milli Türk Talebe Birliği
NATO	:	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
ODTÜ	:	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OPEC	:	Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
PTT	:	Posta Telefon Telgraf
RP	:	Refah Partisi
ss.	:	Sayfaları arası
S	:	Sayı
SSCB	:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TC	:	Türkiye Cumhuriyeti
THY	:	Türk Hava Yolları
TBKP	:	Türkiye Birleşik Komünist Partisi
TRT	:	Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

GİRİŞ

I. METOD

Bir çalışma planlı, programlı yapıp, kendine has araştırma yöntemleri belirlenerek ve onlara uygun metodlar kullanılarak ancak başarılı sonuç verir. Araştırmamızda her ilim kendi metotlarıyla ancak sağlıklı sonuca ulaşacağından¹ İslam Mezhepler Tarihi yöntemleri kullanılmıştır.

Kutlu “Mezhepler Tarihi araştırmalarında esas olan, fikirlerin ne zaman, hangi şartlarda, nerede ortaya çıktığını ve kimler tarafından nerelerde benimsendiğin tarafsız bir gözle ve ilmi araştırmalar esasları doğrultusunda ortaya koymaktır”² diyerek araştırmada takip edilecek metotların önemini belirtir. Biz de araştırmamızda bu ilkeye uyarak Hizbu’t-Tahrir’in hangi ortam ve şartlarda çıktığını, nasıl müntesip kazandığını, buna bağlı olarak, bir zaman Türkiye’de temsilciliğini yapan daha sonra ondan ayrılıp bağımsız hareket eden Ercümen Özkan’ın hareket içindeki konumunu, o günün toplumunu ve şartlarını göz önüne alarak tarafsız bir şekilde fikirlerini ortaya koymaya çalıştık.

Bir fikir, mezhep veya inanç araştırılırken tarafsız bir şekilde araştırılmalıdır aksi takdirde yapılacak değerlendirme sağlıklı olmadığı gibi araştırmacıyı da yanlış noktalara sürükler. Araştırmacı araştırmasının sıhhati için taassuplarını inançlarını işin içine sokmadan değerlendirmelerini yapmalıdır. Sağlıklı sonuç çıkarmak için konuyla ilgili bütün bilgi ve belgeler objektif bir şekilde değerlendirilmeli eleştirel ve bütüncül bir yaklaşımla sonuca gidilmelidir. Bunun için ise doğru bilgilerin kullanılması lazımdır. Tabii doğru bilginin elde edilmesi içinde yanlış bilgilerin ayıklanması gerekir.³ Araştırmamızda mümkün mertebe inançlarımızı ve taassuplarımızı katmadan objektif olmaya ve doğru bilgiyi kullanmaya çalıştık. Bu sebeple çalışmamızı direk olarak Özkan’ın yazdığı kitap, çıkardığı dergi ve konferanslarının CD’lerini temin ederek yaptık.

Konunun iyi anlaşılır olması için belli kişiler ve görüşler üzerinde yoğunlaşmaya dikkat edilerek olayların tahlil edilmesinde “insan faktörünün göz önünde bulundurulmasına”⁴ özen gösterilecektir. Bunun sonucunda Özkan’ın İslamcılar arasındaki gerçek yeri ortaya çıkmış olacaktır. Geleneksel İslam mezhepleri

¹ Fuat Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları*, Ankara 1999, 22.

² Sönmez Kutlu, *Türklerin İslamlaşma Sürecinde Mürcie ve Tesirleri*, TDV., Yay., II. Baskı, Ankara 2002, 27.

³ Ahmet Bağlıoğlu, *Orta Doğu Siyasi Tarihinde Dürziler*, Fırat Üniversitesi Araştırma Merkezi Yayınları, Elazığ 2006, 5-6.

⁴ Hasan Onat, *Emeviler Devri Şii Hareketleri ve Günümüz Şiiliği*, Ankara 1993, 2.

tarihçiliğinde kötü ve çizgi dışı görülen bazı görüşlerin, belli görüşlerle veya mezheplerle özdeşleştirildiğinden hareketle şahıslar üzerinde derinleşmenin⁵ yararlı olduğu kanaatini taşımaktayız. Bu metod bize Ercümend Özkan'ın doğumundan başlayarak yetiştiği ortamın, fikri ve siyasi bağlantıların oluşturduğu kişiliğini inceleme imkânını verir.

Bazı fikir ve iddiaların arka planında toplumsal yapı ile siyasi ortam bulunur bu gerçeği göz önünde bulundurarak fikir-hadise irtibatı prensibine⁶ önemli ölçüde yer verdik. Bu metodla Hizbu't-Tahrir ve Ercümend Özkan'ın fikirlerinin sosyal ve dini arka planı ve fikirlerinin toplumdaki etkisini tespit etmeye çalıştık.

Geçmişte meydana gelen fikirlerin oluşumların araştırılması ve ortaya konması günümüzdeki fikir ve oluşumların iyi değerlendirilmesi ve geleceğe daha iyi hazırlanması için önemlidir.⁷ Buna katkıda bulunmak için Ülkemizi bir zaman önemli bir şekilde meşgul eden Hizbu't-Tahrir hareketini ve Ercümend Özkan'ın dini ve siyasi görüşlerini bilimsel metotlarla ortaya koymaya çalıştık.

Tarihi bilinen özel kişiler hakkında belirli bilgiler, çoğu zaman mezheplerin genel tanımlarından daha güvenilir ve değerlidir. Bu sebeple kişiler üzerinde yoğunlaşmak da Mezhepler Tarihi'nin vazgeçilmez metotlarından. Tarihi olayların ortaya çıkışı kişi veya kişilerden meydana gelen topluluklar aracılığıyla gerçekleşmektedir. Tarihte büyük-küçük pek çok olayın meydana gelişinde bazen bir tek kişi veya onun yönlendirdiği topluluklarca gerçekleşmektedir. O halde, bu kişinin kültürü, kişiliği ve inançlarını incelemek yoluyla olayların sebeplerini tespit etmek mümkündür⁸. Bu sebeple araştırmamızda Özkan üzerinde yoğunlaşarak dönemin radikal hareketleri hakkında önemli bilgiler çıkarmaya çalıştık.

Bugüne kadar Özkan'ın Hayatı ve Eserleriyle ilgili geniş bir çalışma yapılmadığında çalışmamızda ilk belge niteliğinde olan Özkan'ın yazılarına ulaşmaya çalıştık. Özkan'ın özellikle dikkate değer fikirlerini doğrudan aldık. Diğer fikirlerini yorumlayarak almaya çalıştık. Yine hayatı, özellikle de mücadelesi hakkında kendisiyle beraber hareket eden ailesinin, arkadaşlarının, dostlarının eserlerine, yazılarına ulaşmaya çalıştık. Onların Özkan hakkındaki görüşlerini çıkarmaya çalışarak Özkan'ı tanıtmaya çalıştık

⁵ Kutlu, *İslam Düşüncesinde İlk Gelenekçiler*, Kitabiyat, II. Baskı, Ankara 2002, 14.

⁶ Onat, *Emeviler Devri Şii Hareketleri ve Günümüz Şiiliği*, 1.

⁷ Bağlıoğlu, *Orta Doğu Siyasi Tarihinde Dürziler*, 5-6.

⁸ Bağlıoğlu, *İnanç Esasları Açısından Dürzilik*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2004, 15-16.

Şüphesizdir ki en iyi çalışma muarızlarının görüşleri de dikkate alınarak yapılan çalışmadır. Böylesi çalışmalarda hata oranı düşük olur. Biz de çalışmamızda bunu dikkate alarak mümkün mertebe Özkan'la ters düşünenlerin yazılarına da ulaşmaya çalıştık, bunlardan alıntılar yaparak Özkan'ı tanımaya çalıştık.

Özkan, yaşadığı dönemde de fikirleri uç sayılmış hatta bu fikirlerinden dolayı mahkûm da olmuştur. Bizim için önemli olan fikirleri ortaya çıkarmaktır. Yoksa fikirlerinin değer teşkil edip etmediği değildir. Biz çalışmamızda Özkan'ın bu görüşlerinden yararlanırken olduğu gibi tırnak içinde nakledip ondan sonra değerlendirme yoluna gittik.

II. KAYNAKLAR

Bir araştırmanın sağlıklı yapılması için üzerinde çalışılacak kaynakların tespiti önemlidir. Üzerinde henüz kapsamlı çalışma yapılmayan konular üzerinde araştırma yaptığımızdan özellikle Hizbu't-Tahrir'le ilgili kaynakları temin etmede sıkıntı yaşadık. Ama ulaştığımız kaynaklar ise ilk kaynaklar olup, belge niteliğindeki kaynaklardır.

Müracaat ettiğimiz kaynaklar Hizbu't-Tahrir ile ilgili Nebhani'nin dilimize çevrilen eserleri, İnternette ki bilgiler ile özellikle yararlandığımız Süha Taci-Faruki'nin *Hizbu't-Tahriri ve Hilafet* adlı eseridir. Nebhani *İslam Nizamı* adlı eserinin son bölümünde anayasa metni verilir. Çalışmamızda özellikle son bölümündeki anayasasında yararlandık. Bu anayasa metnini olduğu gibi aktardık.

Çalışmamızda yararlandığımız Nebhani'nin diğer bir eseri de *İslam Şahsiyeti* adlı eserdir. Bu eserde giriş kısmında Nebhani'nin biyografisi verilir. Biz çalışmamızda özellikle Nebhani'nin biyografisi konusunda bu eserden yararlandık.

Faruki'nin *Hizbu't-Tahriri ve Hilafet* adlı eseri özellikle Hizbu't-Tahrir'i bütün yönleriyle tanıtan ilmi bir eserdir. Eser de hareketin menşei ve gelişim süreci, hareketin ideolojisi, stratejisi, teşkilatlanma şekli, harekete üyelik ve hareketin yönetimle ilgili görüşleri hakkında geniş bilgiler bulmak mümkündür. Ayrıca eserde hareketin hazırlamış olduğu Anayasa tüzüğü ek olarak sunulur. Çalışmamızdaki Hizbu't-Tahrir kısmının temelini bu eserden yararlanarak oluşturduk

Hizbu't-Tahrir örgütü 60'lı yıllarda Türkiye'de bir anda yankı buldu. Dönemin basınında geniş yer aldı. Basın yoluyla hemen her kesim tarafında bilinip duyuldu. Birçok insan basın ve değişik yollarla tepkilerini dile getirdi. Bu yansımalar konusunda araştırmamıza özellikle dönemin gazete ve dergileri önemli belge niteliğinde kaynak oluşturdu. Araştırmamızda bu dönemin gazete ve dergilerinden alıntılar yaparak yararlandık. Özellikle gazete ve dergilerde ki bilgilerinin bazısı haber niteliğinde

olduğundan yazarı belli değildir. Bu bilgileri bulunduğu gazete ismi ve tarihi belirtilerek kaynak gösterdik. İsimleri belli olanları ise yazar ismi, gazete ismi ve tarihini göstererek kaynak gösterdik.

Özkan'la ilgili kaynak bulma konusunda sıkıntı yaşamadık. Hemen hemen Özkan'ın fikirlerinin bulunduğu bütün eserlere ulaştık. Özkan'la ilgili çalışmamızın kaynaklarını Özkan'ın vefatından sonra İktibastaki yazılarının arkadaşları tarafında aynen olduğu gibi bir araya getirilerek oluşturulan kaynaklarla Özkan'ın İktibasta yayınladıkları yazıları oluşturmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümündeki eserleri kısmında Özkan'ın eserlerini uzunca tanıttığımızdan eserlerini bir daha burada tanıtmaya ihtiyacı duymadık. Mücadelesi ve fikirleri için kendisiyle özdeşleşen İktibas Dergisi çalışmamıza önemli kaynaklık etti. Özellikle İktibas Dergisini her yönüyle kendi dilinden tanıtmaya çalıştık.

Ayrıca kaynak olarak Özkan'ın özellikle son yıllarında değişik şekilde birikimini gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında insanlara sunduğu; Konferans, Panel, Televizyon programlarında ki ses kayıtlarından yararlanma yoluna gittik. Bu ses kayıtlarından alıntılar yaptık. Bunların bazılarının tarihi ve konusu belli olduğundan kaynak gösterirken tarihi ve konusuyla beraber gösterdik. Belli olmayanları ise tarihsiz yalnız konuşmanın olduğu mekânı belirtmekle yetindik.

Özkan'ın vefatından bir yıl sonra İktibas Dergisi 205. sayısını *Ercümen Özman Özel Sayısı* olarak çıkardı. Bu sayıda eşi tarafından biyografisi sunulur. Zaman zaman İktibas'ta yayınlanan makaleleri olduğu gibi "Kendi Kalemimde" kısmında verilir. "Analiz" kısmında Özkan'ın Hizbu't-Tahrir sonrası fikri kırılmasında beraber olduğu arkadaşları onun görüşlerinin analizini yapmaktadırlar. "Görüşler" kısmında Özkan'ı tanıyan İslamcılarının yazıları bulunur bu yazıların hemen hepside duygusaldır. "Belgeler" kısmında ise Hizbu't-Tahrir davası tutanakları ve Özkan'la ilgili bazı basın haberleri bulunur. İktibasın bu sayısı çalışmamızın Özkan'ın hayatı, mücadelesi, kişiliği ve üslubu kısımları ile İktibas'ı tanıtmada araştırmamıza önemli derecede kaynaklık eder.

İslami hareket konusunda yaralandığımız önemli bir eser de *Ercümen Özman ile İslami Hareket Üzerine Söyleşi* adlı eserdir. Bu kitap Şubat 1992 ile Mayıs 1992 arasında Abdullah Burak Bircan ve Mehmet Kürşat Atalar'ın Ercümen Özman ile yapmış olduğu söyleşilerden⁹ ibarettir. 1997 yılında anlam yayınları tarafından

⁹ Abdullah Burak Bircan-Mehmet Kürşad Atalar, *Ercümen Özman ile İslami Hareket Üzerine Söyleşi*, Anlam Yayınları, Ankara 1997, 1.

yayınlanılmıştır. Kitapta özellikle İslami Hareketin tanımı ve kapsamı üzerinde durulmakta ve okurun kafasında İslami Hareket konusunda kavramsal bir berraklık amaçlanılmaktadır.

Kitapta Özkan söyleşi boyunca İslami Hareket'i tartışırken Cumhuriyet devri ve özellikle kendi yaşadığı dönemle ilgili anı ve tecrübelerine sıkça rastlanılmaktadır. Mesela; 1960'lardaki MTTB tecrübesi, Necip Fazıl'la olan ilişkisi, Hizbut-Tahrir'le yaşadıkları, Milli Mücadele Gurubunun tahlili, Türkiye'de İslami grup ve şahsiyetlerle olan ilişkileri¹⁰ bunlardandır. Kitap tek bir konuyu ayrıntılı olarak işlemiş ve özellikle yakın tarihle ilgili birçok hususu tanığın ağzından nakletmesi¹¹ için önemlidir. İslami hareket konusunda Özkan'ın fikirlerine hemen hemen bu kitap dışında diğer eserlerinde fikirleri bulunmadığından çalışmamızın İslami hareket konusunda özellikle bu kaynaktan yararlandık.

Çalışmamızın önemli kaynaklarından biri de Alev Erkilet Başer'in *Ortadoğu'da Modernleşme ve İslami Hareketler* adlı eseridir. Türkiye, Mısır ve İran'daki Modernleşme ve İslami hareketlerden bahseder. Türkiye'de ise Ercümen Özman'ın hareketini konu edinir. Özkan'la ilgili ilk çalışma olduğundan önemli ölçüde bize rehberlik etmiştir. Özkan kitapta bir bölümü oluşturduğundan detaylı olarak değil de kısaca ele alınmıştır. Ama buna rağmen çalışmamızda bu eserde önemli ölçüde yararlandık.

Yine araştırmamızda yararlandığımız önemli bir kaynakta İktibas'la aynı doğrultuda fikirler beyan eden Türkiye'deki İslamcılarının bir diğer dergisi olan *Haksöz Dergisi*'dir. Hamza Türkmen editörlüğünü yapmaktadır. Burada özellikle Ercümen Özman ile ilgili sayılarında İslamcılarının onunla ilgili makalelerinde alıntılar yaptık.

¹⁰ Bircan-Atalar, *İslami Hareket Üzerine Söyleşi*, 4.

¹¹ Bircan-Atalar, *İslami Hareket Üzerine Söyleşi*, 5.

I.BÖLÜM HİZBU'T-TAHRİR

I. HİZBU'T-TAHRİR HAREKETİ

A. *Hizbu't-Tahrir Hareketinin Özellikleri*

1. Takiyüddin en-Nebhani ve Hizbu't-Tahrir'in Kurulması

Takiyüddin en-Nebhani 1909'da Kuzey Filistin'in İzcim köyünde, eskiden İslami ilimlere vukufiyeti ile bilinen bir ailede dünyaya geldi. Babası Filistin Eğitim Bakanlığı'ı bünyesinde İslam Hukuku muallimiydi. Ana tarafından dedesi olan Şeyh Yusuf en-Nebhani üretken bir yazardı; bu şahsın Osmanlı memurlarıyla ve siyasi liderleriyle iyi ilişkileri vardı ve kendisi Osmanlı devletinin çeşitli bölgelerinde üst düzey kadılık yaptı. Nebhani'nin ilk tahsili bu iki şahsiyetin gayretleriyle tamamlandı.¹²

Nebhani dedesi ve babasından dini ilimleri öğrendi. Küçük yaşta Kur'an'ı ezberledi. İlkokulu İzcim Köyünde, Liseyi Akka'da okudu. Hukuki konulara ve İslami İlimlerin esaslarına vukufiyet kazanan Nebhani, dedesinin isteği üzerine 1928'de el-Ezher'e girmek üzere Kahire'ye gitti.¹³ Dört yıl sonra mezun olup Filistin'e döndü. Filistin'de Eğitim Bakanlığında lise düzeyinde İslam Hukuku öğretmeni olarak görev aldı. 1938'de öğretmenliği bırakıp ülkedeki şeriat mahkemelerinde görev almayı istedi. Nebhani'yi buna sevk eden şey ise eğitime emperyalistlerin etkisiydi. Önce Tabariyye Şeriat Mahkemesi'nde kâtipliğe başladı. Daha sonra Hayfa Şeriat Mahkemesi Başkâtipliği'ne, ondan sonra ise Ramle Şeriat Mahkemesine kadı olarak atandı. Filistin Yahudilerce işgal edilince Suriye'ye kaçtı. 1948 yılına kadar bu makamda kaldı. Daha sonra 1950 yılındaki istifasına kadar Kudüs şeriat mahkemesinde kadılık yaptı. Hayfa'da kaldığı süreçte 1941 yılında kurulmuş bir İslami cemiyet olan Cemiyetü'l-İ'tisama girdi. Cemiyet dini ve sosyal olayları gündeme aldığı gibi, İslam tarihinin önemli olaylarını da halk çapında programlar düzenleyerek kutlayıp halkın gündemine alıyordu. Nebhani burada Muhammed Nimr el-Hatip'in vekilliği görevini de yürüttü.¹⁴

Nebhani, 1950 Nisan'ındaki seçimlere bağımsız katılıp kazanamadı. 1951 Ağustos'undaki seçimlere tekrar katıldı ve yine kazanamadı. İki seçimde de Baaslı adaylarca mağlup edildi. Bu ikinci yenilgisinden sonra Amman'daki İslami kolejde

¹² Süha Taci Faruki, *Hizbu't-Tahrir ve Hilafet*. Çev., Hasan Aktaş, Yöneliş yay., İstanbul 1998, 13.

¹³ Takiyüddin en-Nebhani, *İslam Şahsiyeti*, Daru'l-Ümmet Yayınevi, II. Baskı, Beyrut 2007, 1.

¹⁴ Faruki, *Hizbu't-Tahrir ve Hilafet*, 13-14.

okutmanlık yaptı. Bu sırada İslami bir parti kurmak için kadılarla, âlimlerle ve önemli şahsiyetlerle görüşüp fikirler almıştır.¹⁵

Devlet memuriyetinden istifa edip ayrıldıktan sonra ölümüne kadar İslami alanda mücadele eden Nebhani, 20 Haziran 1977 yılında Beyrut'ta vefat etti ve burada bulunan İmam'ı Evzai Mezarlığına defnedildi.¹⁶ Nebhaninin eserleri ise şunlardır:

*eş-Şahsiyyetü'l-İslamiyye (3 cilt), Nizam el-Hüküm fi'l-İslam, Nizam el-İktisad fi'l-İslam, Nizam el-Ukubat fi'l İslam, Nizam el-İctima'i fi'l-İslam, et-Tefkir (Düşünme Metodu adı ile dilimize çevrildi), Sür'at'ül Bedihe (Kıvrak Zekâ adı ile dilimize çevrildi), es-Siyase el-İktisadiyye el-Müsla, el-Fikrî el-İslami.*¹⁷

Nebhani önceleri İhvan-ı Müslim'inin görüşlerini benimsedi; bu teşkilatın lideri Hasan el-Benna'yı takdir ediyor, ayrıca konuşmalarında Seyyid Kutup'un görüş ve ifadelerine yer veriyordu. Daha sonra cemaat olarak kalmayı ön planda tuttuğu ve siyasi parti niteliği taşıması için Hasan el-Benna'dan ayrılmıştır. Filistin'in İsrail tarafından işgal edilmesi üzerine bölgenin düzenli bir fikri ve siyasi çalışmayla kurtarılabilceğini düşünen Nebhani, 1949 yılında partinin çatısını ve söylemini oluşturmaya başladı. Onu parti kurmaya sevk eden temel sebebin, 1948'de Arapların İsrail karşısında uğradığı hezimet veya İhvan-ı Müslimin'in lideri Hasan el-Benna'nın öldürülmesinden duyduğu üzüntü olduğu söylenilmektedir.¹⁸

Nebhani 1952 yılı başlarında arkadaşları Esed, Recep Beyyud et-Temimi ve Abdulkadim Zallum ile yeni bir parti kurmaya karar verdiler. Bunlar başta Kudüs olmak üzere gayri resmi toplantılar düzenleyip İslami bir partinin ihtiyacını insanlara telkine çalıştılar. Amaçları siyasi olarak resmi müracaattan önce taraftarlarının sayısal kapasitesini artırmaktı. Hedeflerini halk arasında İslam kardeşliği hissiyatını güçlendirmek olan bir grup olarak takdim ettiler. Hizbu't-Tahrir'i kurmaya yönelik resmi izin müracaatı 17 Kasım 1952'de Amman'daki eyalet valisine arz edildi. Fakat müracaatın cevabı olumsuz oldu. 1953'te İçişlerine ikinci bir müracaat sunuldu. Yine ret cevabı alındı. Reddin gerekçesinde ise; Arap milliyetçiliğinin reddedilmesi ve sosyal dayanışmanın temeli olarak İslami bağın vurgulanmasıydı. Bu da Ürdünlü vatandaşların arasında bölünme yaratacağı endişesi olarak görülüyordu. Bunlara ilaveten "partinin krallıkta geçerli olan yönetimin babadan oğul'a geçme prensibini açık şekilde reddetmesi ile monarşiyi red etmek istemektir" diye yorumlandı. Hükümet bunlara

¹⁵ Faruki, *Hizbu't-Tahrir ve Hilafet*, 18.

¹⁶ en-Nebhani, *İslam Şahsiyeti*, 2.

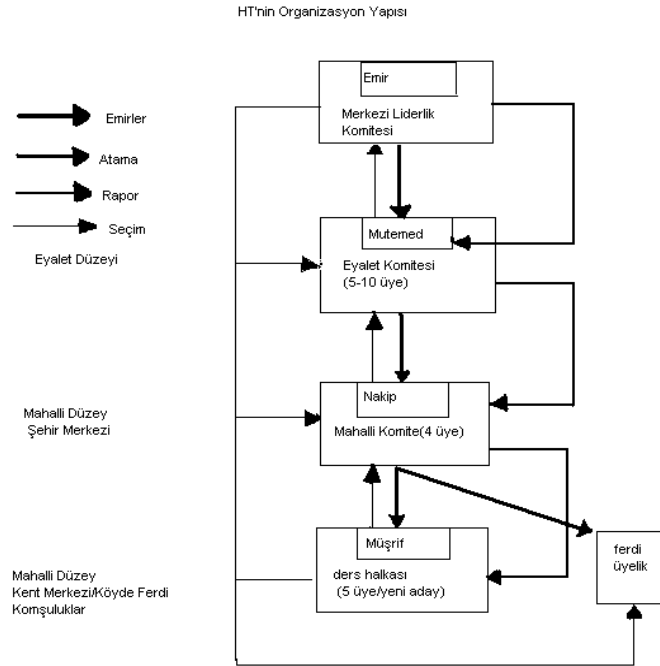
¹⁷ en-Nebhani, *İslam Şahsiyeti*, 2.

¹⁸ Ali Köse, "Hizbü't-Tahriri'l-İslami", *DİA.*, XVIII (1998), 184-185, 184.

dayanarak Hizbu't-Tahrir'i potansiyel bir çatışma sebebi saydığı için izin vermemiştir. Faaliyetlerini de yasaklamıştır. Daha sonra dernek kurma teşebbüsünde bulundularsa da İçişleri Bakanlığı buna da onay vermemiştir. Parti bu anlamda hiçbir zaman resmiyet kazanmamıştır. Fakat hareket alanı daralsa da hareket gayelerini gütmekten vazgeçmemişlerdir.¹⁹ Yaptığı siyasi faaliyetler nedeniyle Nebhani takibe alınmış ve Lübnan'a yaptığı bir ziyaretten sonra Ürdün'e dönmesi engellenilmiştir.²⁰

2.Hareketin Yapılanması

Hareketin idari organları üç düzey halinde sıralandığı piramit şeklinde bir teşkilat yapısı bulunmaktadır. En tepede merkezi liderlik komitesi, onun altında eyalet ve yöre düzeyinde tabi kurullar sıralanmaktadır.²¹ Eyalet düzeyinde eyalet komitesi yer alırken, mahalli düzeyde iki birim vardır. Bunlar, Mahalli Komite ile ders halkalarıdır. Ders halkaları önemli bir parti faaliyetidir. Harekette haberleşme hatları dikey olarak uzanmaktadır. Tepeden tabana akan talimatlar ve tabandan tepeye ulaştırılan düzenli raporlar şeklindedir. İlk liderlik komitesi Kudüs'te bulunurdu. Nebhani'yle birlikte daha sonraları Beyrut'a taşınmıştır. Nihai yetki komite başkanında bulunmakla birlikte İslami prensiplere uygun bir istişare süreci uygulanırdı. Nebhani devrinde tek yetkili kendisiydi. Daha sonra yetkiler Zallum'daydı. Liderliğin görevi partiyi yönlendirmek ve bütün faaliyetlerinin seyrini sevk, idare ve kontrol etmektir. Komite olağanüstü yetkilere sahipti.²² Hareketin yapılanması şöyle şekillenilebilir:



Şekil 1²³

¹⁹ Faruki, *Hizbu't-Tahrir ve Hilafet*, 19-22.

²⁰ Alev Erkilet Başer, *Ortaoğu'da Modernleşme ve İslami Hareketler* Yöneliş yay, İstanbul 2000, 160.

²¹ Köse, "Hizbu't-Tahriri'l- İslami", 184.

²² Faruki, *Hizbu'-Tahrir ve Hilafet*, 166-167.

²³ Faruki, *Hizbu'-Tahrir ve Hilafet*, 168.

3.Hareketin Kadrolaşması

Hareketin kadrolaşma kriterleri kendi kaynaklarından şöyle ifade edilmektedir. Hizb, Müslüman erkek ve kadınları siyah ya da beyaz olmalarına veya Arap olup olmamalarına bakmaksızın üyeliğe kabul eder. Hizb, bütün müslümanların hizbidir. Bütün müslümanları kavmiyetlerine, renklerine ve mezheplerine bakmaksızın İslâm davasını yüklenmeye, onun nizamlarını benimsemeye davet eder, hepsine yalnız İslâm nazarıyla bakar. Kişilerin Hizb'e bağlanma metodu; İslâm akidesine inanıp bağlanma, Hizb'in kültüründe olgunlaşma, Hizb'in fikirlerini ve görüşlerini benimseme yoluyla olur. Kişi Hizb'de eridiği, davetle etkilenip şahsiyeti geliştiği ve fikirlerini, mefhumlarını benimsediği zaman bizzat kendisini Hizb'e bağlı sayar. Hizb'in fertlerini birbirine bağlayan rabıta İslâm Akidesi ve bu akideden kaynaklanan Hizbî kültürdür. Kadınların halkaları erkeklerin halkalarından ayrıdır. Kadınların halkalarını kocaları, mahremleri veya kadınlar yönetir.²⁴ Bir kişinin Hizbu't-Tahrir'in üyeliğine aday olabilmesi için Müslüman olması en az on beş yaşında olması ve başka bir siyasi örgüte veya İslam'a aykırılık belirten herhangi bir derneğe üye olmaması gerekir. Bu şartı tutan herkes ırkı, rengi, milliyeti, mezhebi ve cinsiyeti ne olursa olsun her müslüman üyeliğe alınır.²⁵

4.Hareketin Faaliyetleri

Hareketin ilk zamanlarda faaliyetleri parti görüşlerini belirten broşürleri dağıtmaktan ibarettir. İlk çekirdek kadro özellikle kandil geceleri ve ramazan gecelerinde geniş dinleyici kitlelerine ulaşmaya çalıştı. Kudüs'te bürolar açtılar ancak çok geçmeden bu bürolar polis tarafından kapatılmıştır. Faaliyetler Cami vaazları, halka açık tartışmalar, broşür çalışmalarlarıyla devam etmiştir.²⁶

1954'lı yıllara gelindiğinde hareket mesajını toplumun her kesimine ulaştırdığı, Hükümetin politikalarını eleştirdiği hatta vaaz ve konuşmalarıyla mevcut rejime saldırdığı, halkı otoriteye karşı kıskırttığı şeklinde faaliyetler içinde olduğu görülmüştür. Üyeler, hareketin görüşlerini tebliğ etmeyi şahsi bir görev olarak görmeleri için cesaretlendirilmiş ve gece ders halkalarını mümkün olduğu kadar her yerde düzenlemişlerdi.²⁷ Ders halkası tecrübeli bir parti üyesinin gözetiminde parti ideolojisinin yoğun bir şekilde görüşülmesi için oluşturulmuş, parti üyelerinden ve yeni mensuplardan oluşan küçük bir birimdir. Halka Hizbu't-Tahrir bünyesinde mevcut irşat

²⁴ Hizbu't-Tahrirtp://www.turkiye-vilayeti.org/Hizbu't-Tahrirml/Hizbu't-Tahrir/Hizbu't-Tahrir4.Hizbu't-Tahrir ml 14.12.2007.

²⁵ Faruki, *Hizbu't-Tahrir ve Hilafet*, 190.

²⁶ Faruki, *Hizbu'-Tahrir ve Hilafet*, 22-23.

²⁷ Faruki, *Hizbu'-Tahrir ve Hilafet*, 26-27.

faaliyetlerinin etkili icra edilmesine imkân sağlamaktadır. Haftada bir toplanan ders halkalarının konusu Nebhani'ye ait temel metinlerden belirlenen parti ideolojisidir. Halkalarda bir kişi kısa bir pasajı sesli okur diğerleri de onu takip ederdi. Murakıp bu metni tartışmaya açar, soruları cevaplardı. Murakıp herkesin parçayı anladığına kani olunca başka parçaya geçilirdi. Halkalarda hür fikirlerin yansımasından çok belli olan fikirlerin empozesine gidilirdi. Ders halkalarına bütün Müslümanlar alınabilirdi. Yemin ettirilir, bir kod adı verilir ve böyle bağlanırlardı.²⁸ Ders halkalarına katılan insanlar partiye gönüllü bağışta bulunurdu. Partinin mali kaynakları bu bağışlardan oluşurdu.²⁹

Vaaz ve telkinlerin önü kanunla kesilince hareketin elinde ideolojisini yaymak için tek yol olarak ders halkaları kaldı. Bu da kısa zamanda kitlesel bir tabana ulaşmak için zor bir yoldu. Hareketin halka ulaşmasının başka bir yolu liselerde öğretmenler ve talebelerdi. Öğretmenler harekette aktif olan grubun içindeydi. Zaman zaman ders halkalarının koordine ve denetimini yapıyorlardı. Okullardaki bu siyasi faaliyetler yasaklanınca okul dışında talebelere ve tahsilsiz kişilere yönelik ders halkaları düzenlediler. Böylece halka indiler ki müntesiplerinin çoğu orta seviyedeki tüccarlardan oluşurdu.³⁰ Nebhani geleneksel İslam'ın bir parçası olan ders halkalarını kullanarak çağdaş toplum koşullarında bir İslami Hareket oluşturmayı amaçlamıştır. Hizbu't-Tahrir, ders halkalarında geleneksel ilimlerden yararlanılarak müntesiplerine bir ideoloji kazandırılma yoluna gidilmiştir.³¹

1960'lı yıllarda parti en kritik bir zamana girildiğini belirten bir genelge yayınladı. Bu merhalede birçok yeni faaliyet tatbik konuldu. Bu faaliyetlerin merkezinde kendisine yönelik çalışma, yayılma veya etkileşme süreciydi ki hareket bu kanalla, ideolojisine dayanarak toplumun kavram inanç ve gayelerini birleştirmeye çalışıyordu. Bunların tatbiki yavaşlayınca liderlik 1962 de yeni bir takım çalışmaya girdi. Yayılmayı ön plana alıp popüler olan kesimlere ulaşip destek alma yoluna gidilmiştir. Halk evleri ve umuma açık yerler ziyaret edildi. Heyetlerle şahsi temaslar kurarak ilişkiler canlı tutulmaya çalışıldı. Bütün üyeler ve taraftarlar için haftalık yeni bir ders halkası uygulamaya konulmuştur.³²

Bu yeni faaliyetler meyvesini vermeye başladı. 1964 Nisan'ının sonlarında hedefe ulaşacağı ümidi insanlarda hâkim olmaya başladı. 1969'lı yıllara gelindiğinde

²⁸ Geniş bilgi için bkz., Faruki, *Hizbu'-Tahrir ve Hilafet*, 179-186.

²⁹ Faruki, *Hizbu'-Tahrir ve Hilafet*, 187.

³⁰ Geniş bilgi için bkz., Faruki, *Hizbu'-Tahrir ve Hilafet*, 28-42.

³¹ Başer, *Ortadoğu'da Modernleşme ve İslami Hareketler*, 169.

³² Faruki, *Hizbu'-Tahrir ve Hilafet*, 43-44.

liderlik açık bir şekilde Ürdün’de yayılma sürecinin gayet başarılı olduğunu hareketin burada etkili bir desteğe sahip olduğunu iddia etmeye başlamıştı. Diğer yerlerde de müntesiplere üs kurmaları için çalışmaları ve bu hususta özellikle insanlarla direkt temas kurmaları ve bilhassa halka açık yerlerde toplanmış gruplar ve nüfuzlu şahsiyetler üzerinde yoğunlaşmaları istendi.³³

Faruki, hareketin 1968 ve 1969 yıllarında Amman’da iki başarısız darbe girişiminde bulunduğunu haber verir. İlk teşebbüs 1968 yılının sonlarında olup müntesiplerden birinin haber vermesiyle bastırılır. İkincisi 1969 yılının Ekim’inde istihbaratın fark etmesiyle ortaya çıkar. Bu iki girişim, harekette büyük hayal kırıklığına neden oldu. 1972 yılında ise Irak’ta darbe girişiminde bulunuldu. Ürdün’de 1971 yılında başka bir darbe girişiminde bulunulmuş, Liderlik bu defa kendilerinden tamamen emin durumdaydı ki halifeliği ilan etmeyle ilgili medyaya dağıtmak üzere önceden kasetler bile hazırlanmıştı. Amman’da üçüncü bir darbe daha hazırlanmıştı. Hiç kimsenin haberinin olmadığı düşünölmüştü. Amman’daki bu son girişimin başarısızlığı Nebhani’yi şok etmişti. Müntesipler, onun bu hayal kırıklığının tesirinden bir daha kurtulamadığını söylerler.³⁴

1972 yılına gelindiğinde, yapılan faaliyetlerden bir netice alamamaları ümitsizliği de beraberinde getirmiş bu sebeple birçok üyenin heyecanı düşmüş, bazıları tamamen parti başarısından ümidini kesmişlerdi. Bazıları ise başka yerlerde umut arayışına girmişlerdir. Bütün bunlar Hizbu’t-Tahrir’in faaliyetlerinde bir azalma ve durgunluk meydana getirmiştir. Bu durgunluk son on yıla damgasını vurmuştur. Bu arada 20 Haziran 1977’de Nebhani Beyrut’ta vefat etmiş, Emirlik makamına Abdülkadir Zallum³⁵ getirilmiştir.³⁶

1980 yılında liderlik hareketi yeniden canlandırmaya başlamış, destek arayışlarına gidilmiş, bir takım yeni önlemler almışlardı. Kent merkezleri yerine artık nere olursa olsun mevcut durumdan yararlanma yoluna gidilecekti. Müntesipler’e de görevlendirme yerine kendi istekleriyle çalışma yerleri belirlendi. Parti faaliyetini aşikâr kılmak için sık sık broşürler ve kısa notlar yayımlayarak halkın işlerini yürütmeye fısıltı haberleriyle halkın tepkisini azaltmaya yönelik adımlar attılar. Alış-veriş merkezleri, liseler ve üniversitelerde bir eğitim çekirdeği ve destek oluşturmaya çalışılıyordu. Dini

³³ Faruki, *Hizbu’t-Tahrir ve Hilafet*, 47-48.

³⁴ Faruki, *Hizbu’t-Tahrir ve Hilafet*, 48-50.

³⁵ Abdülkadir Zallum 1952 Nebhani’yle beraber partiyi kurmak isteyen ekibin içindeydi. Harekette Nebhani’dan sonra ikinci adamdır.

³⁶ Faruki, *Hizbu’t-Tahrir ve Hilafet*, 53; Köse, *Hizbu’t-Tahriri’l-İslami*, 184.

önderlerle vaaz ve telkin yoluna gidildi. Bazı müntesipler gazete ve dergilerde yazılar yazmaya teşvik edildi. Parti görüşlerini yansıtan kitaplar yayınlandı. Bütün bu çabalar da etkili netice verememiştir. 1985 yılında hareket etkili bir desteğe sahip olamadığı gerçeğiyle yüz yüzeydi. 1990'lı yıllarda iyimser bir hava estirilse de, hareket bir türlü başarıya gidememiştir.³⁷

5.Hareketin Gayesi

Hareket gayesini “Hizbu’t-Tahrir’in gayesi İslâmî hayatı yeniden başlatmak ve İslâm davasını âleme yaymaktır. Bu gaye; bir İslâm ülkesinde, içinde hayatın bütün işlerinin şer’î hükümlere uygun olarak yürütüldüğü ve hayata bakışın helâl ve harama uygun olduğu bir İslâmî toplumda Hilâfet Devleti olan İslâm Devleti’nin gölgesinde bir İslâmî yaşantıyı yaşamaya müslümanları tekrar döndürmektir. O İslâm Devleti ki, içinde Allah’ın Kitabı ve Rasulullah’ın Sünneti üzerine dinleyip, itaat etmek üzere, İslâm’ı davet ve cihad yoluyla bütün dünyaya yaymak üzere biat ederek müslümanların seçtiği bir halifenin bulunduğu devlettir. Hizb, aydın fikirle, doğru bir kalkınmayla ümmeti kalkındırmayı hedef edinir. Ümmeti geçmişteki izzet ve şerefine yeniden ulaştırmaya çaba sarfeder. Böylece ümmet, geçmişte olduğu gibi İslâm hükümlerine göre yönetilerek, diğer devletlerden ve halklardan süratle ilerleme dizginlerini söküp almak suretiyle yeniden birinci devlet konumuna gelecektir. Yine Hizb; beşeriyetin hidayetini ve İslâm yeryüzünü kaplayıncaya kadar; küfürle, küfür fikirleri ve nizamlarıyla çarpışmak için İslâm ümmetinin liderliğini hedef edinir”³⁸ şeklinde dillendirir.

Hizbin bildirdiği bu gaye sloganik bir söylemi içermektedir. Burada sanki Hilafet devleti olmadan İslam’ın yaşanmayacağı ortaya çıkmaktadır. Halbuki kimse Hz Peygamberin Mekke’de iken İslamı yaşamadığını söyleyemez. Bildirilen bu gaye kendi içinde de çelişkilidir. Şöyle ki İslam’da halife İslamı bütün dünyaya yaymak için seçilmez. İnsanları idare etmek için seçilir. Fakat bu gayede ise tam tersi vurgulanmaktadır.

Hizbu’t-Tahrir hareketi Türkiye’de 1960’lı yıllarda adında sıkça söz ettirmiş siyasi talepleri olan³⁹ bir harekettir. Devlet büyüklerine, gazetecilere, yazarlara posta yoluyla İslami bir devlet kurulması gerektiğini bildiren beyannameler gönderilerek olaylı şekilde ortaya çıkmıştır. Temsilciliğini hapise düşünceye kadar Ercümen Özman yapmıştır. Hapise düşünce kendi ifadesiyle “dokuz talakla” Hizbu’t-Tahrir’i bırakır.

³⁷ Geniş bilgi için bkz., Faruki, *Hizbu’t-Tahrir ve Hilafet*, 54-60.

³⁸ Hizbu’t-Tahrir <http://www.turkiye-vilayeti.org/Hizbu't-Tahrir/ml/Hizbu't-Tahrir/Hizbu't-Tahrir3.Hizbu't-Tahrir> ml 14.12.2007.

³⁹ Başer, *Ortadoğu’da Modernleşme ve İslami Hareketler*, 158.

Günümüzde ise Türkiye temsilciliğini Yılmaz Çelik yapmakta olup zaman zaman beyannameler dağıtmaktadırlar.⁴⁰ Fakat 1960'lı yıllarda Ercümen Özkan temsilciliğini yaptığı günlerdeki gibi toplumun gündeminde değillerdir. Hatta hiç toplumun gündeminde olmadıkları söylenebilir.

B. Hizbu't-Tahrir Hareketinin İslami Bir Devlet İçin Öngördüğü Anayasası

Hazırlanan anayasa metni Hizbu't-Tahrir'in Hilafet devleti kurulduğunda uygulayacağı anayasasıdır. Anayasa tasarısı 186 maddeden oluşmaktadır. Bu anayasada hukukun her alanıyla ilgili hükümler veya bu hükümlerin dayandırıldığı ilkeler belirtilmiştir. Bu anayasa tüm İslam ülkeleri için hazırlanmıştır. Anayasa taslağı belki İslami hükümler göz önüne alınarak yapılmış ama bunun yanında insanların diğer yönleri, yani içinde buldukları şartlar ile günün şartları göz önüne alınmadan hazırlanmıştır. Anayasa taslağı Hizbu't-Tahrir hareketinin diğer İslami hareketlerden farklı olduğunu gösterir. Anayasa bu anlamda önemlidir.

Anayasanın temelini Kitap, Sünnet, İcma ve Kıyas temelinde çıkarılacak hükümler oluşturur. Anayasa bazı bakımlardan Osmanlı şeri devlet yapısına benzemektedir, bazı bakımlardan ayrılmaktadır. Mesela, devlet başkanının erkek ve Müslüman olması benzer, halifenin bir şura meclisince seçilmesi ise farklıdır. Çünkü Osmanlıda halife soydan gelirdi.

Anayasa altı ana bölümden oluşur. Genel hükümler adı altında devletin İslami emirleri tatbik etmesi esası üzerinde durulur. İnsanlarda buna itaat edecek yöneten yani halife insanlar arasında ayrılık yapamaz. İslami hükümler Müslümanlara uygulanır. Müslüman olmayanlarda inançlarında serbesttirler. İnsanların suçu sabit olmadan insanlar suçlanamaz.

Yönetim Nizamı, yönetim esasları ve yöneticilerin vasıflarıyla ilgili hükümlerden oluşur. Yönetimin vahdet esasına dayalı ve merkezi idarece olması esastır. Hâkimiyet şeriata dayanır. Tabi burada da hangi şeriat diye bir soru akla gelir. Eğer şeriattan kasıt insanların dinden çıkardıkları hüküm anlamında olursa burada insan faktörü devreye girdiğinde dolayısıyla da farklılıkları beraberinde getirir bu anlamda genel bir anayasa olamaz.

Otorite ümmetindir. Devlet teşkilatı Halife, Tefviz Muavini, Tenfiz Muavini Cihad emiri Kaza/Yargı, Valiler, İdari Teşkilat ve Ümmet Meclisinden oluşur. Halifelğe şartları taşıyan herkes halife olur. Halifeye itaat gerekir. Halifelik kusur ve

⁴⁰ Hizbu't-Tahrirtp://www.turkiye-vilayeti.org/Hizbu't-Tahrirml/resmi_sözcüler.Hizbu't-Tahrirml, 07.01.2008.

ölüm olmadıkça devam eder. Hata olduğunda ancak Mezalim Mahkemesi azleder. Halife ümmet meclisiyle istişare edebilir. Anayasaya göre cihad Müslümanlara farzdır. On beş yaşına gelen herkes için askeri hazırlık farzdır. Devamlı ordugâhlar bulunur. Halifede ordunun başkomutanıdır.

Anayasada halifeliğin önemi belirtilerek ümmetin vekili olduğu vurgulanır. Müslüman olanlar biat eder, gayrimüslimlerin biat hakları yoktur Biat konusunda ister Müslüman, isterse gayrimüslim kimse zorlanamaz. Halifelik için erkek, Müslüman, hür, baliğ, akil, fasık değil, adaletli ve hilâfet yükünü taşıyabilecek güçte olması şartları gerekir. Halife seçimi ümmetçe belirlenir Bu yönüyle Osmanlı şeri yasasından ayrılır, Günümüz anayasalarına benzer. Halife süresi için belli bir sınırlama yoktur. Bu yönüyle günümüz anayasalarından ayrılır. Ama Osmanlı şeri yasasıyla benzerlik arzeder. Halife gerekli şartları taşıdığı sürece ümmetin yöneticisidir eğer şartlar düşerse Mezalim Mahkemesince azledilir.

Halifenin gerekliliği Müslümanlar için olmazsa olmaz bir şart değildir. Her ne kadar anayasada bu vurgu yapılmışsa biz burada halifenin insanları yönetimini temsil eden anlamını çıkarmaktayız. Bu anlamda devleti yönetecek başkana ihtiyaç vardır. Bu insanlar tarafında liyakatli olan birilerinin belirlenmesi şeklinde olması İslam'ında ruhuna uygun olmalıdır. Aksi Halifeliğin Osmanlı'da olduğu gibi soydan gelmesi ümmet için en büyük bir tehlikedir. Bu soyda gelen herkesin şartları tutmayabilir. Nitekim böyle olmuş delide olsa halifelik makamına oturan olmuştur.

Anayasada yönetim sistemi olarak hilafet vurgusu yapılmaktadır. İslam ise yönetimi insanlara bırakır. Bu konuda Kur'an'da ya da Rasulullahın uygulamalarında her hangi bir işaret görmemekteyiz. Dört Halifenin seçilme yöntemlerine baktığımızda da tamamen farklı şekiller karşımıza çıkmaktadır. Bu da göstermektedir ki insanlar günün şartlarına göre bir yönetim sistemi geliştirmeliler. Yani bu iş insanlara bırakılmıştır.

Sosyal Sistemde özellikle kadınlarla ilgili hükümler kadın-erkek ilişkileri ile ilgili kanunlara ait hükümler içerir. Kadın erkek ayrılması esastır. Kadın devlet dairelerinde çalışır ama yönetici olamaz. Yine ev ortamında ilişkiler hakkında hükümleri içerir. Kadının yönetici olmaması Osmanlı şeri yasalarıyla paralellik arz eder. Fakat günümüz modern anayasalarıyla çelişmektedir: Örneğin ülkemizdeki mevcut anayasaya göre kadınlar yönetici olabilirler. Bu konuda kadın erkek ayrımı söz konusu değildir.

Ekonomik Sistemde, insanları eşit bir şekilde mülkiyette yararlanmayı amaç edinir. Anayasaya göre mülk ferdi ve kamuya aittir. Kamu malında yararlanmak herkesin hakkıdır. Devlet bütçesine beyt'ül mal denir. Vergiler ve devlet mallarının gelirlerinden oluşur. İnsanların ortak hizmetlerinde kullanılır. Vergilerin neler olduğu ve kimlerden, hangi ölçülerle alınacağı şeriat esaslarına göre belirlenmiştir. Müslümanlardan zekât, gayrimüslimlerden ise cizye alınacağı; zekâtı verilse bile malın saklanması, haram olan malların üretilmesi ve yabancılara imtiyazlar verilmesi yasaktır. Yabancılara ekonomik imtiyazların verilmemesi günümüz anayasalarıyla çelişir. Çünkü örneğin ülkemizde yabancılara da ekonomik imtiyazlar rahatça verilmektedir. Bu imtiyazların verilmemesi radikal İslami hareketlerin önemli bir özelliğidir. Nitekim İran İslam Cumhuriyeti Anayasasında yabancı sermayenin ülke ekonomisine hâkim olmasının engellenmesi hükmü yer almaktadır.

Eğitim politikasında eğitimle ilgili kanunlarda Eğitim siyasetinin temelini İslam zihniyeti ve şahsiyeti oluşturur. Eğitimde dini ilimlerin yanında diğer ilimler de öğretilmeli. Eğitim politikası tek elden devlet eliyle olmalıdır hükümleri yer almaktadır. Eğitimin devlet eliyle olması hükmü globalleşen bir dünyada ancak geri kalmışlığı getirir.

Dış Politika bölümünde İslam Devletinin devletler arenasında ki diğer devletlerle ilişkileri hakkındaki kanunlar ki bu kanunlarda İslami esaslara göre olmalı devletlerle ancak devletlerarasında ilişki olmalı fertler tarafında olamaz. Anayasayla uluslar arası kuruluşlara katılmak uygun görülmez. Şu madde bunu örnekleriyle belirtir. “Devletin, İslâm esası üzerine olmayan veya İslâm hukukundan başka bir hukuku tatbik eden kuruluşlara katılması caiz değildir. Birleşmiş Milletler Teşkilatı, Uluslararası Adalet Divanı, Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası gibi kuruluşlarla, Arap Birliği gibi bölgesel kuruluşlara katılmak haramdır”. (madde 186) Günümüz şartlarında devletlerin güç birliği oluşturduğunda, bu anayasa hükmünü uygulayan bir devlet tamamen yalnızlığa itilir. Özellikle günümüz İslam ülkeleri göz önüne alındığında süper güçlerin tahakkümüne girmekten başka bir şey getirmez. Nitekim İslam ülkelerinin birçoğu da süper güçlerce ya sömürülmüş ya da sömürülmektedir. Ayrıca küreselleşen dünyada ülkeler birbirleriyle diyalogunu canlı tutmakla ancak ayakta durmaktadırlar.

Anayasada İslam'ın dilinin Arapça olduğu ve devletin kullanacağı dil yalnızca Arapça olmalıdır hükmü bulunur. Anayasanın tüm İslam ülkeleri için hazırlandığı iddiası göz önüne alındığında bu hüküm kabul görmez. Bu insanlara dayatma olur. Kur'an Arapça olarak Allah tarafından indirilmiş, ama Kur'an eğer başka bir topluma

inmiş olsaydı biz biliyoruz ki mutlak o kavmin diliyle inerti. Bu anlamda Arapçayı dil olarak dayatmanın hiçbir anlamı yoktur. Bu anlamda anayasa kendi içerisinde çelişkilidir.

Hizbu't-Tahrir Hareketinin hazırlamış olduğu bu anayasa metni olduğu gibi çalışmamızın sonunda ek olarak verilmektedir.

II. HİZBU'T-TAHRİR VE ERCÜMEND ÖZKAN

A. *Hizbu't-Tahrir Dönemi*

1960'lı yıllar Türkiye'de ihtilal olmuş ve birtakım oyunların oynandığı⁴¹ bir dönemdi. Özkan için bu dönem sorgulama yeteneğinin dorukta olduğu gençlik yıllarıdır. Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunu ve devlet yapısını, Müslümanların sahip olduğu kimliği, şahidi olduğu 1960 askeri darbesini ciddi olarak sorgulamaya başladı. Bu dönemde daha çok Türk ocaklarına gidiyor, yaşça kendisinden büyük Ahmet Hamdi Tanpınar, Mukbil Özyörük gibi insanlarla görüşüp ufku açmaya çalışarak farklı arayışlar içerisine giriyordu. İşte bu arayışlar onu Hizbu't-Tahrir'le tanıştırdı. Kur'an'a ve Sünnet'e dayalı siyasi boyutu olan bir İslam anlayışını bulmanın mutluluğunu duyuyordu. Bu mutluluğunu içinde yaşadığı topluma da taşımak istiyordu. İslami nitelikli doğruları ilk olarak Hizbu't-Tahrir'den aldığını ve bunun üzerine bina ettiğini söylüyordu.⁴² İşte Ercümend Özkan'ın 1963-1969 yılları arasındaki Hizbu't-Tahrir bağlılığı böyle başladı. Vakit kaybetmeden o sorgulayıcı, haliyle işe koyulup, talebe olarak başladığı bu işte çok kısa zamanda öğretici durumuna, hatta Türkiye sorumlusu makamına gelmişti. Bu kültürün tanıtılmasına yönelik illegal ciddi bir yapılanma ve yaygın bildiri dağıtım faaliyetini yürüten Özkan, hareketin Türkiye'de örgütlenmesi konusunda bir hayli başarılı oldu. 1964-1967 yılları arasında dağıttıkları bildiriler, basında manşet oluyordu... Muhafazakâr geçinen gazeteci⁴³ ve yazarlar, Şeyh hoca efendi, üstad, abi gibileri de endişelenip hakaretler, ihbarlarda bulunuyorlardı... Yoğun aramalara rağmen bildiri dağıtmaya devam eden Özkan ve arkadaşları 1967 de yakalanınca⁴⁴ hareket ivme kaybetti.

Hareketli olan Özkan'ın Hizbu't-Tahrir ile tanışması da bu döneme rastlamaktadır, kısa dönemde örgütün Türkiye temsilcisi oldu. Özkan, Hizbu't-Tahrir ile tanışmasını şöyle anlatır; "Ben Hizbu't tahrir'le tamamen tesadüfen tanıştım. Yani şöyle

⁴¹ Oynanan oyunlarla Başbakan ve bakanlarının idamı kastedilir.

⁴² Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 171.

⁴³ Gazeteciler için bkz., Memduh Kars, "Hayatı ve Mücadelesi", *İktibas*, Ercümend Özkan Özel Sayısı, Sayı: 205, 38.

⁴⁴ Kars, "Hayatı ve Mücadelesi", *İktibas*, Ercümend Özkan Özel Sayısı, Sayı: 205, 38.

tesadüfen: benim çalıştığım yerin sahibi Ezher’de okumuş Arapçayı iyi bilen birisiydi. Ona gelip gidiyordum. Hacı Bayramda bende onun Kitapçı dükkânının bir köşesinde Basın Haber Ajansını yeni kurmuşum... İşte onun dükkânında o zamanlar çalışıyorum. Orada Kimya Fakültesinde okuyan Nablus’lu bir Arap var; adı Cihan gelip gidiyor bizim oraya. Parti onu görevli göndermiş. Beyrut’taki Amerikan Üniversitesinden mezun, Dil Tarihe doktora talebesi olarak kaydını yaptırmış. Sonradan anlıyoruz ki, partinin görevlisi olarak gelmiş; teşkilatı burada da kurup yaymak için gönderilen birisi. Bunlar tabi hep kamuflej polise karşı filan. Adı Osman, akıllı, oturaklı, yetişmiş birisi ve insana güven veriyor. Beni hiç hesaba kattıkları falan yok. Boyuna dükkân sahibi Mehmet Müftüoğlu’na geliyorlar... Ona anlatıyorlar, ediyorlar Arapça olarak. Tabi Arapça anlamıyorum, gramer bilmediğim için kuruntuyla sonuçlar çıkartıyorum. İslam’la ilgiliyim meal falan okuyorum... Ailemin özelliği bende de var, biri yanlış bir şey söylese hemen “yanlış söylüyon, niye bunu böyle söyledin” derim. Ben de böyle okuyorum. Tabi ilk okumada “ve menlem yahkum bima enzelalahu feulaike humul kafirun⁴⁵, zalimun⁴⁶, fasikun⁴⁷” dan başlıyor, sanki Kur’an’ın ilk ayeti oymuş gibi. İlk nazil olan ayetlermiş gibi! Bir şeyler olmalı ama nasıl olmalı? Okuyorum ediyorum ama bir türlü birleştiremiyorum. Neyse, sonra ben onlara çengel attım, onlar bana atacağı yerde. Onların attığı çengel tutmuyor. Bir türlü, Ben onlara gidiyorum, geliyorum filan. Konuştum; ne iş yapıyorsun, necisin, bana da anlatın dedim. Anlatıyorlar, anlatıyorlar ondan hiçbir sonuç alamıyorlar. Derken epey yakınlık kurduk; güvendiler filan. Gelip gidiyorlar; kaldığım yere geliyorlar... Epeyce beraber olduk. Başlangıçta sürekli merakımı gidermek için... Boyuna dinliyorum. Söylüyorlar. Ama gece gündüz, sürekli muhakeme ediyorum... Derken epey ilgilendik; dersler yapıyoruz. Ondan sonra ben Türkiye yöneticisi oldum. Yani halkın baş reisiydim... Başlangıcı 1960’da idi. Ta ki 1967’de 10 Nisan’ı 11 Nisan’a bağlayan gece, evlerimize polis baskın yapana kadar.”⁴⁸

Özkan Hizbu’t-Tahrir ile bağlarını hapisaneyeye girdikten sonra koparır. Bu birden olan bir şey değil zamanla fikri uyuşmazlıkları tespit eder Özkan bunları şöyle sıralar. ... “Muhakeme ediyorum, düşünüyorum. Bir takım şeyleri yanlış geliyor. Tabi ben de bir şeyler öğreniyorum. Çok aç bir insanım; mütemadiyen okuyorum, düşünüyorum; yani düşünüyorum ne kadarı doğru diye. Kimi noktalarda çok aşırı

⁴⁵ 5.Maide, 44.

⁴⁶ 5.Maide, 45.

⁴⁷ 5.Maide, 47.

⁴⁸ Geniş bilgi için bkz., Abdullah Burak Bircan-Mehmet Kürşad Atalar, *İslami Hareket Üzerine Söyleşi*, 138-141.

gittiklerini görüyorum. Örneğin siyasi bakımdan ele alındığında Ortadoğu'da siyasi yapı genel olarak İngiltere'nin kurduğu gibi. Doğrusu bunu kabul ediyorum. Hala öyle. Yani şu anda da o zamanki görüşümü doğru buluyorum. Fakat bunlar işi o kadar büyütüyorlar ki işi çığırından çıkarıyorlar. Örneğin İstanbul Valisi Fahrettin Kerim Gökay bir nutuk mu çekti yahut bir hareket mi yaptı onu da İngilizler yaptırdı sanıyorlar! Yahu bu kadarda değil. Yani o insanı yönetenler sevk edenler her şeyine de karışamaz, hükmedemez ki. Hükmetmesine de gerek yok zaten. Genel çerçeveyi çizer, zihniyetini oluşturur onun. Ondan sonra kolay bahsetmek. Yeter bu. Zaten onun bütün yaptıkları, öbürünün hesabına olur. Bunlar sanki her şeyi, her adımı İngiltere'ye sorarak yaptıklarını düşünüyorlar. Bu bana aşırı geliyordu. Boğazımdan geçmiyordu kılçık gibi takılıyordu... Türkiye'de Ebu Hanife için genellikle İmam-ı Azam kullanılır. Bu imamların arasında ki büyüklük küçüklük değil geleneksel olarak böyle kullanılır... Onların yanında birisi gelip de "İmam-ı Azam da bu konuda şöyle diyor," şeklinde konuşunca "Ne İmam-ı Azam mı ?" diye tepki gösterirlerdi... Nerede İmam-ı Azam oluyormuş? Böyle çıkışlılardı. Sonra sonra baktım, araştırdım, bunların Şafi'ul mezhep olduklarını anladım, çıkardım. Yani bu tepkinin bir nedeni kökü olmalıydı. Niye böyle davranıyorlardı? Türkiye'de hiçbir Müslüman'a İmam-ı Azam demek batmıyor, bunlar da Müslüman'sa bunlara niye batıyordu? Hoş Ebu Hanife gâvur değil ya! Niye batıyor? Başka türlü söylesin bu tepki garibime giderdi benim. Yargıladım; sonra baktım; bunlar çok koyu Şafi. Şafi'nin görüşlerine fevkalade bağlılar... Şimdi bu farklılık yavaş yavaş batmaya hatta yer yer dokunmaya başladı. Yani niye böyle tepki gösteriyorsunuz? Ebu Hanife veya İmam-ı Azam babanızı mı öldürdü? yok, "niye İmam-ı Azam diyorsun, Ebu Hanife de". Yahu küfür değil bu, tapınma da değil. Ne olmuş yani. Fakat bir türlü açıklayıcı, beni susturucu, bu itirazımı bastırıcı bir cevap alamadım ve giderekte onların görüşlerini hiç eleştiriye müsait bulmadıklarını, görmediklerini gördüm. Birde "hadis" dedin mi tamam şapka çıkarır karşısında, düğme iliklerler. Ben oldum olası hadislere o kadar itibar etmedim; itibar ediyorum fakat her hadis denileni, de al başının üstüne koy bunu yapmadım. Yani bir şey bilmiyorken de yapmadım. Nasıl olur? Çünkü sonradan okuyorum, ediyorum; Şafii'nin meşhur bir görüşü var. Ebu Hanife ile arasındaki en büyük fark da zaten bu: "Bir rivayeti ne kadar da zayıf olsa, peygamberden böyle bir rivayet varken, ben aklımı yürütmem." diyor mealen. Ebu Hanife ise karşı: "Peygamberden olduğunu şüphe duyduğum bir rivayeti, Peygamber adına kabul ederek, onun üzerinde muhakeme yürütüp Allah'ın Resulüne yanlış şeyler isnat etmektense, yani yapacağım hatayı peygambere fatura etmektense, ceremesini kendim çekerim.

Bunu daha evla görüyorum”, diyor. Bu görüş benim çok hoşuma gitti oldum olası. Yani yanlışsa benim olsun, niye peygamberin olsun? Bu görüş çok daha akli, daha takvaya yakın, daha benimser göründü bana. Onlarda hadise bağıllık çok aşırıdır. Ne dersin de hikâye. Yani neredeyse ayet okusan hikâye ama hadis okudun mu tamam... Yani hadislerle ayetleri örtmüşler, küfretmişler adeta.”⁴⁹ Ayrıca “Takuyiddin Nebhani’nin şöyle bir düşüncesi var. “Nasıl ki İslam ilk defa ana dili Arapça olan ve Arap kavmi arasında devlet olmuşsa, ikinci defa devlet haline gelmesi de, yine anadili Arapça olan, Arapların yaşadığı yerlerde olur”. Bunu ben bir türlü hazmedemiyorum. Yani niye? Hep konuşuyoruz: “kimler Allah yolunda gayret gösterirse “onların yaşadığı yerde “yanlıştır bu”...Peki yarışıyoruz, ben seni geçeceğim şimdi bu durumda Arap değilsem, peşinen geçmemiş sayılacağım. Peşinen yarışı kaybettim hani sultanlık gibi filan. Bunu bir türlü aklım almaz. Böyle bir sürü kılçık gibi boğazıma takılıp kalan şeyler var kafamda. Bunlar birikti birikti. Çok okuyorum Kur’an’ı. Tekrar tekrar okuyordum. Onlarla tartışıyorum. Yok, en ufak bir şeyi değiştirmeleri mümkün değil”.⁵⁰ İşte bütün bunlar Özkan’ı Hizbu’t-Tahrir’den koparır.

Özkan Hizbu’t-Tahrir’in üst düzey yöneticileriyle mektuplaşıyordu, istediklerini zaman zaman alamayınca Özkan buna çok kızardı. Hizbu’t-Tahrir’den kopmaya neden olan hususların başında bunun geldiğini Özkan şöyle dile getirir. “...işte mektup bana geliyor. Ben “şunları yaz” diyorum ama ne kadarını yazıyor, ne kadarını yazmıyor, bilmiyorum ama bir şey de söylemiyor. Anlaşılan yatıyor üstüne, öyle hissediyorum. Kendilerine defeatle söyledim: “bu konular düzelmedikçe dikkat edin beni kaybedersiniz”.⁵¹...Neyse geçti, gitti. Olaylar geride kaldı. Ben içeri girdikten sonra artık işi de yaptık, yani tabir caizse, anahtar teslimi, müteahhitlik işini bitirdik ve dedik ki “bu iş buradan biter”. Dokuz talakla boşandık yani... Tarihini kesin bilmemekle beraber, Allah’u âlem, galiba Eylül 1960’da başladı 4 Ağustos 1967 ‘de ben içeri girdim”.⁵²Özkan bu çatışmaların hepsiyle birlikte Hizbu’t-Tahrir ile bağı kopar.

Özkan Hizbu’t-Tahrir davasında yargılanır, Muhafazakâr İslamcılar hatta solcu çevreler bile sisteme karşı söylemlerinden dolayı komünist, kökü dışarıda bir komünist örgüt olarak tanımlarlar. Örgütü kökü dışarıda bir komünist teşkilata bağlı ve Moskova emrinde çalışan bir komünist yuvası olarak suçladılar. Özkan Hizbu’t-Tahrir’in

⁴⁹ Bircan-Atalar, *İslami Hareket Üzerine Söyleşi*, 142-144.

⁵⁰ Bircan-Atalar, *İslami Hareket Üzerine Söyleşi*, 145; Özkan, *Ercümen Özkan Yazıları*, 172-174.

⁵¹ Bircan-Atalar, *İslami Hareket Üzerine Söyleşi*, 147.

⁵² Bircan-Atalar, *İslami Hareket Üzerine Söyleşi*, 153.

“Hıristiyanlarla Müttefik Olmak Haramdır: Şeri Hüküm”⁵³ başlıklı bildirisinde işlenmiş bulunan bu görüşlerin doğruluğuna inandığını ve yaşadığı sürece bunları savunmaya devam edeceğini söylemesinden dolayı ilk hapis cezasını aldı. 13 ay süren Hizbu’t-Tahrir yargılanması sonucu 4 yıl ağır hapis ve Bingöl’de 2 yıl zorunlu ikamet’e mahkûm edildi. Ömür boyu kamu hizmetlerinden men edildi.⁵⁴

Kars, Özkan’ın Hizbu’t-Tahrir’den ayrılması konusunda şunları söyler. “Ercümen Özkan’ın, hapse girmeden önce Hizbu’t-Tahrir hareketinin; Türkiye şartlarını gözetken ve Türkiye’ye has bir mücadele olduğu konusunda bir takım endişeleri olmuştu. Bu endişe başka bir yerde (Ürdün, Suriye, Lübnan) oluşacak harekate Türkiye’den gelebilecek tehlikeyi önlemek için Türkiye’de bir sempatizan oluşturmaya çalışıyor şeklinde idi. Bunu sorgulamasını yapmak için örgütün yabancı üyeleriyle yoğun tartışmalara girdi... Sonra hapisanede uzun tartışmalar sonucunda netlik kazandı. Özkan Hizbu’t-Tahrir ile olan birlikteliğini kendi deyimi olan “dokuz talak ile Hizbu’t-Tahrir hareketinden boşandım” diyerek noktalandı.⁵⁵

Bu dönem Özkan için arayışın olduğu bir dönemdir. Bu arayışı Özkan’ı Hizbu’t-Tahrir’le tanıştırır. Türkiye temsilciliğine gelmesine rağmen onun sorgulayıcı yönü Özkan’ı Hizbu’t-Tahrir’le özdeşleştirmez kısa zamanda hareketin fikri yapısına uygun olamadığını görür ve hareketten ayrılır.

B. Hizbu’t-Tahrir Sonrası Dönem (1970–1980)

Özkan hapisteyken Hizbu’t-Tahrir ile bağlarını koparıncaya hapis sonrası ne yapacağını düşündü. Hapisten çıkınca yeniden bir hareket başlattı. Kars şu tespitlerde bulunmaktadır; “Özkan’ın başlattığı bu yeni harekette bende vardım. Tanışmadan önce bizler, yeni piyasaya çıkmaya başlayan tercüme ve telif eserler okuyarak edindiğimiz İslami bilgiyi, İslam’ı bildiğini zannettiğimiz insanlarla tartışarak birikimimizi zenginleştirmeye çalışıyorduk. Sistematiği bilmediğimizde, değerleri yerine koyma bakımından bocalıyor ve devamlı bir arayış içinde bulunuyorduk... Özkan’la tanıştıktan sonra birkaç görüşmeden sonra mutabık kalarak Türkiye’de derin izler bırakacak çalışma başlamış oldu. Bu çalışmada liderlik, fikri liderlikti. Öngördüğü esaslar ise: “Dini Kur’an’dan ve Rasulullah’ın uygulamalarından öğrenmek, İslam’ın kendisine has siyasi bilincine sahip olmak, İslam’ın ancak kendi metodu ile hayata hâkim olacağı”

⁵³ Bu bildiri 05 Ağustos 1967 yılında yayımlanmıştır. Bildiride Papanın Türkiye’yi ziyaret etmesi eleştirilmekte ve onun Müslümanların düşmanı olduğu bildirilmektedir. Ayetler temel alınarak hazırlanan bu bildiri Hıristiyanlarla müttefik olmanın haram olduğu belirtilmiş ve düşmanlığın komünizme inhisar ettirilmek istenmesinin yanlışlığı vurgulanmıştır.

⁵⁴ Alev Erkilet Başer, “Ercümen Özkan”, *Modern Türkiye’de İslami Düşünce; İslamcılık*, Cilt 6, 687.

⁵⁵ Kars, “Hayatı ve Mücadelesi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 38-39.

fıkriydi. Gayretli ve sistemli bir çalışma ile 1970'li yılların sonuna gelindiğinde, başta Ankara olmak üzere Türkiye'de yaygın bir şekilde geleneksel dini ve resmi ideolojiyi yargılamaya tabi tutarak, neticede tevhidi uyanış sürecinin başladığını görüyoruz. Bazı insanların bizi terk ettiğini gördük... O dönemde çeşitli konularda yapılan çalışmanın ürünleri Ercümen Bey tarafından küçük kitapçıklar halinde kaleme alınır. Buna ilaveten basından İktibaslar yapılarak fotokopi halinde ilgi duyan insanlara veriliyordu.”⁵⁶

Özkan bu dönemde Hizbu't-Tahrir ile bağlarını koparmıştı. Bu koparış Özkan için köşesine çekilmek, hiçbir şeye karışmamak şeklinde değildi. Özkan bunu şöyle açıklar. “...bunlarla bütün alakamı kestikten sonra, belli olmuştu ne olacağı. Yani artık kaldığımız yerden başlamayacaktık. Bu belli olmuştu. Onlarla irtibatım devam etseydi, kaldığım yerden devam edecektim. Ama irtibatı tümüyle kesince, kesme gereği duyunca kaldığım yerden değil, baştan başlama gereği önümde tek seçenek olarak kaldı. İçerde kendimi hazırladım. Çok bolca kitap okudum. Düşündüm neyi nasıl yaparım? Onlardan öğrendiklerimden de yararlanmaya çalıştım. Yani onlarla alakayı kesmiş olmam, onlardan öğrendiğim doğrulara, elan doğruluğu, geçerliliği sürenlere bir buğz doğurmadı bende. Hiçbir zamanda hiç kimseye böyle yapmam.”⁵⁷ Özkan'ın bu sözleri dikkate aldığımızda Hizbu't-Tahrir'den tamamen koptuğunu ancak o düşüncenin etkisinin ise tamamen silinmediği söylenebilir.

Cezaevi dönemi Özkan için; kendisine ithaf edilen suçlamaları kaldırmayı ve Türkiye için, İslami hareket için neler yapabileceğini düşünme fırsatı vermiştir. 1970-1980 dönemine damgasını vuran fikirlerinin temelini oluşturmuştur. Başer'e göre “Özkan'ın bu dönemdeki görüşlerinde Hizbu't-Tahrir kültürünün ağır basmaya devam ettiği, siyasi radikalizmin yine fıkhi söylemlere dayandığı, ancak Hizbu't-Tahrir ile olan siyasi bağlarının koptuğu dönemdir. İslam Partisi dönemi olarak de adlandırabilecek bu dönemde Özkan, düşünsel etkinliklere odaklanmış çalışma grupları oluşturmuş ve bu guruplarda tartışılan konuları yazıya geçirerek kitapçıklar halinde dolaşıma sokmuştu. Hatta 1981 de yayınlamaya başladığı İktibas Dergi'si de bir anlamda bu çalışmaların kamuoyu ile paylaşılmasını sağlamak üzere düşünülmüştü.”⁵⁸

⁵⁶ Kars, “Hayatı ve Mücadelesi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 39.

⁵⁷ Bircan-Atalar, *İslami Hareket Üzerine Söyleşi*, 163.

⁵⁸ Başer, “Ercümen Özkan”, *Modern Türkiye'de İslami Düşünce; İslamcılık*, 688.

C. Kendisine Özgü Fikirlerin Oluştığı 1980 Sonrası Dönem

Bu dönemde Özkan adına en önemli çalışma kendi tabiriyle “Devrimin zemheri soğuşunda” 1981 yılında çıkarmaya başladığı hatta Türkiye’de Ercümen Özkan adıyla özdeşleşen İktibas Dergisidir. Dergi önce basından alıntılarla işe başlar daha sonra Özkan “Selam ile”, “Yorum”, “Kavramlar “, “Okuyucu Mektuplarına Cevaplar” başlıklarında fikirlerini okuyucuyla paylaşmaktadır. Başer’e göre “Özkan dergiyle düşünsel ve siyasal enerjisini, İslam’ın İslam dışı kirliliklerden arındırılması hedefine yöneltmişti.”⁵⁹

Özkan’ın bu dönemdeki çabası, çatışması, özellikle İslam’a giren bidatler, geleneksel İslam anlayışı ve laik rejimle olmuştur. Diğer önemli bir eleştiri alanı tasavvuf’tu ki Özkan “İslam’dan ayrı bir din” olarak görüyor, onunla da mücadele ediyordu. Özkan Hizbu’t-Tahrir’den tamamen kopmuş Kur’an ve sahih sünneti kendisine temel edinmeye⁶⁰ çalıştığını iddia ediyordu.

Parti ve partililiğe karşı çıkan Özkan bu dönemde İslami mücadelenin temelinin tebliğ olduğunu, tebliğin en önemli aracının da parti olduğunu vurguluyor ve parti kurma girişiminde bulunuyordu. Parti düşüncesinde kadrolaşma devlet olma aşamalarında oluşan bir rabbani yöntemle iktidarı ele almaya talipti. Partiyi İslami devlete giden bir yol olarak görmüş parti ile kitleselleşmeyi amaçlamıştır. 163. maddenin kaldırılmasından yararlanmak isteyip kuracağı partiyi legalleştirmek istediye de partisi hiçbir zaman resmiyet kazanmadı.⁶¹ Kuracağı partinin milletvekili ve belediye seçimlerine katılmayacağını, Parti vasıtasıyla büyük meydanlarda insanlara hitap etme fırsatını yakaladığından insanların kendi özünde olanı değiştirmeye çalışılacağız. Çünkü Allah insanlar kendi özünde olanı değiştirmeden onların hallerini değiştirmez,⁶² diyordu.⁶³ Özkan kuracakları partiyle iktidara da talip olmayacaklarını “Biz bu halimizle iktidar olmayı istemiyoruz. Çünkü bu halimiz İslam’ı iktidar etmeye yeterli değildir. Bundandır ki şimdi iktidara talip olmak bu rejimin işletilmesine talip olmaktır. Biz bu türden iktidar istemiyoruz, haram görüyoruz... İktidar olma imkânını ancak bu halkın nefislerindekiğini değiştirmeleri sonucu bulacağız”⁶⁴ şeklinde açıklamıştır.

⁵⁹ Başer, “Ercümen Özkan”, *Modern Türkiye’de İslami Düşünce; İslamcılık*, 688; Ayrıca İslam’a girilen kirliliklerin neler olduğu ile ilgili geniş bilgi için bkz., Başer, *Ortadoğu’da Modernleşme ve İslami Hareketler*, 186.

⁶⁰ Başer, “Ercümen Özkan”, *Modern Türkiye’de İslami Düşünce; İslamcılık*, 690.

⁶¹ Özkan, “Tebliğ ve Parti”, *İktibas*, 8 (1990), Sayı:136, 8-10.

⁶² 13. Rad, 11.

⁶³ 2-9 Haziran 1991 *Yörünge Dergisi*’ndeki Serpil Çelik ‘in “Şeriat partisi Kurulmak Üzere” Yazısı.

⁶⁴ Özkan, *Ercümen Özkan Yazıları*, 202-203.

Özkan halkımızı Kur'an'da ki İslam'la tanıştıırıp Müslüman olduklarını, insan olduklarını hatırlatmak, komşuluk ilişkileri zayıflayan topluma komşuluk ilişkilerini hatırlatmak, batının etkisiyle zayıflatılan aileyi yeniden canlandırmak, küçük aileden büyük aileye dönüştürmeyi özendirmek⁶⁵ şeklinde hedeflerini özetler. Ayrıca kitlelere ulaşmak için televizyon kanalı kurma girişiminde de bulunursa da başarı elde edemez.⁶⁶

Özkan'ın bu dönemde olgunlaşan fikirlerini çalışmamızın üç ve dördüncü bölümlerinde geniş bir şekilde vereceğimiz için bu kadarıyla iktifa ettik.

III. HİZBU'T-TAHRİR HAREKETİ'NİN TOPLUMSAL BOYUTU

Başta Kudüs, el-Halil ve Nablus olmak üzere birçok bölgede faaliyetlerine gayri resmi olarak devam eden Hizbu't-Tahrir'in faaliyetlerinin yasaklanmasına ve mensuplarının çeşitli baskılara maruz kalmasına rağmen kısa sürede İslam Dünyasında adını duyurdu. Bütün Müslümanların bir ümmet bayrağı altında birleşmesini savunan parti, özellikle sömürge yönetiminde bulunan İslam ülkelerinde veya batının hegemonyasını çok yakında hisseden Müslüman topluluklarda rağbet gördü. Bu ülkelerde özellikle İslami kimlik oluşturma heyecanı içerisindeki gençler Hizbu't-Tahrir'e yakınlık duydular. Batı emperyalizminden şikâyetçi olan ve önceleri sosyalizme ilgi duyan lise ve üniversite öğrencileri de, sosyalizm bir alternatif olmaktan çıkınca Hizbu't-Tahrir'e ilgi, göstermeye başladılar. Avrupa da yaşayan Müslümanlar arasında daha çok gençler partinin söylemine sempatiyle bakmaktadırlar. Ancak hükümetler partinin faaliyetlerini hiçbir zaman olumlu karşılamadılar. Libya lideri Kaddafi, Arap milliyetçiliğine karşı çıkararak ümmetçiliği savunmasından dolayı Hizbu't-Tahrir'i batının ajanı olmakla suçlamıştır.⁶⁷ Bütün bunlara rağmen insanların harekete rağbeti uzun sürmedi. Özellikle günümüzde adından hiç bahsedilmediğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Hareket Bölgedeki diğer hareketlere göre daha kısa süreli olmuştur. Mesela günümüzde bölgenin hareketleri olan Hizbullah ve Hamas hareketleri adından sıkça bahsettirmektedir. Ama bu anlamda Hizbu't-Tahrir hareketi tamamen sönük bir durumdadır.

Hizbu't-Tahrir Türkiye'de geleneksel Müslümanların dışında İslam'ı devlete hâkim kılmak ya da Hilafet Devleti kurması gerektiğini vurgulayan beyannamelerle 1960'lı yıllarda toplumun karşısına çıkmıştır. Özellikle varoşlarda ki iş yerlerinin kapılarının altından beyannameler atıyorlardı. Bir başka çalışma şekilleri de devlet

⁶⁵ Özkan , “Yeni Dünyada Türkiye'nin Yeri”, *TD I TV*, Almanya, 22.12.1992.

⁶⁶ Kars, “Hayatı ve Mücadelesi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 41.

⁶⁷ Köse, Hizbu't-Tahriri'l- İslami, 184.

büyüklerine mektuplar göndermekti. Bu beyannamelerin ortak vurgusu ülkenin batının tahakkümüne girmiş olması, buna karşılıklı Müslümanların bir araya gelip İslam devleti kurmaları⁶⁸ gerektiğiydi. İnsanlar alışa geldikleri yaşantılarını terk etmesi zor olduğundan buna tepkilerini göstermişlerdir. Devlet düzenini de hedef aldığından elbette ki devlet güçleri de buna müsaade etmeyecektir ve etmemiştir. Ama buna rağmen toplumun gündemine oturmuştur. Biz burada özellikle Hizbu't-Tahrir'in yoğun olarak Türkiye gündemini meşgul eden 1967 yılında ki basına yansıyan Hizbu't-Tahrir olaylarını ele alacağız. Bununla bağlantılı olarak Hizbu't-Tahrir'den bağımsız olarak Ercümen Özkân'ın yaptığı faaliyetler ve İktibas Dergisiyle ilgili basınıma yansıyan haberleri ve bunların yankılarını aktaracağız.

Ülkemizde Hizbu't-Tahrir üyelerinin bir kısmı 1967 yılında yakalanmış yoğun bir şekilde ülke gündemine oturmuştur. O günkü basına baktığımızda onların ortak amaçlarının mevcut rejimi yıkıp onun yerine İslam'ı hâkim kılmak, hilafet devleti kurmak olduğunu görmekteyiz. Mesela Ulus Gazetesi "Türkiye'de şeriata dayanan bir İslam devleti kurmak için "Hizbu't-Tahrir" (Kurtuluş Partisi) adı altında gizli bir dernek kurarak, İslam devleti anayasa tasarısı ve bazı broşürler dağıtanlardan Ercümen Özkân, yapılan bütün aramalara rağmen henüz yakalanmamıştır"⁶⁹ haberini veriyordu. Bir başka gazete Tercüman yakalananların ve arananların listesini, mesleklerini ve uyuklarını şöyle veriyordu. "Türk Milli İstihbarat Teşkilatı ve Siyasi Polisin müşterek çalışması sonunda yakalanan şeriatçılar ve meslekleri şöyleydi. Cevat El Haruf (Ankara Ziraat Fakültesi öğrencisi, Ürdünlü), İbrahim Mahmut İsa (Ankara Ziraat Fakültesi öğrencisi, Ürdünlü) Muhammed İsa Saffarini (Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencisi, Ürdünlü), Ali Nihat Eskiöğlü (Ankara Fen Fakültesi Astronomi Doçenti, Türk), İhsan Eskiöğlü (Komisyoncu ve kabzımal, Türk), Mehmet İnce (Manav, Türk), Ayrıca, Ercümen Özkân ile Ürdünlü Annan Muhammed Ali'nin buldukları yerin tespitine çalışılmaktadır. Teşkilat Başkanı A. Annan için de, bütün sınır kapılarına talimat verilmiştir".⁷⁰ Benzer bilgiler Son Havadis Gazetesinde de bulunmaktadır.⁷¹

Aynı gazete örgütün liderliğini Ürdün uyruklu Annan Muhammed Ali ile Özkân'ın oluşturduğunu ve bunların halen yakalanmadığını yakalanması için bütün emniyet birimlerinin tedbir aldığı haberini şöyle veriyordu "Cemiyetin başkanı olduğu bildirilen Ürdün uyruklu Annan Muhammed Ali ile Ercümen Özkân baskın sırasında ele

⁶⁸ Başer, *Ortadoğu'da Modernleşme ve İslami Hareketler*, 158-159.

⁶⁹ *Ulus*, 18 Nisan 1967.

⁷⁰ *Tercüman*, 12 Nisan 1967.

⁷¹ *Son Havadis*, 12 Nisan 1967.

geçirilmemiştir. Sanıkların yurt dışına çıkması ihtimali üzerine hudut karakollarına durum bildirilmiştir.”⁷² Diğer bir gazete “Türkiye’de şeriatı dayanan bir İslam devleti kurmak için "Hizbu’t-Tahrir" (Kurtuluş Partisi) adı altında gizli bir dernek kurarak, İslam devleti anayasa tasarısı ve bazı broşürler dağıtanlardan Ercümend Özkan, yapılan bütün aramalara rağmen henüz yakalanamamıştır. Ürdün uyruklu Annan Muhammed Ali ile birlikte izini kaybettiren Türk uyruklu Ercümend Özkan’ın yakalanması için, bütün illere ve jandarmaya ele geçirilen bir boy resmi dağıtılmıştır ve Annan Muhammed Ali’nin Türkiye’de olduğu sanılmaktadır”⁷³ şeklinde haberlerinden verip onların yakalanmasının an meselesi olduğunu duyuruyordu.

“Hizbu’t-Tahrir’in şeriat esasına göre kurmayı düşündüğü devlete ait anayasayı, milletvekilleri ve senatörlere postalayacak kadar cesaret göstermeleri”⁷⁴ haberini veren gazete teşkilat faaliyetlerine hız verip bütün herkese posta yoluyla bildirimler gönderdiğini hatta onların cesaret ve cüretlerini İçişleri Bakan’ına gönderdikleri “*Hizbu’t-Tahrir’ciler 'YORUM' adlı broşürlerini Faruk Sükan’ın evine de gönderdiler.* Manşetin altında İçişleri Bakan’ının olayı şöyle anlattığını yazıyordu. “Her zaman olduğu gibi yine geç saatlerde eve gelmişti. Önce ayakkabılarını çıkarıp terliklerini giymiş, daha sonra salondaki ışığı yakarak geniş koltuğa oturmuş ve "Walkyta1ky" adı verilen el telsiz telefonunun sesini bir parça yükselterek sehpanın üzerine koymuştu. Bir yandan Başkent Polisinin telsiz konuşmasına kulak kabartırken, öte yandan postadan gelen mektup ve gazeteleri açıp okumaya başlamıştı... Dört köşe zarfın üzerinde "Sayın Faruk Sükan, İçişleri Bakan’ı, ANKARA" yazıyordu. Zarfı yırtarak açmış ve içinden çıkan basılı kâğıdın üzerindeki "Siyasi Yorum" başlığını okuduktan sonra su içer gibi bir yudumda 5 sayfalık metni gözden geçirivermişti. Metnin imza yerinde sol yanda "8 Safer 1387-17 Mayıs 1967" sağ yanında ise büyük harflerle "HİZBU’T TAHRİR" yazılmıştı. Sinirlenmişti. Hemen bir sigara yaktıktan sonra el telsizi ile Ankara Emniyet Müdürü’nü aramış ve aralarında şu konuşma geçmişti:

— Muzaffer Bey, ben Faruk Sükan. Hizbu’t-Tahrir’ciler artık bana da beyanname yollamaya başladılar.

— Ne zaman beyefendi?

— Bugün Muzaffer Bey. Bu ne küstahlık, temizleyin artık şu adamları...

⁷² *Son Havadis*, 12 Nisan 1967.

⁷³ *Ulus*, 18 Nisan 1967.

⁷⁴ *Yeni Gazete*, 13 Nisan 1967.

— Baş üstüne efendim.”⁷⁵

Siyasilerle, bakanlarla yetinmeyip Başbakan'a da bildirimler gönderiliyordu. Başbakan Demirel'e gönderilen bildiriye gazete şöyle haber veriyordu. “Siyasi Polisi uzun süre uğraştırdıktan sonra kurucuları yakalanan "Hizbu't Tahrir" adlı kuruluşun bildirimleri devam etmekte, dün posta ile gönderilen "Hizbu't Tahrir'den Başbakan'a" hitaplı bildiriye Demirel çok ağır şekilde suçlanmakta ve "Cumhuriyetin son sözünü söylediğine, can çekişmekte olduğuna ve İslam devleti ve hilafetin kati surette geri geleceğine dikkatinizi çekiyoruz”⁷⁶ denilmektedir.

Bazı kesimler ise bu tür faaliyetlerin hükümetin tutumundan kaynaklandığı ama bunların hükümetin başını yiyeceğini şöyle taşıyordu gazetelerine; “Anayasa ve beyannamelerini matbaalarda rahatlıkla bastıran Hizbu't-Tahrir adlı, merkezi Beyrut'taki gizli teşkilat son günlerde işi, bakanlara da beyanname göndermeye kadar geliştirmişti. Aslında bütün bunların şaşılacak yanı yoktu. Çünkü parlamentoda kürsüye çıkıp konuşan bazı konuşmacılar ortaokul ve liselere din dersi konulmasını isteyebilmekte, tekke ve mescitlerin açılmasını teklif edebilmektedir. Adalet Partisi iktidarı her geçen gün gelişen ve pervasız bir durum alan gerici ve şeriatçı akımdan korkmaktadır. Fakat korkmasına rağmen gelişmeyi önleyecek tedbir alamamaktadır. Çünkü Alâeddin'in lambasında olduğu gibi bir kez devi şişeden çıkaran Adalet Partisi, onu tekrar şişesine sokmamaktadır. Sonunda şeriat devi kendisini başıboş bırakan Adalet Partisini yiyecektir.”⁷⁷ Bir başka gazete ise hükümetin iyimser kaldığını, bu olaylarda hükümetin sorumlu olduğunu şöyle haber yapıyordu. “Ağustos ayı sonlarında Başbakan, Ege'de bir Yüksek İslam Enstitüsü'nün temelini atmıştır. Bu olaydan iki hafta sonra, Yargıtay Başkanı, yeni adalet yılının açılış konuşmasında, din esasına dayalı devlet fikrinin gelişmesine imkân verilmeyeceğini kesin bir dille ifade etmiştir. Bundan birkaç gün sonra da, bir süreden beri gizli bildirimleriyle kamuoyunu işgal eden ve İslamcılık propagandası yapan Hizbu't-Tahrir'in elebaşları yakayı ele vermişlerdir. Bilindiği gibi, Anayasamız, Devletin sosyal, iktisadi ya da hukuki düzenini kısmen dahi olsa din kurallarına dayandırmak amacıyla dini ya da din duygularını kimsenin istismar edemeyeceğini belirtmiş ve bu yasak dışına çıkan derneklerin kapatılacağını, kişilerin de cezalandırılacağını bildirmiştir. Buna rağmen, Türkiye'de, geçmiş taassup yıllarından arta kalan kıpırdanmalara sık sık rastlanır. Bu açıdan bakıldığında Hizbu't-Tahrir örneği, bir

⁷⁵ *Ant*, 6 Haziran 1967.

⁷⁶ *Cumhuriyet*, 2 Eylül 1967.

⁷⁷ *Ant*, 6 Haziran 1967.

yenilik teşkil etmez. Ancak bu türlü gizli çabalara, özellikle birkaç yıldan beri hız verildiği gözden kaçmamaktadır. Toplumun geleceği bakımından gerçekten bir tehlike teşkil eden bu çeşit faaliyetler, içinde buldukları siyasal ortamın rengine ve tutumuna karşı çok hassastırlar. Bir siyasal iktidar, kendi varlığına kastetme istidadında olan bu türlü eğilimleri, çok basiretsiz bir tutumla görmezlikten gelir, ya da dolaylı dolaysız usullerle teşvik ederse, hastalığın hızlı bir kanser niteliği kazanması ihtimali artar. AP iktidarının ilk ayları, Sayın Başbakan'ın Hacıbayram Camii'nde Cuma namazları kıldığı, evine din adamlarını davet ettiği haberleriyle geçmiştir. Bir dini bayram vesilesiyle, yine Başbakan'ın Bayram Gazetesi'nde yazmış olduğu başyazı henüz hatırlardadır. Bu başyazıdan dolayı, büyük tepkiler pahasına yazarını uyarın üniversite öğretim üyelerinin ne derecede haklı oldukları bugün daha iyi anlaşılmaktadır. İş bununla da bitmemiş, İktidar partisinin lideri İslam Enstitüsü açma töreni için yaptığı seyahatte, yanına Komünizmle Mücadele Derneği Başkanı'nı da almıştır. Bu ve buna benzer açılış törenlerindeki beyanları, din sömürücülüğü yapmayı bir hayat tarzı edinmiş olanlara sadece cesaret ve kuvvet kazandırmıştır. Böyle bir ortam içinde, her türlü yıkıcı faaliyetlerin tehlikeli derecede gelişeceğinden şüphe edilemezdi. Nitekim Hizbu't-Tahrir o kadar ileri gitmiştir ki, bizzat Başbakan'a gönderdiği bir mektupta, onu "laikliği içten benimsemekle", "Müslüman kitleleri aldatmakla" suçlamış ve aynı mektupta, "Cumhuriyetin can çekişmekte olduğunu ve İslam devleti ve hilafetin kati surette geri geleceğini"⁷⁸ bildirmiştir diyerek Türkiye'yi dini kurallara oturtmaya çalışan insanların her şeyi yapabileceklerini belirtmiştir.

Örgütün faaliyetlerini sadece Ankara'da değil de değişik yerlerde faaliyetler yaptığı anlaşılmaktadır. Buna Mersin'i örnek verebiliriz.⁷⁹ Ayrıca "Hizbu't-Tahrir" Cemiyetinin Adana'da da faaliyete geçtiği anlaşılmıştır. Adana posthanesinden bazı gazetelere broşürler gönderen cemiyetin mensuplarınca ormanlar, petrol ve diğer madenler hakkında uygulanması gereken şer'i hükümler sayılmakta, sosyalizm ve liberalizm "küfür nizamları" olarak yerilmekte "devletin rejimi İslami bir rejim diğer bir tabirle hilafet nizamı olmalıdır" denilmektedir."⁸⁰ Ulus Gazetesi Hizbu't-Tahrir'in sadece illerde değil yurdun ücra köşelerinde de bildiri dağıttıklarını bildiriyordu. "*Hizbu't-Tahrir Sungurlu'da da Beyanname Dağıttı* başlığıyla verilen haberde son günlerde yurdun çeşitli yerlerinde beyanname dağıtan Hizbu't-Tahrir adlı gerici gizli teşkilat, ilçemizde de

⁷⁸ Forum, 15 Eylül 1967.

⁷⁹ Ulus, 6 Temmuz 1967.

⁸⁰ Cumhuriyet, 23 Ağustos 1967.

beyanname dağıtarak millileştirmenin şer'an haram olduğunu öne sürmüş ve Müslümanları tekrar hilafeti kurmaya çağırmıştır”⁸¹ denilmektedir.

Elebaşlarının nasıl yakalandığını büyük bir coşkuyla haber veren gazete “ Kendisine Hizbu't- Tahrir adı veren ve hilafetin kurulmasını hedef tutan gizli bir cemiyet meydana çıkarılmış, elebaşı ile birçok üyesi yakalanmıştır. Bundan bir süre evvel Konya, Ankara ve diğer bazı illerde dağıtılan broşürler üzerinde yapılan inceleme sonunda cemiyet merkezinin Ankara'da olduğu ve buradan yönetildiği tespit edilmiştir. Polis, bilhassa geceleri şehir dışında tertibat alarak cemiyete ait beyannameyi dağıtan Avni Sezer adında birini önceki gece suçüstü yakalamıştır. Avni Sezer'in üzerinde bulunan bir telefon numarası, gizli cemiyetin ortaya çıkmasını temin etmiştir. Polis araştırma sonunda cemiyet üyelerinden Hasan Besel, Sadık Çöllü ile beyannameleri basan matbaanın sahibi Üzeyir Başar ile klişeleri hazırlayan Şeref Egemen'i de nezaret altına almıştır. Yakalananlar, gizli cemiyetin elebaşısının uzun bir zamandan beri aranmakta olan ve hakkında tevkif müzekkeresi bulunan Ercümend Özkan olduğunu bildirmişlerdir. Eski bir suçtan aranmakta olan ve gazetelerde resminin çıkması üzerine bıyıklarını keserek yüz şeklini değiştiren Ercümend Özkan da yakalanmıştır. Babası hâkim olan ve yüksek tahsili bulunan sanık suçunu itiraf ederek beyannamedeki yazıları bizzat yazdığını söylemiştir”⁸² şeklinde haber veriyordu.

Yakalanan örgütün elebaşısı olan Özkan, mahkemede gazetelere göre şunları söylüyordu. “Hizbu't-Tahrir'in başkanı olan Ercümend Özkan, Yedinci Asliye Ceza Mahkemesinde yargılanırken hâkime, “İnancı uğruna son nefesine kadar çalışacağımı” basın mensuplarına ise “Amacımız, İslam akidelerine dayanan bir devlet kurmaktır. Bugüne kadar sosyalist ve kapitalist rejimler denenmiştir. Ancak, özellikle Müslüman devletlerin hiç birinde bu rejimler istikrar sağlayamamış, o memleketin yıkımına sebep olmuştur. Biz, Osmanlı İmparatorluğunun uyguladığı İslamcı bir devlet kurmak peşinden, bu gayemizden, son kurşunu yiyinceye kadar vaz geçmeyeceğiz”⁸³ demekteydi

Özkan hareketlerinin bir dernek değilde Parti olduğunu vurguladıktan sonra Partileri iktidara geldiği takdirde yapacakları işleri de şöyle açıklıyordu

“—Mesela, bizim düzenimizde, halk tarafından bir halife seçilecek. Halife de kendine yeteri kadar yardımcı tayin edecek. Türkiye üç ile ayrılacak ve bunlar halifenin vekilleri tarafından idare edilecek. Medeni Kanunu ve Ceza Kanununu kaldıracacağız.

⁸¹ *Ulus*, 2 Temmuz 1967.

⁸² *Milliyet*, 5 Ağustos 1967.

⁸³ *Cumhuriyet*, 6 Ağustos 1967.

Kısasa kısas ve diyet uygulanacak. Çok kadınla evlenme serbest olacak. Mahkemelerde kadınlar iş yapacak. İçki ve demokrasi yasak!”⁸⁴ Bu fikirlerin çoğunun Özkan’a ait olduğu bilinse de onun söylemediği bir kısım şeyler basınca onun adına söylendiğini sanmaktayız.

Bütün bu yakalamaların hatta polis tarafından bunların kökünün bittiği söylenmesine rağmen yine gazeteler bunların faaliyetlerine ve gizli çalışmalarına yeniden başladıkları anlaşılmaktadır. Beyannamelerini bastırdıkları matbaanın sahibinin tutuklanmasından sonra, matbaasız kalan Hizbu’t-Tahrir’ciler bu kez de teksir makinesinde basılmış beyannameler dağıtma yoluna gitmişlerdir. Özellikle kültür seviyesi düşük semtlerde fikirlerini işleyebileceklerini hesaplayan Hizbu’t-Tahrir’ciler, Samanpazarı Güven Çarşısındaki dükkânların kapılarının altından beyanname atmışlardır. “Hilafeti Kurmak Bütün Müslümanlara Farzdır”⁸⁵ başlığını taşıyan iki sahifelik beyannamelerde, yurttaşlar bir halifeye “biat” etmeye çağırılmakta ve hilafetin bütün Müslümanları birleştireceği söylenmektedir. Önceki beyannamelerinde, İslam Devleti Anayasası ve fikirlerini yaymaya çalışan Hizbu’t-Tahrir’ciler, bu kez dağıttıkları beyannamelerde de, “İslam Devleti Kurulmalı, Hilafet getirilmeli” fikri yayılmak istenmektedir.⁸⁶ Hatta bazı gazeteler bunların ceza evinde olmalarına rağmen beyanname dağıttıklarını söylüyordu. “Hizbu’t-Tahrir adı altında şeriatçı bir düzen isteyen cemiyetin üyelerinin yakalanmasına rağmen beyannamelerin yayınlanmasına, devam edilmektedir. Nitekim dün gazetemize, Ankara'dan postaya verilmiş yeni beyannameler gelmiştir. Daha önce gönderilen beyannamelerin aksine matbaada basılmayıp teksir makinesiyle hazırlanan beyannamelerde “Hilafeti kurmak bütün Müslümanlara farzdır” başlığı bulunmakta, Müslümanlar “İslam hilafeti” kurmaya çağırılmaktadır”⁸⁷ haberi verilmektedir.

Bu olaylar Türkiye genelinde duyulmuştu elbette ki tepkileri de beraberinde getirmişti. Milliyetçiler Derneği Konya Şubesi, onların Hıristiyanlar adına çalıştığını İslam’ın değerlerini kullanan yeşil komünistler olduğunu açıklayan bildiriyle tepkilerini dile getirdiler.⁸⁸

Özellikle milliyetçi muhafazakâr aydınlarımızın tepkisi Bu örgütün kökünün dışarıda olan komünist bir örgüt olduğu şeklindeydi. Dönemin önemli aydınlarından

⁸⁴ *Akis*, 12 Ağustos 1967.

⁸⁵ Bu bildiri 14.08.1967 yılında dağıtılmıştır Bildiride Allah’ın indirdiği ile hükmetmenin Bütün Müslümanlara farz olduğundan, bunu sağlayacak bir halifeye biat etmenin de aynı şekilde farz olduğu belirtilmektedir.

⁸⁶ İsmail Baltacıoğlu, *Ulus*, 22 Ağustos 1967.

⁸⁷ *Cumhuriyet*, 22 Ağustos 1967.

⁸⁸ *Milliyetçiler Derneği Konya Şubesi*, 28 Ağustos 1967.

Kabaklı bu örgütün amacını "...Bu şebekenin merkezi Lübnan'dadır. O ülkedeki bazı partiler, gazeteler ve cemiyetler gibi bu da yabancılar hesabına çalışmaktadır. Amacı müspet dinimizi töhmet altında tutmak, dinsiz ve laik bazı kuvvetleri İslamla kışkırtarak bozgunculuk çıkarmaktır" şeklinde belirttikten sonra Hizbu't-Tahrir'in Komünist bir yapılanma olduğunu şu sözleriyle ifadelendiriyordu. "İyi belleğiniz: Son aylarda kendi uydurdukları bir şeriat (!) üzerine Kur'an ve iz'an dışı "İslam Anayasası" hazırlayan, "Hilafet istiyoruz!" diye ortalığa bildiri salan Hizbu't- Tahrir adlı şebeke, apaçık Moskova (veya Pekin) emrinde çalışan bir komünist yuvasıdır. Polisimiz erken davranışın ki ayağa dolaşan ve muhterem Türk halkının imanını ezmeye kalkan bu suçlular derhal yakalansınlar... Bu kıpkızıl beyanatın içyüzünü görmezlikten gelerek "gericilik hortluyor" şeklinde ortaya atanlar gafil mi yoksa hain midirler?"⁸⁹

Atay ise kendisine de bildiri gönderildiğini ve bunların kim olduklarını şöyle açıklıyordu. "Zarfi açtık, baktık: birinci Başlığı "Şer'i hüküm". İkinci başlığı: "Hilafeti kurmak bütün Müslümanlara farzdır." İmza: Hizbu't-Tahrir. Kendi kendimize hani yakalanmıştı, dedik. Ama mukaddesatçılığın dizgini yeraltı komünistleri elinde olduğunu bildiğimiz için, çünkü İkinci Dünya Savaşı sonundaki komünistler kongresinde, Türkiye'de din silahını kullanmak lazımdır, diye karar verilmişti, acaba bu akım sola karşı sağa sığınan bazı politika çevrelerinin korurluğu altında mıdır, diye şüphelenmek istemedik. Ayetler, hadisler ve bunların komünistçe yorumları ile dolu bir "herze" ve "hezeyan" yazısı! "diyerek onların ajan komünist olduklarını söyledikten sonra şuna dikkatleri çeker. "...Tuhafır, bizi bütün bu yalanlardan Atatürk devrimleri kurtarmış idi. Yeni medreselerde yetişme cahillerin yaydığı "batıl" ve "battal" fikirlere karşı 1967 Türkiye'sine 1869 Osmanlısından ışık getirmek zorunda kalıyoruz. Gençlerimize kurtuluş tarihini öğretmiyoruz. Cami hizmetleri için eğittiklerimize din gerçeklerini anlatmıyoruz. İslamın beş şartı vardır. Ana da bilir, baba da! Oğluna da öğretir, kızma da! Beş şartın ötesi din değil, şeriat demek olduğunu ve medeniyetle uzlaşmıyanın asla din değil, ancak yedinci asır şartlarını yirminci asır toplumuna zorlamaktan ibaret şeriatçılık olduğunu Hukuk'dan da, Tıbbiye'den de, Teknik Okul ve fakültelerden de çıkmış olanlar bilmemektedirler. Oycu politika neye bulaşırsa onu soysuzlaştırır. Dini ise çürütür. Bu memleketi yıkmak isteyenler en kolay yolun "cehalet" ve "taassub" sömürçülüğü olduğunu anlamışlardır. Ama hiç bir kültür ve marifetleri yokken yoğun aldatıcılığı ile

⁸⁹ Ahmet Kabaklı, "Hizbu't-Tahrir", *Tercüman*, 2 Haziran 1967.

politika ikballerine erenler de, bu bakımdan, en büyük düşmanının en yakın yardımcısıdır".⁹⁰

Toker gibi sol görüşlü aydınlarımıza göre ise tehlike üst boyuttadır. Hükümetin sorumluluğunu yerine getirmediğini söyleyerek güvenlik güçlerini mudahaleya çağırır. Şöyle ki. "...Bu sağın gizli teşkilatı olan Hizbu't-Tahrir'in dağıttığı son beyanname mutlaka Milli Güvenlik Kurulunda dikkatle incelenmelidir. Zaten bu nasıl bir gizli teşkilattır ki, mensuplarının yakalanmış olduğu polis tarafından ilan edildiği halde beyannameleri postadan hala çıkmaktadır. Benim son aldığım beyanname 8 Cemaziyevvel 1387-14 Ağustos 1967 tarihini taşıyor.

Hizbu't-Tahrir diye bir gizli teşkilat, burnunun dibinde kendisine meydan okur gibi beyannamelerini rahatça postalarken bütün bunları "Her yerde olabilecek münferit vak'alar" olarak nitelendirmektedir"⁹¹ diyerek devlet güçlerini göreve davet ediyordu.

Özkan Hizbu't-Tahrir'den ayrıldıktan sonra bir süre yeniden bir hareket için çalışmalarına devam etti. 1981 yılında İktibas dergisini kurarak fikirlerini topluma sundu. Zaman zaman İktibas Dergisi engellemelerle karşılaştı. Özellikle tasavvufla ilgili yayımlanan yazıları toplumda yankı buldu. 1990'lı yıllara gelindiğinde de Özkan İslami Parti kuracağı haberleriyle gazetelerde yerini aldı. Mesela Cumhuriyet gazetesi "Türkiye'de "laik- demokratik rejimi, kitlesel mutabakatla lağvedip İslam devleti kurmayı" hedefleyen İslami Partinin kuruluş çalışmaları son aşamaya geldi. Parti kurucularından aylık İktibas Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Ercümen Özkan, resmi başvuru için henüz tarih belirlemediklerini bildirerek, "ancak kuruluşumuz fazla gecikmeyecek" dedi... İslami Partinin kuruluş çalışmaları konusunda Cumhuriyetin sorularını yanıtlayan Özkan, partinin genel olarak İslam'ın belirttiği ilkeler çerçevesinde kurulacağını belirtti. Anayasa Mahkemesi'nin Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni (TBKP) kapatma kararına karşı kapatacaklarını bile bile kuruluş başvurusu yapacaklarına dikkat çekti. Parti kuruluşu için çalışmaların devam ettiğini bildiren Özkan tüzüğün esasları itibarıyla hazırlandığını, program çalışmalarının sürdürüldüğünü kaydetti. İçişleri Bakanlığına başvuru için bir tarih belirlemediklerini belirten Özkan "Sanıyorum bu başvuru fazla gecikmeyecek" dedi,⁹² haberini gündemine almıştı.

Özkan'ı bu yıllarda toplumun gündemine getiren bir başka projesi ise Televizyon kanalı kurmaktı. Gündem gazetesi Onun Televizyon kanalı kurmada ne

⁹⁰ Falih Rıfki Atay, *Dünya*, 1 Ağustos 1967.

⁹¹ Metin Toker, *Milliyet*, 29 Ağustos 1967.

⁹² Cumhuriyet, 8 Ağustos 1991; Benzer bir röportaj için bkz., *Yörünge Dergisi*, 2-9 Haziran 1991.

amaçladığını ve yapacaklarını “*Radikal İslamcılar da TV Kurdu*” başlığı adı altında şöyle belirtiyordu. “Radikal İslami dergilerden İktibas’ın sahibi Ercümen Özkân’ın yönetiminde İslami çizgide yayın yapmayı hedeflemeyen BHA TV adlı Televizyon kanalı test yayınına başladı. Özkân, Televizyon kanalıyla “yaşama sindirilmiş bir İslam’ı yaygınlaştırmayı amaçladıklarını” belirterek “Bizim Televizyonumuzda reklâmlarda arabaların yanında çıplak kadınlar verilmeyecek. Haber ve yorum yapacağız.” dedi... Ankara’da test yayınına başlayan İslami ağırlıklı Güneş TV ve Hedef 1 TV’lerinden sonra radikal İslamcılar da 13 Kasım akşamından itibaren BHA TV’yle test yayınına başladılar. Her akşam 20.30’dan 22.30’a kadar UHV 64. kanalından yapılan test yayınında Televizyon kanalının amblemi ve logosu gösteriliyor. Bir süre sonra “Memleket Manzaraları” da göstermeye başlayacaklarını söyleyen Ercümen Özkân, Televizyon kanalının yayına başladığında izleyeceği programları da şöyle anlattı “Uzun bir süre iki, saat yayın yapacağız. Ankara dışına da yayın yapmaya başladığımız da zamanla program süresini uzatmayı düşünüyoruz. Haberler, iç ve dış basından İktibaslara ağırlık vereceğiz. İç ve dış meselelerde siyasi yorumlara yer vereceğiz. Yorum ve haber ağırlıklı bir yayın çizgisi izleyeceğiz”. Gündemin konuyla ilgili, sorularını yanıtlayan Ercümen Özkân, halkın İslam’ seçmesine ve yaşamasına yardımcı olmak için Televizyon yayıncılığı yapmaya karar verdiklerini söyledi. Televizyon kanallarına reklâm alacaklarını ama “arabanın yanında çıplak kadın sergileyen reklâmları trilyonlarda verseler almayacaklarını” söyleyen Özkân, Televizyonunda müzik yayını olacağını ama “kadın müzisyenlerin ekrana çıkartılmayacağını belirtti. Özkân bu konuda şunları söyledi: “Kadını başını kapatarak, tesettüre uygun bir biçimde ekrana çıkarmak da olmaz. Erkek sanatçılar çalıp söyleyecekler. Bunlar da İslam’ın korunmasını emrettiği değerlere ve ilkelere ters türkü söylemeyecekler. Örneğin Halime’nin samanlıkta basılması ya da Ali’nin Tur Dağı’nda görülmesi gibi türküler söylemeyecekler”⁹³

Özkân’ın radikal görüşlerini içerik olarak Televizyon programında amacını “Ankara’da test yayınlarına başlayan BHA’nın kurucusu Ercümen Özkân, aynı zamanda Kupür Derleme Ajansı ile İktibas Dergisinin de sahibi. Cumhuriyetin sorularını cevaplayan Özkân, BHA’nın Refah Partisi, Cemalettin Kaplan’ın görüşleri doğrultusunda yayın yapmayacağını söyledi. Özkân, televizyonun “Kur’an’dan belirtilen İslam ilkeleri doğrultusunda yayın yapacağını” belirtiyor. “Laik olmadığını ve

⁹³ Gündem, 24 Kasım 1992.

demokrasiye inanmadığını” belirten Özkan, haber programlarının yanı sıra, Kur’an-ı Kerim ve Türkçe açıklamasına yayınlarda yer vereceklerini belirtiyor. Yeni kurulan İslamcı televizyonların birçoğunun belli tarikatların görüşleri doğrultusunda yayın yaptığını ifade eden Özkan, kendilerinin herhangi bir tarikatla bağlantılarının olmadığını söylüyor. Özkan, ilahi ve mevlit gibi şeylerin İslam’dan yeri olmadığını belirterek, bu tür yayınlara yer vermeyeceklerini ifade ediyor.” Ne yılbaşı, ne de kandillerde özel bir yayın yapmayacağız” diyen Özkan, “Çünkü İslam belli günler yaşanmaz, İslam yılın 365 günü yaşanır.” görüşüne yer veriyor. “Müziğin evrenselliğine” inandığını belirten Özkan, “öz müziğimiz olmak üzere” müzik programlarının da yayınları içerisinde yer alacağını belirtiyor. Mart ayından itibaren yayına başlayacak olan BHA, günde 4 saat yayın yapacak. Özkan’ın verdiği bilgiye göre, saat 20.30–22.30 arası yaptığı akşam yayını ertesi sabah saat 10.00–12.00 arası bu programları tekrarlayacak,⁹⁴ şeklinde dillendirildiği de görülmektedir.

Bu yıllarda Özkan’ı toplumun gündemine taşıyan bir başka haber ise Cumhuriyet Gazetesi’ndeki Özkan’ın Erbakan ve Refah partisine olan eleştirisiydi. Şöyle ki “Refah partisi Genel Başkanı Necmeddin Erbakan’ın “üst yönetim” adı altında bir “fosil heyeti” oluşturduğunu öne süren İslamcı Yazar İktibas Dergisi sahibi Ercümen Özkan, “Genel Başkan Erbakan en büyük fosildir” diye başlayan eleştirisinde Refah Partisi Genel Başkanı Necmeddin Erbakan’ın kendisini ziyarete gelen İngiltere Büyükelçisine söylediği, “Refah iktidarı, batının lehinedir” şeklindeki sözlerini değerlendiren İktibas Dergisi sahibi İslamcı Yazar Ercümen Özkan, Batı dünyasının İslam’a düşman olduğunun bilindiğini belirterek. “İktidarı, batı’nın lehine olacağını söyleyen birisi, zımnen İslam düşmanlarının yanında yer aldığını kabul etmiş demektir. Bu nedenle, Refah iktidarı İslam’ın aleyhine olacak demektir” dedi. Son ABD seyahatinin yanı sıra İngiliz büyükelçisine söylediklerinin de gösterdiği gibi, Erbakan’ın Batı aleyhtarlığını “Dudağından geçirmeyerek gargara yaptığını” öne süren Özkan, daha sonra şunları söyledi: “Bu tavırlar birilerinin zannettiği gibi Erbakan açısından çelişki değildir. Ben Erbakan’ı 1956 yılından bu yana tanırım. Şimdi size düşmansam dostunuza da düşmanım demektir. Ama bakıyoruz Erbakan ve Refah Partisi, ABD’nin kucağındaki Suudilerle pek sıkı fıkı. Ne yazık ki Refah tabanındaki samimi insanlar bu kandırmacıları görmeyecek kadar saflar.” Refah partisinin üst düzey yönetim kadrosunu da eleştiren İktibas Dergisi sahibi Ercümen Özkan, partide üst katlara çıktıkça girift bir

⁹⁴ Cumhuriyet, 25.1.1993.

çıkar ağının oluştuğunu öne sürdü. Erbakan'ın, bu çıkar ağını rahatlıkla yürütebilmek için yıllardır yanında bir ekip bulundurduğunu ve bunlara yeni isimlerin katılmasına karşı çıktığını da ileri süren Özkan, “Erbakan da etrafında bir fosil gurubu içerisindeki en büyük fosildir. Bu ekiple, çarkını döndürmek derdindedir Erbakan” şeklinde konuştu. Ercümen Özkan, Refah Partisi İslami hareketin önündeki en büyük örgütlü engel olduğu görüşünü de savundu.”⁹⁵

Özkan'ı ve dergisini gündeme alan Öztürk ise; onun İslami konulardaki cesaretini şu sözleriyle dillendiriyordu. “İslami yayın organlarından aylık İktibas Dergisi Ocak ve Şubat 1993 sayılarında namazların cem'i, yani birleştirilmesi konusunu, geniş sayılabilecek bir biçimde ele aldı. Benim bildiğim kadarıyla, periyodik yayınlar bazında konu ilk kez İktibas tarafından gündeme getiriliyor. Yüzyıllardır insanımızdan çeşitli oyunlarla saklanan bir gerçeği, halkın rahatlıkla fark edebileceği bir zeminde ele aldığı için İktibas'ı kutluyorum”⁹⁶

Hizbu't-Tahrir hareketi Filistin bölgesinde başlamış olmasına rağmen bütün İslam ülkelerini kendisine hedef edinmiştir. Fakat bu hedefine ulaşamadığı görülmektedir. Ülkemizde de yansımaları atmışlı yıllara rastlamaktadır. Her yerde olduğu gibi günümüzde ülkemizde de adından bahsedilmemektedir.

⁹⁵ Cumhuriyet, 4 Aralık 1994.

⁹⁶ Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet Gazetesi, 12 Aralık 1993.

II. BÖLÜM

ERCÜMEND ÖZKAN'IN HAYATI VE ESERLERİ

I. HAYATI

A. *Biyografisi*

23 Ocak 1938 yılında Kırşehir'in Mucur ilçesinde doğdu. Annesi Karacakurt Aşiretinin Hadolar sülalesinden gümüşkümbetli Türkmen kızı Hüsniye Hanım, Babası Ali-Beyoğullarından Memili'nin torunu Mehmet Ali Beydi. Ailenin ikinci çocuğudur. Babası PTT'de Telgraf memuru, Annesi ev hanımıydı.⁹⁷

Babası memuriyeti gereği Mucur, Kayseri, Ankara, Kırşehir çevresinde görev yapıyor, ailesini bazen yanına alıyor bazen de Mucurda bırakıyordu. Özkan altı yaşında Mucurda Cumhuriyet İlkokuluna başladı. Orta ve lise yılları Kayseri'de geçti. Son sınıfa kadar Kayseri Erkek Lisesinde okudu. Lise son sınıfı babasının tayini nedeniyle Kırşehir'de okudu. Okul yıllarında yazın tatilde bağ bahçe işleriyle uğraşır, daha sonra tatillerini ciltçilik, dondurmacılık, sebzeçilik yaparak ve kitap okuyarak geçirirdi. Boks çalışmış şampiyonluğa kadar ulaşmıştır. Diğer yandan Erciyes'te kayak, okul tiyatrosunda oyunlar ve folklor çalışmalarında da bulunmuştur. Mahalli oyunlarında hünerliydi ve gençleri de çalıştırmıştır.⁹⁸

Okulun bitmesiyle beraber Özkan için sıkıntılı günler başlamıştır. Bir taraftan annesinin felç olması diğer taraftan iş sıkıntısı ve bunlardan kurtulma yolu olarak boks kursu açmıştır. Bir müddet gençleri çalıştırmış, daha sonra Kırşehir'e yakın olan Hirfanlı Barajında çalışmıştır.⁹⁹

Annesinin genç yaşta -34 yaşında- vefatının acısı ve diğer sebepler onu evinden ayırdı. 59'lu yıllarda İstanbul'da THY'de işe başladı. Kısa süre sonra buradan ayrılıp Ankara'ya daha önce yarıda bıraktığı hukuk fakültesine devam etmek için geldi. Daha sonra Millet Partisi genel merkezinde işe başladı, böylece siyasetin içine girip siyaseti de yakında tanıma fırsatı yakalamış oldu. Aynı zamanda Türk Ocağına gidip geliyordu. 1959-60'lı yıllarında Türk Ocağı tiyatrosunda kendisinin yönetip sahnelediği Alpaslan piyesini başarıyla sahnelediği ifade edilmektedir.¹⁰⁰

⁹⁷ Mukaddes Özkan, "Ercümend Özkan", *İktibas*, Ercümend Özkan Özel Sayısı, Sayı: 205, 4; Mukaddes Özkan 25 Mart 1940'da Ankara'da doğdu Hâkim bir baba ile Olgunlaşma Enstitüsü mezunu bir annenin ilk çocuğu. İlk, orta, lise eğitimini babasının tayini nedeniyle çeşitli yerlerde yaptı. AÜDTCF., Türk Dili Edebiyatı 2.sınıf öğrencisiyken Ercümend Özkan'la Evlendi daha sonra üniversitede ayrıldı. Halen Ankara'da yaşamaktadır.

⁹⁸ Mukaddes Özkan, "Ercümend Özkan", *İktibas*, Ercümend Özkan Özel Sayısı, Sayı: 205, 4.

⁹⁹ Mukaddes Özkan, "Ercümend Özkan", 5.

¹⁰⁰ Mukaddes Özkan, "Ercümend Özkan", 5-6.

1960 yılında çok sevdiği halen süregelen Basın Haber Ajansı'nı (eski adı Basın Tetkik ve Haber Alma Merkezi) kurdu. Böylece Türkiye basınına taramaya ve geçimini sağlamaya fırsat buldu.¹⁰¹ 25 Mart 1963 yılında yedi yıldır tanıdığı, Dil Tarih ve Coğrafyada Fakültesinde okuyan Mukaddes Taner'le evlendi.¹⁰²

60'lı yıllar onun için hareketli yıllardı. Düşünce ve siyaset alanında adı duyulan herkesle tanışıyor, tartışıyor, çıkar yolları arıyordu. Ömer Nasuhi Bilmen, Necip Fazıl bunlar arasındaydı. Yine bu yıllar Hizbu't-Tahrir'le tanıştığı ve temsilciliğini yaptığı yıllardı. Arkadaşlarıyla beyannameler hazırlayıp devlet büyüklerine¹⁰³ yolluyordu. Bunlar kendisinin ön plana çıkmasına neden olan şeylerdi. Nitekim 10 Nisan 1967'de Emniyet görevlileri, evine baskın yapmış, evinde bulamamışlardı. 4 Ağustos'a kadar kaçak gezen Ercümen Özkan, bu sırada Kızılay Menekşe sokakta bir ev tutup çalışmalarına hızlı bir şekilde devam etmişti. 4 Ağustos'ta Verimli Matbaasında iki sivil polis tarafından yakalanmış, mahkemesi 13 ay devam ettikten sonra dört yıl ağır hapis, ömür boyu kamu hizmetinde men, iki sene Bingöl'de ikamet cezası almış, sırasıyla Çamlıdere, Mucur, Adana ve İmroz ceza evlerinde cezasını tamamlamıştır. Bingöl'de ikamet cezasını ise; talebeliğini gerekçe göstererek Ankara'da geçirdi. Ceza almasının gerekçesini Özkan şöyle açıklamıştır; “İnsan fitratına en uygun olan sistemin İslam olduğunu, bununda devletleştirilmesi gerektiğini düşüncesi bende hâkimdir. Bu düşüncem tabi ki başkalarıyla da paylaşılmalıydı ve paylaştım onun için 163. maddeden dolayı ceza aldım.”¹⁰⁴

Yıl seksenlere geldiğinde Kenan Evren ihtilal yapmış, Özkan'ın deyimiyle ortalık zemheriyi andırıyordu. İşte böyle bir ortamda 1981 Ocağında İktibas Dergisini çıkarmaya başladı. Dergi 7 yıl kesintisiz olarak on beş günde bir çıkmaya devam etti.¹⁰⁵

1982 yılında Isparta'da bazı tutuklanmalar oldu. Bu tutuklamalar Özkan'la bağlantı kurularak elli bir gün tutuklu kaldı. 2 Ekim 1985'te Mehmet Çoban'ın dergideki bir yazısından dolayı Ankara polisi tekrar gözaltına aldı. On dört günlük göz altıdan sonra altışar yıl üçer ay ağır hapis cezası aldılar.¹⁰⁶

1987 yılında hafif bir felç geçirmiş ve bunun üzerine iki yıl dergiye ara vermek zorunda kalmıştı. 23 Eylül 1990'da kalp krizi geçirip on gün hastanede kaldı.

¹⁰¹ Mukaddes Özkan, “Ercümen Özkan”, *İktibas*, 6.

¹⁰² Mukaddes Özkan, “Ercümen Özkan”, *İktibas*, 6.

¹⁰³ Hangi devlet büyüğüne mektup ya da beyanname gönderdiği ilgili bkz., Alev Erkilet Başer, “Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce”, *İslamcılık*, 686 .

¹⁰⁴ Özkan, “Laiklik”, *TFD TV*, Hollanda, 1990.

¹⁰⁵ Mukaddes Özkan, “Ercümen Özkan”, 14.

¹⁰⁶ Mukaddes Özkan, “Ercümen Özkan”, 14.

Doktorların istirahat etmesi gerekli dediği halde o yine işine dönüp çalışmalarına kaldığı yerde aynı hızla devam etti. Birikiminin artması onu panelden panele, konferanstan konferansa, şehirden şehre itmiş, ama sağlığı da iyice bozulmuştu. 23 Ocak 1995’de Adana’ya konferans için gitmişti, burada vefat etti. 25 Ocak’ta Ankara’da toprağa verildi. Hayatı farklı olduğu gibi cenazesi de farklıydı, kadınlarda ilk defa cenazede¹⁰⁷ bulunuyordu. Özkan’ın üçü kız, ikisi erkek beş çocuğu vardır.¹⁰⁸

Memduh Kars’a göre, büyük toplumsal dönüşümlerde büyük şahsiyetlerin rolü büyüktür. Özkan liderliğe inanmış, sahip olduğu değerleri başkalarına ulaştırmakla kendisini sorumlu tutmuştu. Bu sorumluluğunu yerine getirirken kendine göre doğrulardan taviz vermeden istikrarlı bir çizgi takip edip ömrünü tamamlamıştı. Kendi doğrusunu odun gibi de olsa söyler hiçbir şeyden çekinmezdi. Bunun örneğini yargılanma sırasındaki ifadelerinde rahatlıkla görebilmekteyiz. Allah’ın hatırını her şeyden üstün tutmuş, kimsenin hatırına yanlış üstün görmemişti. Yanlışlıkları bir vebal düşüncesiyle ortaya çıkarmıştı. Hangi şartlarda ve kim olursa olsun bildiği doğruyu anlatmadan çekinmez, İnanıldığını tavizsiz yaşamayı şiar edinmiş, her hal ve şartta doğru ve güzele dost, yanlış ve çirkine düşman bir insandı.¹⁰⁹ Bir şeyin doğruluğuna inandı mı kim ne derse desin aldırılmaz savunurdu. Sözüünü içinden geldiği gibi söyler ağızda gevelemezdi.¹¹⁰ Kars ve Mukaddes hanımın bu ifadelerini mahkemedeki tavırları desteklemekteydi. Kimseye taviz vermeden bildiği doğruları mertçe ve cesurca herkesin önünde savunurdu.¹¹¹ Aktaş duygusal davranarak onu “Ne kasılan ne bilgiçlik taslayan ve ne de beğenilmek için olduğundan farklı davranan biriydi¹¹² şeklinde tanımlar. Çekmegil’e göre, İslam’a bakışında hurafesiz, bidat’siz ve tavizsiz bir kişilik vardı. Girişimleri, bilhassa davranışları efemsiydi. Klasik ifade tarzları yerine efemsi çıkışlarını, bazen argolarla cazibelendirirdi.¹¹³ Çekmegil’in bu ifadelerini ve daha fazlasını konferans ve panellerindeki ses kayıtlarında görmek mümkündür. Mukaddes

¹⁰⁷ Ercümen Özkan’ın “Haksöz dergisi kadınların cenaze namazında bulunmasını” kederde ve sevinçte mü’min ve mü’mine insanların birbirlerinin dostu ve yardımcısı olduğunu gösteren güzel bir örnek olarak değerlendirir. Bkz., *Haksöz*, Sayı: 48, 9.

¹⁰⁸ Mukaddes Özkan, “Ercümen Özkan”, 15-17.

¹⁰⁹ Memduh Kars, “Hayatı ve Mücadelesi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 38-41; Memduh Kars 1970 yılında hapse çıkıp başlattığı hareketin içinde yer alanlardan birisi olup Özkan’ın vefatına kadar beraber hareket etmiştir.

¹¹⁰ Mukaddes Özkan, “Ercümen Özkan”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 13.

¹¹¹ Ali Bulaç, “Ercümen Özkan”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 164Ayrıca cesareti için Bulaç 1994 Yılında Kanal D’de katıldığı “*Dinamit*” programında onca Prof’un açıkça başörtüsünün dinin emridir diyemediği ortamda Özkan bunu cesur bir şekilde herkesin önünde savunduğu örneğini zikretmektedir.

¹¹² Erhan Aktaş, “Cennet de Allahın Cehennem de”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 66.

¹¹³ M.Said Çekmegil, “Rahmet Olsun Kardeşimiz Ercümen Özkan’a”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 102.

Özkan'a göre, çok pratik, "yapacağım" dediğini mutlaka yapan, en doğru bildiğini yapmaya çalışan bir insandı. Asla taviz vermezdi. Düşüncelerinden inancından tuttuğu yoldan... Yanıldığını fark ederse, hiç çekinmeden özür diler ve hemen yolunu değiştirir. Ama fark etmediği müddetçe de hiç taviz vermezdi.¹¹⁴ Arif Kaya'da onun hakkında şu ifadeler yer verirdi, samimi, aynı zamanda imanını sahih olmasına dikkat eder, imanını salih amellerle süslerdi. Sahip olduğu her şeyi yedeğine bırakmadan davası için harcardı. İnsanların kınamasından korkmadan emrolunduğu şeyleri yapardı. Muhatapı kim olursa olsun bildiklerini aktarır, devamlı bildiklerini gözden geçirir kendini yenilerdi.¹¹⁵ Türkmen'e göre de O, ilkelerin, doğru ölçülerle kurulan sistemli bir programın bağımlısıydı. İnsanların değil ilkelerin yüceltilmesi taraftarıydı.¹¹⁶ Köse'de, onu kişilerin liderliğinden çok fikirlerin liderliğini savunması buna örnektir. Hiçbir menfaat ya da endişe uğruna Müslüman kimliğinden ve kişiliğinden taviz vermezdi. Tevhid burcu gibi dikilen onurlu başını asla yere eğmedi. Takiplerle, tehditlerle, hapislerle geçen çileli ömrünü yaşayan Kur'an'a dönüştürmek için sürekli gayret gösterirdi¹¹⁷ şeklinde tanımladı. Mengüşoğlu onu "...Yalnız ve yalnız Allah'ın boyasıyla boyanmanın insana değer verdiği, yalnız ve yalnız takvanın insanı değerli kıldığı bir hayatı yaşamış ve teklif etmiştir... Hayatının hiçbir döneminde, hiçbir dünyevi ve yapay rütbeye/rozete itibar etmeyen bir kişi olarak gözlemlerim onu ben. Hep Allah'ın yakasına takacağı "Sıbgatullah'ın" özlemi içerisinde yaşadığını gözledim"¹¹⁸ şeklinde hiçbir şeye değer vermeyip; yalnızca değeri Allah'tan alan şeklinde tanıtmıştır.

Mengüşoğlu onun için Müslüman toplulukların geleneksel yapısına işlemiş İslam dışı bir ahlakı, ilkin şahsında kırmış, örselemiştir. Din onun uzmanlık alanı değildir. Din, onun kurtuluş yoluydu, hidayet rehberiydi. O, dinin adamıydı, din adamı değildi¹¹⁹ demektedir. Çağıl onun her konuda fikir beyan etmesi ve çabasını şöyle dillendirir; "Samimi bir Müslüman'dı. İslami meselelerdeki vukufiyeti ve samimiyeti sayesinde kendisinde bir irfan ve feraset gelişmesine yol açmıştır. Bundandır ki yıllardır İslami alanda akademik kariyer yapanlara nazaran daha arı duru bir İslami anlayış, siyasi hayata aksettirebilmiş bir kişilik ortaya koymuştur."¹²⁰ Bu ifade tamamen bilinçsiz ve duygusal olarak söylenen bir ifadedir. Çünkü Özkan İslam'ın her alanında

¹¹⁴ Mukaddes Özkan, "Mukaddes Özkan'la Söyleşi" *İktibas*, Sayı:194,95, 17.

¹¹⁵ Arif Kaya, "Mucurdan Adana'ya Uzanan İnce Bir Yol", *İktibas*, Sayı:277, 4.

¹¹⁶ Hamza Türkmen, "Vefatının 4. yıl Dönümünde Ercümen Özkan'ın Hatırlattıkları," *Haksöz*, Sayı: 95, 12.

¹¹⁷ Ömer Faruk Köse, "Kur'an Yolunda Cürm-ü Meşhut", *İktibas*, Sayı:194,195, 47.

¹¹⁸ Metin Önal Mengüşoğlu, "Ercümen Özkan Üzerine Açık Oturum", *İktibas*, Sayı:277, 16-17.

¹¹⁹ Mengüşoğlu, "Sivil Öfke: Ercümen Özkan", *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 79.

¹²⁰ İbrahim Eryiğit, Selami Yanardağ,"Musa Çağıl ile Ercümen Özkan Üzerine Kısa Bir Söyleşi" *İktibas* Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 90.

fikir beyan etmiş ama hiçbir alanda uzmanlaşmamıştır, Akademik kariyer yapan bir insan İslam'ın bir konusunda uzmanlaşır. Uzmanlık alanında elbette ki daha güzel olan fikirleri ortaya koyar. Bu anlamda Özkan'ı Akademik kariyer yapıp bir alanda uzmanlaşan insanlardan üstün görmek yanlış olur.

Eşi onun kişiliğini; “O bir prensip adamıydı. Prensiplerine uyanı alır, uymayanı dışlardı. Verdiği sözü tutar, gideceği yere zamanında giderdi. Bu kuralları çiğneyenlere prensip tanımayanlara karşı zaman zaman sert ve kırıncı olurdu. Çabuk öfkelenir, dargın kalmayı sevmezdi. Haksız olduğu yerde özür dilemeyi erdem sayardı. Amaçladığı yaşam tarzı, benimsediği ve hayatını adadığı dava da onun güneşe olan hayranlığının göstergesidir”¹²¹ şeklinde tanıtır. Kardeşi Erol Özkan ise, “Ağabeyim dönemin pek çok delikanlısında bulunmayan özelliklere sahipti. Çok şık giyinir, sinemaya gitmeyi severdi. Şıklığının ötesinde zaten çok yakışıklıydı ama o bunu o kadar önemsemezdi. Zamanın tabiriyle çapkınlık yapmak onun mizacına çok ters bir hareketti ve o sevgiye inanan bir insandı,”¹²² şeklinde onun başka bir yönüne vurgu yapar.

Atalar çok ileri derecede bir abartıyla Özkan'ı “celadet, dirayet ve ferasetiyle Hz Ömer'e, cedelciliği ile İbn-i Teymiyye'ye mücadeleciliği ve düşünce çizgisinin gelişimindeki benzerliği ile Malcom X'e”¹²³ benzeterek abartıya kaçmaktadır.

Özkan yetiştiği ortam gereği durağan bir hayat değil de, hareketli bir hayat yaşamıştır. Bu hareketliliği ona en önemli özelliği olan sorgulama ve irdeleme özelliği kazandırmıştır Bunun sonucunda birçok âlim insanla tanışmış fikirler alıp tartışmıştır. Tabi Özkan bu sorgulama ve irdelemelerinde yanlışlarda yapmıştır. Mesela Hizbu't-Tahrir hareketine katılması ve daha sonra bunun yanlışlığını fark edip ayrılması en güzel örnektir. Dostları onu tanıtırken duygusal davranmış onu bir lider gibi, hatta masum bir lider gibi yanılmaz hata yapmaz bir lider gibi tanıtmışlardır. Onunda hata yaptığını verdiğimiz örnekte görebilmekteyiz.

B. Mücadelesi

Ercümen Özkân'ın çocukluk yılları tek partili şeflik döneme rastlamaktadır. Bu dönem devletçiliğin baskın olduğu dönemdir. Bu dönemde; Ezanın Türkçeleştirildiği, dinin öğretilmediği, insanları aydınlatacak eserlerin olmadığı bir ortam mevcuttu. Halk ise; bidat ve hurafeleri din diye yaşamaktaydı. Bundan sonra çok partili hayatla beraber bir gevşeme ve tek partili bu hayatın kısıncasına karşı halk DP'ye iki defa üst üste iktidar

¹²¹ Mukaddes Özkan, “Ercümen Özkân”, *İktibas*, Ercümen Özkân Özel Sayısı, Sayı:205, 17.

¹²² Erol Özkan, “Ağabeyim Ercümen Özkân”, *İktibas*, Ercümen Özkân Özel Sayısı, Sayı:205, 87.

¹²³ M.Kürşat Atalar, “İslami Hareketin Akıncı Beyi: Ercümen Özkân”, *İktibas*, Ercümen Özkân Özel Sayısı, Sayı:205, 59-60.

verdi. Ardında 60 ihtilali gerçekleşti. Bu dönem birtakım oyunların oynandığı dönemdi ki; Özkan için sorgulama dönemi olan gençlik yıllarıydı. Bu sorgulamalar Özkan'ın Hizbu't-Tahrir'le tanışmasına sebep olur. Kur'an'a ve sünnete dayalı siyasi boyutu olan bir İslam anlayışının içine girmiş, bunu da hızla topluma taşımak amacını taşır. Örgütte hızla Türkiye temsilciliğine geçer. Dağıttığı bildiriler bir anda medyanın ve dolayısıyla ülkenin gündemine oturur. Artık Türkiye'deki İslami kesimle çatışma içindedir. Onlar Özkan'ı ajanlıkla, yeşil komünistlikle suçlarlar. Hatta ihbarda bulunurlar. 1967'de yakalanır mahkemede düzeni tanımadığını davasına hızla kaldığı yerde devam edeceğini açık açık söyler.¹²⁴

Özkan'ın hapse girmeden Hizbu't-Tahrir'in Türkiye şartlarına dair birtakım endişeleri olmuştur. Sonuçta da örgütün ileri gelenleriyle yoğun tartışmalar yaşayıp henüz hapisteyken kendi ifadesiyle “dokuz talak ile Hizbu't-Tahrir hareketinden boşanır”. 1970 yılında hapisten çıkınca Hizbu't-Tahrirden tamamen kopmuş ve bağımsız bir hareket başlatmıştır. Başlattığı hareketin esaslarını ise Kars şöyle açıklar “Dini Kur'an'dan ve Rasulullah'ın uygulamalarından öğrenmek, İslam'ın kendisine ait siyasi bilincine sahip olmak”, İslam'ın ancak kendi metodu ile hayata hâkim olacağı 1970'li yıllar Türkiye'de geleneksel İslam'ın tartışılıp eleştirildiği, din anlayışında yenilenmelerin görüldüğü dönemdir.¹²⁵

1980'li yıllara gelindiğinde İran devrimi olmuş yanı başında ki Türkiye'de de insanlar etkilenmişti. Türkiye'de bunun etkisini kırmak için bazı grupların eleştiri oklarına Özkan ve arkadaşları da hedef olmuşlardır. Özkan ise; bu ortamda İktibas Dergisini çıkarmaya başlamıştı. Bununla insanları amaçladığı Kur'an İslam'ına ve Peygamberin anlaşılmasına çağırıyordu. Bir taraftan bunun nasıl yapılması gerektiğinin yollarını göstermeye çalışıyor bir taraftan da tepkileri bertaraf ediyordu. Bu dönemde Özkan, insanları silikleştirip köleleştirdiğine inanan Tasavvuf'la mücadele içine girdi; Onun ifadesiyle “Onların ipliğini pazara çıkarmak” istiyordu. Hemen bunu uyguladı. Ama bu çevrelerce büyük eleştiri hatta hakaretler aldı. Özkan ise; yolunun doğru olduğunu savunarak hızla devam etti. Bu dönemde arkadaşlarıyla beraber zaman zaman tutuklamalar sorgulamalar yaşadı. Özkan artık hızlı bir şekilde dergiyle uğraşiyor, yurt içi ve yurt dışında konferans ve panellerle fikirlerini yaymaya çalışıyordu.¹²⁶

¹²⁴ Kars, “Hayatı ve Mücadelesi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 38

¹²⁵ Kars, “Hayatı ve Mücadelesi”, 38-39.

¹²⁶ Kars, “Hayatı ve Mücadelesi”, 40.

1992 yılında İslami parti kurma girişiminde bulunacağını, bununla; rejimin Müslümanlara yaklaşımını ortaya çıkarmayı ve İslami hareketi daha etkin hale getirmeyi amaçlıyordu. Yani şartları zorlamanın peşindeydi. Bunun dışında İslami oluşuma büyük katkısı olur düşüncesiyle Televizyon kanalı kurmayı denedi, iki buçuk ay yayın yaptı. İstenilen finansman sağlanamayınca kapatılmak zorunda kaldı. Sağlığında iki önemli eseri “İnanmak ve Yaşamak I” ile “Tasavvuf ve İslam” yayınlanıp fikirlerinin kökleşmesini sağladı.¹²⁷

Kaya, onun mücadelesini şu şekilde olduğunu ortaya koyar; “Müslüman’ım diyenlere akıllarını hoca, şeyh, ağabey, molla, âlim vb. kimselerin tekeline bırakmadan, dinlerini aklederek, araştırarak ve bilenlerden istifade ederek öğrenmelerini, anlamalarını ve kişilik sahibi olmalarını öğütledi. Bu öğüt akılların ipotek edildiği insanların fert olmaktan çıkıp sürüleştirdiği bir toplumda gerekli ve elzemdi.¹²⁸

Özkan söz ve yazılarında ısrarla İslam’ın bütüncüllüğünü vurguladığı gibi kavramları tahrif edilmiş birtakım felsefi ve ideolojik etkilenmelere maruz kalmış olan halkın dini (atalar dini) yerine Kur’an İslam’ını ikame etmeye çalıştığını söyler. Kaya “Adı İslam büyüğüne çıkmış nicesinin dokunamadığı konulara büyük bir vukufiyetle el attı. Kur’an İslam’ını bozmaya çalışanlara karşı hemen tavrını koydu”¹²⁹ diyerek onun geleneksel İslam’ı korkmadan eleştirdiğini söyler. Kavramlara yüklenen tarihsel, geleneksel, yerel anlamların yerine kendi anlayışı doğrultusunda Kur’an’î anlamları koymaya çalışıyordu. Gerek İslami kavramları ve gerekse modern kavramları Kur’an ışığında inceleme çabasıydı. İçeriği boşalan ve erozyona uğradığını inandığı kavramları yeniden yorumlamaya çalıştı.¹³⁰ Yeğeni Fatma Özkan geniş kitlelerce benimsenmemesinin sebebini “hayatında insanların boş hayallerini tasdik ve tebrik etmemesi, mevcut düzeni meşru gören ve gösteren geleneksel anlayışları alkışlamaması, İslam dinine nispet edilen bidat ve hurafeleri din adına kutsayan bir çalışmasının olamamasıdır. O ise, geleneksel anlayışları, bidat ve hurafeleri, din adına meşru gösterilen batıl mercileri ve dine nispet edilen sapıklıkları İslam adına sorgulamayı, mahkûm etmeyi”¹³¹ tercih ettiği şeklinde açıklar. Sahih bilgiye dayanmadan heyecanlı,

¹²⁷ Kars, “Hayatı ve Mücadelesi”, 41; Ayrıca Özkan’ın mücadelesini kronolojisi için bkz. Hamza Türkmen, “Ercümend Özkan”, *Haksöz*, Sayı: 48, 10. Ayrıca bkz. Hamza Türkmen, “Türkiye’deki İslami Uyanışın Büyük Emekçisi Ercümend Özkan”, *İktibas*, Sayı:194, 195, 37-40.

¹²⁸ Arif Kaya, “Mucurdan Adana’ya Uzanan İnce Bir Yol”, *İktibas*, Sayı:277, 6.

¹²⁹ Kaya, “Bir Allah (c.c.)Dostunu Uğurlarken”, *İktibas*, Ercümend Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 94.

¹³⁰ Atasoy Müftüoğlu, “Kurumsallaşmış Dogmatizmle Savaştı” *Haksöz*, Sayı: 48, 18.

¹³¹ Fatma Özkan, “Yalnız Bir Bozkır Kurdu”, *İktibas*, Ercümend Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 145; Fatma Özkan, Ercümend Özkan’ın yeğenidir. Ayrıca hurafeden yoksun bir din anlayışı için bkz. Hasan Ali Yılmaz,

bireysel çabalarla İslami uyanışın gerçekleşmeyeceğinin bilincindeydi. İslami uyanış için tebliğde ve mücadelede vahyi rehber eden öncü bir nesil oluşturmayı hedefliyordu.¹³²

Atasoy Müftüoğlu onun çabasını şöyle anlatır: “...Merhum Ercümen Özkan; kaybolan, özgünlüğünü ve özelliğini yitiren bir bilinç dilini yeniden oluşturma mücadelesi veriyordu. Bilinç bozukluğu ve bilinç tembelliği ile savaş halindeydi. İslam’ı anlamada bir düşünsel ve kültürel özgünlüğünü temellendirmek için uğraş veriyordu. Kendisini geçmişle yücelten mistik akımların bugünü ve geleceği kısıtladığını düşünüyordu”.¹³³Buna tasavvufçuları örnek verebiliriz.

Kardeşi onu ve mücadeleciliğini şöyle tarif ediyor. “Hayatı boyunca pek çok sürgün, gözaltılar, kamu hizmetinden men gibi cezalarla karşılaştı ama bütün bunlar davasına olan bağlılığını ortadan kaldırmak yerine onu mücadelesine daha da bağlıyordu. Mücadelesinde asla dönmedi. İktibas Dergisi, konferanslar ve türlü toplantılarla İslami mücadelenin içinde bulundu. O yedi damarı tıkalı olmasına rağmen yılmadan çark etmeden son nefesini verene kadar Allah için çalıştı”.¹³⁴

Sancar çok duygusal ve abartılı olarak onun mücadeleciliğini şöyle dillendirir. “Onun mücadelesi resmi ideoloji başta olmak üzere, bu dinin mensubu görünerek dinin içini yıllarca kemirenlere karşıydı, azim ve gayretle açık ve tavizsizceydi”.¹³⁵ Onu çağdaşı mütefekkirlerden ayıran en önemli özelliği; yıllarca uğraşarak edindiği kendi doğrularını her şeye rağmen son nefesine kadar sabırla, istikrarlı bir biçimde muhafaza edip savunmasıdır.¹³⁶ Yine İslamcı aydınlarda farkı bağımsız bir fikir ve aksiyon adamı oluşudur.¹³⁷

Mengüşoğlu onun mücadelesinin Türkiye’deki diğer âlimlerden farklı olduğunu şöyle açıklıyor; “Müslümanlar Türkiye’de bir yandan mevcut sistemin siyasal baskısı, öte yandan halkın yanlış telakki ettiği dinsel anlayışın aforizması arasında, yani iki menzil arasında bir yerdedir. Bir söz sistem tarafından mahkûm edilmelerine, bir başka söz, halk nazarında din dışı sayılmalarına yol açıyordu. Kimi aydınlar yalnızca sistemle mücadele edip, halka hoş görünüp, halkı uzun emellilikle eğitmeyi hedeflediler, Müslüman düşünürler ve bilginler için sahici bir sıkışmaydı yaşanan. Üstelik ortak karar

“Türkiyede Bir Mübeşşir”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 147; Yine hurafeciliğe karşı çıkışı için bkz., Mehmet Said Hatipoğlu, “O İslam’ı Hayata Geçirebilme Sevdalıydı”, *Haksöz*, Sayı:48, 13-14.

¹³² Türkmen, “Vefatının 4. yıl Dönümünde Ercümen Özkan’ın Hatırlattıkları”, *Haksöz*, Sayı: 95, 12.

¹³³ Müftüoğlu, “Bilinç Bozukluğu ile Mücadele Ediyordu”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 101.

¹³⁴ Erol Özkan, “Ağabeyim Ercümen Özkan”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 88.

¹³⁵ Celal Sancar, “Su Testisi Su Yolunda Kırılır”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 69.

¹³⁶ Kaya, “Bir Allah (c.c.)Dostunu Uğurlarken”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 94.

¹³⁷ Cihan Aktaş “Ercümen Özkan’dan Bana Kalanlar”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 117.

verebilecek bir ortamda yoktu. Hemen herkes tek başına karar verip bir tavrı seçiyordu. Özkan'ın mücadelesi ise farklıydı. O Siyasi sistemle cedelleşirken, halkın yanlışlarının üstüne gitmeyi de ihmal etmiyor erteleliyordu.”¹³⁸

Özkan Türkiye’de din anlayışına yeni bir boyut getirmiştir. İnsanların zihninde birçok soru oluşmasına vesile olmuştur. Eleştirileriyle akımların, grupların ve cemaatlerin tepkisini çekti.¹³⁹ Eserlerinde ve ses kayıtlarında da görüldüğü gibi “hayatını insanların yanlışlardan vazgeçip Kur’an’a sarılmaları ve hurafelerden kurtulmaları yolunda kullanmıştır. Kur’an’la yaşadı, hayatının her aşamasında Kur’an olmuştur. Kur’an’a ters düşen en küçük şeye karşı çıkmış, hatta savaş açmıştır. Bu onun en büyük davasıydı ve bunu her ortamda; gerek koltuğunda rahat otururken, gerek mahkeme salonunda ve gerekse hapisanede savunmuştur. Hiçbir sıkıntıya aldırış etmeden davası için çağrıldığı yere gitmiştir. İnsanlara ulaşmış insanları Kur’an’la yakınlaşmaya çağırmış”¹⁴⁰ olduğunu görmek mümkündür. Bulaç “O dünya için asla çalışmadı mal mülk biriktirmedi sadece İslam için çalıştı, çalışmalarına bir gün bile ara vermedi”¹⁴¹ diyerek belki çalışmalarına ara vermemesi konusunda haklıydı. Çünkü kalp krizi geçirmesine rağmen kalkar kalkmaz çalışmalarının başına dönüyordu. Dünya malına önem vermemesi arabasının olmaması, yalnız oturduğu bir evi olması, hatta 60’lı yıllarda tek gözlü bir odada kalması¹⁴² bunu destekler. Ama bunun yanında giyim kuşamındaki şıklığı dikkat çekicidir.

Kur’an İslam’ına talip olanların öncelikli olarak sahih bir akide oluşturmalarının gerektiğini vurguluyordu. Ona göre doğru bilgiye ulaşmak için sahih akide gereklidir. Doğru bilgi olmadan da sağlıklı düşünceye ulaşılmaz istenilen davranışlar sergilenmez yaşanılan hayatta sağlam olmaz.¹⁴³

Özkan, mücadele ve yaşantısında dünyevi şeylerden uzak durdu para getiren şeylere değil para götüren (dergi, kitap çıkarmak, konferans, panel, sempozyumlara katılmak, ev sohbetleri yapmak) işlere koştu. Eryiğit’e göre o “Mücadelesinin karşılığını da ahiret’de almayı hep hedefledi.”¹⁴⁴Türkmen “İslami mücadele

¹³⁸ Mengüşoğlu, “Sivil Öfke: Ercümen Özkan”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 80.

¹³⁹ Aktaş, “Ercümen Özkan’dan Bana Kalanlar”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 117

¹⁴⁰ Semra –Ayhan Eğinligil, “Bir Ölüm Haberi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 146. Aynı bilgi için bkz., Yılmaz Yalçiner, “İnna Lillahi ve İnna İleyhi Raciun”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı: 205, 162.

¹⁴¹ Bulaç, “Ercümen Özkan”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı: 205, 164.

¹⁴² Mukaddes Özkan, “Ercümen Özkan”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 5

¹⁴³ A. Burak Bircan, “İslami Harket’te Zirve’nin Çizgisindeki Önemli Tepeler”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı: 205, 54.

¹⁴⁴ İbrahim Eryiğit, “1995 Yılımı Bitirirken”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 71.

sorumluluğunu öncelikli görüp, bunda tutarlı olması, maddi ve sosyal kazanımlar uğruna ilkelerini gizlememe ve eğriltmeme tavrı herkes tarafından takdirle karşılandı”¹⁴⁵ şeklinde onun mücadelesini tanımlar. Ancak takdirle karşılandığı pek söylenemez. Çünkü Özkan’ın hareketi hemen toplumun birçoğu tarafından tepki almıştır. Takdirle karşılanılan hareketin etkisi uzun olur. Mesela günümüzde birçok insanın Özkan’ın hareketiyle özdeşleşen İktibas Dergisinden haberi bile yoktur.

Yıllarca İktibas’ta özgün yazılar yazdı. Fakat etkisi sınırlı kaldı. Onun fikirleri ya görmezlikten gelindi ya da aleyhte propaganda ile fikirlerinin etkisi kırılmaya çalışıldı.¹⁴⁶

Bazen haksız ve iyice çirkinleşen önyargı ve suçlamalardan dolayı ki sık sık rahatsızlanıyordu.¹⁴⁷ Kaya “Ortaya koyduğu araştırmaları seviyeli, istikrarlı ve tavizsiz mücadelesi dünya çapında yankı bulması gerekirken, ülkede görmemezlikten gelinilip gündeme alınmayarak ümmete vermek istediği mesajın etkisi kırılmaya çalışıldı”¹⁴⁸ şeklinde ona gösterilen tepkileri dile getirir.

“60 sonrası İslam’i uyanışın temelini atanlardan olmasına rağmen en çok haksızlığa uğrayan insanlardandı. O, İslami hareketler arasından görmemezlikten geliniyordu,” diyen Aydın, Özkan için şunları söylemektedir; “Ercümen Özkan’ın düşünceleri, yaptıkları, yapmak istedikleri genelde ciddi bir şekilde tartışılıp eleştirilmedi, bunun aksine hep beşeri tabiatından kaynaklanan hataları eleştirildi. Tarihin kaydedeceği önemli hamleleri bir kenara itilip tarihin unutacağı insani hataları vitrine çıkarıldı. Hâlbuki asıl nazarı itibara alınması gereken husus bir insanın doğru çizgide bulunup bulunmadığı olmalıydı. Din anlayışının doğruluğu, aydınlığı ve tutarlılığı önemlidir. Doğru çizgide eğip bükmemesi, taviz vermemesi, düşmanların karşısında başını eğmemesi, onurlu ve izzetli duruşu önemlidir. Ercümen Özkan’ın hayatının her karesi bu örneklerle doludur.”¹⁴⁹ Aras’a göre ona gösterilen tepkilerin nedeni onun anlaşılmasında ve insanların kendilerini değiştirmek istememesidir. Bunu şu sözleriyle açıklıyor. “Tepkilerin ana nedeni onun anlaşılmasındaydı. Onun getirmek istediği din anlayışı anlaşılmayı engelliyordu. Çünkü onun din anlayışı benimsendiğinde

¹⁴⁵ Türkmen, “Vefatının 4. yıl Dönümünde Ercümen Özkan’ın Hatırlattıkları”, *Haksöz*, Sayı: 95, 12.

¹⁴⁶ Kaya, “Mucurdan Adana’ya Uzanan İnce Bir Yol”, *İktibas*, Sayı: 277, 5.

¹⁴⁷ Cihan Aktaş, “Ercümen Özkan’dan Bana Kalanlar”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 117.

¹⁴⁸ Kaya, “Bir Allah (c.c.)Dostunu Uğurlarken”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 94.

¹⁴⁹ Sabri Aydın, “İnsanları Değerlendirmede Ölçü ve Ercümen Özkan”, *İktibas*, Sayı. 301, 13.

insanlar kendilerini İslam'dan uzak tutan cahili bağlarını kesmek zorundaydılar. Bunun içinde olsa insanlar kabul etme yerine tepki gösterdiler".¹⁵⁰

C. Üslubu

Kendisine has bir üslubu vardı.¹⁵¹ Hitabeti etkileyici, ikna kabiliyeti yüksekti. Görüşünü muhatabın ruhunda etki bırakacak şekilde açık ifade ederdi. Sert diye eleştirilen bu üslubu şahsiyetinin, açık yürekliliğinin ve korkusuzluğunun eseri idi. Bu da muhataplarını kolay ikna etmesinin temel nedenlerinden biriydi. Kimi zaman cedelci, kimi zaman ikna edici, kimi zaman kafaları çatlatırcasına ve kimi zamanda gönül alıcı bir üslupla konuşurdu. Üslubunun sertliği düşüncesinin sertliğinden¹⁵² ileri gelmekteydi. Güzel konuşurdu tatlı sert konuşurdu delilli konuşmayı severdi.¹⁵³ Yalçın'ın bu tespitlerini özellikle ses kayıtlarından da görebiliriz.

Özkan üslubu ile ilgili zaman zaman eşitirdi. Aydın bu sertliğin kaynağında yatan nedenlerini bu eleştirenlere karşı kendisinin verdiği misalle cevap verir. "...Bu konuda kendisinin verdiği güzel bir misal vardır. Düşünün sizin iffetinize birisi gölge düşürürse o kişiye karşı sert mi yumuşak mı davranırsınız? Tıpkı bunun gibi dinimiz iffetimizden daha değerli, bu din birileri tarafından çarpıtılıyorsa gereken hassasiyeti gösterenlerin sert üslupları hoş görülmelidir."¹⁵⁴ Misalini verdikten sonra eleştirenlere şöyle seslenir; "Bu konuda onu eleştirenler, Yüce Allah'ın Kur'an'da ki (bazen kullandığı) sert üslubunu da göz önünde bulundurmalıdırlar. Bu sert üslup Kur'an'da hangi konularda kimlerle ilgili niçin kullanılıyor bilinmeli, daha sonra Ercümen Özkan'ın zaman zaman kullandığı sert üslubun Kur'an'da ki bu örneklerle özde uyuşup uyuşmadığı tespit edilmeli ve ondan sonra eleştirilmelidir. Ayrıca bu bağlamda değerlendirme yaparken kişinin mizacının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir"¹⁵⁵ der.

Özkan'ın sert bir üslubu vardır. Dostları bu sertliğin kaynağını Kur'an ve İslam kültürüne bağlamak isteseler de eserleri ve özellikle ses kayıtlarında bunun sınırlılığında sert mizacından ileri geldiği söylenebilir.

¹⁵⁰ Aras, "Yine Bir Ocakta aramızdan Ayrılmıştı Ercümen Özkan", *İktibas*, Sayı: 289, 5.

¹⁵¹ Cevad Toprak, "Şık Savaşçı", *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 148.

¹⁵² Atalar, "İslami Hareketin Akıncı Beyi: Ercümen Özkan", *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı: 205, 59.

¹⁵³ Yılmaz Yalçın, "İnna Lillahi ve İnna İleyhi Raciun", *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 161.

¹⁵⁴ Aydın, "İnsanları Değerlendirmede Ölçü ve Ercümen Özkan", *İktibas*, Sayı. 301, 13.

¹⁵⁵ Aydın, "İnsanları Değerlendirmede Ölçü ve Ercümen Özkan", *İktibas*, Sayı. 301, 13.

II. ESERLERİ

Özkan'ın eserlerini iki kategoride değerlendirmek mümkündür. Birinci kategoride kendisinin çıkarmaya başladığı ve makalelerinin bulunduğu İktibas Dergisi, ikinci kategoride ise sağlığında yayınlanan eserleri ile vefatından sonra arkadaşları tarafından özellikle İktibas Dergisindeki yazılarının ve hiçbir yerde yayınlanmamış yazılarının toplanmasından oluşan eserleri bulunur.

A. *İktibas Dergisi*

İktibas Dergisi Ercümen Özkan ve bir grup arkadaşı tarafından 1 Ocak 1981'de yayın hayatına başladı.¹⁵⁶ Gerek yurt içinde ve gerekse yurtdışında ki gazete ve dergilerde elde edilen bilgilerden alıntılar yapıldığından dergiye “alıntı” anlamına gelen *İktibas* ismi verilmiş, süreli yayınlardan oluşan bir dergidir.¹⁵⁷ Önemli bir bölümünü yerli ve yabancı yayın organlarından yapılan iktibaslar oluşturur. Ama derginin özgünlüğünü yapılan bu alıntılar değil de Özkan'ın kaleme aldığı ve imzasını taşıyan bölümlerdeki yazılar oluşturur.¹⁵⁸ İlk yıllar sadece kupür derleme ve haberlerden alıntılarla başlayan yayınları sonradan Özkan'ın Kur'an İslam'ını ne şekilde anladığını anlatan asıl kimliğine kavuştu.¹⁵⁹ Dergi yedi yıl kesintisiz olarak on beş günde bir,¹⁶⁰ otuz iki sayfa,¹⁶¹ yedi yıldan sonra aylık¹⁶² olarak çıkmaya devam etti. Özkan rahatsızlığı nedeniyle Ağustos 1987 ile Kasım 1989 tarihleri arası haricinde, on iki yıl hayatında fikri birikimini okuyucularıyla paylaşmıştır.¹⁶³ Özkan “İktibas şu'cu veya bu'culuk değil doğrulardan yana ve değişik görüşlere yer veren bir dergidir”¹⁶⁴ diyerek özgünlüğünü vurgulamıştır.

Özkan, İktibası “Ülkemiz insanının silahsız-kavgasız birbirleriyle diyalogunu sağlamaya çalışmak ve doğrular üzerinde birleştirmelerine yardımcı olmak için çıkarttık”¹⁶⁵ diyerek, dergide en çok üzerinde durulan hususun da “Allaha ortak

¹⁵⁶ Özkan, *Selam ile I*, 162; Arif Kaya, “Ercümen Özkan'ın Kaleminde İktibas Dergisi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı Sayı:205, 62; Memduh Kars, “Hayatı ve Mücadelesi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı: 205, 39.

¹⁵⁷ Özkan, *Selam ile I*, 163; Arif Kaya, “Ercümen Özkan'ın Kaleminde İktibas Dergisi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 62.

¹⁵⁸ Ruşen Çakır, *Ayet ve Slogan Türkiye'de İslami Oluşumlar*, 199.

¹⁵⁹ Mehmet Ali Turan, “Onurlu ve Yiğit bir Savaşçının Ardından”, *İktibas*, Sayı: 194,195, 51.

¹⁶⁰ Mukaddes Özkan, “Ercümen Özkan”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 14.

¹⁶¹ Kars, “Hayatı ve Mücadelesi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 39.

¹⁶² Başer, *Orta Doğuda Modernleşme Ve İslami Hareketler*, 181.

¹⁶³ Kaya, “Ercümen Özkan'ın Kaleminde İktibas Dergisi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 62.

¹⁶⁴ Özkan, “Selam İle”, *İktibas*, 1(1981) Sayı:4, 3.

¹⁶⁵ Özkan, “Selam ile”, *İktibas*, 1 (1981) Sayı: 4, 3; Arif Kaya, “Ercümen Özkan'ın Kaleminde İktibas Dergisi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 62.

koşmadan insanlara doğruyu iletmek, O'na ortak koşmadan O'na inanmanın gereği”¹⁶⁶ olduğunu belirtir. Kaya'ya göre; dergi yayın hayatına girdiğinden beri iki önemli esas üzere hareket etmiştir. Bunlardan ilki, kişinin düşünce ve davranışlarında çok önemli yer, olan İslami kavramları Kur'an ışığında belirlemek diğeri ise; yeryüzünde meydana gelen siyasi olaylardan ve dünya Müslümanları ile yeryüzüne hâkim olduklarını sanan devletlerin gerçek yönlerinden insanımızı haberdar etmek.¹⁶⁷

Derginin hitap ettiği okuyucu kitlesi yalnızca Müslümanlardır. Hatta sıradan Müslüman olmanın ötesinde İslam'ı bir politik bağlanma olarak kabul edenlerdir.¹⁶⁸ Özkan İktibasın kimlere hitap edeceğini şu sözleriyle bildirmektedir. “...İktibas her tür kültür sahibine seslenmekte ve insanımızın tümüyle konuşup anlaşmayı amaçlamaktadır.”¹⁶⁹

Dil konuşma ve anlatabilme aracıdır. Bundandır ki her yayın da anlaşılacak amacıyla olduğundan dile önem verir. İktibasta anlaşılacak için herkese hitap edilebilen ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Bunu Özkan “...evet dilde anlaşılır olmak anlaşılabilmenin ilk ve vazgeçilmez şartıdır. Bunun için diyoruz ki anlaşılabilir için anlaşılır dil kullanmaya çalışıyoruz”¹⁷⁰ diye dile getirir. Özkan bunları söylemesine rağmen iktibasta dili tam manasıyla güzel bir şekilde kullandığı söylenemez. Hatta dergide sık sık rastgele kelime ve ifadeler kullandığını görülür.

Özkan “Yorumlar” köşesinde Dünya’da ve Türkiye’de meydana gelen olayları günümüze yorumlayarak geleceğe ışık tutmaya çalışır. “Kavramlar” köşesinde kavramlar esaslı olarak ele alınır, delilleriyle açıklanmaya çalışılır. Yine kavramların çerçevesi onun Ku’ran anlayışıyla çizilir. Bunların dışında “Selam ile”, “İktibastan Mektuplar ve İktibas”¹⁷¹ imzalı yazılarla okuyucusuna seslenir

İktibasın tirajı ilk sayısında 7500 iken 6. sayısında 15000’e¹⁷² ulaşmıştır. İlk 3 sayıları kendi imkânlarıyla dağıtılır. 4. sayıdan 11. sayıya dağıtımını Hür Dağıtım yapmış, tirajı daha 6. sayıda 15000’e ulaşınca dağıtımını engellenmeye çalışılır ve bu şirket dağıtımını bırakır.¹⁷³

¹⁶⁶ Özkan, *Selam ile I*, 170-171; Arif Kaya, “Ercümen Özkan’ın Kaleminde İktibas Dergisi”, *İktibas* Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 64.

¹⁶⁷ Kaya, “Ercümen Özkan’ın Kaleminde İktibas Dergisi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 65.

¹⁶⁸ Çakır, *Ayet ve Slogan Türkiye’de İslami Oluşumlar*, 199.

¹⁶⁹ Özkan, “Selam ile”, *İktibas* 1(1981) Sayı: 6, 3.

¹⁷⁰ Özkan, “Selam ile”, 3.

¹⁷¹ Özkan, *Selam ile I*, 168; Arif Kaya, “Mucurdan Adana’ya Uzanan İnce Bir Yol”, *İktibas*, Sayı: 277, 7.

¹⁷² Özkan, “Selam ile” *İktibas*, 1(1981), Sayı: 7, 3.

¹⁷³ Özkan, *Selam ile I*, 164; Arif Kaya, “Ercümen Özkan’ın Kaleminde İktibas Dergisi”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 62-63.

Siyasi yazılar ikinci cildin ilk sayısı olan 25. sayıdan itibaren “Kavramlar” köşesinden yazılmaya başlanılmıştır. Başka bir özelliği de ikinci cildin ilk sayısı ile başlanılan kitaplardan alıntılardır ki bununla varlığında birçok okuyucunun haberdar olmadığı kitapları okuyucuyla buluşturmayı hedef edinmiştir.¹⁷⁴

İktibas fikri-siyasi dergi olduğundan reklâm yayınlamayı Özkan uygun görmemiştir.¹⁷⁵ Dergi değişik zamanlarda yazılarından dolayı soruşturma geçirmiş, toplatılmış ve yazarları yargılanmış para cezalarına maruz kalmıştır.¹⁷⁶

Özkan, derginin gayesini şöyle açıklamaktadır; “İçinde bulunduğu kalıpları zorlamaya başlayan, yeni yaşam biçimleri arayışı içinde bulunan günümüz dünyasında; yeni fikirlerin ve gelişmelerin insanları nasıl etkilediğine, başka dünyaların insanları bilinenlerin bugün nerelere geldiğini yine kendilerini konuşarak göstermeye çalışacağız”.¹⁷⁷

Özkan “İktibasla amaçladığımız şey insanımızın ufku açmak geniş ve büyük düşünebilmesine yardımcı olmak alternatifler sunmak ve sonuç olarak düşünebilmesine yardımcı olmaktır”¹⁷⁸ der.

Derginin sıradan bir basın ya da haber vasıtası olmadığı hedef ve gayelerinin olduğunu Özkan, “İslam’ı öğrendikçe, insanımızın İslam’ı bilmediğini gördük. Birikimimizi fıkhi, siyasi kültürel, İslami birikimimizi İslam’ı bilmediği çok sevdiği halde bilmediği insanları bu birikimimizden yararlandırmak için dergi çıkardık. Onların fikri, seviyelerinin yükselmesi, ufuklarının açılması ve daha sağlıklı seçimler yapabilmesi için onlara birikimimizi aktarmak için İktibası çıkarmaya başladık”¹⁷⁹ şeklinde açıklar.

Özkan “İktibasla okuyucumuzda bilgi ve düşünce beraberliğini geliştirmek, siyasi konulara dek bilgide beraberlik, düşüncede beraberlik ve giderek eylemde beraberliği sağlanmayı amaçlamaktadır. Her biri ayrı tür düşünen, bilgileri birbirine benzeyen Müslümanları, siyasi görüş farklılıklarının giderilmesini, eşyanın tabiatım ve insanın fitratını tanımada beraberliği ve izzeti İslam’da aramayı, bulmayı, gerçek

¹⁷⁴ Özkan, *Ercümen Özkan Yazıları*, 111.

¹⁷⁵ Özkan, *Selam ile I*, 171-172; Özkan’ın dergilerin önemli bir finansmanı olan reklâmcılığa niye olumlu bakmadığı için; Arif Kaya, “*Ercümen Özkan’ın Kalemünde İktibas Dergisi*”, *Ercümen Özkan Özel Sayısı*, *İktibas*, Sayı:205, 65.

¹⁷⁶ Özkan, *Selam ile I*, 172; Hangi yazarların hangi yazıları için cezalandırıldığı ve nasıl cezalar alındığına bakmak için; Arif Kaya, “*Ercümen Özkan’ın Kalemünde İktibas Dergisi*”, *İktibas*, *Ercümen Özkan Özel Sayısı*, Sayı:205, 65-66.

¹⁷⁷ Özkan, “*Selamlayarak*”, *İktibas*, 1(1981)Sayı: 1, s.1; Özkan, “*Selam ile*”, *İktibas*, Sayı: 4, 3.

¹⁷⁸ Özkan, *Ercümen Özkan Yazıları*, 187.

¹⁷⁹ Özkan, “*Laiklik*”, *TFD TV*, Hollanda, 1990.

çözümlerin İslami çözümler olduğu bilincinin gelişmesini amaçlamışızdır”¹⁸⁰ diyerek amacını daha net bir şekilde ortaya koyar.

Halen yayın hayatına devam eden İktibas gerek Özkan’ın ömrünün son senelerin de ve gerekse günümüzde bir ekol olmaya çalışmışsa¹⁸¹ da bunu pek başardığı söylenemez.

İktibas dergisi halk tarafında ilgiyle karşılanıp ilk sayılarından hemen her kesimin okuması ve karşılarında ıslah olunmayan bir Ercümen Özkân gördüklerinde bu yavaş yavaş engellemelere çamur atmalara dönüşür, dağıtımını bazı çevrelerce engellenir. Özkân’a iftiralar atılarak –genelev çalıştırıyor gibi-İktibasın okutulmasına engel olunur. Özellikle tasavvufla ilgili yazılar bazı çevreleri rahatsız etmesi sonucu o çevrelerin engeline¹⁸² takılır. Özkân “İktibasın giderek az okunmasının diğer bir unsuru olarak siyasi polisin, MİT’in devreye girmesi okuyanları tehdit etmesini” ekler.¹⁸³ Bir sıkıntıda özellikle 85’inci sayıdan sonra en güvenilir dağıtım olan PTT’de gelir. Bayi ve abonelere gönderilen dergiler ulaşmaz hatta Allah’ın rızasını kazanma adına imha edilir.¹⁸⁴ Derginin dağıtımını sırasında zaman zaman dergi adreslere ulaştırılmadan, adrese ulaşılmadı denip geri iade edilir. İade de ise dergi alınıp poşeti ve adres kupürü iade edilir. Yetkililerin ise bu duruma cevapları meraklı personelin dergiyi almış olabildiği¹⁸⁵ şeklinde olur.

B. Yayınlanmış Eserleri

1. İnanmak ve Yaşamak

İnanmak ve yaşamak I kitabının ilk baskısı 1988 yılında yönelik yayınları tarafından yapılmıştır.¹⁸⁶ İkinci baskısını Anlam yayınları 1995’te yapmıştır.¹⁸⁷ Kitap beş bölüm, 364 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap Kur’an kavramlarını ele alır, bunların anlaşılmasını, bunlara aykırılıkların tespiti ve bunlardan uzak durulmasını önermektedir. Özellikle Kur’an kavramlarının geleneksel kültürden arındırılmış anlamları ortaya konulur.¹⁸⁸

¹⁸⁰ Özkân, *Ercümen Özkân Yazıları*, 110.

¹⁸¹ Arif Kaya, “Ercümen Özkân’ın Kaleminde İktibas Dergisi” *İktibas*, Ercümen Özkân Özel Sayısı, Sayı:205, 66.

¹⁸² Özkân, “Selam ile”, *İktibas*, 4 (1984), Sayı:89, 2; Özkân, *Selam ile I*, 164-166; Özkân, *Ercümen Özkân Yazıları*, 188-193.

¹⁸³ Özkân, *Selam ile* 191; Arif Kaya, “Ercümen Özkân’ın Kaleminde İktibas Dergisi”, *İktibas*, Ercümen Özkân Özel Sayısı, Sayı:205, 63.

¹⁸⁴ Özkân, “Selam ile”, *İktibas*, 4 (1984), Sayı:89, 2; Arif Kaya, “Ercümen Özkân’ın Kaleminde İktibas Dergisi”, *İktibas*, Ercümen Özkân Özel Sayısı, Sayı:205, 63.

¹⁸⁵ Özkân, “Selam ile”, *İktibas*, 1 (1981) Sayı:18, 29.

¹⁸⁶ Özkân, *İnanmak ve Yaşamak*, 13.

¹⁸⁷ Özkân, *İnanmak ve Yaşamak*, 17.

Bu kitap, İslam'ın doğru anlaşılması ve yaşatılması amacıyla Ercümen Özkan'ın yapmış olduğu araştırmalardan oluşan bir derlemedir. İnsan ve eşya üzerine düşünmenin, akletmenin çevremizi, hayatın amacını, rabbimizi, Onun elçilerini ve gönderdiği mesajı tanımak için zorunlu bir yol olduğunu vurgulayan Özkan, bu kitabında; Kur'an'ın nasıl anlaşılması gerektiğini, Allahın dinini nasıl saptırılmaya çalışıldığını, İslami sorumluluğun Müslümanlara ne gibi görevler yüklediğini göstermeye çalışmaktadır

2. İnanmak ve Yaşamak II

Bu kitap Ercümen Özkan'ın vefatından sonra anlam yayınları tarafından Özkan'ın İktibas Dergisi'nden yazdığı yazılarının bir araya getirilmesiyle Anlam yayınlarıca 1999 yılında 1. baskısı yapılmıştır. Kitap dokuz bölüm, 380 sayfadan oluşmaktadır.

Eser, Ercümen Özkan'ın fikirlerinin toplandığı üç kitaplık serinin ikincisidir. Ağıklı olarak Özkan'ın "İslami Siyaset" konusundaki düşüncelerinden oluşmaktadır. Kitapta öncelikli olarak siyasetin düşünce/fikir boyutunu belirleyiciliği düşüncesinden hareket edilmekte ve sağlam bir fikri yapının nasıl olacağını vurgusu yapılmaktadır. Özkan öncelikle doğru düşünmenin yöntemi üzerinde somut öneriler getirmekte Müslümanlara bu konuda tavsiyelerde bulunmaktadır. Kitapta düşüncenin safiyetine özellikle vurgu yapılmakta ve siyasetin kavramları tahlil edilmektedir.¹⁸⁹ Yedinci bölümde dünyanın başının belası olan terörden bahsedilmekte ve İslam'la terörün bir arada olamayacağı konusu işlenilmektedir. Kitabın son bölümünde ise Özelleştirme, Rüşvet, Faiz, Enflasyon, Grev, Harcama gibi toplumu ilgilendiren sosyal ve ekonomik sorunlar üzerindeki fikirlerini İslami ilkeler çerçevesinde açıklamaktadır.

3. İnanmak ve Yaşamak III

Bu eser İnanmak ve Yaşamak adıyla yayınlanan serinin üçüncü kitabıdır. Ercümen Özkan'ın 1995 yılında vefatından sonra Anlam yayınlarıca İktibas Dergisi'ndeki yazıları toplanılarak oluşturulmuştur, 1. baskısı 1999 yılından yapılmış olan eser on bölüm, 336 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın temelini Kur'an'ın tanımladığı dinin doğru anlaşılması sorunu oluşturur. Kitapta Kur'an ve Sünnet kavramları ve Kur'an-Sünnet ilişkisi farklı bir şekilde ortaya konulmaktadır. Daha sonra itikadın temel unsurları olan kavramlar üzerinde durulup; İman, Şirk, Gayb, Ahiret, Din, Dogma, Dinci, Delalet, Fitne gibi kavramlar sahih

¹⁸⁸ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak*, 14-17.

¹⁸⁹ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 3-4.

itikadın ortaya çıkması için işlenilmiştir.¹⁹⁰ Yedinci bölümde dinin anlaşılması yorumlanması olan mezhep konusu işlenmiştir. Ondan sonraki bölümlerde ise Kur'an'ın önerdiği ahlak anlayışı üzerinde durulmuştur. Kitabın sonunda ise; Özkan'ın tecrübe ve bilgi birikiminin sonucunda gençlere yapmış olduğu tavsiyeler yer almaktadır.

4. Selam ile I

Ercümend Özkan 1981 yılında çıkarmaya başladığı İktibas Dergisi'nde Selam ile, Yorum, Kavramlar ve İktibastan Mektuplar köşelerinde yazılar yazmıştır. Bu kitap ise "Selam İle" köşesinde yazdıkları yazılardan oluşmaktadır. 6. cilde kadar olan yazılar aynen alınarak bir bölüm oluşturulmuştur.¹⁹¹ İkinci bölüm ise okuyucu soruları ve cevaplarından alıntılardan oluşuyor. Üçüncü bölümde ise cevapların içinde önemli yerler özetlenilip tekrar yapılmaktadır. Kitap Anlam yayınlarınca 1997 yılında yayınlanılmıştır. Eser 260 sayfadan oluşmaktadır.

5. Selam ile II

Selam ile II kitabı *Selam ile I* gibi Ercümend Özkan'ın İktibas Dergisi'ndeki Selam ile ve İktibastan Mektuplar köşelerindeki 7 ile 12. ciltlerinden vefatına dek olan yazılarından oluşmaktadır. Anlam yayınları tarafından vefatından sonra bu yazılar gözden geçirilerek ama aynen, onun kaleminden çıktığı şekliyle 2002 yılında yayınlanmıştır. Eser 602 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Ocak 1995 yılındaki son Selam ile, son Mektuplar ve "Türkiye'de Siyasal Kültürün Oluşumu" konulu panele katılmak için gittiği Niğde'deki Umut FM'in vefatından 16 gün önce yapmış olduğu Röportajdan¹⁹² oluşmaktadır. İkinci bölüm mektuplarla sorulan sorular ve verilen cevaplardan oluşmaktadır. Üçüncü bölüm ise cevaplardan alıntılarla önemli olan yerlere yapılan vurguları içermektedir.

6. Ercümend Özkan Yazıları

Ercümend Özkan Yazıları kitabı İktibas Dergisi'ndeki kendisine ait olan; Selam ile, Yorum, Kavramlar ve İktibastan Mektuplar köşelerinin dışında kalan kendisine ait yazılar ve belgeler bütünü ile Anlam yayınlarınca toplanıp 2001 yılında yayımlanmıştır. Eser 562 sayfadan oluşmaktadır.

Bu eseri diğer eserlerinden ayıran yönü belgesel niteliğinde olması ve İktibas Dergisi'ni çıkarmaya başladığından vefatına kadar olan yaklaşık 15 yılın güncel

¹⁹⁰ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 3.

¹⁹¹ Özkan, *Selam ile I*, 4.

¹⁹² Özkan, *Selam ile II*, 24.

olaylarına ait görüşlerini toplu halde inceleme fırsatı vermesidir. Yani gezi izlenimleri, röportajlar, söyleşiler, haberler, açıklamalar, yayınlanmamış yazıları, fotoğraflar gibi belgelerden derlenen yazılardan oluşmaktadır. Yazmak istediği ama yazamadığı anılarını da kitapta bulmak mümkündür. Hayat hikâyesinin yanında çok çeşitli görüş ve düşüncelerini kitapta bulmak yine mümkündür.¹⁹³

Kitap yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm değişik zamanlarda gerek yurt içinde ve gerekse yurtdışında konferans ve paneller için yaptığı gezi izlenimlerinden¹⁹⁴ oluşmaktadır. İkinci bölümde İktibas Dergisi'nin yayına başlamasından sonra çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanmış yazıları, kendisiyle yapılmış konuşma kayıtları ile hiçbir yerde yayınlanmamış yazıları olduğu şekliyle¹⁹⁵ yer almaktadır. Üçüncü bölümde ülkemizdeki Ercümend Özkan ve İktibas Dergisi ile ilgili haberler yayınlandığı şekliyle alınıp toplu olarak sunulmaktadır.¹⁹⁶ İktibas Dergisi'nde doğrudan veya bir yazı vesilesiyle Özkan tarafından yapılan açıklamalarda önemli konulara değinilip bazı önemli yerlerin altı çizilmiştir. Öneme binaen bu yazılar aynıyla kısmen ya da sadece başlığıyla dördüncü bölümde yer almıştır.¹⁹⁷ Beşinci bölümde Özkan'ın kaleminde çıkan yayınlanmış çeşitli yazılar, Mesela: Sor yayıncılığın soruşturma adlı kitabındaki Özkan'a ait bölümler kitap piyasada bulunmadığından alınmıştır. Ayrıca bu bölümde Özkan'ın fikirlerinin değerlendirildiği eserlerdeki bölümler ile Ehl-i Sünnet konusunda Ekmel Ali Okur'un Özkan'la yaptığı söyleşi¹⁹⁸ yer almaktadır. Altıncı bölüm Özkan'ın TRT-5(TRT-İnt)'de yapmış olduğu "İslam Nedir? Nasıl Müslüman Olunur?" adlı konuşması ile hiçbir yerde yayınlanmamış "Kur'an'ı Nasıl Anlamalıyız veya Kur'an'ı Anlamanın Önündeki Engeller" makalesi, "İslam ile Demokrasi Arasındaki Farklar" adlı makalesi ve "Osmanlı Devletinin Değerlendirilmesi"nin yapıldığı makale¹⁹⁹ yer almaktadır. Yedinci bölümde değişik zamanlarındaki foto- biyografisi²⁰⁰ yer alır.

7. Tasavvuf ve İslam

Ercümend Özkan bu eserde "tasavvufu ayrı bir din" olarak değerlendirir. Tevhid dinine karşı tasavvuf ve ehli batılın hak kılığında; kurdun kuzu kılığında görünmesi şeklinde değerlendirir. Şirk ehlinin İslam'dan tasavvufla öç aldığını, zira tasavvufun İslam'a verdiği zararı hiçbir şey vermemiştir şeklinde iddia eder. "Tasavvuf ve İslam"

¹⁹³ Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 13-14.

¹⁹⁴ Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 1.

¹⁹⁵ Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 105.

¹⁹⁶ Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 271.

¹⁹⁷ Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 291.

¹⁹⁸ Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 375.

¹⁹⁹ Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 529.

²⁰⁰ Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 563.

kitabı tasavvufun ortaya koyduğu terminoloji ile Kur'an'daki ayetlerin mukayesesini sağlamak ve yanlışları göstermek için yazdığını ima etmektedir.²⁰¹

Kitap'ta tasavvuf'un konuları ele alınmış Ku'ran'la, sahih İslam'la mukayesesi yapılmış ve sahih İslam'la tasavvufun hiçbir bağının olmadığını kendince ortaya koymaya çalışmıştır. Yine tasavvufun temeli olan eserler ve tasavvufla ilgili terimlerin kritiğini yapmış İslam'la ilişkisinin olmadığı ortaya koymaya çalışmıştır.²⁰²

Kitap altı bölümden oluşmaktadır. Özkan'ın yazıları ağırlıklı olmakla beraber Özkan'ın tasavvufa yaklaşımı doğrultusunda tasavvufa yaklaşımlarda bulunan kişilerden alıntılara kitapta yer verilmektedir. Ayrıca tasavvufun çarpıklıklarını ortaya koymak için Tasavvufun temel eserlerinde olduğu gibi alıntılar yapılır. Bununla kendi fikirlerinin doğruluğu adeta test edilir.

Kitap Anlam yayınlarınca birinci baskısı 1993 yılında, ikinci baskısı 1996 yılında ve üçüncü baskısı 2000 yılında yapılmıştır. Eser 466 sayfadan oluşmaktadır.

8. Dünden Yarına Türkiye

Ercümen Özkan Türkiye'de ilk kez kendisinin kurduğu yazılı basından kişi ve kurumlar için kupür derleme işi yapan Basın Haber Ajansının yayın organı olarak çıkardığı ve aynı zamanda bir süreli yayın tarama dergisi olan İktibas'ta yorumlar yazdı. Yorum Köşesinde gerek dünyada ve gerekse Türkiye'de olup bitenler hakkında yazılar yazıp düşüncelerini açıkladı öneriler sundu işte *Dünden Yarına Türkiye* adlı bu eser Özkan'ın 1981 yılından vefatı olan 1995 yılına kadar "Yorum" köşesinde yazdığı bu yazıların bir araya getirilmesiyle oluşan bir kitaptır. Yorumlar her ne kadar düne yönelik ise günümüze ışık tutması cihetiyle önem arz etmektedir.²⁰³

Eser 2005 yılında Anlam yayınları tarafından yayınlanmış olup dört bölüm, 539 sayfadan oluşmaktadır. Birinci bölümde; Türkiye'nin Kıbrıs sorunu, Ermeni Sorunu, Güneydoğu Sorunu, Fail-i Meçhul Cinayetle, Yurt Dışındaki İşçiler, Başörtüsü Sorunu ve Laiklik Sorunu gibi temel sorunlar ele alınmakta ve öneriler sunulmaktadır. İkinci bölümde dış politika başlığı altında komşularımız Avrupa ve ABD ile ilişkiler işlenilmiştir. Üçüncü bölümde iç politika da yaşananlar ele alınmıştır. Dördüncü bölümde ise Muhtelif Konular başlığıyla batıyla dostluğumuz, Emperyalizm, Siyonizm, IMF, AET gibi konular işleniliyor.

²⁰¹ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 11.

²⁰² Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 15.

²⁰³ Özkan, *Dünden Yarına Türkiye*, 9-10.

9. Dünden Yarına Dünya

Bu eser tıpkı *Dünden Yarına Türkiye* kitabı gibi Özkan'ın İktibas Dergisinde “Yorum” köşesinden genel siyasetle ilgili yazmış olduğu yazıların Anlam yayınlarınca bir araya getirilip 2005 yılından yayınlamasıyla²⁰⁴ oluşan bir eserdir. Eser 594 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap yedi bölümden oluşur. Birinci bölümde Avrupa ülkeleri olan Polonya, İngiltere ve Almanya’da yaşanan olaylar üzerinde durulur. İkinci bölümde Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk, Yugoslavya ve Bosna Hersek gibi balkan ülkelerinde yaşananlar işlenilir. Üçüncü bölümde Orta Doğuda yaşananlar, Filistin Sorunu, İran Irak ve bunlar arasındaki savaş Körfez Kirizi, Suriye, Lübnan ve Suudi Arabistan’da yaşananlar konu edinilir. Dördüncü bölüm Afrika başlığıyla Mısır, Libya, Cezayir, Sudan, Somali ve Güney Afrika Cumhuriyetinde ki olaylar ele alınmıştır. Beşinci bölüm Asya’daki Rusya ve Türkî Cumhuriyetler, Afganistan, Pakistan ve Hindistan ülkeleri ele alınır. Altıncı bölümde ABD ve ABD’nin Avrupa ve SSCB ile olan ilişkileri ele alınmıştır. Son bölümde muhtelif konular başlığı altında BM, İnsan Hakları ve BM, Uyuşturucu Yaygınlığı, Petrol ve OPEC, Soykırım Olimpiyatlar, Din ve Siyaset konuları işlenmektedir.

²⁰⁴ Özkan, *Dünden Yarına Dünya*, 11-12.

III. BÖLÜM

ERCÜMEND ÖZKAN'IN DİNİ GÖRÜŞLERİ

I. KUR'AN VE SÜNNET ANLAYIŞI

A. *Kur'an Anlayışı*

Kur'an Arapça okuma, okunacak şey, okuma kitabı karşılığında bir kelimedir. Istılahta ise; Allah'ın vahyinden oluşan ve son elçisi Hz Muhammed'e gönderdiği kitabın, bütünü içinde bulunduran yazılı şekline²⁰⁵ denir. Kur'an, Allah'ın insanlar için nasıl düşünmeleri, davranmaları ile ilgili esaslar içeren bir kitaptır. Müslümanların değer ölçüsü mihenk taşıdır. Düşünce ve davranışlarının uygun olup olmadıklarının sağlamlasını yapacakları tek kaynaktır. Hem bu kitaba göre düşünecek ve davranacak hem de düşünce ve davranışlarını bu kitaptaki esaslara göre ayarlayacaktır. Kul olabilme testinin yapıldığı kitaptır. Ayrıca ahlak edinme kitabıdır.²⁰⁶ Özkan “Kur'an insanın rabbi ile insanın diğer insanlarla ve insanın kendisiyle ilişkisini düzenleyen kuralların, esasların eksiksiz olarak belirtildiği bir kitaptır”²⁰⁷ şeklinde bir tarif yapmaktadır.

Özkan Kur'an'a bakışımızı “Biz Kur'an'ı hadisle, fukaha sözüyle, haberi ahadla gölgelemiştir. Cilt cilt kitaplar yazmış ve Kur'an'la kendi aramıza onları üst üste dizmiş ve Kur'an'a ulaşamaz olmuşuz. Elleyemez, dokunamaz olmuşuz. Allah'ın değişmeyen ve her şeyi değiştirebilecek güçteki kitabına yani Kur'an'la aramıza yığdıklarımız Kur'an'ı ve ona uyan sünneti adeta Kaf Dağı'nın ulaşılmaz ardına düşürmüştür”²⁰⁸ şeklinde değerlendirerek yapılan hatalar üzerinde durur.

Kur'an'ı nasıl okumalıyız sorusuna Özkan “Allah'ın kitabını anlamak içindekilerine tabi olmak için okumak gerekir. Bu kitabın bize ne maksatla gönderildiğini bildirildiğinden bu kitabı anlaşılabilir dilden okumalıyız. Geleneksel kültürdeki anlamadığı dil yerine anladığımız dilden okumalıyız.²⁰⁹ Tekrar tekrar okumalı, ayrıca Peygamberin hayatıyla beraber okumalıyız. Hangi olayla ilgili hangi ayetler nasıl sonuçlar doğurmuş peygamber nasıl uygulamış ve Allah'ı razı edebilmenin yolu bütün insanlara açılsın diye Peygamberin hayatını göz önüne alarak okumalıyız. Fakat biz yıllarca anlamadan Arapçasını okumuş bizden ne istiyor ya da ne yasaklanıyor

²⁰⁵ Ercümen Özkân, *Ercümen Özkân Yazıları*, 423; Ayrıca Özkân, “Kur'an Ve Sünnet”, Gemlikliler Evinde Yaptığı Röportaj, Ankara 14.12.1991; Ayrıca bkz., Özkân, “Kuran ve Sünnet”, *TOS TV*, Hollanda, 10.06.1992.

²⁰⁶ Özkân, *İnanmak ve Yaşamak III*, 1-2.

²⁰⁷ Özkân, *Selam İle II*, 75.

²⁰⁸ Özkân, *Selam İle II*, 173.

²⁰⁹ Hüseyin Bülbül, “Ercümen Özkân'ın Kur'an Anlayışı”, *İktibas*, Ercümen Özkân Özel Sayısı, Sayı:205, 42.

bilmeden okuyoruz.”²¹⁰ Kur’an’ın Türkçe okunmasıyla ilgili Özkan şunları söyler “Ayetlerin anlamlarını bilerek Arapça orijinaliyle namazda okunmalıdır. Namaz dışında manasını bilmediği bir şeyi tekrar edip durmanın bir anlamı yoktur. Nasıl ki aç bir insan yiyecek dolu bir kavanozu yalamakla doyamayacaksa açlığı giderilmeyecekse anlamadığı dilden yazılmış bir şeyi hele Kur’an’ı yüzünden manasını bilmeyerek okuyup durması ancak okuduğu şeyin hafızı yapar. Anlamadığından kişinin ne düşüncelerinin düzelmesinden ne de davranışlarının düzelmesinden hiçbir yarar olmaz”.²¹¹ Böylece Özkan Türkçe ibadete (namaz) karşı çıkmakla beraber namaz dışında tüm eylemlerin (dua)Türkçe olmasını istemektedir.

Özkan Kur’an’ın temas ettiği bazı şeyleri günümüzde anlaşılanın dışında anlamış onlara farklı yorumlar katmıştır bu anlamda örneğin; Kur’an şifadır²¹² ayeti Kur’an’ın tıbbi hastalıklara şifadır şeklinde değil; içtimai siyasi hastalıkların tedavisi için Ku’ran şifadır, şeklinde anlamıştır.²¹³ Kur’an’ın hükümleri insanı, toplumu siyasi ve içtimai hastalıklardan korur buna rağmen hasta olanları tedavi eder.²¹⁴

Özkan Kur’an’ın ilk inen ayetleri sırasında ki Hz Peygamberle Cebrail arasında geçenleri çok farklı bir şekilde yorumlar. Şöyle ki, “Kur’an’ ilk vahyi ona Cebrail getirdiğinde, oku demiştir. Ulemeden halka intikal ettirilen şekliyle sanki yazılı metin getirmiş, onu Muhammed’e göstererek, gözlerinin önüne koyarak haydi oku demiştir. Muhammed ben okuma bilmem deyince Cebrail göğsünden tutup sıkılmış oda hemen okumuştur. Özkan hâlbuki toplumun çirkefinde bunalan Muhammed alıp başını mağaraya gitmiş bir türlü çıkış yolu bulamamışken, Cebrail kendisine haydi düşünüp duruyorsun ne sonuca vardın söyle de dinleyelim anlamına “Oku yani söyle, anlat bakalım” demiştir. O ise bir sonuca varamadığından Cebrail’e “Ne söyleyeyim, anlatacak, söyleyecek bir şeyim yok, okuyacak şeyim yok” demiştir. Bundan sonra Cebrail öyleyse ben söyleyeyim sen tekrar et, sen benim söylediklerimi söyle” demiş²¹⁵... olay böyledir bu olayda olağan üstü bir durum yoktur. İşin diğeri tamamen masaldır” der.²¹⁶

²¹⁰ Özkan, *Selam İle I*, 74.

²¹¹ Özkan, *Selam İle II*, 70-71.

²¹² 17. İsrâ, 82.

²¹³ Krş., Elmalılı M.Hamdi Yazır, *Hak Dini Kuran Dili*, Azim Dağıtım, İstanbul trz., C. 5, 317.

²¹⁴ Özkan, *Selam İle II*, 77.

²¹⁵ Krş., Elmalılı M.Hamdi Yazır, *Hak Dini Kuran Dili*, c. 9, 322.

²¹⁶ Özkan, *İnanmak Ve Yaşamak III*, 13.

Ona temiz olanlardan başkası dokunamaz²¹⁷ ayeti, müşriklerin Peygamberimizin kendilerine vahiy okuduğunda bunları ona filan öğretiyor veya şeytan öğretiyor demelerine karşılık olarak nazil olmuştur. Bununla kasıt Allah Kur'an'ı kendi katında nasılsa öylece kendi resulüne indirdiği, onda bir değişiklik, unutmama, yanılma, yanılmama bulunmadığını belirterek Resulüne kendisinin öğrettiğini, kendisinden başkasının vahye herhangi bir ilavesinin olmadığını belirtiyor. Ayetin manası bu iken sonraki Müslümanlar onu Kur'an'a abdestsiz dokunulmaz gibi anladılar.²¹⁸ Bunu da takva gereği yaptılar. Bu sonuç yanlış olduğu gibi Müslümanları da Kur'an'dan uzaklaştırmıştır. Böylece Kur'an hiç dokunulmayan hatta anlaşılmayan ve dahası da biz anlayamayız gibi hatalarla Müslümanları Allah'ın kitabından uzaklaştırmışlar hem de bunu kitaba saygı olsun diye yapmışlardır. Böyle olunca peki bu Kur'an anlaşılmaz, dokunulmaz, okunulmazsa öyleyse neye yarar? Kur'an'a değer vermek, saygı göstermek, onun içindekileri okuyup, onunla amel etmekle olur. Yoksa yedi kat müşambalarla saklamakla, öpüp baş üstüne koymakla Kur'an'a saygı olmaz. Allah Kur'an'ı okunsun, el kitabı olsun, hayat düsturu olsun diye indirmiştir. Yatarak, yanınızın üzerinde oturarak, ayakta velhasıl her halde iken okunabileceğini²¹⁹ ayetle bildiren Allah'a rağmen saygıdan dolayı ele alınmaz oldu.²²⁰

Hz. Ömer Müslüman olduğunda kardeşi sen necissin, yıkan, ondan sonra sana Kur'anı vereyim sözünde, Hz. Ömer'in müşrik olduğunu ve müşriklerin necis olduğunu söylemektedir. Fakat şirkten dolayı necasetin yıkanmakla değil, ancak imanla giderileceğini biliyoruz. Diğer yandan Hz. Peygamber ziyaretine gelenleri mescidi nebide karşılıyor, müşriklerden daha kötü olanların, münafıkların her gün mescitte olduğu da bir gerçektir. Hz. Ömer'in olayı Hz. Peygamberin müşrikleri mescitte karşılaşması ve münafıkların bulunması gösteriyor ki, müşrik olan münafık olanda Kur'an'a dokunabiliyor.²²¹ Zaten bir bakıma buna engel olunamıyor, demek ki asıl olan anlayış bu değil, Kur'an'a temiz olandan başkası dokunamazdaki maksat, müşriklerin iddia ettiği gibi Kur'an'ın necis olan şeytan ya da sihirbaz veya kâfir olan rahipler

²¹⁷ 56.Vakıa, 79.

²¹⁸ Krş., Elmalılı M.Hamdi Yazır, *Hak Dini Kuran Dili*, c.7, 411. Ayrıca abdestsiz Kur'an'ın okunamayacağı ile ilgili bkz. Hayrettin Karaman, Ali Bardakoğlu, Yunus Apaydın, *İlmihal (İman ve İbadetler)*, DİB., Yayınları, I-II, Ankara 2006, I/196.

²¹⁹ 3. Ali İmran, 191.

²²⁰ Özkan, "İktibas'tan Mektuplar", *İktibas*, 6(1986), Sayı:118, 44; Özkan, "İktibastan Mektuplar", *İktibas*, 6 (1986), Sayı:120, 45-46.

²²¹ Krş., Mustafa Necati Bursalı, *Alemlere Rahmet (Hz Muhammed Aleyhisselam)*, Çelik Yayınları, İstanbul1998, 187 Ayrıca krş., Abdurrahman Şarkavi *Özgürlük Peygamberi Hz Muhammed*, Çev. Muharrem Tan, Birleşik Yayıncılık, II. Baskı, İstanbul 1996, 104.

Peygambere öğretmiş değil, onu temiz olan melek Cebrail vasıtasıyla²²² olduğu gibi değiştirilmeden gönderilip, bildirilmiştir. Bu ayette bu anlatılmaktadır. Ayet müşriklere bir cevaptır. Diğer yandan cünüpken dokunmak zaruret anında olur. Diyelim ki cünüpsünüz, bu hal Müslüman için ne kadar sürebilir, günde beş vakit namaz kılması gereken bu halde nasıl namaz kılabilir²²³ diyen Özkan Kur'an abdestli bir şekilde ele alınmalı veya okunmalı şeklindeki geleneksel anlayışı eleştirir.

Kur'an sürekli okunmalı hemen hüküm çıkarılmaya kalkışılmamalı fakat havasına bürünmeye çalışılmalıdır. Onunla düşünölmeye düşönceleri ona hamletmeye ondan düşönceler almaya bakılmalıdır.²²⁴

Ku'ran niçin anlaşılmalıdır sorusunu; Kur'an anlaşılmalı çünkü Kur'an anlaşılmadıkça İslam anlaşılmaz, Peygamber anlaşılmaz, fert ve toplumun İslamileşmesi de, Kur'an'ın anlaşılmasına bağlıdır. Bunun oranında fert veya devlet İslamileşir. Böyle bir nitelik kazanır. İslam bir bütün ve bölünemez olduğunda, düşünce ve davranışlarda bütünlük gerçekleştirildiği oranda, kişi ve toplum için İslamilikten bahsedilebilir. Öyleyse Ku'ran anlaşılmalıdır ki, kişi veya toplum hayatında uygulama alanı bulabilsin. Kur'an'da kendini anlatan İslam, hayatın her alanından kendini anlatabilmesi ve insanlara muaheze edebilmesi için Kur'an anlaşılmalıdır. Anlaşılmayan hiçbir şeyin değeri yoktur. Allah gönderdiği bu kitabı insanlara açık²²⁵ ve kolay anlaşılabilir bir kitap²²⁶ olarak göndermiştir. Peygamber de böyle uygulamış ve anlamıştır. Ne yazık ki sonraki yıllarda kulları onu anlaşılmaz yapmışlar, anlaşılmaz oranında da yaşanılmaz ve sonuçta dini kendi hayatlarında devlet düzenlerinden uzaklaştırmışlardır.²²⁷

Özkan'a göre Kur'an anlaşılmalıdır, hem de o günün insanı daha az bilgili, yetenekli, ufku daha kapalı, çevresi daha dar idi. Buna rağmen Kur'an'ı anlamış iseler, bugünkü insanlar onlardan daha çok birikim sahibi olmaları, mutlaka onlardan daha iyi anlamalarını mümkün kılmaktadır.²²⁸ Hatta Özkan biraz daha ileriye giderek "İki devesini gütmeyi emanet edilmeyen insanlar anlamışsa, İbni Mesud gibi kara kuru

²²² Özkan'ın bu yorumuna yakın bir yorum için bkz., Hayrettin Karaman, Mustafa Çağrııcı; Kafi Dönmez; Sadrettin Gümüş, *Kuran Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, DİB., Yayınları, Ankara 2006, V/229-230.

²²³ Özkan, "İktibas'tan Mektuplar", *İktibas*, 6 (1986), Sayı:118, 44-45.

²²⁴ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 88.

²²⁵ 15.Hicr, 1.

²²⁶ 54.Kamer, 17.

²²⁷ Özkan "Kur'an'ı Nasıl Anlamalıyız Veya Kur'an'ı Anlamanın Önündeki Engeller", *İktibas*, 12(1994), Sayı:186-187, 12-13; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 2-3.

²²⁸ Özkan "Kur'an'ı Nasıl Anlamalıyız Veya Kur'an'ı Anlamanın Önündeki Engeller", *İktibas*, 13; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 3.

kişiler anlamışsa, Hz Ebu Bekir gibi ileri gelen insanlar anlamışsa, Ali gibi çocuk, Hatice gibi kadın Ömer gibi kabadayı Kur'an'ı anlamışta bunca birikimi olan insanlar mı anlamayacak. Her zaman ve sınıfta insanlar”²²⁹ der.

Kur'an anlaşılmaz ise onu biz anlamayacak olanlara onu gönderen, göndermekle en büyük zülüm yapmış olur. Allah bundan münezzehtir. Allah ile zülüm bir arada bulunmaz. Kur'an'ın anlaşılmayacağı düşüncesi din adamlarının halkın üzerinde yaygınlaştırdığı bir yanlış düşüncedir. Özkan “Paganist kültürlerden gelen bir kirliliktir Bu anlayış ruhban sınıfını beraberinde getirir.” İslam'da din adamı diye bir ayrıcalık da yoktur. Kur'an'ı anlamak için indiği ortamda mekânda ve zamanda yaşamak da yeterli değildir. Çünkü Kur'an'ın ilk muhatap olduğu toplumun çoğu onu kabul etmiyor hatta karşı çıkıyordu.²³⁰

Kur'an anlaşılmaz ise insan onunla imtihana da çekilememelidir. Kıyamette insanların Allaha ortak bir bahaneleri olurdu. Bize anlaşılmayan bir kitap geldi, bizde anlamadık derlerdi. Allah buna meydan bırakmaz, bırakmamıştır da onun için Kur'an anlaşılmalıdır.²³¹

Kur'an bir sefer okumakla anlaşılmayabilir. Özkan bunu çok ilginç bir örnekle delillendirmeye çalışır. “Nasıl ki bir otomobili bir sefer sürmekle tam şoför olunmuyorsa, kullana kullana şoför olunuyorsa Kur'an da değişik seferlerde okunarak anlaşılır”. Kendimizi Fıkıh, Hadis ve Allahın kelamını anlamakla ilgilendirirsek nasıl anlamayız? Eğer anlamayacak kadar aklımız yoksa zaten bu dinin muhatabı değiliz. Allah'ın verdiği aklı, araç olarak kullanarak uğraşa uğraşa erbabı oluruz. Amma anlamayız dersiniz başta yenilgiyi kabul etmiş olursunuz. Anlamazsak onunla nasıl amel edeceğiz.²³²

Kur'an Arapça kitap olduğu halde dilleri de Arapça olan insanlara hitap ettiği halde kimisi onu anlamamış, kimisi anlamak istememiş, kimisi de anladığı halde indiği olay hakkında bilgisi bulunmadığı için, ayeti anlamada uzak kalmıştır. Ne zamanki olayı şahidinden dinlemiş o an ayetin gerçeğini kavramışlardır.²³³

Kur'an'ın hitaplarına baktığımızda özel olanlar eyyühel müslimin ya da eyyühel müminin, eyyühel müşrikun veya eyyühel kafirün gibi ifadeler, genel olanlar ise

²²⁹ Özkan, “Kuran ve Sünnet”, Gemliklerle Evinde Yaptığı röportaj, Ankara 14.12.1991; Ayrıca aynı bilgi için bkz., Özkan, “Dinamit programı” *Kanal D Televizyonu*, İstanbul .

²³⁰ Özkan, “Kuran ve Sünnet”, Gemliklerle Evinde Yaptığı röportaj, Ankara 14.12.1991.

²³¹ Özkan, “Kur'anın Anlaşılmasının Önündeki Engeller”, *Akabe Vakfı Konferansı*, Malatya 12.11.1994.

²³² Özkan, “Günümüz Meseleleri ve Çözümleri”, Çorum 04.01.1991.

²³³ Özkan, “Kur'an Nasıl Anlaşılır”, *İktibas*, 7 (1987), Sayı:127, 6; Ayrıca geniş bilgi için bkz., Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 23-25.

eyyühannas, ey insanlar gibi ifadelerdir. Kur'an herhangi bir dini, kavmi, soyu üstünlük veya aşağılık konusu yapmamış, üstünlüğü takvaya²³⁴ bağlamıştır. Bu herkese açık olan üstünlük, ana dili Arapça olanlara da bir üstünlük sağlamamıştır.²³⁵

Bir sözün anlaşılması için ayet ve ayetlerin taalluk ettiği olaylardan haberdar olmak gerekir. Kur'an, Arapça konuşan bir kavmin içinde seçilen birine "anlaşılsın diye apaçık Arapça indirildiği"²³⁶ ve öncelikle muhatap o topluluk olduğu için onların adetleri, gelenekleri, değer yargıları, giyiniş, davranış biçimleri gibi folklorik tarihi, coğrafi, konumları, hayat tarzları ile ilgili bilgiler gereklidir.²³⁷ Kur'an'ı anlama konusunda Hz. Peygamber döneminde yaşayanla günümüzdeki insan aynıdır. Mesela o günde, bu günde dikkat etmeyen konuyu siyak ve sibakı ile ele almayan konu ile ilgili olaylardan haberi olmayan, dilin özelliklerine dikkat etmeyen ve sağlıklı muhakeme yapamayan onu anlayamaz. Resulullahın hayat seyrinden habersiz olan, karşılaştığı olayları ve tavırlarını bilmeyen, Kur'an'ı anlamakta zorluk çeker. Gerek Kur'an, gerek başka bir şey, bir kere okumakla anlaşılmaz. Ayrıca Kur'an yaşanılan hayattan kopuk olmadığından inişi sürecinde, toplumun içinde cereyan eden olayları, toplumun özelliklerini çok yönlü bilmek gerekmektedir.²³⁸

Özkan'a göre "özetle yapılacak iş, Kur'an'ı Kur'an'la anlamaya çalışmak, bunun yanında nazil olduğu toplumun özelliklerini bilmek, meydana gelen olaylardan haberdar olmak, Peygamberimizin konuyu nasıl anladığı ve neler yaptığını bilmek, meseleyi birbirine bağlı olarak bir bütün şeklinde değerlendirerek, Kur'an'a uyan sonucu çıkarmaktır,"²³⁹ ancak böyle anlaşılır.

Kur'an'ın anlaşılmasının önündeki engeller üzerinde duran Özkan'a göre; Kur'an'ın anlaşılması olduğu fikrini siyasi iktidarlar, ruhban sınıfı geliştirmiştir ve halkı uyutmuşlardır. Rantlarının devam etmesi için herkes anlayamaz; ancak biz anlarız, yanlış anlama günahı gibi halkla Kur'an arasına engeller koymuşlardır.²⁴⁰

Kur'an'ı anlayabilmenin ilk ve vazgeçilmez şartı Kur'an hakkındaki düşüncelerimizdir. Kur'an'ı gönderen Allah'tır ve kullarının seviyesine göre göndermiştir. Ama bakış açımız çarpık olursa elbette ki anlayamayız. Yıllardır Müslümanlar, Kur'an'a anlaşılması gözüyle baktılar ve Kur'an'ı anlamayıp hayatlarından

²³⁴ 49.Hucurat, 13.

²³⁵ Özkan, "Kur'an Nasıl Anlaşılır", *İktibas*, 7; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 27-29.

²³⁶ Ayetle İçin Bkz., 12.Yusuf, 2; 13.Rad, 37; 16.Nahl, 103.

²³⁷ Özkan, "Kur'an Nasıl Anlaşılır", *İktibas*, 7.

²³⁸ Özkan, "Kur'an Nasıl Anlaşılır", *İktibas*, 7 (1987), Sayı:128, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 29-30.

²³⁹ Özkan, "Kur'an Nasıl Anlaşılır", *İktibas*, 7; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 34-35.

²⁴⁰ Özkan, "Kuran ve Sünnet", *Gemliklerle Evinde Yaptığı röportaj*, Ankara 14.12.1991.

çıkardılar. Öyle bir noktaya gelindi ki, Kur'an'a formel saygılar başladı, hükümleri hayattan uzaklaştı ve netice metni belden aşağı tutmamaya kadar gitti. Elimizdeki bu kitabın Allah'ın keliması olduğunu söyleyip dururuz. Hiç bir değeri olmaz ve olmuyor da...²⁴¹

Kur'an'ı anlamamanın önündeki engellerin ikincisi ise, Peygamberin gerçeğe uygun olarak tanınmamasından, kabul edilmemesinden kaynaklanmaktadır. Yani Allah onu sizler gibi birisidir²⁴² demesine rağmen, ne hikmetse biz, bizim gibi bir peygamber olmadığını, olağanüstü, insanüstü birisi²⁴³ olduğunu yaygınlaştırmış ve zihnimize yerleştirmişiz. Olağanüstü olunca da onun yapacaklarını yapamaz olmuş, Müslümanlar için güzel örnek olmasına²⁴⁴ rağmen anlaşılamayan, ulaşamayacağımız biri olup çıkmıştır. Bunun sonucunda Müslümanlar ondan uzak kalmışlardır. Yani Peygamberin örnek olmasını kendi ellerimizle çıkarmışızdır.²⁴⁵

Kur'an'ın anlaşılmasının önündeki engellerin bir diğeri, Kur'an'la muhatap olmadan önce edindiğimiz kültürlerdir. Bu kültür dini toplumsal, ekonomik yaşam tarzıyla olabilir. Yani Kur'an'ın koyduğu ölçülere rağmen davranabilmektedir. Örfün, geleneğin, eski yaşamların insan üzerindeki etkisi mutlaktır. Bu pencereden bakılırsa Kur'an sisli görünür. Onu net göremezsiniz.²⁴⁶

Kuranın anlaşılmasını önündeki önemli bir engel de Kur'an'ın indiği yıllarda, o toplumdaki kavramlar ve yaşam tarzı hakkındaki bilgilerimizin yanlış olmasıdır. Kur'an 23 yılda devam eden, süren bir hayatta inmiştir. Kur'an hayattan kopuk değildi, yaşanan hayatın kendi kurallarına uygun yaşanmasını sağlamaya yönelik gönderilmiş bir kitap öyleyse onu hayattan soyutlarsak onu anlamamız mümkün olmaz. Mesela o gün vurucu güç at idi. Allah savaş aracı olarak at'lardan²⁴⁷ bahsetmişti. Eğer bugün olsaydı at yerine günümüz teknolojisinden bahsedirdi. Yine o gün muzun zekâtından bahsetseydi insanlar bu da neydi derdi, ama günümüzde muzun ne olduğu herkes tarafından bilinmektedir. İşte o toplumla ilgili bilgilerin bilinmemesi Kur'an'ın anlaşılması konusundan önemli engeldir.²⁴⁸

²⁴¹ Özkan "Kur'an'ı Nasıl Anlamalıyız veya Kur'an'ı Anlamamanın Önündeki Engeller", *İktibas*, 12(1994), Sayı:186-187, 13,14; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 4-7.

²⁴² 41.Fussilet, 6.

²⁴³ 17.İsra, 94-95.

²⁴⁴ 33.Ahzab, 21.

²⁴⁵ Geniş bilgi için bkz., Özkan, "Kur'an'ı Nasıl Anlamalıyız veya Kur'an'ı Anlamamanın Önündeki Engeller", *İktibas*, 12(1994), Sayı:186,187, 14-16; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 7-10.

²⁴⁶ Özkan "Kur'an'ı Nasıl Anlamalıyız Veya Kur'an'ı Anlamamanın Önündeki Engeller", *İktibas*, 12 (1994), Sayı:188, 14,15; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 17-19.

²⁴⁷ 18.Enfa, 60.

²⁴⁸ Özkan, "Kur'anın Anlaşılmasının Önündeki Engeller", *Akabe Vakfı Konferansı*, Malatya 12.11.1994.

Anlayış, kavrayış, insanın alışkanlıkları, aceleciliği de Kur'an'ın anlaşılmasının önündeki engellerdir. Bir diğeri ve fazlaca yapılan yanlış, Kur'an'ı mutlaka bütünü göz önünde bulundurarak anlamak iken, onu parça parça anlayabileceğinin sanılmasıdır. Kur'an'ın anlaşılmasının önündeki en büyük engellerden biri de, kişilerin Allah'tan korkmak yerine, insanların çekiştirmesi, levm etmesinden korkmasıdır. Bu korku Kur'an'ın gerçek anlamına yaklaşmamızı engeller. İnsanlar ne der, ulema ne der, nasıl olur gibi düşünceler Kur'an'ı anlamaktan insanları engeller, geri bırakır.²⁴⁹ Peşin fikirler yargılar, günün, yaşanılan günü anlamaktan uzak olmak, yani gününü anlamayan çevresinde olup bitenleri anlamayan, anlamaktan yoksun insanlar Kur'an'ın nazil olduğu o günü ve şartları dolayısıyla Kur'an'ı nasıl anlar,²⁵⁰ bu da anlaşılması önünde bir engeldir.

Özkan Kur'anı insanların geleneksel olarak algıladıklarının dışında olması gereken şekilde anlamış. Kur'an'ın hayatın her alanında olmasını vurgusunu yapmıştır. Herkesim insanın anlayabileceğini, yeter ki insanlar biz anlarız diyebilsin diyerek insanların Kur'an konusunda yapmaları gerekeni dile getirmiştir.

1. Tefsir ve Te'vil

Açıklayıcı, açıklayan, yorumlayıcı anlamlarına gelen tefsir, hem herhangi bir konunun daha çok anlaşılması, hem de bir konunun veya bir kitabın bütünüyle açıklanması anlamlarında kullanılır. Ku'ran tefsiri denilince, Ku'ran ayetlerinin anlamlarındaki varsa anlaşılmağı açıklık getirmek, giderek bu işlemi tüm ayetlere yani Kur'an'ın tümüne teşmil etmenin adıdır.²⁵¹

Ku'ran'ın nazil olduğu yıllarda insanlar, inen ayetlerin kendi dillerinden olmalarından dolayı onu rahatlıkla anlıyorlardı. Ku'ran da anlaşılabilir bir kitap²⁵² olduğunu söylüyordu. Sahabe anlamadıklarını hayatta olan Peygambere soruyorlar ve böylece onu anlıyorlardı. Daha sonra Peygamberin vefatı ve Ku'ran'ı canlı yaşayan sahabenin vefatları, İslam'ın Arapça bilmeyen insanlar arasında da yayılması Ku'ran'ın anlaşılması için tefsirine ihtiyaç duyulmuştur. Ku'ran, Allah'ın Hz. Muhammed'e gönderdiği vahiylerden oluştuğuna göre bu işin keyfiyeti yani açıklaması öncelikle Allah'a aittir. Çünkü her söz ve iş öncelikle sahibince açıklanmaya muhtaçtır. Bunda önceliği başkasına vermek, bir şeyi ait olduğu yere koymamaktır. Aksi olursa bu zulüm

²⁴⁹ Özkan "Kur'an'ı Nasıl Anlamalıyız Veya Kur'an'ı Anlamanın Önündeki Engeller", *İktibas*, 12(1994), Sayı:188, 15-16; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 20-22; Hüseyin Bülbül, "Ercümen Özkan'ın Kur'an Anlayışı", *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 42-44.

²⁵⁰ Özkan, "Kur'anın Anlaşılmasının Önündeki Engeller", *Akabe Vakfı Konferansı*, Malatya 12.11.1994.

²⁵¹ Özkan, "Tefsir ve Usulü", *İktibas*, 9(1991), Sayı:156, s.10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 23-24.

²⁵² 15.Hicr, 1.

olur. Allah'ın açıklamasından sonra bu iş kendisine gönderilene düşer. Mademki insanlara bunları Rabbim bana bildirdi²⁵³ demektir, öyleyse bu kitabı anlamak için O'nu dinlemek gerekir. Kur'an 23 senede Hz. Muhammed'e Allah tarafından yaşanan bir hayatla ilgili olarak ve bu hayatın gerçeklerini göz önüne alarak gönderilmiştir. Bu hayata uygunluğu durumunu da göz önüne alan Hz. Muhammed, onları en güzel şekliyle açıklamış ve uygulamıştır.²⁵⁴ Özkan şu ilaveyi de yapmaktadır; "Hz peygamberin vefatından sonra tefsirle ilgili sahabe arasında ihtilafların olması, birtakım ayetlerin mana ve delaletlerinde tereddüt etmeleri peygamberin sünnetinin Kur'an'ın bütününe tefsir etmediği ortaya çıkar. Peygamber risalet görevini Veda Hutbe'sinde gördüğümüz gibi ifa etmiş Kur'an'ı bütünü ile tebliğ ettiği halde bazı manaları açık olmayan mücmel, müteşabih, müşkül olanları sorular ve ihtiyaç nispetinde açıklamıştır. Bununla ümmete içtihat yolu bırakmıştır."²⁵⁵

İtikadi konularda tefsir ancak Ku'ran'a aittir. Yani Ku'ran neyi bildirdiyse onu almak zorundayız. Bunun üzerine yorum yetkimiz yoktur. İtikadla ilgili ayetlerdeki kelimelerin anlamını da, bu ayetlerin çizdiği çerçevede ve o günkü insanların nasıl anladığı çerçevesini aşmadan anlamaya gidebilir. Usul bakımından kesin ifadeler zanni ifadelerle açıklanamaz. Zan kesinliğe açık getiremez.²⁵⁶

Ameli konularda Kur'an tefsirinde aslolan Kur'an'ın ruhuna uygun rivayetler ile Kur'an'ın tefsiridir. Zira amellerde yanlışlık, tevbe etmekle düzeltilebilir. Ama itikad'da böyle değildir. Amellerle ilgili de başta Kur'an'a başvurmalıyız. Ondan sonra Resulullah'ın bize kadar gelmiş rivayetlerine ki bu konuda Peygamberi gereği gibi anlamak, Kur'an'daki amellerin anlaşılmasında büyük rol oynar. Çünkü Rasulullah Kur'an'ı ahlak edinmiş, yani itikad ve amellerinde, düşünce ve davranışlarında Kur'an'ı ölçü edinmiş ve Kur'an'da bize örnek olarak gösterilmektedir.²⁵⁷

Te'vil ise; bir söz ve davranışa görünen anlamından başka anlam vermeye denir. Arapça evl'den gelir. Kur'an'da on yedi defa kullanılmıştır. Gerek günlük hayatta gerek edebiyatta ve gerekse başka alanlarda te'vil'e başvurulmasının doğurduğu sonuçlar insanlar arasında itilaf olmakta, insanların ayrılıklarını artırmakta, anlaşmazlıkların temelini oluşturmaktadır.²⁵⁸

²⁵³ 27.Neml, 6.

²⁵⁴ Özkan, "Tefsir Nedir?-Tefsir Usulü", *İktibas*, 3 (1983), Sayı: 53, 6; Özkan, "Tefsir ve Usulü", *İktibas*, 9 (1989), Sayı:156, 11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 24-25.

²⁵⁵ Özkan, "Tefsir Nedir?-Tefsir Usulü", *İktibas*, 7.

²⁵⁶ Özkan, "Tefsir ve Usulü", *İktibas*, 11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 27-28.

²⁵⁷ Özkan, "Tefsir ve Usulü", *İktibas*, 12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 29.

²⁵⁸ Özkan, "Te'vil", *İktibas*, 6 (1986), Sayı:118, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 31.

Te'vil Kur'an'da kullanıldığı gibi anlaşıldığı takdirde, ancak insanlar için aydınlık bir yol olur. Bazen insanlar Kur'an'da anlamı açık olmayan müteşabih ayetlere anlamlar vermişlerdir. İşte bunlar te'vil'cidirler. Bunların vardıkları sonuçlar isabetli değildir. Zira tevil hiçbir esasa dayalı olmayan yorumlama metodudur. Sonuçta zan kuruntu, hayal, gerçekle alakası olmayan şeylerin oluşturduğu şey hak sayılmaya sebep olmaktadır. Bu ise insanlar için saptırıcı olmaktadır.²⁵⁹

Tevil zayıf iradeli esaslı bilgilerden mahrum olan insanların yahut ta niyeti bozuk olanların²⁶⁰ başvurduğu bir yoldur.²⁶¹

Tevil yapmak ister istemez delilsiz açıklamadır. Bilinenlere dayalı yapılan bir açıklama değildir. Bu tür olay ve davranışların anlamını yalnızca Allah bilir. Tevil bir manada gayb'ın açıklanmasıdır. Bu anlamda gayb'ın sahibi haber vermedikçe kimse bilemez.²⁶² Tevil bilinmeyenin peşine düşmedir. İnsanı sorumluluk altına alır. Vardığı sonuçla hesabını veremeyeceği yerlere götürür. İnsanlar özellikle tevil etmede men edildiği halde, Peygamberden sonra Kur'an'ı açıklamada en çok kullanılan yol olmuş ve sonucunda Allah'ın buyurdukları saptırılmıştır. Hemen hemen bütün sapık düşüncelerin Allah'ın kitabına dayandırıldığı, sapıklıkların mutlaka te'vil sonucu oldukları görülmektedir. İslam akıl dışı olması gerçek dışı bulunması itibarıyla, te'vil'i dışlamış, mensuplarını tevil'den uzak durmalarını istemiştir.²⁶³

Özkan "İslam akıl dışı olması, gerçek dışı bulunması itibarıyla te'vili dışlamış ve mensuplarını ondan uzak tutmaya özen göstermiştir." dedikten sonra "Se'be Suresi 14. ayetinde de bunun sonucundan kullarını haberdar etmiş, Ali İmran Suresi 7. ayetinde de men etmiştir Müslümanlara..."²⁶⁴ der.

Özkan kuranın ancak Kur'an'la tefsir yapılacağını, İtikadi konularda yine Kur'an'da başka tefsirin olmayacağını, Amali konularda ise tefsirin yapılacağını söyler. Te'vil'de ise isabetli sonuçlar çıkarmak için Kur'an'ın anlattığı şekilde anlamamız gerektiğini söyler.

2. Kuran'ın İsteddiği İtikat

İtikad, akide düğümlenip kalma, bir şeyi bağlama, inanma, düğümlenme, bağlanma anlamlarına gelir. Günlük dilimizde akid olarak sıkça kullanılmaktadır. İtikad

²⁵⁹ Özkan, "Te'vil", İktibas, 6 s.5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 32.

²⁶⁰ 3. Ali İmran, 7.

²⁶¹ Özkan, "Te'vil", İktibas, 6.

²⁶² 27. Neml, 65.

²⁶³ Özkan, "Te'vil", İktibas, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 34-37.

²⁶⁴ Özkan, "Te'vil", İktibas, 6.

özel olarak kullanıldığında kişinin öncelikle inançları ile ilgili anlamı söz konusudur.²⁶⁵ İtikadi sözleşmenin iki tarafı vardır. Biri kul diğeri ise Mabud yani yaratıcıdır. İslam itikadı Allah'ın birliğini vasıflarını zatını sıfatlarını içine alır. Bu sözleşmede tüm detaylarını, esaslarını taraflardan yalnız biri; Allah belirler. Allah'ın bütün esaslarını belirlediği anlaşmaya biz itikat diyoruz. Bu itikada nelerin gireceği nelerin olacağını Allah bilir.²⁶⁶

İtikadın Kur'an'ın koyduğu esaslardan sapması, Kur'an'dakilerden başkalaşması kaçınılmaz olarak bu sapsmaları birer başka din haline getirir. Zira İslam akidesi dışına çıkan ve Kur'an'daki itikadi esaslarla çelişen akideler kaçınılmaz olarak bu akide sahiplerini ayrı birer dinin sahipleri haline getirir.²⁶⁷

İslam akidesi diğer ifadeyle, tevhid akidesi Allah'ın zati ve sıfatlarıyla bir tek ve her açıdan benzersiz eşsiz, ortaksız, eşi ve benzeri olmayan bir varlık olarak tanımlanır. İslam'ın temeli budur. Bu akideye aykırı olmayı Allah Kur'an'da belirtmiş ve affetmeyeceği tek suç olduğunu²⁶⁸ belirtmektedir. Bu sebeple ben Müslüman'ım diyen kendisini bu akideye bağlamış kimsedir. Buna bağlanan da kendisiyle çelişkiye düşmemek için, aykırı hareket etmemelidir. Çünkü herkesin kendisine göre İslam'ı olmaz. Zira İslam'ın ne olduğunu, emir ve yasaklarını belirtmeyi, Allah kendi üzerine almış, bunu kullarına gönderdiği Peygamberler vasıtasıyla açıklamıştır. Bunlara da vahiy diyoruz.²⁶⁹

İslam adına söylenecek söz, yapılacak iş, hareket ister siyasi ister içtimai, ister iktisadi, ister kişiliğin özel hali olsun, ister devlet yönetimi olsun, İslami olabilmesi için Kur'an'a dayanmalıdır. Sağlaması Kur'an'la yapılmıyorsa, bu İslam'a aykırıdır.²⁷⁰ Bir tüccar nasıl ki istediği malı getirmeyene ücret ödemiyorsa, Allah'da itikad ve amel olarak kendi hevasıyla karar verdiği şeyleri getirenlere ücret ecir ödememektedir. Böyle bir itikadı kabul etmemekte, böyle amellere de değer vermemektedir. Bundandır ki, kişi kendi zannını din edinmemeli vahye teslim olmalıdır ki, ecir alabilsin.²⁷¹

Müslüman akidenin ne olduğunu gereği gibi bilmeli, düşünerek tartarak, bunları şüphesiz bir hale getirmeli, sarsılmaz bir doğruluktan emin olmalı ve salih amellere yönelmelidir. İtikadından zayıflığa, bozulmaya asla yer vermemelidir. İtikadı bozuk

²⁶⁵ Özkan, "İtikat-Akide", *İktibas*, 11 (1993), Sayı: 180, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 117-118.

²⁶⁶ Özkan, Karakurt Kampı, 16.10.1993.

²⁶⁷ Özkan, "İtikat-Akide", *İktibas*, 10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 119-120.

²⁶⁸ 4.Nisa, 48-116.

²⁶⁹ Özkan, "İtikat-Akide", *İktibas*, 10,11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 120.

²⁷⁰ Özkan, "İtikat-Akide", *İktibas*, 11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 120-121.

²⁷¹ Özkan, "İtikat-Akide", *İktibas*, 12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 121-123.

olana da sahih itikadı anlatmalı, ona örnek olarak tebliğ etmelidir. Müslüman'ın akidesi hiçbir hurafeye, bidate tahammül edemez, bu gibi Kur'an dışılıklar sahih itikadı bozar, çürütür ve şirke dönüştürür. Özetle Kur'an itikada mihenk taşı olmalı, eksikler Kur'an'la giderilmeli, fazlaları Kur'an'da bulunmadığı için de atmalıyız ki, kurtuluşumuz olabilsin.²⁷² İtikadın neleri kapsadığını belirleyen yalnızca Allah'ın sözleridir ve bunda en küçük bir endişe yoktur. Kur'an dışındaki bilgiler ne olursa olsun itikadı belirtemez.²⁷³

Kur'an'ı niçin itikad etmeliyiz sorusuna Özkan şunları söyler. “Subut bakımından Allah'ın kelimadan emin olduğumuz için, Peygamber aynı işi yaptığı için bu yolu tuttuğu için, kendisine nasıl inanılacağı hususları belirleme yetkisinin Allah'a ait olması lazım geldiği akli deliline dayanarak söylenebilir. Kur'an'da gayba müteallik konular bulunduğu gaybı da en iyi bilen Allah olduğu için, Kur'an'a girmemiş vahyin bulunmaması, Peygamber din koyucusu değil, din uygulayıcısı olduğu için de biz Kur'an nasslarını itikatta esas alırız. İtikatta insanların değişmez esasları ve Müslümanların inanç birliğine vahdet olmalarına akli ihtiyaç bulunmasından dolayı Kur'an itikadı belirler diyebiliriz. Yani tevhid inancında vahdeti sağlamak ve onun bozulması ihtimalini asgariye indirmek açısından itikatta değişmez esaslara ihtiyaç vardır. Onu da ancak Kur'an sağlar.²⁷⁴

Kısaca Özkan'a göre inanç esaslarını belirleyen yegâne kaynak Kur'an'dır. Bir hususun inanç alanına girmesi için mutlaka Kur'an'da açık bir şekilde yer alması gerekir. Hz Peygamber bile dini esas koyma yetkisine sahip değildir. O ancak Kur'an'da var olanın nasıl tatbik edilebileceğini bize açıklar.

a. İman

Emin olma anlamına gelen iman şüpheden, tereddütten uzak olmak anlamını da kapsar. İnsan, iman ettiği şey hakkında aksine bir şey varit olmadıkça imanını koruyacaktır. Böyle insana mümin denir.²⁷⁵

İslam, müminleri imanın altı şartı dediğimiz esaslardan emin olunmasını talep etmektedir. İnsan için asıl olan emin olmak olduğundan, öyle ise hemen herkes hayatta bir şeylerden emin olmak durumundadır. Bu durumda emin olunacak şeyleri araştırmak,

²⁷² Özkan, “İtikat-Akide”, *İktibas*, 12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 123-124.

²⁷³ Özkan, “İktibasa Mektupları” *İktibas*, 8 (1990), Sayı 133, 64; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 210.

²⁷⁴ Özkan, *Karakurt Kampı*, 16.10.1993.

²⁷⁵ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 77-78.

bulmak, kendisine emin olması için arz edilenleri tahkik edip, hangisinin gerçeğe uygun olup olmadığını araştırmak durumundadır.²⁷⁶

Emin olmak (iman etmek için) akıl lazım ve yeterlidir. İnsanın kendisi açısından akıl kendisine sunulanın doğru olup olmadığına akide düzeyinde karar verecek tek yetkili organdır. Aklı olmayana sunulan bir şeyden emin olmayı beklemek abestir. Allah'ta teklifi akli olana yüklemiştir.²⁷⁷

Her büyük kendisinden küçük olandan, kendisinin yolundan yürümeyi, emrinde olmayı talep etmektedir. Mesela devlet, vatandaşından büyüktür. Yasalarla, kanunlara vatandaşından uymayı ister. Büyük devletlerde küçük devletlerden bir takım isteklerde bulunur. Yapmaları konusunda bir takım yaptırımlar uygular. İşte burada Allah her şeyden büyüktür ki, elbette büyüklüğü kendisine yarattıklarının kendi emirlerinden emin olmasını, uymazlarsa cezalanacaklarını, uyarırsa mükâfatlanacaklarını bildirme ve isteme hakkı vermektedir. Nasıl ki devletler kendi kanunları üzerine, kanun koyucu tanımıyorlarsa, Allah'ta tanımaz. Devlet böyle yapanlara nasıl ki ceza verip hesap soruyorsa, Allah'ta verdiği mühlet sona erdiğinde böyle yapanlardan hesap soracaktır. İşte biz bu sebeple Allah'ın hükmediciliğinden eminiz. Biz bundandır ki, onun söylediklerine göre, ferdi ve toplum hayatımızı O'nun koyduğu yasalara göre düzenleyip düzenlememekte hesaba çekileceğimize eminiz.²⁷⁸

b. Şirk

Ortak koşmak manasında kullanılan bu terim tarih boyunca çeşitli kişi ve toplumların kâh içine düştüğü, kâh civarında gezindiği akide açısından tehlikeli bir konumdur. Allah'a ortak koşmak anlamı hemen anlaşıldığı, sanıldığı, ama hiç de görüldüğü gibi anlaşılammakta, insanların kendisini uzak tuttıkları sanılsa da içine düşülen bir tehlikedir. Şirk kelimesinin geçtiği ayetlere bakıldığında, kendisinin teklifi konusunda Allah çok hassasiyet göstermekte, en çok zatının bilinmesini istediği gibi, bilinmekten razı olmaktan kendisinden bulunmayan vasıfları ona izafe etmektense, şiddetle uzak durulmasını tekrar tekrar insanlara bildirmektedir. Kur'an'a bakıldığında da, Allah'ın en çok razı olmadığı şey kendisine ortak koşulmadır.²⁷⁹ En fazla razı olduğu şey ise, tek olduğunu ve buna bağlı olan tek ve kadiri mutlaklığına yaraşır sıfatlarla bilinip, kabul edilmesi ve inanılmasıdır.²⁸⁰

²⁷⁶ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 78-79.

²⁷⁷ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 80.

²⁷⁸ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 81-82.

²⁷⁹ 4. Nisa, 48-116.

²⁸⁰ Özkan, "Şirk", *İktibas*, 4 (1984), Sayı:76, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 85-86.

Şirkle ilgili Özkan “Kur’an’ın ve sünnetin ışığında bir tarif verecek olursak, şirkin yalnızca Allah’a mahsus sıfatları azı ve çoğu ile Allah’ın gayrısında görmektir. Bunu yapan kimse bu sıfatların ne kadarını kimde ve ne de görüyorsa, o kimse veya şeyi o nispette Allah’a ortak koşmasıdır diye tanımlayabiliriz”²⁸¹ şeklinde bir tanım yapar.

Allah’ın en çok değer verdiği ve defalarca zikrettiği husus tevhiddir. Tevhide gölge düşürücü her şeyi şirk olarak değerlendirmiştir. Tekliği o kadar önemlidir ki, kendi emrinden kendi yasağından başka yasak kabul etmeyi kendisinden başka Rab edinmek²⁸² olarak değerlendirmektedir.²⁸³

Şirk gerçekte alakası bulunmayan insanların belki de mahsum görülen bahanelerle sevdikleri veya korktukları şeyleri kendi acizleri sonucu, Allah’a daha yakın bulmakla başlayıp, Allah’a ait sıfatları az veya çoğu ile ya da bir kısmı ile sevdiklerine veya korktuklarından görerek devam edip, sonuçta ona ortak koşmaya kadar varan sürecin adıdır. Şirke düşenler sevdiklerinin bildiğini sanırlar. İstenmeden ihtiyaç sahibinin isteğini bilmek Allah’a mahsus iken, böyleleri ihtiyaç sahibinin muhtaç olduğu şeyi sevdiklerine bağışlatırlar. Gönüllere ve rüyalara tasarruf ettirirler. Bereketi, bolluğu, sevdikleri gittiği yerlere yağdırır. Bunların tümü şirkdir. Allah Resulünün ifk olayında ayet²⁸⁴ nasıl nazil olana kadar durumla ilgili bilgisi yok iken, Hz.Aişe’nin kalbinden geçeni yaptığını ya da yapmadığını bilmezken, O’nun resulünden mutlaka daha aşağı olan birinin kalplerde geçeni bilmesi, söylemesine inanılması halinde nasıl Müslüman kalınırsa, müşrik olunmaz. Bu vehimler gerçek olarak lanse edilip, hala nasıl daha müşrik olunmaz.²⁸⁵

Tevhid, Allah’ı zat ve sıfatlarıyla tek bilmektir. Pratikte tek bilmeme onun sıfatlarını ondan başkasında görme şeklinde tezahür eder. Allah’a ait sıfatlardan herhangi birini bile, Allah dışındaki varlıklarda görme, bunu kabullenme açıkça şirkdir. Özkan “bu cümleden Vahted-i Vücut şirkdir. Zira Allah’ı tekziptir. Allah yarattıklarının hiçbirine benzemez buyurduğu halde, Vahdet-i Vücut Allah’ın yarattıklarının toplamının benzeri bulunduğunu iddia²⁸⁶ eder. Yeni Eflatunculuk ekolünün görüşü de böyledir”²⁸⁷ der.

²⁸¹ Özkan, “Şirk”, *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 86.

²⁸² 9.Tevbe, 31.

²⁸³ Özkan, “Şirk”, *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 87.

²⁸⁴ 24.Nur, 11.

²⁸⁵ Özkan, “Şirk”, *İktibas*, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 88-89.

²⁸⁶ Krş., Karaman, Bardakoğlu, Apaydın, *İlmihal(İman ve İbadetler)*, 60.

²⁸⁷ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 94-95.

Özkan'a göre "...mesela Allah'a ortak koşan bir insan, ömür boyunca zina etmezse hiçbir önemi yok, komşusunun hukukuna ömrünce riayet eden böyle bir insan olsa olsa komşusunu razı eder, komşusunun nezdinde değeri olur, ama Allah'ın indinde değeri olmaz".²⁸⁸

Yukarıdaki ifadelerden de görüleceği gibi Özkan'a göre şirk İnsanların iyi anlamaları gerektiği bir durumdur. Çünkü Allahın affetmeyeceği tek durum şirktir. İmanla şirk bir arada durmaz. Bu anlamda Müslümanların çok titiz olacakları bir konu olduğunu vurgulamıştır.

c. Kuran'a Göre Gayb

Kelime manası itibariyle bilinmeyen, görülmeyen, haberdar olunmayan anlamından daha özel, dar anlamı ise görülebileceği halde görülmeveni, bilineceği halde bilinmeveni, haberdar olunacağı halde haberdar olunmayı kapsamak²⁸⁹ anlamına gelir.

Sebe Suresi 14. ayette Hz. Süleyman'ın ölümü zikredilmektedir. "Hz Süleyman'ın ölümü önlerinde değneğe dayalı olduğu halde gerçekleşmesine rağmen onlar fark edemediler" şeklinde vurgulanıp cinlerin de insanlar gibi gaybı bilmeyecekleri haber verilmektedir. Cin Suresi 26. ayetinde ise "O gaybı bilendir. Kendi görünmez, bilgisini kimseye göstermez" buyuran Allah, gaybın yalnız kendisince bilindiğini, bu bilgiden öğrettiği kadarının bilinebileceğini söylemektedir.²⁹⁰

Gayb bazı ayetlerde saklanması korunması gereken şey anlamındadır şöyle ki "İyi kadınlar gönülden razı olanlar ve Allah'ın korunmasını emrettiğini, kocasının bulunmadığı zamanda koruyanlardır."²⁹¹ Burada ırzdan söz edilip, kocasından başkası için saklı bulunması, korunması gösterilmemesi, dokunulmaması gerekenin, korunup saklanmasından da bahsetmektedir. Bu noktada İslam'da kadın ırzdır ve helalinden başkası için gaybdır. Yani saklanması gerektir.²⁹² Gelecekte bir gaybdır. Kıyamette bir gelecektir ve zamanı bizim için gaybdır.²⁹³ İnsanın içinden geçirdikleri, kendileri için bilinen bir şey iken, onu dışa vurmadıkları sürece başkaları için bir gaybdır. Allah'a ise gayb değildir. Gayb ancak yaratılanlar için söz konusudur.²⁹⁴

²⁸⁸ Özkan, *Ercümen Özman Yazıları*, 126.

²⁸⁹ Özkan, "Kur'an'a Göre Gayb", *İktibas*, 2 (1982), Sayı: 46, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 97.

²⁹⁰ Özkan, "Kur'an'a Göre Gayb", *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 98-99.

²⁹¹ 4.Nisa, 34.

²⁹² Özkan, "Kur'an'a Göre Gayb", *İktibas*, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 101.

²⁹³ Özkan, "Kur'an'a Göre Gayb", *İktibas*, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 101.

²⁹⁴ Özkan, "Kur'an'a Göre Gayb", *İktibas*, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 101.

Resulleri dışında hiç kimse Allah'tan bilgi getirmemiştir, getirmeyecektir de. Resulleri de ancak O'nun bildirdiği kadarıyla bilirler.²⁹⁵ Yani peygamberlerde gayb konusunda eğer Allah bir şey bildirmediyse insanlar gibidirler.²⁹⁶

İslam'da itikada taalluk eden hususlar genellikle gaybi hususlardır. Bu itibarla ancak haber verilen kadarıyla inanmak gerek, mesela ölümden sonra dirilmek, melekler, ahiret günü, cennet, cehennem, mükâfat, azap, ahiret âlemi ve daha nice mütevatir naslarla Allah ve Resulünce bize haber verilenler, inanılması elzem olan, inanılmazsa olmaz cinste şeylerdir. Bu konularda ayrıntı Allah tarafından verilmişse vardır. Bizlerdeki bilgi, bildirileni hiçbir surette aşamaz.²⁹⁷

Üstünlük ancak takva sahiplerindedir.²⁹⁸ En çok takva sahibi olan peygamberimizdir. Takva sahipleri için de, gaybı bilmek imtiyaz değildir. Gaybı ancak Allah bilir²⁹⁹. Allah'ın bilgisinden kulları, Peygamberleri vasıtasıyla bildirdiği kadarını bilir. Peygamberler dahi gaybdan diledikleri istedikleri kadarını değil, ancak Allah'ın kendilerine bildirdikleri kadarını bilir ve insanlara tebliğ eder.³⁰⁰

Gayb Allahın bilgisinde olan bir husustur. Peygamberler dahi kendisine haber veriliği kadarını bilirler. İtikadi konular gayb'e girdiğinden bizlerde ancak haber verilen kadarını biliriz. Buna inanmak durumundayız ki imanımızı koruyabilelim.

d. Ahiret

Kelime anlamı “son” karşılığı olarak kullanılan ahiret gerçekten sonun ifadesidir. Her şeyde kendisini hissettiren, fark ettiren bir son, kâinatın sonluğundan, insan ömrünün sonluğuna kadar olduğu gibi, aynı zamanda bir duygudur. Özellikle insanlarda bulunan son duygusu, insanın kendisini ifade etmesinde de, bir anlam taşımakta, insan bunu hep düşünmekte, haddini bilmekte, kendisini sınırlayıp, disipline etmektedir.³⁰¹

Bu dünya hayatı sonludur. Ama yeniden diriliş olan Ahiret'ten sonra başlayacak hayat sonlu değildir³⁰². Bundandır ki bu sonlu dünyadan işlerini gereği gibi yapanlar Kur'an tabiriyle salih amel sahipleri, sonu bulunmayan ahiret hayatında mutlu ve nimetler içinde yüzen olacaklardır. Ayette salihlerin vasıflarından bahsederken, ahirete

²⁹⁵ 7.Araf, 188; 10.Yunus, 20;11 Hud, 31.

²⁹⁶ Özkan, “Kur'an'a Göre Gayb”, *İktibas*, 2 (1982), Sayı: 46, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 102.

²⁹⁷ Özkan, “Kur'an'a Göre Gayb”, *İktibas*, 2 (1982), 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 102.

²⁹⁸ 49.Hucurat,13.

²⁹⁹ 2.Bakara, 33; 6.Enam, 59.

³⁰⁰ Özkan, “Kur'an'a Göre Gayb”, *İktibas*, 31; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 105.

³⁰¹ Özkan, “Ahiret”, *İktibas*, 9 (1991), Sayı: 152, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 107.

³⁰² 40. Mü'min, 39.

inanmayı, varlığı kabul edip, ona göre tavır almayı³⁰³ ilk vasıf olarak saymıştır. Ahiret hayatının devamlılığını, azaba uğrayanlar için “Onlar cehennemlikler ve orada devamlı kalırlar”³⁰⁴ ve ayrıca “onlar içlerinde ırmaklar akan cennetlere sokacak, orada ebedi kalacaklardır”³⁰⁵ ayetinde de ahiretteki hayatın başlangıcı bulunduğu ama sonun olmadığı anlaşılmaktadır. Kur’an ahireti inkâr edenleri inkârcı ve böbürlenmiş kimseler olduğunu Nahl Suresi 22. ayetinde belirtmektedir. Bu dünya hayatının bir oyun ve eğlenceden ibaret olduğunu, ahiret yurdunun ise hayatın bizzat kendisi olduğu Ankebut Suresi 64. ayetinde açıklanmaktadır.³⁰⁶

II. SÜNNET ANLAYIŞI

B. *Sünnet Anlayışı*

Sünnet lügatte bir kimsenin veya bir toplumun daha geniş anlamıyla bir kavmin yapa geldiği ya da yapmayı adet edindiği hep yaptığı şey³⁰⁷ anlamına gelir. Sünnet; Kur’an’ın Peygamber tarafından pratize edilişi,³⁰⁸ Kur’an’da anlayıp uyguladıklarının toplamı,³⁰⁹ Rasulullah’ın İslam’ı yaşayış şeklidir. Kur’an’ı ahlak edinişte tuttuğu yoldur. Bu anlamıyla bütün Müslümanlar için bağlayıcıdır. Sünneti hafif görmek İslam’ı hafif görmektir, Sünnetsiz İslam olmaz. Sünnet’e itiraz eden İslam’dan çıkar. Saç sakal kıyafet gibi insanların sünnet sandığı şeyler o zamanın şartları gereği yaşamın devamında olan şeylerdir. Bunlar cahiliye döneminde de vardı bunlar İslam’la beraber yeni bir şekil alarak³¹⁰ varlığını devam ettirmektedirler.

Özkan, Sünnet’le Hadisi birbirinden ayırır. Sünnet Hz Peygamberin Kur’an’ı tatbiki iken;³¹¹ Hadis ise; Resulullah’ın söylediği söylenen sözlere verilen isim, söylediklerinden yaptıklarından ziyade söylediği söylenen yaptığı söylenen sustuğu söylenen sözlerdir. Özkan göre; “Hz Peygamberin vahyin dışında ki sözlerini yazılmasını yasakladığını biliyoruz. Allah sadece Kur’an’ı korumayı taahhüt ettiğini³¹² biliyoruz. Peygamber böyle bir şeyi niye men etti denilirse o da önceki kavimlerin yaptığı gibi sözlerin Kur’an’a karışmasını engellemek içindi.”³¹³ Yani Allahın sözlerini önde tutup hiçbir şeyi ona karıştırmamış kendi sözlerini de onun sözlerinin yanında

³⁰³ 3.Ali İmran, 114.

³⁰⁴ 2.Bakara, 217.

³⁰⁵ 58.Mücadele, 22.

³⁰⁶ Özkan, “ Ahiret”, *İktibas*, 10-11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 111-115.

³⁰⁷ Özkan, “Kuran ve Sünnet ”, *TOS TV*, Hollanda, 10.06.1992.

³⁰⁸ Mehmet Durmuş, “Ercümen Özkan’ın Sünnet Anlayışı”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 45.

³⁰⁹ Özkan, “Kuran ve Sünnet ”, *TOS TV*, Hollanda, 10.06.1992.

³¹⁰ Özkan, *Selam İle II*, 141.

³¹¹ Durmuş, “Ercümen Özkan’ın Sünnet Anlayışı”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 47.

³¹² 15.Hicr, 9.

³¹³ Özkan, *Ercümen Özkan Yazıları*, 423.

onlara eş tutmazken sonrakiler onun sözlerini Allah'ın sözlerini perdelemek için kullanmışlardır³¹⁴ bunu engellemek için önceleri yasaklamıştır.

Özkan, “sünneti de hadisi de esas itibarıyla dışlamıyor. Kur'an'ı esas alan bir gözle bakarak Peygamber buyurdu diye gelen hadisleri de inceliyor ve Kur'an eleğinden geçirerek üstte kalanlara yani Kur'an'ın esprisine uygun düşenlere itibar ediyoruz yoksa hadis diye söylenen her şeyi baş üstüne demiyoruz. Toplumumuz kesinlikle Peygambere değil o böyle yaptı, şöyle dedi diyenlerin haberlerine itibar ediyor”³¹⁵ şeklinde işin ruhuna uygun bir tetkik yapıyor.

Peygamberin dinde olan şeyleri açıklama yorumlama yetkisi vardır. Fakat bu ayetlerden bağımsız Kur'an'dan müstakil ya da Kur'an'a rağmen, Kur'an dışından bir açıklama değildir. Çünkü elçilik sıfatı ve ondanda sorgulanacağı³¹⁶ gerçektir. Bu sorgulamayı yapan da Allah'tır. Elçinin onun gönderdiklerine ters onun dışında bir yanda onun gönderdikleri bir yanda benim dediklerim diyecek bir konumu yoktur. Bu elçi Allah'ında olsa müstakil bir açıklama yetkisi yoktur. Ancak rabbine sığınarak ve kendine gönderilen vahyi anladığı üslupla tabi Kur'an dairesine bağlı kalarak hareket etmek zorundadır.³¹⁷

Durmuş, Özkan'ın Hz Peygamberin Kur'an dışında bir vahiy almadığını ona gelen vahyin Kur'an olduğunu şöyle belirtir. “İşte bu mevzu da Özkan'ın anlayışı gayet net açık ve pürüzsüzdür. O, Hz Peygamber'e Kur'an dışında herhangi bir vahiy inmediğine inanır. Sünneti vahiy olarak kabul etmez. Vahyin sadece Kur'an olduğuna, Kur'an dışında Peygamber'e bir şey gelmediğine inanır. Bu, aynı zamanda, Peygamber'in bir insan olduğu anlayışı ile temellendirilebilecek düşüncedir. Biz de bir insan olarak Peygamber'i rahatlıkla örnek edinebileceksek Peygamber'in kendisine gelen Kur'an vahyi dışında bizden bir farkının bulunmaması gerekir. Aksi takdirde geçerli bir mazeretimiz olurdu ve peygamber bizim için “usve-i hasene” olarak takdim edilmezdi.”³¹⁸

Kur'an İslam'ın esası olduğunda, Peygamber de Kur'an'a uyduğu ve herhangi bir konuyu da Kur'an ışığında öğrenmek zorunda olduğundan, Kur'an Peygamber'e vahyedilen gayri metluv bir vahiyden bahsetmemektedir. Yani Kur'an sizlere ben mana

³¹⁴ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 12; Ayrıca aynı bilgi için bkz., Mehmet Durmuş, “Ercümen Özkan'ın Sünnet Anlayışı”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 47.

³¹⁵ Özkan, *Selam İle II*, 324-325.

³¹⁶ 7.Araf, 6.

³¹⁷ Durmuş, “Ercümen Özkan'ın Sünnet Anlayışı”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 45; Özkan, *Ercümen Özkan Yazıları*, 426.

³¹⁸ Durmuş, “Ercümen Özkan'ın Sünnet Anlayışı”, *İktibas*, Ercümen Özkan Özel Sayısı, Sayı:205, 48.

olarak vahyederim sizde bu manayı vahyi kendi sözlerinizle ifadelendirin diye bir ifadeyi bulundurmamaktadır. Ayrıca dini oluşturan şey vahiy ise bu vahiylerin bir kısmının yazdırılıp bir kısmının yazdırılmaması insanları yazdırılmayan şeylerde temettüde götürür. Yine vahiy dini oluşturduğundan Allah “elyevme ekmeltü”³¹⁹ ayetiyle dinini tamamladığını bildiriyoruz. Kur’an bu kadar açık ifadelendirirken insanlar ise nasıl bunu Allah onlara vahyetmiştir diyebiliyor. Bunun tek amacı olmalıdır oda Peygamber’i daha yüceltmek düşüncesidir. Bu ise Kur’an’daki tevhide ve Peygamber tarifine aykırıdır. Kureyş’in insanüstü görmek istediği Peygamber’i Kur’an devamlı insan gibi tanımlamaktadır.³²⁰ Özkan böyle bir anlayış ise “...geleneksel kültürümüzün bir parçası ama İslam’dan bir parça olmayan bu anlayışı terk edelim”³²¹ der.

Özkan günümüzde sünnet diye yaşanılmaya çalışılan saç, sakal, entari giymek eli ile yemek yemeyi vb şeyleri sünnet değildir.³²² Bizim için bağlayıcı olan sünnet olan Kur’an’ı ahlak edinmek olduğu vurgularken şunları söyler; “Hz peygamber’in giyimi yani entari giymesi, sarık sarması gibi bunlar o zaman ki Arab’ın birazda, iklimin etkisiyle oluşan gelenekleriydi. Peygamber normal hayatta giydiğiyle kalkar namaza dururdu. Namaz için özel bir hazırlık yapmazdı”³²³. Bugün bakıyoruz Müslümanlar namazda başka namaz dışında başkadırlar. Sanki sarık, cübbe özel bir aksesuarmış gibi olmazsa olmaz olarak görüyorlar bunu da sünnet zannediyorlar.”³²⁴

Özkan sünneti inkâr etmenin tehlikesini şöyle ifade eder; “Sünnet Rasulullah’ın İslam’ı yaşayış şeklidir. Kur’an’ı ahlak edinişte tuttuğu yoldur. İşte bu yola itiraz insanı İslam’ın dışına çıkarır. Velâkin Peygamberimizin yolda yürürken, uyurken, hanımlarıyla her türlü münasebetlerinde ve dahi birçok hususta kendi şahsına mahsus her halini aynen taklit etmenin hem mümkün olmadığı hem de diğer insanlardan beklenmediği bilinmelidir.”³²⁵

C. Kur’an- Sünnet İlişkisi

Kur’an, Allah’ın son elçisi Hz Muhammed’e göndermiş olduğu vahiylerin toplanılarak meydana getirilmiş kitabın adıdır. Allah tarafından korunmaya alınmış³²⁶

³¹⁹ 5. Maide, 3.

³²⁰ Özkan, *Selam İle II*, 477-478.

³²¹ Özkan, *Selam İle II*, 479.

³²² Krş., Karaman, Bardakoğlu, Apaydın, *İlmihal (İman ve İbadetler)*, 168

³²³ Aynı bilgi için bkz., Karaman; Bardakoğlu; Apaydın, *İlmihal(İman ve İbadetler)*,191

³²⁴ Özkan, *Ercümen Özkan Yazıları*, 429.

³²⁵ Özkan “İktibastan Mektuplar”, *İktibas*, 7(1987), Sayı:122, 47; Özkan, “Kuran ve Sünnet”, *TOS TV*, Hollanda, 10.06.1992.

³²⁶ 15.Hicr, 9.

olup resulüne gönderilen vahiylerin hiçbirisi onda eksik değildir. Tekrar tekrar okutularak resulünün kalbine yerleştirilmiştir.³²⁷ Resulünde yazdırdığı ezberlenmek suretiyle birçok insanın zihninde ve elinde yazılı olarak derlenmiş bir kitaptır.³²⁸

Kur'an, Allah'ın kullarına elçisi vasıtasıyla gönderdiği mesajların toplandığı kitabın adı, bu adı da ona Allah vermiş, dinini bu kitapta toplamış, bu kitapla anlatmıştır. Allah'ın elçisinin de dinini bu kitapta öğrendiği bir gerçektir. Yirmi üç yılda peyder pey inen ayetlerle hayatını düzenlediğini, kişiliğini oluşturduğunu görmekteyiz. Peygamber bu kitabı ahlak edinmiş, itikadını ve amellerini bu kitaptaki mesajlar doğrultusunda edinmiş ümmetinin de aynı şeyi yapmasını göstermiş ve öğütlemiştir.³²⁹ Rasulullahın en kapsamlı sünneti Kur'an'ı ahlak edinmektir. Bunu terk eden Kur'an'ı ahlak edinmeyen İslam dairesinden çıkar, yani inkâr eden Müslüman olamaz. Namazı kıldığı gibi, orucu tuttuğu gibi, haccı yaptığı gibi, alış verişte, sözlerde ve ahitlerde onun gibi davranmak Kur'an'ı ahlak edinmeden kaynaklanan sünnetlerdir, bu gibi sünnetler Müslüman'ı bağlayıcıdır.³³⁰

Kur'an, ahlak edinilmek için gönderilmiş bir kitaptır. Öncelikle Peygamber'in ve onu takip eden inananların dünya görüşlerini ve buna bağlı olarak amellerini düzene koyan bir kitaptır. Peygamber ve takip edenleri Kur'an'ı ahlak edinmeye özen göstermişler hayatların ona uyarlamışlardır. Diğer bir ifadeyle Kur'an sünnet edilsin diye gönderilmiş bir kitaptır.³³¹

Sünnet, kişinin yapmayı adet edindiği kendisinin de sapmayı düşünmediği düşünce ve yaşam biçimidir. Sünnetullah Allah'ın yapmayı adet haline getirdiği ve kendisinin şaşmadığı esaslar bütünü anlamında iken bunu Kur'an'da belirtmiş ve başta Resulullah olmak üzere ona tabi olanlarda bunu yaşam tarzına dönüştürmüşler. Başka ifadeyle sünnetleştirmişlerdir. Fıkıh'ta sünnetin kullanılan manası nafil anlamında; istenilip yapılan istenilip vazgeçilen yapıp yapılmaması insanın isteğine bağlı bulunan anlamındadır.³³² Sünneti Rasulullah denildiğinde Rasulullahın Kur'an'da anlayıp uyguladıklarıdır. Bu bütün Müslümanlar için bağlayıcıdır. Peygamber'in Allah'ın elçisi olması Allah'ın dinini ilk kabul edip uygulayan olması bağlamında Müslümanları bağlar bu bağlama esas itibarıyla Kur'an'ın bağlamasıdır. O kendinde din uydurup

³²⁷ 25.Furkan, 32.

³²⁸ Özkan, "Kuran Ve Sünnet", *İktibas*, 7 (1989), Sayı:129-130, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 53.

³²⁹ Özkan, "Kuran-Sünnet İlişkisi", *İktibas*, 10 (1992), Sayı:163, 8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 39-40.

³³⁰ Özkan, "Kuran Ve Sünnet", *İlim ve Teknoloji Vakfı Konferansı*, Malatya, 27.06.1992; Özkan, *Ercümen Özman Yazıları*, 98.

³³¹ Özkan, "Kuran-Sünnet İlişkisi", *İktibas*, 10 (1992), Sayı:163, 8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 40.

³³² Özkan, "Kuran-Sünnet İlişkisi", *İktibas*, 8-9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 40-41.

Allah'a isnat etmemiştir. Din adına ne bildirmiş³³³ ise Allah vahiyle bildirmiş Kur'an'da toplamıştır. Kur'an dışında vahiy bulunmadığına³³⁴ göre onun söyledikleri yaptıkları esas itibarıyla vahye dayanır.³³⁵ Özkan "Kur'an dışında vahiy aranmanın anlamı yoktur vahiy dini oluşturduğuna göre bir kısmının Kur'an'a alınması ve Allah tarafından korunması bir kısmının yani gayri metlûv denilenin alınmaması Allah tarafından korunmaması izah edilemez. Böyle olsaydı dinin bir kısmı korunmuş bir kısmı korunmamış bu yüzden onun rivayetine bırakılmış olurdu. Bu da insanların ihtilafı olurdu bunu açıklamak mümkün değil".³³⁶ Zaten Hz Peygamber hem kendi dilinde konuşuyor hem de vahiy geldikçe konuşuyordu. Vahiy geldiğinde kendi sözlerinde vahiyi, ayırmak için rabbim bunları bana vahyetti diyordu. Yine vahyin kendi sözleriyle karıştırılmaması için vahyin yazımı konusunda titizlik, hassasiyet gösteriyordu.³³⁷

Özkan gayri metlûv vahiyi kabul etmezken vahiyi de ikiye ayırır ve şöyle sınıflandırır; "Birinci vahiy Peygamberlere gönderilen vahiy insanlara açıklanmakta insanların tabi olunması istenmekte fakat insanların buna tabi olmaları zorunlu bulunmamaktadır. Allah doğruları yanlışları bildirir, tavsiye eder uyduklarında iyi olanı yaptıklarını belirtir. Yani insanların seçimlerinden sonra bu seçimlerine bağlı olarak uymayı kendilerine sorumlu kıldıkları vahiydir. Bir diğer vahiy ise, insanların tümünü ilgilendirmeyen insanlara tebliğ gerektirmeyen kişiye özel diyeceğimiz vahiydir ki en belirgin örneği Hz Musa'nın annesi³³⁸ ile Hz İsa'nın annesine³³⁹ gönderilen vahiydir. Allah Hz Musa'nın annesine çocuğu koruması için yapması gereken şeyi vahyetmesidir."³⁴⁰ Bu da metlûv vahyin içerisinde.³⁴¹

Hadis, Peygamberimizin yaptığı ve söylediği söylenen hususlardır. Namaz gibi büyük çoğunluğun aktardığı rivayetler haricinde ki hadislerin üzerinde tartışma olduğunu bu hadislerin külliyen reddini değil de Kur'an başta olmak üzere belli ölçülere ve özellikle de metin tenkidi yapılarak hadisler gözden geçirilmelidir. İmam Buhari, Müslim ve diğerleri birer insandı, yanlışları da mümkündür, yanlışlar da onların hadisleri irdeleme hakkı olduğu gibi ondan sonra kıyamete kadar insanlar da aynı hakka

³³³ 53. Necm, 4.

³³⁴ Krş., Hayrettin Karaman; Ali Bardakoğlu; Yunus Apaydın, *İlmihal (İman ve İbadetler)*, 32

³³⁵ Özkan, "Kuran-Sünnet İlişkisi", *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 41.

³³⁶ Özkan, "Kuran-Sünnet İlişkisi", *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 42; Ayrıca, Özkan, "Kuran Ve Sünnet", *İlim ve Teknoloji Vakfı Konferansı*, Malatya, 27.06.1992.

³³⁷ Özkan, "Fikir", *İktibas*, 2(1982), Sayı: 28, 5.

³³⁸ 20. Taha, 38.

³³⁹ 3. Ali İmran, 45.

³⁴⁰ Özkan, "Kuran-Sünnet İlişkisi", *İktibas*, 10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 44-45.

³⁴¹ Özkan, "Kuran Ve Sünnet", *İlim ve Teknoloji Vakfı Konferansı*, Malatya, 27.06.1992.

sahiptirler. Kimsenin kendisinden sonrakilerin önündeki yolu tıkama hakkı yoktur. Peygamberlik insanın becerisiyle elde edilmez, Allah'ın seçmesiyledir. Onun dışındaki bütün mertebe ve meslekler kabiliyetle çalışmayla elde edilir. Hadis diye bize gelen rivayetlerin gerçekten Peygamber tarafından söylenip söylenmediği ile ilgili çalışmada Peygamberlik olmayıp Peygamberinde dışındaki insanların niyeti çalışması ve akliyyeti ile yapılabilecek işlerdendir, kıyamete kadarda devam edecektir.³⁴² Sıhhatinde hiçbir şüphe bulunmayan Kur'an'la sıhhatinde onu rivayet edenlerin, tedvin edenlerin de kuşkusu olan hadisler zorunlu olarak Kur'an süzgecinde geçirilmelidir. Hadis Kuran'a tabi olmalı Kur'an'la çelişmemelidir. Örneğin “biz müminlerin canlarını ve mallarını cennet karşılığında satın aldık³⁴³ “ayetiyle onu yalanlayan şu söz “Bir kimse akşam namazının ilk rekâtında Kafirun, ikinci rekâtında İhlâs Surelerini Fatihadan sonra okursa o kimsenin denizlerin köpüğü gibi günahları olsa af olunur.” Burada Allah'ın cenneti satması karşılığı basitleştirilmiştir. Bedel Allah tarafından ağırken bu söz bedeli kolaylaştırıyor. Bu kabul edilmez bir gerçektir, Kur'an'la çelişmektedir.³⁴⁴ Sünnete uymanın en başta gelen şartı Kur'an'a uymaktır. Kur'an'ı arada çıkarmak değildir. Zira Peygamberin en büyük sünneti de Kur'an'a uymaktır. Bu sünnetini de hiçbir zaman terk etmemiştir.³⁴⁵

Peygamberden olduğuna emin olduğumuz mütevatir hadisler doğrudur. Resulullah ne söylemişse doğrudur. Bundan kuşkumuz yoktur. İnsanların kuşkusu Kur'an'la çelişen İslam'ın getirdiklerini değiştiren daraltan ve ya genişleten hadis denilen sözlerdir.³⁴⁶

Sünnet okunmalı, anlatılanlar, Kur'an ışığından anlaşılmaya çalışılmalıdır. Hemen hüküm verici olmaktan uzak durulmalı ulaşılan sonuçlar hemen demirbaşa kaydedilmemelidir. Elde edilen sonuçlar bilenlerle tartışılmalı karşılıklı tartılıp biçilmeli ve bir adım daha ileri gidilmenin yolu tutulmalıdır.³⁴⁷

Neyin sünnet olup olmaması için elimizde ki en önemli kıstas Allah'ın kelamı Kur'an olmalıdır. Çünkü Abdullah'ın oğlu Muhammed'e İslami kişilik kazandıran düsturlar, kurallar Allah'ın kendisine gönderilen vahiylerden oluşmaktadır. Kur'an da bulunmayan bir şey bize bildirildiğinde Kur'an eleğinden aşağı düşüyorsa bunu hadis, sünnet kabul edemeyiz. Eğer Hz Peygamberin insan olarak her yaptığı sünnet olsaydı

³⁴² Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 55-56.

³⁴³ 9.Tevbe, 111.

³⁴⁴ Özkan, “Kuran Ve Sünnet”, *İktibas*, 7 (1989), Sayı:129-130, 10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 57-60.

³⁴⁵ Özkan, “Kuran Ve Sünnet”, *İktibas*, 12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 63.

³⁴⁶ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 129.

³⁴⁷ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 88.

hiçbir ilerlemeyi yeniliği İslam istemiyor ve tasvip etmiyor gibi bir anlayış ortaya çıkardı. İslam ise buna müsaade etmez.³⁴⁸

II. NÜBÜVVET ANLAYIŞI

A. Elçilik ve Allahın Elçiliği

Elçi, yani Resul tasarruf yetkisi olmadan birinin sözünü olduğu gibi müdahale etmeden başkasına aktaran kimse demektir. Vekil, kefil ve vasi gibi kavramlara bazen delalet etse de elçiliğin bariz özelliği tasarruf hakkının bulunmamasıdır. Bundan dolayı elçiler görevlidirler ve görevlerini olduğu gibi yerine getirirler. Bu işlerinde de sorumlu değillerdir. Bu da herhangi bir sorumlulukta elçiye değil de gönderilenden sorumluluk olacak anlamına gelir. Elçiler insanlık tarihinde hep var olmuşlardır. İnsanlar arasında, toplumlar arasında, devletlerarasında başvuru bir kurum oldukları gibi savaş çıkmadan veya savaş sırasında da başvuru bir kurumdur. En ilkelden en gelişmiş toplumlara karşı başvurulmuş ve elçilik doğallaşmıştır. Elçiler insanlar arasında olduğu gibi; insanlarla Rabbi arasında da insanlığın ilk gününden beri olmuşlardır. Bazen hafife alınmış, ciddi karşılanmamışlar, bazen de toplumlarca kabullenilmişlerdir. Elçiye verilen değer elçiyi gönderene verilen değer olarak algılanmıştır.³⁴⁹

İnsanların birbirine ya da Allah'ın insanlara gönderdiği elçiler arasında bir takım ortak noktalar vardır. Elçinin en önemli yönü, güvenilir olmasıdır. Bu güvenirliliğin en azından gönderen açısından olması gerekir. Rabbimiz de elçi olarak seçeceğine kendisinin güvendiğini ve kendisine gönderilenlerin de güven duyacağı birisi olmasına özen göstermiştir. Elçinin sağlam bir ruh yapısına sahip olup herkes gibi biri olması da gereklidir. Yani elçi, diğer insanların hiç rastlamadığı özelliklere sahip değil de; insanların bildiği ve kabullendiği ölçülerde biri olmalıdır. Elçinin geniş anlayışlı, ciddi ve olgun olup; zayıf bir kişilik taşımaması gerekir. Elçi görevi alandır, görevlendirilendir. Bu itibarla görevlendirenin isteğine tabidir. Bütün sorumluluğu da görevi aldığına karşıdır. Onu razı etmek, onun istekleri doğrultusunda hareket etmesiyle ancak mümkündür. Elçiye zeval olmaması asıl olmakla beraber bazen kendisine gönderilen insanlar tarafından sorumlu tutulmuşlar, hatta cezalandırılmışlardır. İnsanlar kendilerine gelen elçileri ister. Allah tarafından isterse kendileri tarafından gönderilmiş olsun hakir görmüş, alaya almışlar,³⁵⁰ zarar vermişler,³⁵¹ işkenceler yapmışlardır.

³⁴⁸ Özkan, Karakurt Kampı, 16.10.1993.

³⁴⁹ Özkan, "Elçilik Ve Allah'ın Elçiliği Nedir?", *İktibas*, 7(1987), Sayı:125, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 37-38.

³⁵⁰ 21.Enbiya, 41.

³⁵¹ Yahya (a.s), Zekeriya (a.s)'ı öldürmüşler, Hz Muhammed'in dişini kırmışlardı.

Elçilerin gördükleri bu muamele de onu gönderene karşı bir muamele olarak anlaşılır. Elçilik uzun, ağır ve külfetli bir işi de içerir. Bundan dolayı yorucudur, dayanaklılık isteyen bir iştir. Elçi görevini unutmadan, bezmeden yapmalıdır. Sevilmeyen, benimsenmeyen bir işi yapmak imkânsız olduğundan elçiler işlerini elzem görmelidirler. Elçilerin mesajını kolay kabul ettirebilmeleri için onlardan biri veya onlara yakın biri olarak seçilir aynı zamanda gönderilen toplumun diliyle³⁵² konuşurlar, olağanüstü kişilerden seçilmezler. Özellikle Allah'ın gönderdiği elçiler insanların kendilerindedir. İnsanlar, Allah'ın gönderdiği elçileri kendilerinden farklı görmeye meyilli olmalarına rağmen; Allah insanlara hep kendilerinden olan elçiler göndermiştir.³⁵³ Elçiler görevini yapmadıklarında cezalandırılmaları da gerekir. Elçinin görevini yerine getirmemesi ya da bir şeyler katması halinde cezalandırılacağı³⁵⁴ Allah tarafından bildirilmiştir. Bu cezaya da hiç kimsenin engel olamayacağını³⁵⁵ Allah haber vermektedir. Kendilerine elçi gönderilenlere sorulacağı gibi elçilere de elçiliklerini yapıp yapmadıklarından sorulacaktır.³⁵⁶ Elçi, görevi içinde olan her şeyi görevlendirenden öğrenir, hevasından ona hiçbir şey katmaz. Elçi, bu görevinde kendisini seçeni razı etmekle yükümlüdür. Elçi, gönderilenleri değil de göndereni hoşnut etmelidir. Elçi korunmuş ve masumdur. Korunmuşluğu gönderene aittir. "Acele etme. Onu senin kalbine yerleştirecek olan biziz."³⁵⁷ Bu korunma ise onunla gönderilenin zayi olmamasını sağlamakla sınırlıdır.³⁵⁸

Allah'ın elçileri hayal mahsulü, uyduruk kişiler veya kişilikler değildir. Gerçek kişiler ve insanlardır. "De ki; ben de sizin gibi bir insanım"³⁵⁹ gibi ayetlerden de anlaşılan budur. Allah'ın, elçilerini insanlardan seçmiş olması o elçilerin kabul görmemesindeki başlıca neden olmuştur. İtirazlardaki temel neden ise Allah'ın kendileri gibi olan birisini seçmesidir. Yani insanüstü bir vasıfla vasıflanmış olması beklentisi onları redde götürmüştür. Allah'ın elçilerinin savaşlarda yaralanması, zaman zaman mağlup olmaları, bazı tedbirlerinin çıkmaması, yanlışları,³⁶⁰ gaybı bilmemeleri onların elçi olmalarına engel değildir.³⁶¹

³⁵² 14.İbrahim, 4.

³⁵³ 17.İsra, 95.

³⁵⁴ 69.Hakka, 44-45.

³⁵⁵ 69.Hakka, 47.

³⁵⁶ 7.Araf, 6.

³⁵⁷ 75.Kıyamet, 16-17.

³⁵⁸ Özkan "Elçilik Ve Allah'ın Elçiliği Nedir?", *İktibas*, 7(1987), Sayı:125, 7,50.

³⁵⁹ 14.İbrahim, 11.

³⁶⁰ Örneğin Hz Peygamberin aşladığı hurma tutmamıştır.

³⁶¹ Özkan "Elçilik Ve Allah'ın Elçiliği Nedir?", *İktibas*, 7(1987), Sayı:126, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 38-45.

İnsanlar kendilerine gelen doğruları oldukları gibi korumakta ciddiyet göstermediklerinden onlara bazı şeyler kattıkları gibi bazılarını da eksiltmişlerdir. Bundandır ki Allah'ın elçilerinin getirdikleri değişikliğe uğruyor, asıldan uzaklaşıyor, asıl olmayana yaklaşıyor, gönderilenler böylece eksilip kayboluyor.³⁶²

Peygamberler, getirdikleri dini en iyi anlayan, açıklayan ve uygulayan kimselerdir. Fakat onlar da insan olduklarından eksiklikleri ve hataları olabilmektedir. Peygamberlerin diğer insanlardan farklı olması, konumu gereği eksikliklerinin tamamlanması, korunması, Allah'ın gönderildiği dinin tam olarak bırakılması açısından zaruridir. Peygamberin her sözü vahiy değildir. Eğer vahiy olsaydı, Allah onların da korunmasını üzerine alır, Peygamber de kesinlikle kendisine vahyedilen ve Kur'an olarak anılan sözlerinin dışındaki sözlerini de titizlikle kaydettirirdi. Hz. Muhammed sözlerinin Kur'an ile karışmaması için yazılmasını yasaklamıştır.³⁶³

Elçilik bir mesajın başka bir yere ulaşması için önemli olmuş ve insanlık tarihiyle yaşittir. Allah İnsanlar arasında mesajını en güzel şekilde ulaştırmaya çalışmış ve seçkin kişileri elçi olarak seçmiştir. Allahın bu seçtikleri kişilerde görevlerini en iyi bir şekilde yapmışlardır. Tabi ki sıkıntılara uğramışlardır ama görevlerinden yılmamışlardır. Allah'ın insanlığa gönderdiği en son elçisi ise Hz Muhammed'dir. Kıyamete kadar da yeni elçi gelmeyecektir.

B. Peygamber ve Masumiyet

Resul elçi anlamındadır. Peygamber Farsça bir kelime olup haberci genel anlamını taşır. Nebi ve resul kendisiyle insanlara haber gönderilendir. İlk Peygamberden son Peygambere ve hatta günümüze kadar gelen bilgilerden sapmalar olmuş eksiltmeler değişmeler yanlış anlamlar olmuş ya da anlamamışlardır. Bu sapmalardan sonra Allah gönderdiği mesajı yeniden sağlamlaştırmak için tekrar Peygamber göndermiştir. Bunların bir kısmının ismini bildirmiş bir kısmının ismini bildirmemiş son Peygamber ise Abdullah oğlu Amine'den doğma Muhammed'dir. Peygamber kendisine Allah tarafından gönderilenlerin onda korunduğu kimsedir. Yani Allah vahyettiğini korunma taahhüdünde bulunmaktadır.³⁶⁴

İnsanlar hesaba çekileceği gibi Peygamberler de hesaba çekilecektir.” Kendilerine elçi gönderilmiş olanlara soracağız ve elbette elçilere de soracağız³⁶⁵ buyuran Allah Peygamberlerin masumiyetinin olmadığını onlarında mükellef

³⁶² Özkan “Elçilik Ve Allah'ın Elçiliği Nedir?”, *İktibas*, 7.

³⁶³ Özkan “Elçilik Ve Allah'ın Elçiliği Nedir?”, *İktibas*, 7; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 47-50.

³⁶⁴ Özkan, “Peygamber Ve Masumiyet”, *İktibas*, 7 (1989), Sayı:131-132, 8; Özkan *İnanmak ve Yaşamak I*, 66.

³⁶⁵ 7.Araf, 6.

buldukları şeylerden sorumlu oldukları ve sorgulanacaklarını açıkça belirtilmektedir.³⁶⁶ Bu anlamda Peygamberler de yaptıklarından sorgulanacak kimselerdir. Yani günahattan masum korunmuş değillerdir. Yalnız kendilerini günahattan alıkoyan, koruyan kimselerdir. Peygamberler olağanüstü birer masal kahramanı da değil olağanüstü şeyler yapmazlar. Onlar da gerçeklere uyduklarından dolayı gerçek birer kişilik sahibidirler. Hz Muhammed'den önceki Peygamberlere insanüstü bazı özellikler verilmişti. Hz Muhammed'e ise yalnızca Kur'an verilmiştir.³⁶⁷ Özkan'a göre Peygamberlerin büyük adam olmalarının nedeni ise "...normal bir insan olarak yaratıldıkları halde başarılarının olağanüstü olmasıdır. Şahısların değil de başarıların olağan üstülüğünde durmak onları gerçek yerine oturtacak sağlıklı düşüncedir."³⁶⁸ Gerçektende Peygamber ancak böyle sağlam yerini bulur.

Peygamber olanlarında yanıldığını daha önce gönderilen Peygamberlerle ilgili Kur'an'daki ayetlere bakıldığında rahatlıkla görülür. "Güneşi doğarken görünce budur Rabbim bu daha büyük dedi oda batınca dedi ki ey kavmim ben sizin Allah'a ortak koştuğunuz şeylerden uzağım"³⁶⁹ gibi ayetler Peygamberlerde yaptıklarından sorumlu yani masum olmadığını ancak kendini koruduğunu anlatıyor. Yine Allah salih, doğrular sıddıklar olarak nitelediği kendilerinden söz aldığı söylediği Peygamberlerden doğruluklarından sorsun³⁷⁰ diyor ve her halinde Peygamberlerinde diğer ayetlerde olduğu gibi sorulacaklarını belirtiyor. Hâlbuki biz biliriz ki masum olana soru sorulmaz.³⁷¹

Peygamberlerin korunmuşluğu tüm hayatını kapsamaz, yalnızca kendisine gönderilen vahyin korunmasıyla ilgilidir. Yani Resulullah'a gönderilen vahyin kaybolmaması eksilmemesi ziyadeleşmemesi hususunda Allah onu korumaya almış ve korumuştur. Allah'ın resulüne gönderdiği vahyi tümü itibarıyla korunmasına, değiştirilmemesine eksiltilip artırılmamasına ve ona insan sözü karıştırılmamasına meydan vermeyecek demektir zaten bu da gerçekleşmiştir.³⁷² Özkan, "kısaca belirtmek gerekirse Peygamberler yalnızca kendisine gönderilen vahiyler doğrultusundan korunmuş, vahiyler doğrultusunda Peygamber kendisini Allah'ın azabından korumuştur. Böyle olmazsa bizlere örnek gösterilmez. Zira yapmadıklarını yapamayacaklarını örnek

³⁶⁶ Özkan, *Selam İle II*, 181.

³⁶⁷ Özkan, "Peygamber Ve Masumiyet", *İktibas*, 8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 66-67.

³⁶⁸ Özkan, "İktibastan mektuplar", *İktibas*, 8 (1990), Sayı:137, 63; Özkan, *Selam İle II*, 222.

³⁶⁹ 6.Enam, 78;10. Yunus, 41; 11.Hud, 35.

³⁷⁰ 33.Ahzab, 7-8.

³⁷¹ Özkan, "Peygamber Ve Masumiyet", *İktibas*, 9-10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 71.

³⁷² Özkan, *Selam İle II*, 183.

gösterilmesi erişilmesi imkânsıza erişme emri olurdu ki bu zulüm olurdu. Allah'a ise zulüm yaraşmaz. Eğer Peygambere ondan sadır olan her söz hareket vahiy sonucu olsaydı bu takdirde yanılmazlığı da söz konusu olabilir ki Kur'an bunun aksine şahitlik etmektedir. Örneğin Bedir esirleriyle ilgili uygulamada "az daha onlara meyledecektin"³⁷³ ayetinde olduğu gibi. Şunu da söylemek gerekirse Allah Peygamberini yanlış üzerinde bırakmamış onu düzeltmiş. Öyle olmasaydı biz Allah'a ait doğruları nasıl kimden öğrenirdik"³⁷⁴ diyerek Peygamberlerin masumiyeti getirdikleri şeylerle ilgilidir. Yoksa insan olmaları yönüyle korunmuş masum değildirlir.

Allah dinini Peygamber seçtiği kimseler vasıtasıyla ilettiği gibi, o dinin uygulanmasını da aynı Peygamberler vasıtasıyla göstermiştir. Bu uygulama sırasında yanlış yapmışlarsa, Allah hemen yanlışları düzeltmiştir.³⁷⁵

Yeryüzünden gezip dolaşanların insanlar olması sebebiyle Allah bunlara gönderdiği elçileri içlerinden yani insanlardan göndermiştir. Gelen elçiler sürekli "Bende bir insanım"³⁷⁶ demişlerdir." İnsanlar ise onların insan olmalarını hep eleştirmişlerdir. İnsanlar akıllarıyla değil de hep zanlarıyla, kuruntularıyla hareket etmişler, Allah'ın elçilerinden hep insanüstülük aramışlardır. Allah kullarına rahmet ettiğinden bunlara Peygamber gönderirken kavimlerinin dilleriyle³⁷⁷ göndermiş bunun âmâcı da insanlara kolaylık olsun diyedir. Allah böyle hep kolaylık dilerken insanlar kuruntularına uyup hep zorlaştıran olma yoluna gitmiştir.³⁷⁸

Peygamberin bizim gibi olması; onun da yemesi, içmesi, uyuması, unutmaması, hata yapması demektir. İnsan olması itibarıyla insani zaafı taşıması demektir. Elçi gönderilende ihtiyaç duyar, korkar, iyi gördüğü şey kötü olabilir, iyi görmediği de iyi olabilir. Bazılarına yüz ekşitebilir. Kimini yanında kovmayı düşünebilir, şüpheye düşebilir, tereddüt edebilir. Kâfirlere münafıklara meyledebilir. Sabırsız olabilir, izin verilmemesi gerekenlere izin verebilir. Gayb'ı bilemez eşleri olsun veya başkaları olsun insanların rızasını üstün tutmaya meyledebilir. Gereksiz yere yemin edebilir. Dünya malını isteyebilir. Bütün bunların örneklerini Kur'an'da görmekteyiz.³⁷⁹

³⁷³ 8.Enfal, 68.

³⁷⁴ Özkan, "Peygamber ve Masumiyet", *İktibas*, 10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 72.

³⁷⁵ Özkan, *Selam İle II*, 180.

³⁷⁶ 14.İbrahim, 11

³⁷⁷ 14.İbrahim, 4

³⁷⁸ Özkan, "Allah'ın Peygamberini Düzeltmesi", *İktibas*, 8(1990), Sayı 133, 8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 49-51.

³⁷⁹ Özkan, "Allah'ın Peygamberini Düzeltmesi", *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 51-52; Örnekler ve olaylar için bkz., Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 53-75.

Allah göndermiş olduğu elçisini düzeltmeli ki ondan dinini alanlar düzgün olsun, yani düzeltme işi elçiyi gönderene Allah'a aitti. "Namazları benden gördüğünüz gibi kılınız" hadisini Özkan, "Hz Peygamber kendinden bir şey yapmıyor. Allah onun yaptığına müdahale etmemekle onaylıyor"³⁸⁰ şeklinde yorumluyor. Sukutunda onaylamak olduğunu düşünürsek böyle bir kanat sergilenebilir.

Sonuç olarak Özkan birçok insanın, insanüstü, yanılmaz, hatta masal kahramanı gibi gördüğü Peygamberinde Allah'ın buyurduğu gibi insan olmasından dolayı hata yapabildiğini masum olmadığını, fakat hata üzere peygamberi Allah bırakmadığını söyler. Peygamberin yüceliği ise getirdiği şeylerin yüce olmasındadır.

IV. FIKIH ANLAYIŞI

Özkan fıkıh çerçevesinde üzerinde durduğu İslam' donuklukta kurtaran önemli bir husus içtihad'dır. Lügatte kuvveti yettiği kadar çalışma bir kimsenin bir şeyden mana ve hüküm çıkararak o şey hakkında ortaya koyduğu hüküm, kanaat manalarına gelir. Herhangi bir konuda azami gayreti sarf etme manasına da gelir. İslam söz konusu olduğunda içtihad kısa ve öz olarak ayet ve hadislerden ve bunların kapsadığı konularla ilgili isabetli hükmü, sonucu çıkarmak için azami gayreti harcamak manasındadır. Kur'an'daki bazı ayetlerin anlamları ve ifade tarzları nettir. Kendinden başka anlam çıkarılmaz. Bazıları ise birden fazla anlam çıkarılabilecek şekildedir. İşte insanların bu ayetlerden kendi görüşlerini çıkarmak için sarf ettikleri azami gayrete içtihad denilmektedir. İchtihad her dilde olur. Aslı başka dilde de olsa bir başka dile doğru olarak tercümesi yapılan metin ile içtihad yapılabilir. Bütün sorun kapsadığı konuyla ilgili olarak erbabıyla sağlıklı istişareler yapılmalıdır. Aynı zamanda içtihad her ilim dalında da yapılır.³⁸¹

Fıkıh bir şeyi belleyip, anlayıp bilmek için o şeyle ilgili azami gayreti sarf etme içtihad olduğuna göre Fıkhetme ile içtihad etme iç içedir. Fıkhetmeyen içtihad edemez. İchtihad edemeyen de fikhedemez.³⁸²

İslam hukukunda içtihad maruf tabiri ve tarifi ile şeri naslardan şeri hükümlerin çıkarılması faaliyetidir. Bunun sonucunda ortaya çıkarılan hükme içtihad denilmiştir. İchtihad yapmak için ayet hadis bulunacak, bunların içine aldığı, karşıladığı konularla ilgili tarihi, siyasi, içtimai, iktisadi, mali ve örfi bilgilere sahip olunmalı. Konu ile ilgili yakın ifadenin sahibi bulunmalıyız. Aynı zamanda dilin özelliklerini de iyi bilmek

³⁸⁰ Özkan, Karakurt Kampı, 16.10.1993.

³⁸¹ Özkan, "İchtihad" *İktibas*, 10 (1992), Sayı:158, 12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 35.

³⁸² Özkan, "İchtihad" *İktibas*, s.12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 36.

zorundayız. İctihad kimsenin tekelinde değil, herkes yapabilir. Peygamberlik hariç³⁸³ her iş meslek çalışılarak kazanılır, tamamen aklını kabiliyetini kullanmaya bağlıdır. Detaylı bilgi ve her şeyden haberdar olmakta yeterli değildir. Bazen daha az şey bilen insanlar daha güzel şeyler ortaya koyabilir. Yani içtihad becerebilenlerin açık alanıdır.³⁸⁴ Bu anlamıyla kapısı da kapalı değil, kimsenin de tekelinde değildir.

İctihad için çok ilme ihtiyaç yok olayları ve eşyayı tabiatına uygun olarak kavrayabilen, ayetlerin esprisini anlayan içtihad yapabilmesi için her hangi bir dile mutlaka gerek yoktur. İctihadın önüne konulan engeller menfaat gereğidir.³⁸⁵ Bir konuda içtihad yapılacaksa konu ile ilgili ayetler ortaya konmalıdır. Çünkü Kur'an en iyi yine Kur'an'la açıklanıp anlaşılabilir.³⁸⁶

İctihad yapan kişi ihlâslı olmalı, yaptığı işi Allah rızası için yapmalı, kendini tek doğru görmemeli, yanılabilceğini de düşünmelidir. Çıkarılabilecek içtihadlar mutlak doğru diye iddia edilemeyeceği gibi tümüyle de terk edilmemelidir. Gerek hükmün sahibi gerekse gösterdiği delilleri ve gerekse hüküm çıkarış tarzını yerli yerinde bulanları bağlayıcı olacak hükümle amel edilebilir hükümdür. Hayatın yaşanabilirliği için başka çare yoktur. İctihad çıkarana kendi içtihadından daha iyisini bulursa kendi içtihadını bırakıp onunla amel etmelidir. Böylece hem ferdi hem de toplumsal olarak sürekli fikri yükseliş olacaktır. İnsanın ve toplumun kendisini yeni ve canlı tutmasının esprisi de budur.³⁸⁷ İctihadın kapısını kapatırsanız fikri donukluk olur canlılık biter bir noktada toplumda çıkmazlar başlar

İslam'ın canlı durması, devamlı olması için devamlı kendisini yenilemesi gerekir. Eşyada yenilik; ilk olmanın yanında hiç kullanılmamış, yeni kullanmaya hazırlanmış olmak gibi durumlar için kullanılır. Fikirde yenilik ise öncelikle dirilik canlılık içine aldığı meselenin tabiatına uygunluk, uygulamada başarılı sonuçlar aldırana, aksatmayan huzur ve güven veren fikirler için kullanılır. Yeni fikir hayata devamlılık katar ve yaşamı kolaylaştıran işler çıkarır. Bu ancak eşyanın tabiatına uygun hareketle olur. Yeni fikir doğru fikir demektir. Doğru fikir (aydın fikir) içine aldığı meselenin tabiatına uygun, uygunluğundan dolayı müspet sonuç alınmayı mümkün kılan fikir demektir.³⁸⁸

³⁸³ 40.Mü'min, 15.

³⁸⁴ Özkan, "İctihad" *İktibas*, 13; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 39-40.

³⁸⁵ Özkan, "İctihad" *İktibas*, 14.

³⁸⁶ Özkan, "İctihad" *İktibas*, 14.

³⁸⁷ Özkan, "İctihad" *İktibas*, 15; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 41-43.

³⁸⁸ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 45.

İnsanın kendisini yenilemesi kendinden var olan fikirleri, düşünceleri, görüşleri, sürekli hayat içerisinde uyarlamaya koymak suretiyle onların ne kadarının olabirlik imkânı taşıdığını ne kadarının vakıanın gerçeğine uymadığını tespit etmektir. Bu suretiyle her geçen gün daha çok uyar hale getirmesi için düşüncelerini daha çok teste tabi tutması daha çok kullanılabilir hale getirmesidir. Vaktiyle sahip olduğu herhangi bir görüşü zamanla geliştirip daha iyisini bulmasıdır.³⁸⁹ İctihadın kapısı kapanınca bunu yapamazsınız. Bunun için kendini yenilemek için icthad kapısı açık olmalıdır.

İnsanın kendini yenilemesi yaşadığı hayatta karşılaştığı olaylarla ilgisini canlı tutar. Canlı hareketli bir hayat yaşar. Bu durum hayatın bir parçasıyla ilgili değil her alanıyla ilgili bir canlılık olur. Zaman içinde gelişmelerin takip edilmesi gelişmelerin göz önünde bulundurulması insanı kendini yenilemesinden vazgeçilmez bir iştir. Kendini yenilemeyen insanda çağa ayak uyduramadığından huzurlu ve mutlu olamaz.³⁹⁰

Birçok insanın İslam'ın yeniliğini, canlılığını engelleyen icthadın kapısını kapalı tuttuğu anlayışın tam ersi Özkan, İctihadın kapısını sonuna kadar açtığı görülür. Tabi bunu da yaparken başta haklı olarak samimiyet şartını getirir. İctihada bağlı olarak da Müslümanların kendini daima yenilemeleri gerekir.

III. TASAVVUF ANLAYIŞI

Tasavvufun başlangıcı Hz Peygambere ya da arkadaşları Hz. Ebu Bekir'e Hz Ali'ye dayandırmak istense de ne Kur'an'ı ahlak edinen Peygamber'de ne de Kur'an'da tasavvufu ilgili motiflere rastlanmaktadır. Bazı sahabelerde görülen tasavvufu çağrıştıran hareketlere ise Peygamber şiddetle karşı çıkmaktadır³⁹¹. Örneğin devamlı oruç tutan, hanımlarına yaklaşmayanlara Hz Peygamber kendisinin onlar gibi yapmadığını söyleyerek karşı çıkmaktadır.³⁹²

Tasavvuf konusunda Müslümanları yanıltan en önemli şey tasavvufun İslami bir görüntü arz etmesi, İslami unsurları barındırması yüzyıllardır sürüp gelmesi, bağlıların daha dindar olmak Allah'a daha yakın olmak gayesiyle bu yolu tutmalarındır.³⁹³

Özkan, tasavvufun İslam dışı bir yol olduğunu şöyle dile getirir. "Kur'an nasslarıyla çatışma göstermesi, kâinatın yaratılış nazariyesiyle zahir batın ayrımı sonucu İslam'ın hiçbir esasını sabit kılmanın mümkün bulunmaması bakımından İslam'ın saymadığı (rüya, mükâşefe vs.) şeyleri hüccet saymalarından ve getirdiği kavramların

³⁸⁹ Özkan, Kargıpınarı Kampı, 01.01.1994.

³⁹⁰ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 48-49.

³⁹¹ Krş., Hayrettin Karaman; Ali Bardakoğlu; Yunus Apaydın, *İlmihal (İman ve İbadetler)*, 56

³⁹² Özkan, "Tasavvuf; Bir Ayrı Din", *İktibas*, 8(1990), Sayı:141, 11; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 21-22.

³⁹³ Özkan, *Selam İle I*, 218.

tümünü İslam dışı dinlerden taşıyıp getirmesi bakımından tasavvuf İslam dışı bir yol bir mezhep bir dindir. Ne kadar İslam dininde namaz oruç vb. eklemeler yapmış olursa olsun bu anlatılan esaslar itibarıyla İslam dışıdır.”³⁹⁴

Yalan, uydurmanın, vehim ve kuruntuların gerçekmiş gibi gösterilen tasavvuf, Allah’ın dininden tamamen başka bir dindir. Allah’ın dini İslam, teslim olma onun hükümlerine teslimiyet dinidir. Ona teslim olmanın şeklini Kur’an belirlemektedir. Rasulullah ise bunları kendisine ve topluma uygulayarak getirmiştir. Müçtehidler çıkan müşkülleri bu kaynaklardan yararlanarak çözmeye çalışan kimselerdir. Tasavvuf ehli ise bunların hiç biri değildir. Uydurdukları batın ilminden bahsederek tüm işlerini bunun üzerine bina ederler. Batın ise Kur’an’a göre yalnız Allah indindedir. Gayb da ki bilgiler en son Hz. Muhammed’e lazım olanları Allah bildirmiş ondan sonra kimseye vahiy ilham gelmeyecektir. Kur’an böyle söylerken tasavvuf ehli bütün ilmini varlığını Kur’an’a rağmen kurmuş geliştirmiş yaşata gelmiştir. Allahın dinine karşı çıkartılan bir dindir.³⁹⁵

Özkan akidevi olarak baktığımızda İslam ayrı bir din Tasavvuf ayrı bir dindir. Çünkü İslam La ilahe illallah -Allahtan başka ilah yoktur-, esasını getirmiş ve bunu yaymaya çalışmış. Tasavvuf ise Vahdet-i Vücut ilkesine sahip olmuş. La mevcuda illallah, Allah’tan başka mevcut yoktur, ilkesine sahiptir. Allah Kur’an’da “Allah yarattıklarından hiç birine benzemez”³⁹⁶ buyuruyor. Tasavvuf yaratılanların tümünün Allah’ın benzeri olduğu inancındadır. Tasavvuf yaratanla yaratılan eş varlık düzeyinde birbirinin iki ayrı görünüş türüdür. Hz Peygamber hayatı boyunca -hicret sırasında hariç- mağaraya çekilmemiş, yalnızlığı tercih etmemiş takvayı insanların arasında yaşamış ve bunu hayatının bir örneği haline getirmişken; Tasavvuf ehli bunun tam tersini inzivaya çekilmeyi saklanmayı takva olarak ahlak edinmiştir.³⁹⁷

Özkan “Tasavvufun iyisi de kötüsü de aynı müşterekleri paylaşıyorlar. Bunların en başta geleni de Vahdet-i Vücut’tur. Kâinatın yaratılışı ile ilgili olarak Allah’ı Teala : “ol... dedik, oldu”³⁹⁸ buyururken bunlar Vahdet’i Vücut’la açıklamakta ve öyle itikat etmektedirler ki bu hal onları Kur’an’ın dışına çıkmışlıklarının açık delilidir. Nereden çıkardıkları belli olmayan bir veli kavramı icad etmişler ve edindikleri veliler’i Peygamberlerden üstün tutmuşlar, bu velilere Allah’ın yaptığı, Allah’a ait olan işleri

³⁹⁴ Özkan, *Selam İle II*, 37.

³⁹⁵ Özkan, “İktibas’tan Mektuplar” , *İktibas*, 6 (1986), Sayı:116, 45; Özkan, *Selam İle I*, 218-220.

³⁹⁶ 42. Şura, 11.

³⁹⁷ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 22-24.

³⁹⁸ 36.Yasin, 82.

yaptırmışlardır, yaptırmaktadırlar da. Onların anladığı manada veliler ancak Hind Dinlerinden bazılarında vardır ve Kâinatı onlara (Üçler-Yediler-Kırklar gibi Ruhlara) yönettiriyorlar. Hâlbuki Allah yarattığı gibi yönetmeyi de bilen ve yarattıklarını salıveren değildir. Kur'an'a bakın, göreceksiniz. Salisen ne kadar haram varsa helal etmişler, nice farzları üzerlerinden kaldırmışlardır. Bunlara haram veya farz söz konusu değildir kendi ıstılahlarında, diğer yandan Allah ile oyuncakları gibi (haşa) oynamışlardır ki arzularına boyun eğen bir varlık olarak izah edip durmuşlardır. Kimisi O'nu karısı kılığında koynuna almış, kimisi oğlan çocuğu kılığında O'nu yanına getirmiştir. Kimisi de kendilerine sapık düşüncelerinin sonucu olarak Enel Hakk-Ben Allah'ım demiştir ki meşhurlarını hepimiz bilmekteyiz. Dikkatle okuyunuz kitaplarında yaptığımız alıntılarını, savunacak bir yanlarını bulamayacaksınız. Allah'tan korkun ve İslam dininden iseniz İslam dinine sahip çıkınız tasavvuf dinine değil. Zira bu din Allah katında kabul edilmeyecektir³⁹⁹ şeklinde örneklerle Tasavvufun İslam'dan ayrı bir din olduğunu söyler.

İnziva, Köşeye çekilme ve köşeye çekilip hiçbir şeye karışmama, dünya işlerinden uzak durmadır. İslam'da böyle bir şey olmaz. Hem şahsı adına hem de toplum adına bir Müslüman kendini toplumdaki tecrid edemez. Hele kendisine tebliğ görevi verilen bir Peygamber için bu kesinlikle olmaz. Peygamberin inzivası üzerindeki tebliğ farızından kaçmak olur ki bu mümkün değildir. Allah'ta böyle bir durumu cezalandırır. Bu sebeptendir ki Hz. Peygamber döneminde ne kendisi nede başkalarının inzivaya çekildiği görülmemiştir.⁴⁰⁰

İnziva köşesine çekilme İslam'ın kabul ettiği bir durum değildir. Zira İslam tek başına yaşanılacak bir din değildir. Özkan "İslam'ın emri olan "Emri bil maruf Nehyi Anil Münker'i" kime söyleyeceksin. İnziva tasavvufçuların anladığı şekilde toplumda çekilme Rasulullah'ın hayatında yoktur. Peygamberlikten önce toplumun çirkef ortamında bunalınca toplumun bu halini düşünmek için Hira'ya çekilirdi. Peygamberlikten sonra ise her haliyle toplumun içindeydi. Kendisine yapılan hakaretler nerede yapılmış, toplumun içinde değil mi? Buna rağmen toplumunu terk etmemiştir. Allahın dinini açık tebliğ etmiş. Ama tasavvuf bunu başka dinlerden olan (Hıristiyan, Budizm) şeyleri İslam'a taşımıştır, bu haliyle inziva İslam'da olmayan bir durumdur⁴⁰¹ der.

³⁹⁹ Özkan, "İktibas'tan Mektuplar", *İktibas*, 6 (1986), Sayı:118, 46.

⁴⁰⁰ Özkan, "Tasavvuf; Bir Ayrı Din", *İktibas*, 8(1990), Sayı:141, 13; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 25.

⁴⁰¹ Özkan "Tasavvuf ve İslam Paneli", Erzurum, 04.12.1993.

Riyazet, nefsi kırma, dünya lezzetlerinden ve rahatından sakınma, kanaatle yaşam, perhiz yapma anlamlarına gelir. Bu suretle nefsi terbiye etme tasavvufun İslam'a soktuğu bir İslam dışı davranıştır. Allah Kur'an'da "yiyin için israf etmeyin"⁴⁰² derken yememek içmemek nefse eziyettir. İslam'da nefse eziyeti zulüm olarak görür. Zulmün her türlü haramdır. Yani İslam'a tasavvufla giren bir haram şeklidir ama İslam adına takva adına yapılan bir haramdır.⁴⁰³

Zühd, kendini her şeyden çekip ibadete namaz, oruç, dil ile zikir gibi ibadetlere vermesidir. İslam'da İbadet yalnız namaz, oruç, zikirden ibaret değildir. Esnafın doğru tartması, yalan söylememesi ibadet; hanımına iyi davranması, çoluk çocuğuna iyi muamelede bulunması ibadet; Allah'ın hükümleriyle hükmetme de ibadettir. Bunlar ise ibadeti namaz, oruç, tespihten ibaret saymışlar.⁴⁰⁴ Özkan'ın da belirttiği gibi İslam'daki zikir anlayışı sadece bir takım ibadetlere hasredilemez. Eğer sadece zikir bir takım ibadetlerden ibaret olsaydı Hz peygamber böyle davranırdı. Hatta toplumu da bundan memnun kalırdı. Öyleyse zikir hayatın her alanda olmalıdır.

İslam'da hüküm zahire göredir. İnsanlar arasındaki ilişkilerden hüküm çıkarılır. Tasavvuf'ta ise asıl olan zahir değil batındır. Batın gizli görünmeyen bilinmeyen demektir. Buna göre bilinmeyene görünmeyene göre hareket etmek esastır. Mesela Şeyhi şarap sofrasında ya da kadınla beraber olsa kalbini bozmamalı görünen böyle kim bilir mübarek zat batında ne haldedir. Benim olayı böyle görmem bendendir demeli bu düşünce zahiri değil de batını ölçü alanlar içindir. Bu durum üzere hareket edilince yeryüzünü fesat alır. Doğrular eğri eğriler de doğrulaşır.⁴⁰⁵

İslam'da insan kulluğu arttıkça sakındığı şeyler çoğalır. Tasavvuf'ta ise mertebe arttıkça mükellefiyetler kalkar. Müptedi bir mutasavvıf ben hakkım diyemezken seyri sülük'te ilerledikçe ben Allah'ım diyebilmektedir. Beyazıd-i Bistami "Kendimi tespih ederim, benim şanımlı yücedir", İbni Arabî "Yaratılan yaratılmış olandır, ben o ve o benim" demesi gibi.⁴⁰⁶

Özkan, İslam akli olanların, tasavvuf ise var olan aklını kullanmayan iptal edenlerin dinidir. İslam'da her şeye kadir tek bir Allah vardır. Tasavvuf'ta Allahın işlerini yapan bir sürü gavs, kutup, veli, efendi vs. vardır. İslam'da delil sahih sünnettir. Tasavvuf'ta ise efendi rüyaları ya da mükâşefeleri delildir. İslam'da şari yalnız

⁴⁰² 7.Araf, 31.

⁴⁰³ Özkan, "Tasavvuf; Bir Ayrı Din", *İktibas*, 13; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 25; Özkan "Tasavvuf ve İslam Paneli", Erzurum, 04.12.1993.

⁴⁰⁴ Özkan, "Tasavvuf ve İslam Paneli", Erzurum, 04.12.1993.

⁴⁰⁵ Özkan, "Tasavvuf; Bir Ayrı Din", *İktibas*, 14; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 27.

⁴⁰⁶ Özkan, "Tasavvuf; Bir Ayrı Din", 14; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 27.

Allah'tır. Tasavvuf'ta veli şeriat koyucudur. İslam'da helal haram belirleme hakkı Allaha ait iken tasavvuf dinindeki büyükler helali haramı helal etme, farzdan muaf olma gibi yetkilere sahiptirler.⁴⁰⁷

Özkan "... tasavvuf akidesini benimseyenler ise Allah'ın söylediklerini bırakırlar ve Allah'ın bütün yarattıklarını Allah'a isnat ederler ve onun görüntüsü olarak kabul ederler. Bu anlayış temelden gelen bir sapıklıktır. Ve bu anlayış İslam'la uzaktan yakından alakası bulunmayan eski yunan Hint felsefe okullarının, İskenderiye okulundan neşv-ü nema bulmuş yeni Eflatunculuk diye adlandırılan İslam dışı bir felsefenin dünya görüşüdür"⁴⁰⁸ diyerek tasavvufun kaynağının İslam değil de İslam dışı olan şeyler olduğunu belirtir.

Özkan tasavvufçulara "Asırlardır İslam'ın içini boşaltıp İslam dışı şeylerle onun içini dolduklarından ve İslam'ın keyfiyetini onu tanımak bilmek durumunda kalanlara yanlış tanıttıklarından dolayı özellikle husumetimiz vardır. Bu kesinlikle yaptıklarından dolaydır. İslam'ın tasavvuf kadar azim hasmı olmamıştır, dense yeridir."⁴⁰⁹ Eleştirisini daha da ileri götürerek "Tasavvuf hak kılığında gezen en büyük batıldır. Şirk ehli İslam'da öcünü tasavvufla almaktadır. Tasavvufun İslam'a tevhide verdiği zararı hiçbir küfür, hiçbir batıl vermemiştir"⁴¹⁰ der. İnsanları pasifize etmek, uyutmak anlamında Özkan belki de haklıdır.

Tasavvufçular baştan beri sultanlarla iyi geçinmişler onların isteği doğrultusunda insanları uyutmuşlardır. Bu uyutmaları halen de devam etmektedir. Sultanlarla karşılıklı bir yardımlaşma içindedirler. Ara sıra gürültü çıkarsalar da bunlar dinin izzetini taşıyan insanlar değildirler.⁴¹¹

Bayırbaşı onun tasavvufa yaklaşımını şöyle özetler; "Ona göre tasavvuf hataları bulunan bir yol değildi. Eğer böyle olsaydı hataları zikrederek, bu hataların düzeltilmesini isteyeceğini söylemekteydi. Ancak, Tasavvuf Kur'an dininin dışında köklerini, esaslarını Kur'an'dan almayan bir din olduğu için, bu dinin tamamen yıkılması gereken kaçak bir yapı görünümünde olduğunu, bu yapının yıkılmadan yerine Kur'an dini İslam'ın bina edilmeyeceğini vurgulardı."⁴¹²

⁴⁰⁷ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 189-190.

⁴⁰⁸ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 228.

⁴⁰⁹ Özkan, *Selam İle II*, 137.

⁴¹⁰ Özkan, *Selam İle I*, 222.

⁴¹¹ Özkan, "İktibas'tan Mektuplar", *İktibas*, 6 (1986), Sayı:118, 47; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 436.

⁴¹² Abdulhamit Bayırbaşı, "Ercümen Özman'ın Tasavvuf Anlayışı", *İktibas*, Ercümen Özman Özel Sayısı, Sayı:205, 51.

Özkan tasavvufu eleştirirken birçok konuda isabetli olmasına rağmen aşırı gitmektedir. Mesela Tasavvufu ayrı bir din olarak görür. Din değil de din adına yapılan yanlışlar olarak görülebilir. Tasvufun bir gönül hareketi olduğunu da düşünse, bunu fikirleriyle birleştirmiş olsa İslam adına daha güzel şeylerin ortaya çıkar.

A. Velayet –Velilik

Arapça vela veya veliye kelimesi yakın olmak anlamındadır. Veli kelimesi sözlükte dost, ahabab, arkadaş yardımcı komşu gibi manalar taşımaktadır. Hukuki terim olarak bir çocuğun her türlü hareket ve halinden sorumlu olan kimse anlamına gelmektedir. Koruyucu kollayıcı kayırmacı efendi manasına da kullanılan kelimenin çoğulu evliyadır. Bugün toplumumuzda veli kelimesi ne lügat ne de Kur'an'da kullanıldığı mana ile ilgili değil sonradan kazandırılmış manasıyla kullanılmaktadır. Bu anlamda veli veya evliya; benliğini Allah'tan yok etmek suretiyle bir takım üstün vasıfları kazanarak harikulade şeyler gösterebilen büyük insan manasına alınmış ve kullanılmaktadır. Allah adına kâinatı idareye varan Allah'ın yapabildiklerini yapabilen kişi anlamı kazanmış ve kullanılmıştır. İfadelerinden sonra Özkan şunları söyler; “Veli kelimesi, Kur'an dışındaki manası Allah'ın ve Rasulullah'ın getirdiği asrı-saadetten sonra İslam dışı kültürlerden İslam'a girmiş habis bir ur gibi hayatiyet giderici unsur olarak kalmıştır.”⁴¹³

Tasavvuf kültürünün temelini oluşturan veli kavramı; Yeni Eflatunculuktan, Maniheizme, Şamanizm'den, Budizm'e Hıristiyanlık'tan Yahudiliğe, Paganizmden Zerdüştlığe kadar hemen bütün İslam dışı dinlerin kültürlerinden izler taşımaktadır. Tabi ki bu benzetme yapılırken de İslam kültüründeki kavramları bunların üzerine bezenerek onların mahiyetlerini değiştirerek günümüze geldiğini bilmekteyiz. Veli anlayışı halkı İslam olan dinini Kur'an ve Sünnet yerine ikame ederek esastan değiştirip tevhit akidesiyle bağdaşmayan duruma sokmuştur. Adı İslam kalmış ama içeriği tamamen İslam dışı din ve kültürlerin unsurlarıyla dolmuş bir başka din olarak karşımıza çıkmıştır.⁴¹⁴ Kur'an kavramı olan veli, Kur'an dışında kazanıldığı anlamı ile Hıristiyanlıkta “Aziz” kelimesiyle özdeşleştirilmekte, veli denilen kişi İslami özellikler yerine bu dinlerin özelliklerini taşımaktadır. Kur'an'daki takva özelliğinin yanı sıra Kur'an'da bulunmayan sünnette yeri olmayan akıl almaz motiflerle dolu olduğunu

⁴¹³ Özkan, “Velayet-Velilik”, *İktibas*, 5 (1985), Sayı:107, 5; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 51-52; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 141-142.

⁴¹⁴ Özkan “Velayet-Velilik”, 5-6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 144; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 53.

görürüz. Tasavvuf'taki velilikte şahitsiz, ispatsız rüyalara dayalı halkın arasında olmayan konular işlenilmektedir.⁴¹⁵

Gerçek anlamıyla veli yalnızca Allah'tır. Kur'an'da Allah kendisinin veli olduğunu Müslümanlarında yalnızca Allah'ı veli edinmelerini vurgulayan pek çok ayet vardır.⁴¹⁶

Veli kavramı, koruyucu, kollayıcı, dost, yardımcı, yakın, sahip, efendi manasında Kur'an'da geçmektedir. Veliyullah ise Allah'ı razı eden kimse olarak kullanılır. Bu durumdaki kimseyi Allah yakın edinmekte sevmekte ondan razı olmaktadır. Kulları arasında Allaha yakınlığı ile seçkin bir yeri vardır. Bu seçkinlik ise kişinin Kur'an ahlakıyla donanması ve bunu doğal sonucu insanlar tarafından sevilip sayılmasından ileri gelir. Bütün Peygamberler Allah'ın veli kullarıdır. Çünkü öncelikle onlar Allah'ı razı edecek tevhit görüşünü benimseyip münkeri ve marufu tanımış uygulamış kimselerdirler.⁴¹⁷ Özkan "Veli, Allah'ın Kur'an'da yazılı olduğu üzere razı etmeye çalışan kimsedir, başkası değildir. Bu sebeple de Peygamber başta gelen velidir. Hz. E bu Bekir, Hz. Ömer ve daha nice Müslüman, mü'min velidir"⁴¹⁸ der.

İslam'da veli yalnızca Allah'ı razı etmeye yönelik onun belirlediği iman esaslarına sahip olmak ve onu razı edici marufu emretmekle münkerden uzak durmakla kazanılan bir özelliktir. Allah yalnız böylelerini kendine ve birbirlerine dost olarak görmektedir. Bunun üzerinde de bir büyüklük yoktur. Bu kerametın üstünde bir keramettir. Ancak Allah'a mahsustur. İslam'a göre de keramet Allah'ı razı etmektir. Su üzerinde yürümek keramet değildir. Keramet haramlardan sakınmak, Allah'ı razı edecek şekilde onun elçisinin yaparak gösterdiği gibi yapmaya çalışmaktır. Gayb'tan haber vermek, bereket yağdırmak, kalplerden geçeni bilmek değildir. Allahın koyduğu ölçü budur. Ondan başkasının koyduğu ölçüler üstün bilirse bu durumda onlar rab edinmiş olunacaktır.⁴¹⁹ Özkan, "Veliler Allah'la bir oyuncak gibi oynamışlar arzularına boyun eğen bir varlık olarak izah edip durmuşlardır. Kimisi onu karısı kılığında koynuna almış (Şems) kimisi oğlan çocuğu kılığında onu yanına getirmiş, kimisi de ene'l-hak ben Allah'ım demiş"⁴²⁰ diyerek onların acı durumlarını ortaya koyar.

⁴¹⁵ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 152-153.

⁴¹⁶ Özkan, "Velayet-Velilik", *İktibas*, 6; Kuranda ki bu ayetler için bkz., 18.Kehf, 44-102; 9.Tevbe, 23; 45.Casiye, 19; 8.Enfal, 72-73; 42.Şura, 6; 13.Rad, 16; 4.Nisa, 119.

⁴¹⁷ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 146.

⁴¹⁸ Özkan, "İktibas'a Mektuplar", *İktibas*, 6 (1986), Sayı:116, 43

⁴¹⁹ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 149.

⁴²⁰ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 434.

Müslüman'ın Müslümana veli olması günümüzde anlaşıldığı gibi değil; Kur'an'da geçtiği şekliyle birbirinin yardımcısı, bir birine hak yolunda yardımcı, malından yediren bağışlayan, bir vücudun organları gibi sağlığı bozulduğunda diğerleri de ona katılıp vücudu beraber korudukları gibi olmalıdır. Ensar ve Muhacirun'un birbirine ve Peygambere yaklaşımları böyleydi. Müslüman'ın veliliği denizin üzerinde yürümek, kuru ağacı yeşertmek şeklinde değildir. Eğer sahabenin veliliği böyle olsaydı Hz. Ömer kendisini öldürmek isteyeninin arkasında namazda olduğunu, Hz. Hamza Hind'in 15-20 metre ötede kendisini öldürmek için okunu hazırladığını bilmelilerdi. Hatta Rasulullah kendilerine İslam'ı öğretmeleri için istedikleri tebliğcilere tuzak kurarak yolda öldürenlerin niyetlerini bilmeliydi. Bu günümüzde veli olanlar onlar kadar da takvalı değillerdi.⁴²¹

Özkan “günümüzdeki veliler her çeşit keramet göstermeyi gizli bir zevkle kabullenmeleri, işittiklerini olsun tashih etmemelerinin sebebi çevresindeki insanları sömürme amacıyla olmalarıdır. Müslümanların bugün acıklı hale gelmesinin sebebi de budur. Bunlar çevrelerine topladıkları insanlarda ilk iş olarak akli bir kenara çekip devre dışı bırakmaya çalışırlar. Akli bir kenara bırakmak düşünmemek irdilememek eleştirmemek demektir. Zaten düşünmeden akletmeden insan ne yapabilir ki”⁴²² der. Gerçektende insanların akıllarını ellerinde alıp onların körü körüne yaşamalarına sebep olmaktadır. Bunun da din adına yapılması, teslim olanlarında kendilerini iyi bir Müslüman olduklarını zannetmeleri ne acı bir durumdur.

Özkan tasavvufçular “Veli dedikleri kimseleri nerede ise Allah'tan güçlü, hatta O'nun kudretini elinde almış kişiler haline getirmişler, Peygamberden de üstün tutmuşlardır”⁴²³ diyerek onların ne kadar tehlikeli bir duruma geldiklerini gözler önüne serer.

İslam ıstılahın da Veli yalnızca Allah'ı razı etmeye yönelik onun bildirdiği imana sahip olmak ve onu razı edici iyilikler ile emretmek ve kötülüklerden kaçmakla kazanılan bir özelliktir. Allah yalnızca böylelerini kendisine dost veli edinecektir.⁴²⁴

Bir Müslüman ne kadar Allah'a yakın olursa olsun ne derece veli olursa olsun Allah ile başka kulun arasında ne aracı ne ricacı ve ne de şefaatçi olabilir. Allah'ı iman ve salih amellerde razı edenler Allahın velisidir. Sadece ondan güç alır ve ona dayanır. Örneğin Allah'ın resulü hem resul hem de onun velisiydi. Ama kızına kızım sakın

⁴²¹ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 149-150; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 58-59.

⁴²² Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 157.

⁴²³ Özkan, “İktibas'a Mektuplar”, *İktibas*, 6 (1986), Sayı:6, 45.

⁴²⁴ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 58.

babam peygamber'dir diye güvenme başının çaresine kendin bak⁴²⁵ diyordu. Yani İslam Allah'la kulları arasında aracıları kaldırmıştır. Allah kullarını aracısız kabul etmiş, izinleri olmadan cennete girilmeyen uydurma velileri değil; Allah'ı veli edinmesini⁴²⁶ istemektedir.

Veliyullah Allah'ın dinin koruyucusu onun dininin yardımcısı onun dostu onu sahip ve efendi edinen yani Allah'ı razı eden kimsedir. Kur'an'ı ahlak edindiğinden insanlarca sevilen, iltifat edilen değer verilen olmaktadır. Allah'ın ona yardımı eşyanın tabiatına aykırı hareket değil de tabiatı gereği hareket olmaktadır.⁴²⁷

Velilik kavramına bağlantılı olarak zikredilebilecek Tasavvufun önemli öğelerinden biride şeyhliktir. Özkan “Kur'an'a ve Peygambere baktığımızda o günkü putçularla bu günkü şeyhler ve gavslar arasında ki fark o gün onlar elleriyle yaptıklarına tapıyordu, bu günkü ellerini eteğini öptüklerine tapıyorlar. Bugün bunlar Allah ve Resulünün anlaşılması önündeki en büyük engeldirler. Bu ilahlar çevresindekilere siz Kur'an ve Sünnetten anlamazsınız. Bunun için bizim size verdiğimizle yetininiz diyerek, insanları akletmemeye, düşünmemeye, kendilerine bağlamaya çalışırlar. Yani insanları Kur'an ve Peygamberi bırakıp onlara uymadan alıkoyarlar”⁴²⁸ şeklinde ağır bir eleştiride bulunur.

Şeyhe intisap görünürde bir bilene tabi olmak tabi olunan kişiye taparcasına her ne söylerse hak buyruğu inancı taşımak ve yanılmaz kişiler olarak görülen şeyhler birer Rab'tırlar, tabi olanlarda şirk üzeredirler. Nitekim asırlarca İslam dünyasında bu şeyhler var olmuş ve İslam dünyasının batının hâkimiyetine girmesinde en büyük etken bunlar olmuştur. Özkan, “bunlar ümmetin sırtında yük olmuş ve onları rejime bütünleştirmekten başka hiçbir şey yapmamışlardır”⁴²⁹ der.

Özkan, şeyhler için “Allah bütün yarattıklarına zahir olarak hitap etmiş ve batından onları sorumlu tutmamış, batından yarattıklarına bahsetmemişken bunlar bütün haramları helal eden, bütün farzları kaldırabilen, haramı helali kendileri koyan birer ilah etmişlerdir.”⁴³⁰ “Allah rızkın kendisine ait olduğunu ecelin kendi bilgisinde olduğunu, gaybı yalnız kendisinin bildiğini duyurur. Bunlar ise müritlerinin ecellerini, rızklarını

⁴²⁵ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 272.

⁴²⁶ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 435.

⁴²⁷ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 55.

⁴²⁸ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 76-77.

⁴²⁹ Özkan, *Selam İle II*, 483.

⁴³⁰ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 228.

kendi ellerinde tutar. Gaybı da bildiklerini iddia ederler”⁴³¹ diyerek onların ilahlık durumuna düştüklerini söyler

Onların durumunu anlatırken Özkan, şu ağır eleştirilerde bulunur; “...Zira Allahın dinini bilmeyenler neyi bilirse bilsinler, Allah’ın dinine yönelenemezler ve yönlendirilemezler. Hep başkalarınca kullanıldıklarını bildiğimiz halde kendilerini kullananları kullandıklarını söyleyenler ve ayakta uyuyanlar bunlar değil mi? ...Hükümetler için dua buyururlar(!) kim ne yapıyor kimin hangi türden işi için dua ediyorum demek bunlar için gereksizdir. Bunların duaları yüzü gözü hürmetine İslam dışılık hüküm sürer başımızda. Zira kitleleri bunlar uyuturlar bunlar hangisine oy verirse versin İslam dışılık başımızda eksik olmaz bunların oylarıyla ondan sonrada oturup Masonlara, komünistlere, kâfirlere çatarlar ve tüm kötülükleri onlara yüklerler. Kendileri masum olduklarına göre bunlar kahrolsun ama küfrün yaşamasında baş sorumlu şeyhler yaşasın. Yaşasın ki daha nice yıllara olsun küfür”⁴³²

B. Keramet ve Rabıta

Keramet büyüklük anlamına gelir. Keramet Allah’ın kitabından bildirdiğine göre has Müslümanlıktır. Çünkü Allah büyük olduğu gibi, Kur’an ve hükümleri de en büyük olandır. Müslümanlar bunu böyle bilir ve inanırlar. Tevhit akidesinden sapmamak, şirke bulaşmamak, farzlarını yerine getirmek keramettir. İslam’a göre keramet böyle anlaşılmalıdır. Bir Müslüman’ı uçuracağız, gaybı bileceğiz yani tabiat üstülüklerle donanacağız vaadi Kur’an’da ve Rasulullah’ta olmayan şeylerdir. Rasulullahın da Allah’ı razı etmekten başka tabiatüstü bir durumu yoktu. En büyük veli de Rasulululahtır.⁴³³ Keramet üstüne bir keramet Allah’a ait bir büyüklük o da Allah’a aittir. İslam’a göre keramet Allah’ı razı etmektir, su üzerinde yürümek, havada uçmak keramet değildir. Keramet Allah’tan korkarak faizden, zinadan uzak durmak, başkalarının iyiliğini istemek bunun için çalışmak İslam’ı onlara tebliğ etmektir. Kalplerde geçenden haber vermek keramet değildir.⁴³⁴ Allah’ın dini İslam’a göre velilik, keramet böyledir. Fevkaledelik Allah’ı razı etmektir. Asırlardır, Tasavvuf’çular ve şeyhlerin söylediği keramet ancak sihirbazlıktır. Onların vehimlerinden ibarettir. Aldatma ve sömürü aracıdır.⁴³⁵

⁴³¹ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 230.

⁴³² Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 427-428.

⁴³³ Özkan, “İktibastan Mektuplar”, *İktibas*, 6 (1986), Sayı:119, 44; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 174.

⁴³⁴ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 58.

⁴³⁵ Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 175; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 194.

Özkan “İslam velilerinin kerameti hak iken tasavvuf ehlinin kerametleri Hind Sihirbazlarının, Hıristiyan Azizlerinin sihir ve aldatmalarının eşidir. İslam’da veli keramet olarak tevhit akidesine sahiptir ki bundan büyük keramet yoktur. İslam’da veliler haramdan kaçır farzları yerine getirmede titizdir. Tasavvufun velileri haramları helal yapır farzları kaldırır. Bu hal Allahın veliliği değil de ancak şeytanın veliliğidir⁴³⁶ diyerek bir karşılaştırma yapar. Bu karşılaştırmada da rahatlıkla Tasavvufçuların söylediği şekilde bir kerametın olmadığı ortaya çıkar.

Özkan asıl kerametın ne olduğu hakkında “Keramet konusunda bilmemiz gereken ve inanmamız gereken odur ki keramet Allah’a gereğince kulluk edebilmektir. Buda sahıh bir iman ve Salih amellerden oluşmaktadır. Salih ameller haramlardan kaçınmak ve farzları yerine getirmektir. İşte bunlar başlı başına keramettir ve bundan büyük de keramet yoktur. Gerisi hurafedir, uydurmadır ve başka dinlerden İslam’a taşınmış, katılmış şeylerdir”⁴³⁷ der. Özkan’ın bu görüşü İslam’ın ruhuna uygun olandır keramet Allaha kullukta aranmalı, Peygamberin ahlak edindiği şeylerden aranmalıdır.

Rabıta, şeyhi göz önünde tutarak namaz kılmaktan yürümeye kadar bir yaşam biçimi olarak algılandığından İslam’a aykırı bir davranıştır. Kişiyeye tapmayı ön plana çıkaran bir tavidir.⁴³⁸ Bu yönüyle tasavvufta bilinir. İslamda Peygamber bile derunda canlandırarak ibadet yapılmaz. Ancak Allah’ın huzurundaymış gibi kulluk edilir.

C. Zikir –Zikrullah

Zikr Arapçada anmak, hatırlamak, hatırlatmak, hatırlatıcı, hatırdan çıkarmamak, unutmamak, düşünmek, öğüt almak, ibret almak, uyarıcı öğüt gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Günlük dilde bunların yanında bahsetmek, söz etmek anlamlarında da kullanılır. Kur’an’da Kitap, Kur’an, Tevrat, İncil, Zebur ve vahiy karşılığında da zikir kullanılmaktadır.⁴³⁹ Kur’an’ı ahlak edinmek, İslam’ı bütünüyle hayat tarzı haline getirmektir. Yalnızca Allah’ın adını binlerce söylemek tek başına zikir olmadığı gibi bir anlamda ifade etmez. İslam ve Kur’an bir bütündür bu bütünü yaşamak ancak zikirdir.⁴⁴⁰ Özkan “...zikir yalnız anmak değil tüm hayat hadiselerimizde düşünceden davranışa varıncaya dek, Allah rızasını gözetmek ona göre hayatı tanzim etmek

⁴³⁶ Özkan, “İktıbastan Mektuplar”, *İktıbas*, 6(1986), Sayı:119, 44; Özkan, *Tasavvuf ve İslam*, 175.

⁴³⁷ Özkan, “İktıbas’a Mektuplar”, *İktıbas*, 6 (1986), Sayı:6, 45.

⁴³⁸ Özkan, *Selam İle II*, 481.

⁴³⁹ Özkan “Zikrullah”, *İktıbas*, 5 (1985), Sayı:102, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 163.

⁴⁴⁰ Özkan, *Selam İle II*, 482.

hadisesidir”⁴⁴¹ diyerek gerçek manada Allah’ın da razı olup peygamberinin de uyguladığı anlamda bir tarif yapar.

Kur’an’da bazı kelimeler vardır ki toplumda daha önce de kullanıldığı halde İslam’la beraber yepyeni bir mana kazandırılmıştır. Takva, keramet gibi. Bazı kelimeler vardır ki toplumda yaşayan anlamı esas alınmakla beraber onu ıslah eder kendine mal eder. İhsan gibi. İşte zikir de Kur’an gelmeden Peygamber gönderilmeden kullanılan bir kelime idi. Kur’an bu kelimeyi kabullendi, korudu ve kendi ıstılahları arasına kattı.⁴⁴²

Kur’an’da değişik ayetlerde geçen zikir ve zikrullah kelimelerinde aslolan odur ki Zikrullah Allah’ı anmak onu hatırdan çıkarmamak demek onun birliğin inanmak ona şirk koşturmak onun yasaklarından uzak durmak emirlerine uymak şükretmek nankörlük etmemektir. Allah kulunda ne istemiş ise kulun bunların tümüne uymasındır. Bundan maksat ise onu hoşnut etmektir. Diğer bir ifadeyle İslam’ın tümünün adıdır. Rasulullah’ın yaptığı her hareket zikirdir. Çünkü onun yaşantısı, ahlakı Kur’an’dı.⁴⁴³ Allah’da Kur’an’a zikir ismini vermektedir.

Zikrullah İslam’ın tümünü kabul ve yaşamaksa bu bütünün bir ya da iki parçasını zikir saymak Allahın bütün olan dinini küçültmek daraltmaktır. Bunu ister bilerek isterse bilmeyerek yapsın yapılan Allah indinde kerihlidir. Zira ayetlerin bir kısmını kabul bir kısmını red mi ediyorlar.⁴⁴⁴ Diye kullarını korkutan Allah böyle yapmanın İslam olmayacağını belirtiyor.⁴⁴⁵

Özkan, “Şu veya bu vakitte Allahın isimlerinden birkaçını söylemek bunu da aklını kaybedecek şekilde yapmakla zikir olmaz. Bu sevap kazandırmaz. Bilakis aklın idraki çıktığında sorumluluk kalkar ve hiçbir şey elde edilmiş olmaz⁴⁴⁶ der. Yani tasavvuf ehlinin kendinden geçerek –hiç de hoş olamayan bir şekilde-yaptıkları şeyler Allah’ı razı edecek bir zikir değildir. Bilakis Müslümanları uyutan bir durumdur. Uyummuşluk da Müslümanlığa yakışan bir durum değildir.

Zikir belli zaman ve şekillerde değil de hayatın her alanında olmalıdır. Belli sayı ve şekle sokmak ancak kolaycılık olur. Müslüman’ın ise her hali Allah’la beraber ve Allah için olmalıdır.

⁴⁴¹ Özkan, “Zikir Ne Demektir, Zikir Neleri Kapsamaktadır?”, *İktibas*, 3 (1983), Sayı:52, 5.

⁴⁴² Özkan “Zikrullah”, *İktibas*, 5.

⁴⁴³ Özkan “Zikrullah”, *İktibas*, s.6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 167-169.

⁴⁴⁴ 2. Bakara, 85.

⁴⁴⁵ Özkan, “Zikrullah”, *İktibas*, 7.

⁴⁴⁶ Özkan, “Zikrullah”, *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 169-170.

D. Mehdilik

Özkan mehdi konusuna İslam'ın ruhuna uygun hareket ederek şunları söyler. “Mehdi, halk arasında Hızır olarak bilinen kişilikler uydurma, esatiri kişiliklerdir. Yaşamamış, gelmemiş ve gelmeyecek kişilerdir. Kelime anlamı itibarıyla Mehdi ise doğru yolu gösteren herkeştir. Örneğin siz biz veya bir başkası Allah'ın Kur'an'ında belirttiği yolu gösteriyorsa yaptığı, iş doğru yolu göstericiliktir, yani Mehdiliktir. Bundan başka bir mehdi yoktur. Kur'an böyle buyuruyor. el-Hadi yalnızca Allah'tır. O'nun hidayet ettiği bizlerin her biri de O'nun yolunu gösterenler olduğumuz sürece Mehdilik yapıyoruz, doğru yol göstericiliği yapıyoruz demektir.”⁴⁴⁷ Mehdilik doğruyu göstermekse Allah doğru yolu gösteren kitap göndermiştir. Ama Müslümanlar kolaycılığa kaçmış biraz da işi üzerinde atarak kendi dışında birilerin işi yapmasını beklemişler. Bu sefer sakat bir inanç olarak mehdilik ortaya çıkmıştır.

Mehdi, Mesih, Hızır gibi ölümsüzlüğe kavuştuğu ve gökyüzünden inip insanlara yardım edeceği ile ilgili rivayetlerin tümü İsrailiyattır.⁴⁴⁸ Özkan “Bu konudaki rivayetlerin çoğu zayıftır itikatte amel edilmez, çünkü Kur'an dışıdır”⁴⁴⁹ diyerek böyle bir şeyi kabul etmez.

⁴⁴⁷ Özkan, “İktibas'tan Mektuplar”, *İktibas*, 6 (1986), Sayı:116, 43.

⁴⁴⁸ Özkan, *Selam İle II*, 311.

⁴⁴⁹ Özkan, “İktibas'tan Mektuplar”, *İktibas*, 8 (1990), Sayı:143, 63.

IV. BÖLÜM

ERCÜMEND ÖZKAN'IN SİYASİ GÖRÜŞLERİ

I. İSLAM VE SİYASET

A. *İslam Siyaseti Düşüncesi*

Siyaset, İnsanların idare edilmesi ve insanları idare etmekle uğraşmaktır. Osmanlı istilahında insanların umuru işleriyle uğraşmak, her türlü işleri idare etmek sanatıdır⁴⁵⁰ anlamında kullanılmıştır.

Siyaset herkesi ilgilendirmektedir. İnsan olan yaratılışı gereği diğer insanlarla yaşamaya müsait şekilde var edilmiş bulunduğundan, onlarla beraber yaşayacaktır. Bu yaşantı nasıl olacak, yönetimi ne olacaktır, nasıl bulunacak ve uygulanacak olan yönetim biçimi ve bunun metodu ne olmalıdır, bunları belirlemek zorundadır. Hatta bir takım insanlar meslek olarak seçmişlerdir. Teorilerini kurmuşlar ve geliştirmeye çalışmışlardır. İnsanlar bir arada yaşadıkça siyaset daha anlamlı hale gelmekte, siyaset tabiatı gereği otoriteyi gerektirdiğinden, iktidarla birlikte mütalaa olunması kaçınılmazdır.⁴⁵¹

İnsanları idare etmek anlamında kullanılan siyaset, konu olarak insanı ve ona en yakın olan yönetimi bilmek, uygulamak işiyle meşgul olmaktır. İslam insanların siyasetini belirleyen esas siyasi düsturlar vazeden, bunu kuvveden fiile çıkaran, uygulayan bir hayat biçimidir. İnsanların hangi kural ve kaidelere uyacağı, nasıl insanca yaşayacaklarını gösteren, bunu teoride bırakmayıp, Peygamberimizin uygulamasıyla hayata indiren ve yaşanabilirliğini gösteren bir sistemdir. Siyaset insanların idaresiyle uğraşmak olduğuna göre bu yolda düşünerek, çare aramak, uygulamaya kadar bir bütün olarak siyaset ve onunla meşgul olmak insan için olduğu gibi, Müslüman içinde farzdır. Çünkü insanların yönetilmesi, yönetime ihtiyaç duyulması hayatın gerçeklerindedir ve farzdır. Bunun İslam esaslarına göre düşünülüp, uygulamaya konulması bu farzla bütünleşip, Müslümanlar için yerine getirilmesi gereken bir farzdır. Eskiler buna insanların umuru ile uğraşmak demişler. Resülullah insanların umuru ile uğraşmış, bu umuru düzene koyacak kurallar kendisine vahiy ile belirlenmiştir. Vahiy hem umurun hal çareleri, hem de bu çarelerin uygulama metotlarını göstermiştir.⁴⁵²

İslam siyaseti farz kıldığı gibi yöntemlerinin de İslami olması gerektiğini emreder. Özkan gayelerin İslami olması konusunda “Gaye vasıtayı meşru kılar. Bu

⁴⁵⁰ Özkan, “Siyaset Paneli”, Kayseri.

⁴⁵¹ Özkan, “Siyaset I”, *İktibas*, 5-6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 277.

⁴⁵² Özkan, “Siyaset I”, *İktibas*, 7; Özkan, “Siyaset I”, *İktibas*, 4 (1984), Sayı:74, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 279-280; Ayrıca aynı bilgiler Özkan, “Siyaset Paneli”, Kayseri.

İslam dünya görüşünde kabul olmaz. İslam'da meşru gaye ancak meşru vasıtalarla gerçekleşir. Devlet kurmakta, haramda uzak durmak içinde ölçüyü Allah belirliyorsa vasıtasını da Allah belirler. Bu itibarla Müslüman her işinin siyasetini Allah'ın rızasına uygun yapmak zorundadır. Allah'ı razı etmedikçe yapılan hiçbir işin itibarı önemi olmayacaktır⁴⁵³ diyerek siyasetin amacını belirtir.

İslam'ı tebliğ etmek siyasettir. Emri bil ma'ruf nehyi anil münker siyasettir. Sizden hayra çağırın bulunsun⁴⁵⁴ ayeti siyasetin nasıl yapılması gerektiğini gösteren bir yöntemdir. İslam kendi düşüncesini gerçekleştirici metodu kendisi koyduğundan, bir düzen bulundurduğunda, onun siyasetinden ne metot olarak, ne de düşünce olarak bir bozukluk, çelişki, çirkinlik yoktur. Çirkinlik ancak İslam düşüncesini İslami olmayan metotlarla uygulamaya koyabileceğini sananların anlayışından kaynaklanmaktadır. İslam demokratik bir düzen olmadığından, demokrasi ile İslam getirilmeye veya yaşanmaya çalışıldığından, çarpıklık buradan kaynaklanmaktadır.⁴⁵⁵

Siyaset insanları yönlendirmek ve yönetmek işidir. Bu haliyle her Peygambere müekkiden tebliğ olduğu gibi "Emri bil maruf nehyi anil münker"lerden oluşur. Topluları değiştiren genel geçer sünnetullah da değişmeyen kural nefislerdekilere değiştirmekten geçer. Allah, insanlar nefislerindekiğini değiştirmedikçe o toplumdaki halleri değiştirmez.⁴⁵⁶ Siyasetin temeli bu olmalıdır.⁴⁵⁷

Her toplum kendine göre bir siyaset anlayışı meydana getirir. Özkan bugün Türkiye toplumu için siyasal kültürü üç ana bölüme ayırır;⁴⁵⁸

1. Yaşayan halkın halen izlerini taşıdığı İslam olmadan Orta Asya'dan beraber getirdiği kültür.

2. İslam olduktan sonra Cumhuriyete kadar, eski kültürünün üzerine bina ettiği siyasal kültür, İslam niteliklidir.

3. 1923'den sonra laik-demokratik yani yaratıcısını hayatında çıkarmayı şiar edinen bir kültürün oluşturduğu siyasi anlayış.

İnsanı ilgilendiren her olay usulüne göre takip edilmesi sırasında ve sonucunda oluşan fikir insanların yönetilmesi yönlendirilmesiyle ilgili olduğu oranda siyasi düşüncedir. Siyasi düşüncenin oluşmasında ise önemli olan hususlar vardır. Bunlar dünyadaki gelişmelerden haberdar olmak bu genel ve herkese açık olan basın yayın

⁴⁵³ Özkan, "Siyaset Paneli", Kayseri.

⁴⁵⁴ 3. Ali İmran, 104.

⁴⁵⁵ Özkan, "Siyaset I", *İktibas*, s.6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 283.

⁴⁵⁶ 13. Rad, 11.

⁴⁵⁷ Özkan, "Dinamit Programı" *Kanal 6 Televizyonu*, İstanbul.

⁴⁵⁸ Özkan, "Türkiye'de Siyasal Kültürün Oluşumu", Paneli, Niğde, 08.01.1995.

araçları vasıtasıyla yapılır. Üzerinde çalışılan olayla ilgili hemen bilgi toplanılmalıdır. Bu bir sonuç çıkarmak için önemlidir. Siyasi olaylar açık net olmasına rağmen bazende karmaşık olabilir bundandır ki olaylar takip edilmeli ve aydınlatılmalıdır.⁴⁵⁹ Üzerinde çalıştığımız, anlamak istediğimiz, açığa kavuşturmak istediğimiz olayı ilgilendiren bilgilere sahip olmakta önemlidir. Hatta zarurettir. Bunu genel kültür diye de adlandırabiliriz. Bu bilgilerin doğru olması çok olmasından daha önemlidir. Bir başka unsur karşılaşılan olayı kendi şartları içinde değerlendirmek bunun dışına taşımamaktır. Mesela ayetler kendi nazil olduğu şartlar ve ortam bilinir ve ona göre değerlendirilirse daha iyi anlaşılabilir olacaktır.⁴⁶⁰ Olay ve olayla ilgili sözler birinci olarak cereyan eden şartlarıyla takip edilip birlikte ele alınıp değerlendirilmelidir. Olayın ya da sözün gerçekliği öyle ortaya çıkar. Bize intikal eden olay ya da olayla ilgili bilgiler mutlaka kendisine karışan veya karıştırılan bilgilerde arındırılmalıdır. Olayla ilgili bilgilerin olayla ilgili, haberlerle bağlantısının doğru olarak yapılması da siyasi düşüncenin oluşmasında önemli bir husustur.⁴⁶¹

Siyasi hayatın teşekkülü iyi bir Müslüman olmak için gereklidir. İçindeki ortamı iyi değerlendirmek dünyada olup bitenleri görebilmek gerekli dersi çıkarmak için siyasi düşüncenin oluşması farzdır. Rasulullah ve sahabesi daha bir avuç iken Habeşistan'ın, Bizans'ın, İran'ın ahalsinin durumunu biliyorlardı. Bu onları başarılı ve üstün kılıyordu. Bu uyanıklık onların büyük yanlışlıklar yapmasından kurtarmış ve sünnetullaha uygun hareket etmesine yardımcı olmuştur. Bu günde durum Müslümanlar açısından aynıdır. Yapılması gereken içinde yaşadığı dünyayı ve olayları yakinen takip etmelidir.⁴⁶²

İslam siyasetinin tabii sonucu olarak da biat kavramı karşımıza çıkar. Biat ancak devlet kuran irade anlamındadır. Bu anlamı dışındakiler günlük hayatın gereklerinden sayılabilir. Devlet hukuku açısından bir anlam ifade etmezler. Halk arasında el vermek, etek tutmak veya biat etmek şeklinde geniş bir alanda kullanıldığı görüp duyduğumuz biatın, İslam devlet hukuku açısından bir anlamı yoktur. Zira kendisine biat edilen açıkça hukuk düzeni ile hükmetme yetkisi bulunmalıdır.⁴⁶³

Emirul-Mü'minin (kendisine Allah'ın hükümleriyle hükmetmesi üzere biat edilen kişi) Müslümanların devlet başkanıdır. Biat devlet başkanına yapılındır. Devlet

⁴⁵⁹ Özkan, "Siyasi Düşüncenin Teşekkülü", *İktibas*, 5 (1985), Sayı:104, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 68.

⁴⁶⁰ Özkan, "Siyasi Düşüncenin Teşekkülü", *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 70-71.

⁴⁶¹ Özkan, "Siyasi Düşüncenin Teşekkülü", *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 72-73.

⁴⁶² Özkan, "Siyasi Düşüncenin Teşekkülü", *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 74.

⁴⁶³ Özkan, "Biat III", *İktibas*, 5 (1985), Sayı:99, 7; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 253.

başkanının atadığı kişilere yapılan biat da devlet başkanına yapılan biat gibi geçerli ve yürürlük kazanan biattır. Biat edilen devlet başkanı azl edildiği, öldüğü, kurtulmasında ümit kesilerek esir düştüğünde ya da başka şekilde devlet başkanlığı sıfatını kaybettiğinde, tayin ettiklerine de biat son bulur.⁴⁶⁴

Herhangi bir cemaat, parti, teşkilat veya grubun başkanı gibilerine biat etmek, biat değildir. Zira biat yalnızca devlet kuran akitleşmenin adıdır. Özkan “Günümüzde şurada burada yapılan biatler, biat olmadığı gibi, Müslümanları aldatarak yapılan gayri ciddi oyunlardır. Çünkü kendilerinden devlet başkanı gücü bulunmayanlara yapılmaktadır. Biat edenlerde kendisine biat ettiklerine sunacak bir iktidarları yoktur. Bu tıpkı 3-5 yaşındaki kız ve erkeğin nikahlanması gibidir. Evliliğin olabilmesi için kadınlık ve erkeklik iktidarının olması gerekli ise, biat edende edilen de devlet olma iktidarı gerekmektedir. Böyle iktidar yoksa yapılan akitte geçersiz ve hükümsüzdür. Biat için iktidarın mevcudiyeti şarttır”⁴⁶⁵ diyerek biatın yapılabilmesi için devlet anlamında gücün olması gerekliliği üzerinde durmaktadır. Bir yönüyle zaman zaman bazı insanların böyle girişimlerde bulunmasını biat olarak kabul etmiyor, onları eleştiriyor.

Biat akdi edenlere masiyetle emredilmedikçe, itaat etmekle yükümlü biat edilene de, Allah’ın hükümleriyle hükmetme sorumluluğu getirmektedir. Biat edilenin her emri hoş karşılanmayabilir. Ama masiyet bulunmadıkça itaat farzdır. Bundan dolayı isyan edilmemelidir. İdarecilerin görüşlerinde (içtihat) isabetsizlik uygun bir dille kendisine anlatılır. Masiyet olmadıkça kendi görüşü doğrultusunda hareket eder. Ve itaat edilen hüküm olur. Zira devlet hayatının toplum düzeninin herkesin bildiğini okumasına tahammülü yoktur. İdarecilere karşı kıyamın ise elbette kesin delillere, hükümlere ihtiyacı vardır. Bu ise idarecide küfür sadır olmasıdır. Küfrün sadır olması ise onunla yapılan biat akdini kendiliğinden geçersiz kılar. Biat edenler biat ettiklerini, Allah’ın hükümleri üzerine getirmek üzere sahibi buldukları iktidarlarını bu yolda kullanırlar ki, buna kıyam etmek denir. Kelime olarak ayakta durmak, ayağa kalkmak anlamındaki kıyam, burada idarecinin İslam dışı icraatına, hükmüne karşı durmak için, ayağa kalkmak manasındadır.⁴⁶⁶

İslam siyasetinin sağlam olması için sağlam bir fikri yapılanmanın olması şarttır. İnsan fiziki ve biyolojik olarak dengeli beslenme sonucu, nasıl sağlıklı oluyorsa,

⁴⁶⁴ Özkan, “Biat III”, *İktibas*, 7; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 254.

⁴⁶⁵ Özkan, “Biat III”, *İktibas*, 7; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 254-256.

⁴⁶⁶ Özkan, “Biat III”, *İktibas*, 7-8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 256-258.

vücut içinde gerekli gıda alınır ve bu gıdalar hazmedilirse, ancak böyle bir beslenmede bahsedilebilir. Tıpkı bunun gibi dengeli bir kişilik, karakter sahibi olabilmek, dengeli davranışlarda bulunabilmek içinde, kafa için gereken bilgi beslenmesinin de, dengeli olması ve gerektiği kadar alınmalı, alınan fikirler hazmedilmeli, fazlalar ise atılmalıdır. Birbirine karıştırılmamalıdır. Nasıl ki kana üre karıştığında insanı ölüme götürüyorsa, böyle bir durumda insanı fikri ölümlere götürebilir. Fertler bu durumda olduğu gibi, toplumlar için de aynı durum geçerlidir. Dirilmek ise fiziken yaşayanların ferdende dirilmesiyle olur. Bu da sünnetullahı uygun yaşamakla olur. Ferdin bu dirilmesi suya atılan taşın etrafında oluşturduğu halkalar gibi, merkezden çevreye doğru bir seyir izler. Özkan, buna “kamuoyu oluşturmak” diyor. Kamuoyu oluştuğunda artık toplumda köklü değişikliklerinde belirtileri başlar. Bu oluşum sürecinde de, çok dikkatli olmak zorunluluğu vardır. Aksi takdirde nutfeye olan bir bebek gibi bakımı iyi olmazsa, sakat olabilir. Çağırıcılarda işini iyi bilmeli, net ve açık olmalıdır. Bu olmazsa bulanıklık meydana gelebilir.⁴⁶⁷

Düşünce düzleminde ele almamız gereken önemli husus İslam’dır, vahiydir. Vahiy ise önce kendisine gönderilen kişiler yani Allah’ın elçileri teslim olmuş ve zamanla bu sağlam düşünce için kamuoyu oluşturmaya çalışmışlardır. Mesaj topluma ulaşıp kamuoyu oluşunca artık onun incelikleri, rötüşleri kalmıştır. Yani insanların artık onu net yaşayabilecekleri duruma getirmeye çalışılır. Bu noktada iyi hareket edilmelidir. Peygamberler de, bunu yapmışlardır. Yani fikirlerinde bir karışıklık, bulaşıklık bırakmamışlardır. İslam vahye teslim olmaktır. Vahyin toplandığı kitapta Kur’an’dır. Son elçide bu kitabı ahlak edinmiştir. O zaman İslam’ın tanımı için başka bir şey aramaya gerek kalmamıştır. Bizim yapacağımız iş ise, araya vasıta koymadan kitabı anlamak, bilmek ve hayatımıza geçirmektir. Davranış ve düşüncelerimizin hareket noktasının esasını oluşturmalıdır. Resulullahın sünneti de Kur’an’a tabi olmak olarak tanımlanabilir. İslam, Kur’an insanların hayatının her alanını kuşatmalı ve bu gerçek bir şekilde olmalıdır. İnsanların kendini Müslüman zannetmeleri bir şey ifade etmez.⁴⁶⁸ Kur’an bir el kitabı gibi elden bırakılmamalı, hep okunmalı, resulünün hayatını, sünnetini de aynı şekilde okumalıyız. Kur’an’ı da Peygamberimizin nasıl anlayıp, uyguladığını bilmeliyiz ki, onun güzel örnek olduğunu daha iyi kavrayabilelim. İşlerimiz örneğine göre yapma imkânına kavuşursa dengeli bir fikri beslenme sonucu, tutarlı bir şahsiyet ortaya koyabiliriz. Kur’an’ı okuyup anlamadığımız ve özellikle onu

⁴⁶⁷ Özkan, “Dengeli Fikri Beslenme”, *İktibas*, 10(1992), Sayı:167, 10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 11-13.

⁴⁶⁸ Özkan, “Dengeli Fikri Beslenme”, *İktibas*, 11-12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 14-18.

ahlak edinmediğimizden, toplumumuzda davranış çarpıklıkları, itikat sapmaları, düzen değiştirmeler, doğru yerine yanlış almalar, hep bundan ileri geliyor, yani yeterli bir fikri beslenmeden yoksun olduğumuz olur, bizim perişanlığımız olur.⁴⁶⁹

Vücudun sıhhati için, beden için gıdaların alınıp vücuda karışması nasıl gerekliyse, bunun gibi İslami bir kişiliğin oluşması için de, vahiy gıdası alınıp, hazmedilmelidir. Kişide dengeli bir fikri beslenme olabilmesi için, kişinin itikadının hem de amellerindeki ölçülerinin İslam’da belirlenenlere göre bir düzene konmalıdır. Bu sayede davranışlarının tümünde, İslami açıdan tutarlılık görülebilir.⁴⁷⁰ Kur’an sağlıklı bir İslami kişilik için, öncelikle akideyi beslenmeden bahseder. Akideyi yalnızca Kur’an belirleyecektir. Kur’an’ın Allah’ın kitabı olduğundan kuşku bulunmamaktadır. Zanna yer yoktur. Zaten akide de zanna tahammül yoktur. Kim itikadına zan karıştırırsa temizi, pis ile doğruyu eğri ile karıştırmış olur. İslam bir yaşam tarzı olarak algılanmadıkça insanda kişilik oluşturmaz, yamalı görünümü ile önce kendisi rahat edemez. Onunla tatmin olamaz. Fikirler ekiciliği ile tamı ile test edilmeli, eğer test edilmezse, tatminsizlik olur ve kişiyi hayatı boyunca başarılı kılmaz. Müslüman mutlu, dışa açık herkese güvenebileceği mesajı bulunduğundan, onu sunmaya hazır düşünce ve davranışlarıyla, güvenli kişi demektir. Geleneksel olarak Müslüman’ım diyenlerin, batının kültürel basıncı karşısında dayanamayıp, itikatlarını kaybetmeleri ve davranışlarını değiştirmelerinin temelinde, fikirlerini teste tabi tutmamalarıdır. Teste tabi tutma insana güven verir. İnsanı yenilemez kılar. Teste tabi tutulmadığında fikirler karşılaştırılıp, düşünceler ortaya çıkmayınca insan yenilebilir ve utanç duruma düşebilir. Kimsede böyle bir düşünceyi taşımak istemez. Başka düşünceler gelmeye başlar. Zamanla ilk düşünceleri kendisini terk eder. Müslümanlar iki asırdır bu süreci yaşamaktadırlar. Kendinden öncekilerin bıraktığı mirası çoğaltarak, saflaştırarak, miras bırakmayı terk etmiş, bu mirası yemeye başlamışlar, bu kendilerine güveni de zedelemiş ve ondan utanır hale gelmişlerdir.⁴⁷¹

İslam’ın siyaseti kişilerin liderliğinden çok Fikirlerin liderliğini ön plana çıkarır. İnsanı fikri eyleme sevk eden fikirleridir. İçgüdüleri değildir. Fikir içinde yaşanan kanata taalluk ediyorsa buna dünya görüşü denir. İnsanın üzerinde düşüncesi ve eşyanın

⁴⁶⁹ Özkan, *Selam İle I*, 79.

⁴⁷⁰ Özkan, “Selam ile”, *İktibas*, 2 (1982), Sayı 44, 30; Özkan, *Selam İle I*, 78-79.

⁴⁷¹ Özkan, “Dengeli Fikri Beslenme”, *İktibas*, 13-15; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 18-22.

temelini oluşturan dünya hakkındaki onun varlığı, nasıl olduğu, hudutları ve buna karşılık hususları içine alan düşünceye de dünya görüşü denilmektedir.⁴⁷²

Fikri liderlik, fikri kişi ve toplumlara varılması gereken yer göstericiliği ile kişi ve toplumun fikrin belirlediği anlayış ve onun getirdiği davranış bütünlüğüne kavuşmada fikrin önderliği anlamındadır. Fikrin kendi içinde tutarlı olması şarttır. İnsanın fitratına ve eşyanın tabiatına uygun olacak şekilde bir bütünlük ve tutarlılık göstermelidir. Bu şartlar insan ve toplum hayatını düzenleyen fikir bütünü içinde çıkılmaz müşküller doğurmaz hep daha ileri götürür. Zorlamalar her yerde başarılı sonuç vermez. Çünkü güven vermekten çıkarlar. Hangi fikir olursa olsun kişi ve topluma güven vermezse gücünü kaybeder, fikri liderlikte başarılı olamaz.⁴⁷³

Fikir kendini açıklayıcı bulduğu eşyanın tabiatını izah ediciliği oranında doğrudur. İnsan fitratına uygunluğu oranında doğrudur. Bundandır ki bu vasfı tabiatında bulundurmayan fikir gerçekliğini kaybeder. Zayıflık arz eder, sürekli olmaz. İnsanlara ve toplumlara liderliği sonuna kadar olamaz.⁴⁷⁴

İnsan ve eşyanın yaratıcısı tarafından insanlara hidayet olarak gönderilmiş İslam ve onun fikri liderliği uzun asırlar devamlı olmuş, hatta zayıflamasına rağmen kalanı ile uzun süre idare edilmiştir. İslam'ın fikri liderliğine sarılan toplumlar mutlaka yücelmişler. Refah içinde yaşamışlar, doğruya ulaşma azminin sürekliliği çalışma kaynağı olmuştur. Ona uyulmadığında ise hidayetten delalete düşülmüştür. Kişi veya kurumların liderliği bunlara liderlik yapan fikrin şaşmaz doğrulukları ile doğru orantılıdır. Nasıl ki Rasulullah Kur'an'ın fikri liderliğiyle şahsını ve toplumunu şekillendirmiş bu konudaki başarısını Kur'an'ın fikri liderliğine borçludur. İslam hangi kişi ve toplumlara liderlik yapmışsa mutlaka onları başarıya ulaştırmıştır. Fikrin liderliği sürekli düşünceyi geliştirir. Düşünce geliştikçe gerçeğe daha çok yaklaşılr. Bu sağlandıkça insan ve toplum istikrar ve huzura kavuşur.⁴⁷⁵

İnsanlar ve toplumlar için aslolan kişilerin peşinden gitmek kişileri önder lider edinmek değil fikirleri önder edinmektir. Fikri önder bilmenin hiçbir riski yoktur. Fikri önder edineni lider edinmenin hep riski olmuştur. Ne kadar başarılı olursa olsun sonuçta insandır. Lider edinilen eğer fikirleri fikrin süzgecinden geçirilmeden alınırsa liderdeki hata sonrakileri de etkileyecektir. Arıza topluma yayılacaktır. Fikrin liderliği önderin

⁴⁷² Özkan, "Fikri liderlik", *İktibas*, 5 (1985), Sayı:100, 8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 29-30.

⁴⁷³ Özkan, "Fikri liderlik", *İktibas*, 8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 30- 31.

⁴⁷⁴ Özkan, "Fikri liderlik", *İktibas*, 9.

⁴⁷⁵ Özkan, "Fikri liderlik", *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 32-33. Krş, Faruki, *Hizbu'-Tahrir ve Hilafet*, 155.

yanılığlarının düzelmesine en büyük yardımcı olacaktır. Müslümanlar İslam'ı lider edinip bütünüyle ona tabi olmaya yönelmelidirler. Ne kadar iyi Müslüman'da olsalar kişilerin önderliğini İslam'ın liderliğinin önüne geçirmemelidirler.⁴⁷⁶

Doğrular Müslüman'ların öz malıdır nerede bulursa onu almalıdırlar. Fikri durgunluktan kaçınmalıdırlar. Çünkü fikri durgunluk kişinin ölümü demektir. Fikri, durgunluk düşünmemekten akıl edememekten ve kendisini yenilememekten ileri gelir. Fikirler kireçlenirse artık hayatı kaybolur. Ölüm beklenir. Fikri ölüm ise ölüme benzemez. Organik canlılığı devam ettiği halde topluluğun kişinin kişiliğinin kaybolmasını doğurur. Fikrin diri olarak kalabilmesinin tek yolu okumaktır. Kendini yenileme imkânından mahrum bırakanlar intihar edenler gibidir. Fikri intihar kişilik intiharına benzer.⁴⁷⁷

İslam siyasetle uğraşmayı Müslümanlara farz kılmıştır. Siyasetin sağlam bir oluşumu olmalıdır. Siyasetini Kur'an ve sahih sünnetle beslemeli güçlendirmelidir. Siyasetinde şahısların liderliğine değil de Fikirlerin liderliğini ön plana çıkarır Rasulullah Kur'an'ın fikri liderliğinde İslam toplumunu oluşturmuştur.

B. İslam Siyasetinin Dışındaki Siyasi Düşünce Alanları

Her toplumun gerek içinde yaşadığı ve gerekse komşusu bulunduğu toplumlarda etkili olan gerekse yaşadığı asırda dünya üzerinde etkili olan dünya görüşlerinden etkilendiği bir gerçektir. Çok az insan kendini bundan koruyabilmiştir. Bu etkilenme dil, kültür, örf, adet vs. çok çeşitlidir.⁴⁷⁸

Özellikle batıdaki gelişmeler İslam olan bu toplumu yıllarca etkilemiş özellikle batı kaynaklı dünya görüşlerine kavram, davranış ve düşüncülerinin etkisi olmuştur. Bu durum batı lehine gelişmiş sonuçta İslam devletleri yıkılmış yerine Cumhuriyetler kurulmuştur. Bu yeni düzenlerde kendini tamamen İslam'dan soyutlamaya gitmişlerdir. Zamanla bu ülke halkları bunu düşünmüş ve üzerinde ki bu kirliliğe son vermenin yollarını aramışlardır. Bunun örneğine İran devriminde görmekteyiz. Başlangıçta devrimin temelleri geleneksel de olsa sonraları Humeyni'nin basiretli anlayışına terk etmiştir.⁴⁷⁹

Nice Müslüman vardır ki bunların hayatlarının hemen hepsi İslam dışı kirlilikler içindedir. Bunun nedeni ise Kur'an'dan uzak bir hayatta olmalarıdır. Bunlar Kur'an'ı

⁴⁷⁶ Özkan, "Fikri liderlik", *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 34-35.

⁴⁷⁷ Özkan, *Selam İle I*, 61-63.

⁴⁷⁸ Özkan, "İdeolojik Kirlilik", *İktibas*, 9 (1991), Sayı:148, 7.

⁴⁷⁹ Özkan, "İdeolojik Kirlilik", *İktibas*, 7; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 75-77.

anlarken yüzeysel davranıyor ve bir takım geleneksel tefsirlerin etkisinde kalıyorlar diğer yandan da içinde yaşadıkları ortamlardan etkileniyorlar.⁴⁸⁰

Özkan yaşadığımız sürecin bir demokrasi süreci olduğu ve İslam'la hiçbir ilişkisinin olmadığı hatta İslam'a tamamen ters düştüğü unutulmamalı demektir. Bazı insanlar Örneğin Marksizm'e karşı olduğu gibi demokrasi düzenine karşı olmamaktadırlar. Bunun ana nedeni yaşanan ortam ve rejimin etkisi olduğu gerçeğidir. Kimisi ise kanunlardan korkup araziye uyararak Müslüman kalabileceğini sanmaktadır. Bu kirlilikte ne olduğu belli olmayan insan hakları ve hürriyet kavramları İslami olmayan ama üst tabakadan başlayarak yayılan ve sonuçta alt tabakada ne olduğu belli olmadan tekrarlanıp durmuştur. Bunlar Allah'a teslimiyetten tam tersine kişinin doğarken dünyaya beraber getirdiği haklar olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Hürriyetleri kabul etme hevasına ve başkasına uymak olduğunu belirten Kur'an sürekli olarak insanları Allah'ın kullarını kendine tabi olmaya teslim olmaya ve giderek mümin olmaya çağırılmaktadır.⁴⁸¹

Özkan "içinde yaşadığımız rejim ve onun kavramları bizi yutmamalı bize etki etmemeli, biz ona etki edip İslamlaştırmalıyız. İslamlaşma sürecine sokmalıyız. Bu özellikle kendimizin bu sürece girmesiyle mümkündür. Bu sürece girmek demek Kur'an'ı gereği gibi anlamak hayata geçirebilmek ve davranışların hareket noktası yapabilmektir... Bizler bugün bir hususu savunurken yarın İslam devleti olduğumuzda da savunabileceğimiz ve uygulamamız gereken hususlar olarak savunmalı, insanları onlara çağırmalıyız. Bugün söylediklerimizden yarın dönemeyiz. Bugün ne söylüyorsak yarında onları söyleyeceğiz ve uygulayacağız. İnsanların güvenini böyle oluşumuzla kazanacağız. Çünkü Allah bizlere peygamberine buyurduğu gibi "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol"⁴⁸² buyurmaktadır. Örneğin bugün başörtüsünü savunacağız derken bunu İslami olmayan bir biçimde herkesin giyinme hürriyeti vardır, şeklinde söyleyemeyiz. Biz insanların kendilerinin istediği gibi giyinmelerine göz yumamayız, yummamalıyız. Allah yeryüzünde fesat kaybolup din yalnız Allah'ın oluncaya kadar bize mücadeleyi emretmektedir. İslam müslim gayri müslim kimsenin açılmasına müsaade etmemekte, bunu insanların hevalarına uyma ve yeryüzünün fesadı olarak kabul etmekte biz Müslümanlarda fesada göz yumamayız ne şimdi ne de devlet olunca"⁴⁸³ diyerek açıkça bu yaşadığımız ortamın İslami olmadığını ve bunları değiştirme düşüncesinde olduğunu

⁴⁸⁰ Özkan, "İdeolojik Kirlilik", *İktibas*, 8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 77-79.

⁴⁸¹ Özkan, "İdeolojik Kirlilik", *İktibas*, 8-9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 79-81.

⁴⁸² 11.Hud, 112.

⁴⁸³ Özkan, "İdeolojik Kirlilik", *İktibas*, 9-10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 83-84.

söylemektedir. Bu düşüncesi İslam'ın ruhuna uymamaktadır. İslam ölçüleri belirledikten sonra insanları uyma konusunda serbest bırakır. Ama Özkan bunun tersi bir anlayış yani zorba bir anlayışı ortaya koymaktadır. Böyle bir anlayışı bu dinin uygulayıcısı olan Peygamberde görmek mümkün değildir. İnsanoğlu doğası nasıl bir yaşamı emrediyorsa öyle yaşamalıdır. İnsanın yaratıcısı insan doğasına uygun olan önermiş ve emretmiştir. İslam'ın helal ve haramları insanın doğasına en uygun olan işlerdir. Bu ise zorlamayla olacak bir durum değildir.

İslam dışı siyasi düşünceler dendiğinde öncelikle Demokrasi ve Laiklik aklı gelir. Bu kavramlar batıdan çıkıp tüm dünyaya yayılmışlardır. Bunlardan Demokrasi, halk yönetimi anlamındaki Yunanca olan bu kelime M.Ö. Yunanistan'da site devletleri olan Atina ve Sparta'da uygulama alanı bulmuştur. Nüfusu az olan bu şehirlerde Atinalı olmayanların köleleri ve vatandaş sayılmayan, bundan dolayı vatandaşlık hakları bulunmayanların katılmadıkları bu uygulama, çok az kişinin katıldığı şehir meydanı forumda yönetimle ilgili görüşlerin açıklama biçiminde uygulanıyordu. Bu forumlarda doğru taalluk ettiği şeyin gerçekliğine göre değil de izhar edilen olayların çokluğuna ya da azlığına göre belirleniyordu. Yani oy çokluğu olan görüş doğru sayılıyor, azınlığın görüşü ise yanlış sayılıyordu. Kimin Atina vatandaşı veya oy hakkı bulunan insan olduğu, kimin ikinci sınıf insan olduğu da aynı yöntemle belirleniyordu. Kısaca doğrularda yanlışlarda, iyilerde, kötülerde oy hakkı sahiplerinin çoğunluğunun oyu belirleyici oluyordu. Bu tür yönetime halk (demos) yönetim (kratos) yani demokritos (demokrasi) deniliyordu. Doğruları ve yanlışları belirleme yöntemi insanların oyları olunca iyi, kötü, doğru, yanlış her zaman değişebildiği gibi, yere göre de değişebiliyordu. Örneğin Atina'da hırsızlık kötülük olarak görülürken, 200 km. ötesindeki Sparta'da iftihar edilen bir iş oluyor ve alkışlanıyordu.⁴⁸⁴

Şahsi hürriyetler mülk, fikir hürriyeti, demokrasinin temelidir. Devlet varlığını demokrasilerde bu hürriyetlere borçludur. Demokrasilerde asıl olan bu hürriyetler, onların korunması ve kullanmalarının sağlanmasıdır⁴⁸⁵; ifadesini ileri süren Özkan, düşünce olarak demokrasinin meydana çıkışı dine, yani Hıristiyanlığa reaksiyondur. Buna rağmen Hıristiyanlıktan uzaklaşmamış uygulamalarda kötülerin en iyisi olarak aksaklıklarla beraber, kabul edilmiştir. Bu günde demokrasi kendini böyle savunmaktadır. Özkan bu ifadelerine ek olarak "Demokrasilerin hele halkları Hıristiyan olmayan toplumlardaki hali yürekler acısıdır. İstenmediği adama verilen kız gibi,

⁴⁸⁴ Özkan , "Demokrasi," *İktibas*, 2(1982), Sayı:26, 4; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 95-96.

⁴⁸⁵ Özkan , "Demokrasi," *İktibas*, 5-6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 104.

demokrasilere teslim edilen bu haklar, dünyalarının yıkıldığını, bütün değerlerinin yok olduğunu, toplum yapısının gittikçe zayıfladığı, her şeyi “ilericilik” adına alt üst edilmesi sonucu kişisel, toplumsal huzurdan uzaklaştığı görülmektedir. Bu, özellikle halkı Müslüman olan ülkelerde görülen bir durum olup, Müslüman ülkelerde toplumsal çözülme hızlandırmaktadır. Toplumların yapısı için uygun görülen siyasi elbiseler onların ölçülerine uygun, provası yapılmadan dikilip yakışacağı sanılarak, istese de istemese de giyilecek denilirse, bu elbise içindekini devamlı rahatsız eder. Hem de elbiselik görevini giyenin üstünde göstermez. Rızasız evlilik de böyledir. Bu evliliğin devamı değil, bitmesi hayır olur. Toplumlar içinde bu böyledir. Bundan kurtulmakla ancak toplum huzur bulabilecektir. Bütün bunlar gösteriyor ki demokrasi esası ve bu esasa dayalı çözümler itibariyle İslam’la alakalı değildir. İslam Allah’ın hükümlerine teslim anlamındayken, demokrasiler bilakis dinin emirlerini hayattan uzak tutmaktadır⁴⁸⁶ ileri sürmektedir. Böyle düşünen Özkan demokrasiyi kabul etmemekte ve İslam ülkeleri için tehlikesine dikkat çekmektedir.

Kimi zaman büyük kitleler demokrasiyi, sosyalizmi, İslam’ın içinde bulunduğunu sandığı gibi, demokrasinin İslami bir şey olduğu yanılığına düştükleri görülür. Bu İslam’ın bilinmemeden gelen bir yanılığdır. Kitap ve sünnet bilindikçe demokrasinin İslam’la yakından uzaktan alakası olmadığı görülecektir⁴⁸⁷ şeklinde iddialarını ortaya koyan Özkan, demokrasi ile İslam’ı şöyle karşılaştırır; “Demokrasi insanı hevasına uymaya yönlendiren yaşam biçimidir. İslam ise Allah’a ve gelen vahye teslim olmadır. Ne amaç ne de araç olarak Müslüman’da bulunmaması gereken bir kirliliktir. Kur’an baştan sona insanı hevasına uymamaya vahye uymaya yönlendiren kitaptır. Demokrasi ise insanı yalnızca kendi hevasına daha da geniş bakıldığında çoğunluğun hevasına uymayı esas edinen dünya görüşü ve yaşam tarzıdır. İnsan vahyi bırakıp hevasına uyarsa, demokratik bir yaşam tarzı seçmiş olur. Hâlbuki asıl olan vahye uymaktır. Bugün halkının çoğu Müslüman olan ülkelere Laikliğin demokrasinin İslamlaştırılmasındaki amaç İslam’ı reddetmemekten ileri gelmektedir. Mademki İslam reddedilemiyor o zaman demokratik İslam’dan, laik İslam’dan bahsedilmekte ve bunlar İslam da yaşatılmaya çalışılmaktadır. Hâlbuki ne demokrasi ne de laikliğin İslam’la alakası yoktur.”⁴⁸⁸

⁴⁸⁶ Özkan, “Demokrasi,” *İktibas*, 2 (1982), Sayı:27, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 105-107.

⁴⁸⁷ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 107.

⁴⁸⁸ Özkan, *Selam İle I*, 225; Özkan, *Ercümen Özman Yazıları*, 228.

Bu iddialarına şu ifadelerini de eklemektedir. Demokrasi insanları nefislerine ve hevalarına uymayı çağırان bir sistem olduğundan Kur'an'la çelişir. Bunun için dünyayı ifsat eden bir düşünce tarzı ve yaşam biçimidir.⁴⁸⁹

Tek bir olandan fazlası, birden fazla ve hatta en az üç olandan fazlası için kullanılan İslam dışı siyasi düşüncelerden çokluk deyimi, toplumsal yaşamda da kullanılmaktadır. Çokluk için çoğunluk deyimi de kullanılır. Siyasi literatürde çokluk veya çoğunluk 200 yıldan beri dünyada demokrasinin yayılmasıyla beraber çokça kullanılır olmuştur. Halkın halk için, halk tarafından yönetimi diye basitçe ifade edilen demokrasi söz konusu olduğunda, çokluk, çoğunluk ve giderekte çoğulculuk söz konusu olmuştur. Çoğunluksuz bir demokrasi düşünülemez. İster çoğunluk, ister çoğulculuk söz konusu olsun, temelde bir toplumun çoğunluğunun tümüne hükmetmesi anlamına gelen bir yönetim yani demokrasi söz konusudur. İstenildiği kadar azınlığın da temsil hakkının bulunduğunu söyleseler de, esas itibarıyla çoğunluğun tespit ettiği doğrular ve eğriler üzerine kurulu bir düzendir demokrasiler. Çoğunluk demokrasilerin varlık sebebidir. Çoğunluk olmadığından demokrasiden bahsedilmez.⁴⁹⁰ Çoğunluk İslam'ın ölçüsü olamaz. Çünkü Allah çoğunluğun hevasına uymanın yanlışa götüreceğini bildirir. Demokrasinin ölçüsü olmuştur. İslam da helal ve haramı çoğunluk değil Allah belirler. Özkan "çoğunluğun yoluna gidenler hesabı Allah'a zor vereceklerdir" der.⁴⁹¹ İslam'da doğruları çoğunluk değil de Allah belirler.

Çokluk, çoğunluk veya çoğulculuk denildiğinde, temelinde yatan birey, yani bir tek insandan bahsedildiğini bilinmelidir. Bir'inde doğruları veya eğrileri tespit yetkisi bulunamayanların çoğunluğunun nasıl bu yetkiye sahip olabilmeleri mümkün olabilir. Yol göstericisi bulunmayan insan, şaşkınlık içerisinde kaldığını bilmeyen insan, bir mürebbi'ye ihtiyaç duymuştur. Mesele ise bu mürebbinin kim olmasıdır. İşte insan bu noktada yanılmış, bir türlü gerçek mürebbisini bulamamış, insana acıyan mürebbisi, insana elçilerle sürekli yol göstermiş, çoğunun çoğunluğun bu yolu kabul etmemesine, hevasına uymasına rağmen, yaratıcı Allah tekrar tekrar elçiler göndermiştir. Gerek çoğunluğun gerek çokluğun, gerekse çoğulculuğun temelinde kendini bile bilmeyen insan ve onun zannına uyan akli yatmaktadır. Bunun için gerçek üzerinde bulunması

⁴⁸⁹ Özkan, *Ercümen Özman Yazıları*, 214.

⁴⁹⁰ Özkan, "Çokluk Çoğunluk Çoğulculuk", *İktibas*, 10 (1992), Sayı:162, 8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 143-144.

⁴⁹¹ Özkan, "Tasavvuf ve İslam Paneli", Erzurum, 04.12.1993.

mümkün olmayan insan aklı, kendisine öğretilmedikçe hep şaşkın, şaşırılmış kalacaktır.⁴⁹²

İslam dışı siyasi düşüncelerden bir diğeri, ise laikliktir. Laiklik dinsel doğruların bilim, sanat, felsefe ve siyaset üzerindeki baskılarını geriletken Rönesans ve aydınlanma çağının düşüncesinden kaynaklandı. Özellikle Katolik kilisesinin, merkezi ve baskıcı yapısına karşı tepkiden doğdu. Yani tepkiseldir.⁴⁹³

Batı toplumlarının ve devlet düzenlerinin laiklik anlayışı, devletin belli bir dini temsil etmekten çıkarılması, din devlet ayrımının sağlanması ve devletin her türlü inanç karşısında tarafsız ve eşit davranması şeklindedir. Bu öncelikle devletin belli bir mezhebe bağlı olmaması, savunuculuğu, yayılmacılığını yapmaması demektir. Fransa ve ABD’de laik devlet sistemleri, kamu kuruluşlarının, dine, mezheplere bağlı olanlarına yardım etmeyi yasaklamıştır. Devlet nasıl ki din kurumlarına karışmamalı ise, dinde dünyevi ve siyasi olana müdahale edemez.⁴⁹⁴

Laik devlet, din ve ibadet, inanma ve inanmama özgürlüklerini güvence altına alır. Kişiler inançlarını seçerek gereğini yerine getirmek konusunda mutlak bir dokunulmazlık içindedir.⁴⁹⁵

Ortaçağda kral-kilise ilişkisi halka din adına büyük zulümler gerçekleştirmişlerdir. Kral kiliseden aldığı destekle ruhani bir özellik kazanmıştır. Adeta Tanrı adına hareket etmiştir ve halka büyük zulümler yapmışlardır. Halkın bu ezilişini gören bir takım aydınlar bu eziyetlerin dinden ileri geldiğini iddia etmiştir. “Din yoktur ve hayatta yoktur” iddiasında bulunmuşlar. Bunlar zamanla az da olsa taraftar bulmuşlardır. Kilise-Kral ikilisi de buna karşın “din vardır. Hayatta da vardır” tezini savunmuşlardır. Bu iddiayı asırlarca savunmuşlardır. “Din yoktur ve hayatta da yoktur” iddiası kilise-krala karşı sunulan tepkisel bir iddiadır. Böyle bir durumda uzlaşma söz konusudur. Bu uzlaşmada konumuz itibariyle din vardır ile din hayatta yokturun birleştirilmesi ile karşımıza çıkan laiklik olarak günümüzde anılan şeydir.⁴⁹⁶

Demokrasi eski Yunanda Atina’da zaten az sayıdaki vatandaşın oylarının çokluğu ile eğri ile doğruların belirlendiği siyasi rejim olarak batı tarafından tanınıyordu. İşte bu noktada Kilisenin kanun koyuculuğunun ortadan kalkması sonucunda doğacak boşluğu dolduracak parlamento aynı zamanda bir yasama meclisi

⁴⁹² Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 14

⁴⁹³ Özkan, “Laiklik Ve Demokrasi”, *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 109.

⁴⁹⁴ Özkan, “Laiklik Ve Demokrasi”, *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 110.

⁴⁹⁵ Özkan, “Laiklik Ve Demokrasi”, *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 111.

⁴⁹⁶ Özkan, “Laiklik Ve Demokrasi”, *İktibas*, 10; Özkan “Laiklik ve İslam Konferansı”, İzmir 14.04.1990; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 111-122.

görevi de olacaktı. İnsanlar da artık kalabalık olduğundan bu halk temsilcileri vasıtasıyla oluyordu. Kilisenin yasamadaki yerini parlamento almıştı. Parlamenter laik demokrasiler özellikle artık batının vazgeçilmez rejimleri olmuştur.⁴⁹⁷

Laiklik, batı dünyası ve özellikle Fransa'da ortaya çıkışıyla, dinin kamu hayatı üstündeki gücünü sınırlayan, din adamlarının toplum yönetimindeki etkinliğini kaldıran ve özetle dinin kurallarını hayata yönlendirmenin önüne geçme düşüncesinin uygulamasıdır. Yine laiklik iman ve inancı reddedip, akli ikame eden felsefi anlamının yanında, dini olan her şeyin hayatın etki alanında çıkarmak isteyen görüştür. Laikliğe göre din sadece fert ve toplum vicdanında yaşamını sürdürebilir.⁴⁹⁸

Özkan laikliği şöyle tarif eder; “Laiklik bir insanın veya devletin hayatının Allah tarafından veya dinin hükümleriyle düzenlenmesine son verilmesi, dinin hükümlerini fert ve toplum yaşantısından dışarıda tutmaktır. Hiçbir din böyle bir hâkimiyeti kabul etmez. Hele İslam hiç kabul etmez.”⁴⁹⁹ Yine Özkan, Laiklik sokaktaki insanın anlayacağı şekilde ifade edersek, Allah’a “Yarabbi sen tek büyüksün, ama devlet diye bir başka büyük daha var. Bazı hükümlerini bırakıp, devletinkine uyacağım, hüküm sahipliğini aranızda bölüştüreceğimdir.”⁵⁰⁰ Bu anlamda Özkan, bir Müslüman’ın laik olması “Müslüman bir kişi veya toplum aynı zamanda laik olması, Allah’ı kabul etmeyen bir Müslüman olması kadar mümkündür.”⁵⁰¹

Özkan “Laiklik ve İslam bir arada asla bulunmaz. Laikus ruhban olmayan anlamına gelir. Ruhban ise aslı olmayan ilahlarla insanlar arasında bağlantı kurmakla kendisini görevlendirmiş insan anlamına gelir. Bu görevi olmayanlara laik denir. İslam’da böyle bir görev olmadığından ilişkileri Allah belirler, dolayısıyla İslam’la alakası olmayan, İslam’ın tanımadığı, tanınması mümkün olmadığı kavram, taban tabana İslam’a zıttır”⁵⁰² diyen Özkan İslam esasında ruhbanlık sınıfını bulundurmaması sonucu laik bulunmayanların da kendisinden bulunmadığı bir dindir. Kendisinden ruhban sınıfının bulunmadığı bir dininde bu dinin kurduğu düzenin kesinlikle ruhban sınıfınca yönetilmesi, yönlendirilmesi diye bir şeyde söz konusu değildir. Dolayısıyla Hz. Peygamberin başkanı bulunduğu ilk İslam devletinin ne teokratik, ne de bir laik devlet olduğunu söyleyebiliriz. Zira teokratik devlet Allah’ın adamı olanların yönettiği devlet

⁴⁹⁷ Özkan, “Laiklik Ve Demokrasi”, *İktibas*, 11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 127-130.

⁴⁹⁸ Özkan, *Selam İle II*, 103.

⁴⁹⁹ Özkan, *Selam İle II*, 63.

⁵⁰⁰ Özkan, *Ercümen Özman Yazıları*, 323; Aynı Zamanda Emekli Kur. Alb. Zeki Ergün’ün 24. 8,1991 tarihli Cumhuriyet Gazetesindeki sorusuna karşılık cevabıdır.

⁵⁰¹ Özkan, *Selam İle II*, 105.

⁵⁰² Özkan, “Dinamit programı”, *Kanal D Televizyonu*, İstanbul. ;Ayrıca aynı bilgi, Ayrıca, Özkan “ Laiklik ve İslam Konferansı”, İzmir, 14.04.1990.

demektir. İslam'da ise böyle bir şey yoktur. Bu itibarla İslam bir teokrazi değildir. Teokrat olmayana devleti teokratların elinden almak diye bir şey söz konusu olamayacağından, laik bir devlet olması da söz konusu olamaz⁵⁰³ şeklinde değerlendirir.

Özkan'a göre, laiklik din dışılık anlamındadır. İslam ise din olarak hiçbir şeyi dışında tutmamıştır. İslam'la bağdaşması mümkün olmayıp, İslam dışıdır. İslam ne ferdi, ne toplumu ve devleti alanı dışında bırakmaz iken, laiklik dinin toplum ve hatta fert hayatında yerini en dar olan vicdanları ile kendi aralarına hapseder.⁵⁰⁴

Belirli bir toprak üzerinde yaşayan insan toplumunun oluşturduğu, siyasi organizasyona devlet denir. Topluluğu meydana getiren kişilerin ortak iradeleri ile belirli bir ideolojinin üstünlüğüne inanmayı temel alan bir anlayışla bu ideolojinin kendi üzerine uygulanmasına kendilerinin karar verdiği kişilerin siyasi iradeleri ile meydana gelmektedir. Devlet siyasi bir güç olabilmesi için de, kendi topluluğuna ve gücüne dayanarak ayakta durmalıdır. Devlet öncelikle insan unsuruna dayanan bir varlıktır. Toprak, düzen, hâkimiyet ve gücünü insandan alma özelliği ile de temayüz eder. Hükmi kişiliği yoktur. Hakiki kişilerce temsil edilir. Devlet laik olabilir ama kişi olamaz. Laik kişilerin bulunmadığı, dinini dünyasından ayıran insanların hâkimiyetinin söz konusu olmadığı toplumlarda devletin nasıl olup da laik olabildiği sorulmaya ve cevabı da aranmayan soru olarak kalmaktadır. Özkan “Türkiye Cumhuriyeti bir devlettir. Hudutları belli, 60 milyon insanı var. Anayasasının belirttiği gibi laik -demokratik bir devlettir. Yaşayan insanların % 99'u kendini Müslüman olarak tanımlamaktadır. Müslüman olan kimse vahye teslim olmalıdır. Durum bu olunca nasıl olur da ülkedeki insanların meydana getirdikleri devlet, laik yani dini hayatından uzak, devletten irak tutabilmektedir. Devletin laikliği gerçek olduğunda, buradaki insanların Müslümanlığı tartışmalı olmalıdır. Zira vahye teslim olanların, bu vahyi tanımayan, reddeden, hayatından uzak tutan bir devlete rıza göstermemeleri gerekir. Rıza gösterirlerse vahye teslimiyetlerinde problem vardır”⁵⁰⁵ diyerek bizim Müslümanlığımızı tartışmaktadır. Hatta Müslümanların bu düzeni değiştirmesini istemektedir Hâlbuki böyle bir şeye Müslümanlar kalkıştıklarında mevcut İslami yaşantılarını da kaybetme riski de olabilir. Özkan bunları hesaba katmamaktadır.

Özkan iddialarını şu şekilde sürdürmektedir. Devletin kendisine dayanması gereken insanlarına rağmen, başka bir hüviyet tarzı, ya zorla bir başka düzen

⁵⁰³ Özkan, “Laiklik Ve Demokrasi”, *İktibas*, 12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 133-134.

⁵⁰⁴ Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 225.

⁵⁰⁵ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 137-140.

uygulaması veya insanların kavram kargaşalığından dinlerini bilmemelerinden kaynaklanır. Böyle olunca Türkiye'deki gibi bir durum ortaya çıkar. Kişiler Müslüman olduklarını söyledikleri halde, devletleri laik olur. Buna son vermenin yolu ise insanların dinlerini bilmelerinden geçer. Müslüman'ım diyenlerin Kur'an'daki vahyi baş üstüne deyip onu iktidara taşımalarıyla mümkündür. Hem laik hem Müslüman olunmaz. Bu bir çelişkidir. İnsan kendisiyle çelişirse, başkalarıyla da çelişir. Çelişkiler insana huzur vermez. Şahıslar olmadıkça devlette olmayacağından, şahısların dini neyse devletin de dini o olur. Türkiye'deki Müslümanlar kendilerine baksınlar, şahıslar Müslüman'ım diyor, devlet laik demokratım diyorsa, bu aşırı bir yanlışlıkta olduklarını gösterir. Topluca bu yanlış terk edilmedikçe, istenilen, özlenilen yerlere varmaları mümkün değil. Eşyanın tabiatı insanın fitratı buna elvermez. Bu ikileme son verilmezse, kişilik bozukluğu, toplumun temel özelliği olur.⁵⁰⁶ Özkan laikliğin doğurduğu tehlikeler için şunları söyler ; “Türkiye laik, demokrasi rejiminin sonucunda bu noktalara düşmüş, laiklik insanı günah işleme korkusundan uzaklaştırmış, demokrasi de utanmayı unutturmuştur. Allah'tan korkmayan ve kulundan da utanmayanların ise yapamayacakları şey yoktur. Türkiye toplumu her rezilliğin yapılabildiği, her iftiranın uydurulabildiği, namusun anlamının kaldırıldığı bir toplum haline gelmiştir.”⁵⁰⁷ Özkan bunu söylerken devletlerle kişileri karıştırıyor. Laiklik devletler için olan bir sistemdir. Yani devlet laik olabilir insan değil. Devlet laiklikle insanın inancını güvence altına alır.

Özkan laiklik batı kaynaklı olduğundan “batıda laiklik elbisesi giydirilen toplumlara yakışıyor, batı laiklikle yakışık bir hal alıyor. Bize ise laiklik elbisesi üzerimizde deli gömleği gibi duruyor. Çünkü bize göre ölçülmemiş, bize göre biçilmemiş, bize göre dikilmemiştir. Laiklik, din adamlarının dini icat ettiği dinlerin hayattan ayrılması, dinlerden ayrılma ise İslam'da din adamları diye bir zümre olmadığından dinin esaslarını belirleyen Allah'tır. Öyleyse biz laikliği getirmekle Allah'ı mı devreden çıkarmak istiyoruz,”⁵⁰⁸ diye laikliğin bize yakışmadığını belirtir.

Sonuç olarak Özkan İslam dışı siyasi alanlarının Müslümanlara dışarıda giren kirliliklerdir. Bunların İslam'la, Müslüman'la alakası yoktur Müslümanlar bunları terk etmedikten sonra durumları düzelmeyecektir.

⁵⁰⁶ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 141-142.

⁵⁰⁷ Özkan, *Selam İle I*, 33.

⁵⁰⁸ Özkan “ Laiklik ve İslam Konferansı”, İzmir, 14.04.1990.

C. İslami Siyasetin Vasıtaları

İslam her anlamıyla kulun Allah'a teslimiyetini ifade eder. Teslim olma anlamındaki İslam hasseten Allah'a teslim olmanın yolu, metodunu da Allah insanlara gönderdiği elçiler vasıtasıyla bildirmiştir. Bu elçilerin en sonuncusu da Hz Muhammed'dir. Kendisine gelen vahye önce kendisi teslim olmuş daha sonrada insanları çağırmıştır. Bu çağrıda çağrının neye yapılacağı kadar nasıl yapılacağı da önemlidir. Allah yarattığı kullarına değişik elçiler de gönderse elçilerin çağrısının içeriği hep aynı olmuştur. Bu içerik ya da çağrı hep tevhide olmuştur.⁵⁰⁹

İslam'da amaç kul için yalnızca Allah'ı razı etmektir. Allah ise razı olacağı inanç ve davranış biçimlerini, metotlarını açıklıkla belirlemiş ve elçileri vasıtasıyla kullarına bildirmiştir⁵¹⁰ ifadesini ortaya koyan Özkan, Rasulullahın Rabbani metodu şu şekilde ortaya koyduğunu belirtmektedir.

Rasulullah; Allah'tan gelen vahyin gereği önce kendisi Allah'tan başka ilah tanımıyor. Bu gerçeği açıkladığında insanlarda değişiklikler görüyor, aynı şekilde aynı şeylerle inananların davranışlarında da benzerlikler oluşmaya başlıyordu. Kendisi doğru sözlü olmakla emrolunduğu gibi kendisine tabi olanlarda doğru sözlü olmakla yükümlü kılınıyorlardı. Mekke'de başlangıçta önemsenmeyen Müslümanlar başlarında Muhammed olduğu halde emroldukları gibi olmaya çalışıyorlar. İnanç ve davranışlarını rablerinin istedikleri gibi ayarlamaya çalışıyorlardı. Mekkelilerin ise buna karşı tepkileri artıyor. Ve rabbani çalışmaya karşılık şu tavırları takındılar. Önce Hz Muhammed'in çağrısını önemsemediler. Bundan sonra cazip tekliflerle Hz Muhammed'in karşısına çıktılar. Hz Peygamber bütün bunlara karşılık kararlılığını devam ettirmiş, bunun üzerine Müşriklerin sabırları taşmış tehditler de bulunmuşlardır. Bütün bunlardan sonra Hz Muhammed'in kararlılığı karşısında müşrikler de çözümler başladı yavaş yavaş çağrıya kulak vermeler başladı ki; Hz Muhammed çağrısını Medinelilere kabul ettirmiş çıkış yolu bulunmuştu. Sonuçta tek kişiyle başlayan çağrı devletleşti. O günün ölçülerinde bir devlet Rasulullah'ın Allah'ın gösterdiği yolda yürümesi onun belirlediği metodu takip etmesi sonucu bir kişiden devlete giden yolda başarılı olunmuş, çağrı da artık tek kişinin çağrısı olmaktan çıkıp toplumun çağrısı haline geldi. Çağrısını devlet haline getirip topluma mal eden Rasulullah bu çağrısının hiçbir aşamasında içinde yaşadığı müşrik düzenle uzlaşmamış, uyuşmamış, anlaşmamıştır. Taviz vermediği gibi teviller de yapmamış, bir yanlışığa da

⁵⁰⁹ Özkan, "İslami (Rabbani) Metod", *İktibas*, 10-11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 153.

⁵¹⁰ Özkan, "İslami (Rabbani) Metod", *İktibas*, 11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 154.

düşmemiştir. Mesajının hiçbir ögesinden vazgeçmemiş, bütünlüğünü hep korumuş hassasiyetini bunda yoğunlaştırmıştır.⁵¹¹

Her fikir sahibinden kendisine iktidar sağlamayı ister ve hiçbir fikir teşkilatlanmadan iktidara gelmez. Rasulullah bunu hayatında göstermiştir. İslam'a güç kazandırmak için çalışmış; içinde yaşadığı düzenle iktidar yalnızca İslam'ın oluncaya kadar uyuşmamış uzlaşmamış taviz vermemiştir. Belli zamanlarda belirli faydalar için İslam'ın herhangi bir şeyinden vazgeçmemiş unuttur gibi olmamıştır.⁵¹² Hiç bir Peygamber küfürle uzlaşma yoluna gitmemiş. Hatta onca çalışmasına rağmen kendisine kimse iman etmeden rabbine kavuşmuş, kimisi de çağrısını devletleştirmiştir.⁵¹³

Bu rabbani metoda İnsan unsuru katılınca karşımıza bir başka tebliğ aracı olarak parti çıkmaktadır.

Partiler belirledikleri siyasi programlarıyla ideolojik kimlik sahibi olurlar. Marksizmi esas alan Marksist partiler olurken laik demokrasileri esas alan laik demokrat, İslam'ı esas alan program yapan partilere de İslami partiler⁵¹⁴ denir. Partilerin belli bir ideolojiyi temsil edebilmeleri hem kabullendikleri ve benimsedikleri esasların belli bir ideolojiye dayanması ile hem de metotlarının aynı ideolojinin kabul ettiği metoda uygun olması ile mümkündür. Gayenin vasıtayı meşru kıldığı metotlarla İslam'ı iktidar etmek mümkün değildir. Zira böyle bir metot iktidara varıncaya kadar İslam'dan bir şey bırakmaz. Kendisi ile çelişkiye düşen bir düşünce söz konusu olur. Meşru gayelerle meşru vasıtalarla gidileceğini öngören İslam en küçük sözde ve hareket de bile meşruluğu gözetmek zorundadır. Aksi halde meşruiyet ortadan kalkar. Meşruiyetin olmadığı yerde de Allah rızası olmaz⁵¹⁵ diyen Özkan bir partinin İslami olabilmesi için şu şartların gerektiğini ortaya koyar.

Bir partinin İslami olabilmesi için kurulduğu esasları, işleyişi ve söyleyip yaptıklarıyla bunların da İslam'a uygunluğuyla İslami olur. Yoksa kurucuların Namaz kılıyor olmasıyla, Oruç tutuyor olmasıyla olmaz. Bugün dünyada birçok partinin yöneticileri İslam'ın beş şartını yerine getiriyor. Ama bunların hiçbirine bu manada İslami partilerdir diyemeyiz.⁵¹⁶ İslam'ın iktidarı da öyle bilinen partinin meclisi

⁵¹¹ Özkan, "İslami (Rabbani) Metod", *İktibas*, 8(1990), Sayı:140,11-12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*,155-159.

⁵¹² Özkan, "İslami (Rabbani) Metod", *İktibas*, 13; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 160-161.

⁵¹³ Özkan, "Yeni Dünya Düzeni", *TOS TV*, Hollanda, 03.06.1992

⁵¹⁴ Özkan, "Parti Niçin Parti Kuruyoruz?", *İktibas*, 8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 163; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 172-174.

⁵¹⁵ Özkan, "Parti Niçin Parti Kuruyoruz?", *İktibas*, 8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 163-164.

⁵¹⁶ Özkan, "Selam İle", *İktibas*, 9 (1991), Sayı:150, 5; Özkan, *Selam İle II*, 49-50.

doldurmasıyla değil insanların nefislerindeki değişirmesiyle olur. Allahın kanunu budur buna uymayan hüsrana uğrar.⁵¹⁷

Demokratik partiler üye kaydetmek ve mevcutlarını fazla göstermek peşindedirler. İslami partiler ise keyfiyetine bakmadan üye peşinde olamazlar. Çünkü çoğunluğun değil hakkın peşinde olmalıdır. Partiyi temsil edenlerin nitelikleri bunların içtimai durumlarına bakmadan yalnızca İslami yaşayışlarına bakılarak üye edilirler. Yani İslam'ı temsil keyfiyetine itibar edilir.⁵¹⁸

Özkan partilere oy vermesi konusunda “kanunen oy hakkına sahip olduğumdan bu güne iki kere oy verdim. İlkinde 1961 anayasasına hayır dedim. İkincisinde de 1982 anayasasına hayır oyu kullandım. Bunun dışında hiçbir partiyi tüzük ve programından İslam'a talip olduğunu görmediğim için hiç birine oy vermedim. Zira bir Müslüman olarak Allah katından sorumlu olacağım kanaati ile böyle hareket ettim. Bunun doğru olduğuna inanıyor ve inandığım gibi yaşıyorum... Bana 1961'de Ankara Milletvekilliğini AP kurusu Tahsin Demiray teklif etti. Yaşım müsait olmadığı -23 yaşındaydım-halde yaşıma büyüteceklerdi. Bense düzene dâhil olursam Müslümanlığımı koruyamayacağım kanaatimi açıkça belirterek ret ettim”⁵¹⁹Allah indinde sorumlu olunacağını, bunun, için ömründe böyle bir şey yapmadığını söyler.

Bir partiye oy vererek onu İslami parti zannetmek yanılı olduğu gibi bu partide ki herkesi İslam'ın dışında görmekte bir yanılıdır. İnsanımızın namaz kılan birine oy vermekle İslam'ın iktidar olacağını zannetmesi ise esaslı bir yanılıdır. İnsanların RP'ye oy vermesinin sebebi İslam'ı sevdiklerindendir. Fakat sevdikleri İslam'ı bilmemeleri öğrenmeye engel olmaları onların aldanmasına sebep olmaktadır.⁵²⁰ Refah partisi Türkiye'de insanların bunlara oy vermekle İslam'a oy verdiklerini zannettiği bir partidir. Bu parti ise İslam'a önem vermemektedir. Özkan bunu onların üst düzey yöneticilerinin partililere yaptığı bir konuşmanın şu sözüyle delillendirmektedir.” Biz sizi görevlendiriyoruz-insanlara gidin partimizi anlatın diye- siz ise gittiğiniz yerde İslam'ı anlatıyorsunuz elbette ki partimizin oyları artmaz.”⁵²¹

Özkan, Refah Partisini eleştirirken “Benim Refahla her hangi bir alıp veremediğim bir şeyim varsa ondan konuşuyor sanmasınlar. Çünkü onlar nasıl ki bu rejimin kanunlarına uyup parti kurdularsa, benimde yasağım yoktu ben de kurardım.

⁵¹⁷ Özkan, *Selam İle II*, 237.

⁵¹⁸ Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 555.

⁵¹⁹ Özkan, *Selam İle II*, 217-218.

⁵²⁰ Özkan, *Selam İle II*, 233.

⁵²¹ Özkan, *Selam İle II*, 264.

Bana yasağı Kur'an koyduğu için kuramıyorum. Onlar Kur'an'ın isteğine değil de hevalarına uyduklarından laik-demokratik rejimin harem-gahında rahat dolaşıyorlar.” şeklinde fikrini belirttiikten sonra “Refah partisinden bir siyasi hadımlık vardır. İslam tohumu yok dolayısıyla kimseyi İslam'la tohumlayacağı endişesi bulunmadığında laik-demokratik haremde dolaşıyorlar. Oralara sokuluyorlar nedeni rejimlerine zarar gelmeyeceğini bildikleri içindir.” Refah Partisi için zaman zaman koparılan gürültüler konusunda ise “Refah için değil de Kur'an İslam'ına yönelik kursağında arzu bulunan insanlara karşı arzularını kursağında bırakmak için; yani bizim gibi, insanları boğmak içindir”⁵²² der

Gerek Erbakan gerekse diğer Refahlılar 1970'lerden önce AP, ondan öncede DP ve Millet Partiliydiler. Hep sağcı partileri yani rejimin bir kanadını diğer kanadına karşı desteklediler. İslam'ı bilmek öğrenmekte istemezler. Gelenek olarak İslam'ı yaşar namaz kılar oruç tutarlar içki içmezler zina etmez kumar oynamazlar yani sıradan Müslümanlardaki yaşantı içindedirler. Özkan'a göre “bunlar rejimle uyuşmuş, uzlaşmış bir kadroya sahiptirler. Rejimi çalıştırmaya taliptirler. Mevcut kanunlara göre yönetir bu kanunların İslam adına durumu nedir onu düşünmezler.”⁵²³

Özkan bunların nereden beslendiklerini ve ne yaptıkların şöyle açıklamaktadır; “Kuveytin, Suudilerin verdiği paralardan; Almanya, Hollanda, Belçika, İsviçre, Avusturya'daki ve diğer Avrupa ülkelerindeki işçilerden topladıkları paralardan ve Türkiye Cumhuriyetinin bütçesinden verdiği paralardan velhasıl kaynağı ne olursa olsun kabul eden geniş bir işkembeden ne bekliyorsunuz. Zavallı işçileri yıllardır bunlar sömürüyor mu? Zavallı insanlarımızı yıllardır bunlar rejimin güdümünden götürmüyor mu? Kalabalık olmalarının verdiği boş bir güvenden başka özellikle nedir bunların Allah rızası için düşündünüz mü? Tırnaklarından tepelerindeki saçlarına kadar demokratik pislik içinde değil midirler? Hem doğrudan hem de yan kuruluşları olan sendikaları, vakıfları, ticari kuruluşları ve daha neleri...”⁵²⁴ Eleştirilerini böyle sıralayan Özkan RP'nin üst düzey yetkililerinde bulunduğu bir televizyon programında eleştirilerini şöyle noktalar; “Siyasi partiler öncelikle nefislerindeki değişirmiş bu sebeple bir ortak paydayla bir araya gelmiş kadrolardan oluşurlar. Toplumları değiştirmeye yönelik bir varlık olarak ortaya çıkarlar. Acaba toplumda var olduklarından beri mensupları başta olmak üzere neyi değiştirmişler RP, MSP, MNP...

⁵²² Özkan, “Seçimler Refah Partisi”, *TOS TV*, Hollanda, 1994.

⁵²³ Özkan, *Selam İle II*, 258.

⁵²⁴ Özkan, *Selam İle II*, 317.

Örneğin mensuplarının İslam'la ilgili bilgileri artması, mensupları davranışlarını düzeltme yönünde “Üsvetü'l-Hasene” olabilmişler midir?”⁵²⁵ RP yöneticilerinin diğer parti yöneticilerinden farkları belki ibadet etmeleri ama Demokrasi içinde olmaları bakımından hiçbir farkları yoktur. Bunlar da oyunlarını baştan beri demokrasinin kaideleriyle oynuyorlar Kötü olan yönü ise Müslümanlara bu oyunu Müslüman oyunu diye yutturuyorlar. Yani iktidar olmaları için her yola başvuruyorlar.⁵²⁶

Özkan başarıya ulaşmanın altın anahtarının örgütlenme olduğunun üzerinde ısrarla durur. Kontrolsüz organize olmayan oluşumların başarıya ulaşmakta zorlanacağı fikrinden hareketle Şeriat (İslam) Partisi⁵²⁷ kuracağını söyler. Demokratik kuralları İslam'a ters gördüğünden, demokratik kurallara aykırı olarak İslami bir parti kurmayı amaçlamaktadır. “İslami bir parti ile örgütlenmiş düşüncelerin kavramların sahibi Müslümanlar olarak hedefimiz insanların nefislerindeki Allah'ın gönderdikleriyle değiştirmeyi sağlamaya çalışmaktır. Bunun için insanımıza İslam'ı anlatacağız, demokrasiyi de anlatacağız ki bununla insanımızı demokrasiden Allah'a yöneltmeyi sağlayacağız.”⁵²⁸ Kuracağı partide yapacağı şeyleri şöyle açıklar. “Parti olarak herkesi yalnızca Allah'a ve resulüne çağıracağız. Tevhid akidesini Kur'an kaynaklı olarak halka açıklayacak ve insanları teslim olmaları için bu akideye çağıracağız. Şirk ve küfrün her türünden sakınmaları için onları uyaracağız. Bu uyarıları ise tıpkı Rabbimiz Allah'ın kitabında yaptığı gibi şirk ve küfrü tanıtarak sakınılması gereken şeyleri bilmelerine yardımcı olarak yapacağız. Tevhit akidesi sahibi insanların bu inançlarındaki şüphesizlik, emin oluş onlara güç verecektir. Gücümüzü emin oluşumuzdan alacak ve Allah'a sığınacağız. İnanıyorsanız güçlünüz gerçeğini insanlara tamim edeceğiz.”⁵²⁹

Özkan, partinin düşünce ve metodunun kaynağı için ise “İslami partide düşünce metodun mutlaka Kitabullah'tan kaynaklanması, Kitabullahı ahlak edinmiş yaşam biçimi olarak ortaya koymuş Peygamber sünnetinden örneklemesi lazım. Laik demokrasi ile hiçbir bağlantısı olmamalıdır”⁵³⁰ fikrini ileri sürer.

Özkan “İslami Parti olarak mevcut laik-demokratik rejimin işletilmesine talibiyet olarak gördüğümüzden ne genel ne de mahalli olarak yapılan belediye seçimlerine katılmayacağız. Zira bu seçimlere girsek kendimizle çelişkiye

⁵²⁵ Özkan, “Dinamit Programı” *Kanal 6 Televizyonu*, İstanbul.

⁵²⁶ Özkan, *Selam İle II*, 317

⁵²⁷ Yörünge Dergisi, 2-9.06.1991.

⁵²⁸ Bizim Sivas Gazetesi, 3.6.1991 tarihinde Özkan'la yaptığı röportaj.

⁵²⁹ Özkan, “Parti Niçin Parti Kuruyoruz?”, *İktibas*, 9 (1991), Sayı:151, 9.

⁵³⁰ Yeryüzü Gazetesi 1-15.6.1991 yılında Süleyman Aslantaş ile Osman Yurt'un Özkan'la yaptığı röportaj; Özkan, *Ercümend Özkan Yazıları*, 174.

düŖeçeđimiz tabiidir. Bizim İslami parti olarak hedefimiz hâkimiyeti Allah'a hasretmektir...⁵³¹ Seçimlere katılmayacağız zira halktan oy istemenin mevcut düzeni esas kabul ederek bu düzeni iŖletmeye talip olduğu kanısındayız. GeniŖ halk kitlelerine İslam'ı anlatmak için bir siyasi örgüt olarak düşünüyöruz. Üye kabul ve kaydetme gibi bir hevesimiz de yok. Zira İslam'ı İslam dıŖı ve bizim kirlilik olarak kabul ettiğimiz Ŗeylerle ifade etmeye izin vermeyeceğiz. Beyanları bizi ve giderek İslam'ı ilzam edecek davranıŖlara titiz olacak ve kaçınacağız. Biz çoğunluk değil hak peŖinde olacağız ki bize vacip olan budur."⁵³² Ŗeklinde Partisinin seçimlere katılmayacağını söyler. Bunları duyunca insanın aklına bu nasıl bir parti yani sadece bir ütopya olduğu gelmektedir.

Partisinin muhatap alacakları insan kitlesi için Özkan "İnsanların tümü bizim muhatabımız olacaktır. Zira Allah insanlara seslenmekte hitap etmektedir. Cinsiyeti, dini, ırkı, dili, coğrafyası ne olursa olsun bizim muhatabımız olacaktır. Kendilerine sesleneceğiz ve Rableri Allah'ın onlara iletilmesini istediği Ŗeyleri kendilerine ileticeğiz. Bunu yaparken hiçbir zaman insanların açıklarını aramayacak, ayıplarını örtmeye çalıŖacađız."⁵³³ "İslami parti olarak ölkemizin, insanımızın ve tüm insanlığın sorunlarıyla meŖgul olacak ve sıkıntılarına İslami çözümler bulmaya çalıŖacađız. Bunu için bütün Müslömanlar doğal danıŖmanlarımız istiŖare arkadaşlarımız olacaktır. Her doğru bizim yitik malımızdır, nerede bulursak malımıza sahip çıkacağız. Bazı doğrular eğri kiŖilerden sadır olsalar doğruların hatırına bu doğrularında onlara arka çıkacak ve doğrularını sahipleneceğiz. Esas itibarıyla rejime muhalif oluşumuz demokrasilerdeki gibi eğri-doğru demeden her Ŗeye muhalefet etmemiz demek olmayacaktır. Biz Müslömanlar ne kimseden yana ne de kimseye karşıyız. Hak kimden sadır olursa olsun haktan yana, batıl kimden sadır olursa olsun batıla karşıyız ve karşı olacağız..."⁵³⁴ Ŗeklinde formüle eder. Partisiyle ne yapmak istediğini ise Özkan Ŗöyle açıklar "Meydanlardan miting yapma hakkını kullanarak, "Bir toplum kendini deđiŖtirmedikçe Allah onların durumunu deđiŖtirmez"⁵³⁵ ayetini hatırlatacağız.⁵³⁶

Özkan Türkiye Cumhuriyetinde siyasi bir parti kuramayacağını Ŗu ifadelerle ortaya koyar "Ŗu anki anayasaya göre bizi resmen parti olarak kabul etmeyeceklerinden seçime giremeyiz bir. İki, girsek bile mevcut siyasi partiler kanununa göre bizi siyasi parti kabul etmeyecekler. Meclise girerken yapılan yemini aynen yapacağım diye bir

⁵³¹ Özkan, "Parti Niçin Parti Kuruyoruz?", *İktibas*, 10.

⁵³² Rind Dergisi 29.4.1991; Özkan, *Ercümen ÖZkan Yazıları*, 165.

⁵³³ Özkan, "Parti Niçin Parti Kuruyoruz?", *İktibas*, 10.

⁵³⁴ Özkan, "Parti Niçin Parti Kuruyoruz?", *İktibas*, 10.

⁵³⁵ 13.Rad, 11.

⁵³⁶ Serpil Çelik, "Ŗeriat Partisi Kurulmak Üzere", *Yörünge Dergisi*, 2-9 Haziran 1991.

kanun yoktur. Beni Kur'an kaynaklı kanunlar bağlıyor. TC'nin, Fransız veya İsviçre kanunları bağlamıyor. Bugüne kadar ve bundan sonra da bağlamayacak. Bu itibarla en son oraya girerken yapılan yemin, içilen ant ben oraya çıkarsam veya aday gösterdiğimiz kişi, sözcü olarak, kanun yapımına katkıda bulunmayacak. Devamlı müstenkif olacak, Mensubumuz orda, "Allah'ın hükümleriyle hükmedilmesine bağlı kalacağıma son nefesime kadar Allah'ın hükümleriyle hükmedilmesi için çalışacağıma, laik-demokratik küfür rejimini değiştirmek için insanların nefislerindeki değişimleri gerektiğini anlatacağıma yemin ederim"⁵³⁷ diye yemin edecek, Ama sokarlar ama Jandarmayla atarlar bu onların sorunu. Benim sorunum Allah'a teslim olmak, İslam olmak. İslam neyi gerektiriyorsa her yerde ve her şekilde onu yapmak... Sözcü olarak hiçbir kanun yapımına evet veya hayır şeklinde kesinlikle katılamayacağız. Ancak muhtelif memleket meseleleri söz konusu olduğunda ekonomiden tutun dış siyasete kadar partimizin o konudaki görüşü nedir parlamentoda bulunan diğer insanların duyması için sözcülük yapılacaktır. Bir pilot bölgede yapabilirsek tabii millet seçerse seçmezse zorla girecek halimiz yok."⁵³⁸ Bu düşünceleri de seçime girmeyi düşünmedikleri yani ütopya olarak değerlendirdiğim düşüncemi destekler mahiyettedir.

Özkan partisinde hükümet olmayacağını şöyle açıklar. "...Parlamentoya bir sözcü sokmak hemen hükümet olmak değildir. Dolayısıyla hükümete talip değiliz."⁵³⁹ Bu düzende iktidar olmayı düşünmediklerini hatta koalisyon ortağı dahi olmayacaklarını vurgulayan Özkan "Biz bu halimizle iktidar olmayı istemiyoruz. Çünkü bu halimiz İslam'ı iktidar etmeye yeterli değildir. Bundandır ki şimdi iktidara talip olmak bu rejimin işletilmesine talip olmaktır biz bu türden iktidarı istemiyor, haram sayıyoruz"⁵⁴⁰... İktidarı İslam için düşünüyor ve istiyoruz. İslam adına piyasada bulunanlar ise iktidarı kendileri için düşünüyor ondan sonrada İslam sıfatını kendilerine yakıştırıyorlar. Biz böyle iki yüzlülüğten uzağız"⁵⁴¹ diyerek hem de diğer İslami parti olarak kendilerini isimlendiren partilerle farkını ortaya koymaktadır.

İktidarı kendileri için değil de Müslümanlar için istiyoruz diyen Özkan iktidar olmak için "İnsanlar nefislerindeki Allah'ın gönderdiğiyle değiştirirlerse Allah onların

⁵³⁷ 1-15 Haziran 1991 Yeryüzü Gazetesinde Süleyman Aslantaş, Osman Yurt'la Ercümen Özkan'ın "İslami Parti Olur mu?" Röportajı; Özkan, *Ercümen Özkan Yazıları*, 175.

⁵³⁸ 1-15 Haziran 1991 Yeryüzü Gazetesinde Süleyman Aslantaş, Osman Yurt'la Ercümen Özkan'ın "İslami Parti Olur mu?" Röportajı.

⁵³⁹ 1-15 Haziran 1991 Yeryüzü Gazetesinde Süleyman Aslantaş, Osman Yurt'la Ercümen Özkan'ın "İslami Parti Olur mu?" Röportajı.

⁵⁴⁰ Bizim Sivas Gazetesi, 3.6.1991 tarihinde Özkan'la yaptığı röportaj; Özkan, *Ercümen Özkan Yazıları*, 202.

⁵⁴¹ Bizim Sivas Gazetesi, 3.6.1991 tarihinde Özkan'la yaptığı röportaj; Özkan, *Ercümen Özkan Yazıları*, 203.

halini değiştirecek: Yani yaşadıkları rejimi değiştirecektir ve İslam’la kendilerine hükmedecek ehil bir insana biat edecek ve devletlerini kuracaklardır. Allah’ın kanunu budur. Bizde böyle düşünerek ve amel etmek durumundayız. İktidar olma imkânını ancak bu halkın nefislerindeki değiştirmelerinin sonucu bulacaęız⁵⁴²...bu noktaya varmak için Müslüman’ım diyen herkesin nefislerindeki değiştirmeleri gereğine inanıyoruz. Bunu tavsiye edeceğiz ki bu hakkın tavsiyesidir. şayet insanlar nefislerinde olan İslami olamayan şeyleri değiştirirse hallerini değiştirmeyi hak etmiş olacaktır. Biz böylesi bir İslami parti kuracağız. Anayasa Mahkemesi kapatmış DGM yargıarmış umurumuzda olmaz”⁵⁴³Anayasa mahkemesince kapatılmasının yüksek ihtimal olduğunu şayet kapatılmazsa demokrasiyi benimsemeyen bir partinin nasıl olduğunu göstermek istiyorum. Kabul edilirse seçime katılmayacağız. Rejimi işletmeye değil bütünüyle değiştirmeye talibiz Meydanlarda miting yapma hakkını kullanarak “Bir toplum kendini değiştirmedikçe Allah onları değiştirmez”⁵⁴⁴ ayetini hatırlatacağız. Mevcut partilere oy vermelerini oy pusulasının üstüne İslami, parti istiyoruz ibaresini yazmalarını tavsiye edeceğiz.⁵⁴⁵

şayet seğilip de parlamentoya girdiklerinde parlamentoda nasıl hareket edeceklerini Özkan şöyle açıklar. “Meclise mebus göndererek onların yani rejimin isteklerinde bulunacak çalışmalarına katılmak istemek değil, sözcü olarak biz hiçbir kanun yapmaya evet veya hayır şeklinde katılmaçağız. Ancak memleketin diğer meseleleri hakkında partimizin görüşünü bildireceğiz.”⁵⁴⁶

Özkan’ın İslam partisi bir düşünmeden başka bir şey değildir şu ifadeleri bunu göstermektedir. Özkan “Örneğin parti kurarsam seçime girmek için Siyasi partiler kanununda hatırladığım kadarıyla en az 35 il’de örgüt kurmak gerekiyor. Benim genel merkez kuracak param yok. Dolayısıyla işyerimin biri ne “İslam Partisi “diye levha yazdırıp asacağım. Levha da işte100–150 bine yazarlar hepsi o kadar.”⁵⁴⁷

İslam’ı yayma vasıtaları olan tebliğ ve partiyi, karşılaştırdığımızda Kur’an Peygamberin başlıca görevinin tebliğ olduęunu⁵⁴⁸ haber vermektedir. Kendine indirileni açıklamak tebliğ iken ve elçiliğin gereği iken açıklamamak elçilik görevini yerine

⁵⁴² Bizim Sivas Gazetesi, 3.6.1991 tarihinde Özkan’la yaptığı röportaj; Ayrıca aynı bilgi için bkz., Özkan, *Ercümen Özman Yazıları*, 202-203.

⁵⁴³ Özkan, *Ercümen Özman Yazıları*, 165.

⁵⁴⁴ 13.Rad, 11

⁵⁴⁵ Yörünge Dergisi, 2-9.6.1991.

⁵⁴⁶ Özkan, *Ercümen Özman Yazıları*, 175.

⁵⁴⁷ 1-15 Haziran 1991 Yeryüzü Gazetesinde Süleyman Aslantaş, Osman Yurt la Ercümen Özman’ın “İslami Parti Olur mu? “Röportajı.

⁵⁴⁸ 5.Maide, 67.

getirmemek demektir. İndirileni açıklamanın getireceği zararlardan Allah elçisini koruyacaktır. Zira insanlar duymadıkları şeyi duyduklarında tepki gösterebilir ve çoğu kez de gösterirler. Tepkiler dışlamak, küçük görmek, toplum dışına itmek, hakaret etmek, dövmek ve bazen de öldürmeye kadar varabilir.⁵⁴⁹

Tebliğcinin görevini iyi yapabilmesi için dürüst, emin ve güvenilir olmalıdır. Hz Muhammed İslam gelmeden önce de ve İslam'dan sonra da hayatının her alanında toplumdaki en güvenilir insandı. Hz Peygamber dürüst, doğru olduğu gibi doğruluktan yana; haksızlığın karşısındaydı. Bunu müşrik düzeni içindeki “Hılfu'l-Fudul”⁵⁵⁰ cemiyetine katıldığı İslam'dan sonrada bu cemiyete katıldım demesiyle desteklemektedir. Yani küfür düzeninde de yaşarken haktan doğrudan yanaydı. Böyle olmayı içinde yaşadığı düzeni sağlamlaştırma olarak anlamıyordu.⁵⁵¹ Ayrıca tebliğcinin başarılı olabilmesi için anlattığı şeye önce kendisi inanacak, yaşayacak üslubunu da muhataba göre ayarlayacak.⁵⁵² Tebliğde rıfk ile merhamet ile yaklaşılmalı yapılan hatalar hatırlatılmamalı muhatap hatırlatırsa örtülmeye çalışılmalı Allah'ın affına sığınmasını herkesin yanlış yapabileceği söylenerek lazım gelen şeyler üzerinde durulmalıdır. Muhatabın insan olduğu düşünülüp bizden farklı düşünebilir. Hemen tekfir edilmemeli tartışılıp delille onun yanlışlığına ikna edilmelidir.⁵⁵³

Tebliğ yapıp toplumu değiştirmek isteyen insanlar şunlara dikkat etmelidir;

1-İçinde yaşandığı ve değiştirmek için çalıştığı toplumu tanımalıdır.

2-Toplumu tanıdığı durumda hangi duruma değiştirmek istiyorsa değiştirmek ve üzerinde bulundurmak istediği hali de iyi bilmeli yani İslam'ı iyi bilmelidir.

3-Bu değiştirmenin metodunu iyi bilip nasıl yaklaşılması gerektiğini, bozuk olanların nasıl değiştirip yerine İslam'ı koyacağını da iyi bilmelidir.⁵⁵⁴

Kur'an'da tebliğle ilgili ayetlere bakıldığında Allah Peygamberlerini kavminin diliyle rablerinde gönderileni duyurmak için gönderir. Gerçekte bu tür sorumluluk duyurmakla başlar. Peygamberlerde öncelikle yakınlarından başlayarak mesajların duyurmaya çalışmış, insanları müjdelemiş ya da korkutmuşlardır.⁵⁵⁵ Peygamberiyle gerçekleri açıklamış teslim olandan itaat istemekte sırtını dönenden dolayı da

⁵⁴⁹ Özkan, “Tebliğ”, *İktibas*, 6 (1986), Sayı:113, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 217-218.

⁵⁵⁰ Hılfu'l-Fudul Cemiyeti Mekke ve çevresinde güvenliğin kalmaması sonucunda Mekke'de kurulmuştur. Cemiyet kimsesizlerin, zayıfların, yoksulların ve mazlumların haklarını almak, zalimlerin zulmüne engel olmak için kurulmuştur. Günümüzün sivil toplum örgütüdür.

⁵⁵¹ Özkan “Tebliğ” *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 218-219.

⁵⁵² Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 229; Ayrıca Özkan Karakurt Kampı, 16.10.1993

⁵⁵³ Özkan, *Selam İle I*, 107-108.

⁵⁵⁴ Özkan, *Selam İle I*, 116.

⁵⁵⁵ Özkan “Tebliğ” *İktibas*, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 220.

peygamberini sorumlu tutmamakta, Peygamberin görevinin açıkça duyurmak olduğunu vurgulamış,⁵⁵⁶ ayrıca Allah Ku'ran için de tebliğdir⁵⁵⁷ buyurmaktadır. Gerçekte Ku'ran okunduğunda bu rahatlıkla görülür. Kur'an baştan sona kadar bir açıklama kitabıdır. Bu açıklamalarını da insanların anlayacağı şekilde anlaşılır ve net yapmaktadır.⁵⁵⁸

İslam'ı tebliğ etmek Müslüman'a ve Müslüman'ın otoritesi olan devlete farzdır. Tebliğ İslam olmanın ihmal edilemez bir gereğidir. Tebliğ yapılırken de zor (ikrah) kullanılmaz. Tebliğ edilir ister alır isterse almaz eğer zor kullanılmış ise o kişi hesaba çekilir. Çünkü mükellefiyetinin dışına çıkmıştır. Zor kullanılan ise önceki hali üzere muamele görür.⁵⁵⁹

Tebliğ için özel bir zaman düşünülemez. Allah Peygamberleri tebliğci olarak gönderirken toplumun durumuna, bozulmuşluğuna, fitratına göre göndermiştir. Ne zaman bu fitrat bozulduysa Peygamber gönderilmiştir. Zaten toplumların hiç biri de Peygamber beklememişlerdir. Müslüman ise her an ve zaman İslam'ı anlatmakla görevlidir bunu yapmazsa sorumludur.⁵⁶⁰

Tebliğ en belirgin şekliyle bildirme en iyi açıklama manasındadır. İslam da tebliğ denilince İslam'ın açık anlaşılır şekilde anlatılması muhataba iletilmesi anlaşılır. Peygamberin ve ümmetin görevidir. Anlatılan şeyin başkasına aktarılması için dil de önemlidir. Kullanan da alanda dili iyi bilmelidir. İyi bir anlam için bu lazımdır. Eğer anlama iyi olmazsa araya zanlar girer. Zannın girdiği yere gerçekler giremez zan insanları da birbirinden uzaklaştırır bundandır ki taraflar birbirini iyi anlamalıdır.⁵⁶¹

Tebliğ ve parti farklı şeyler olduğundan parti metodu değil de tebliğ metodu demek şabı şekere katmak olur. Tebliğ açıklamadır. Parti ise açıklamayı kişisel olmaktan çıkarıp kitlesel olarak ve örgütlü halde yapmanın yoludur.⁵⁶² Özkan Partiyi tebliğ aracı gören insanlara şöyle seslenmektedir. “Şöyle veya böyle yapacağız diye aslı olmayan şeylerle Allah'ın kullarını Allah'a kul olmaktan alıkoyup kendilerine kul edenler bilemelidirler ki yaptıklarının hesabını veremeyeceklerdir. Allahın kullarını atalarının dinleri üzerinde tutmak için çabalayanlar bunun için Allahın kullarını ona kul olmaktan alıkoyanlar gerçekten hesabı veremeyecek olanlardır. Zira gerçekten insanları

⁵⁵⁶ 5.Maide, 99; 13.Rad, 40.

⁵⁵⁷ 4.Nisa, 40.

⁵⁵⁸ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 222-224

⁵⁵⁹ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 194

⁵⁶⁰ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak I*, 231-239

⁵⁶¹ Özkan “Tebliğ”, *İktibas*, 6 (1986), Sayı:114, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 169-170.

⁵⁶² Özkan, “Tebliğ ve Parti”, *İktibas*, 10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 177.

okumaktan araştırmaktan düşünmekten alıkoymaktadırlar. Bunu her yerde görmek mümkündür. Çevrenize bakınız.”⁵⁶³

Tebliğin doğal sonucu olarak karşımıza devrim çıkar. Özkan devrim üzerinde de durarak şöyle açıklamıştır. “Müslümanların gündemine ne zaman girdiğini şöyle açıklar” Müslümanlar açısında baktığımızda, Müslümanlar devrim kelimesini bilmez sıcak bakmazlardı, bu kelime onlara hep soğuk gelmiştir. Taki İran’da Şaha karşı başarılı şekilde yapılan eyleme kadar, bundan sonra Müslümanlar devrim kelimesiyle akrabalık kurdular, sahiplendiler ve Müslümanların bir kısmı kendilerini devrimci olarak tanımlamaya başladılar”.⁵⁶⁴

İlk bakışta baktığımızda kelime bu ismiyle anılan hareketlerin gerçekten her şeyi iyisi kötüsüyle kökünden değiştirmesiyle sonuçlanan hareketler için kullanıldığını görüyoruz. Bu haliyle İslam’a uyarladığımızda durum değişiyor. Zira hiçbir Peygamber Kur’an’ın anlattığı kadarıyla devrim yapmamıştır. Bütün Peygamberler kendinden önceki Peygamberleri kabul ettiği gibi toplumda iyi olan işleri sahiplendikleri kötülere karşı durdukları gözlenmektedir. Mesela Hz. Peygamber, içi put dolu diye Kabeyi yıkmamış, yani putlarla kirlenmiş yıkıp yeniden yapalım dememiştir. Putları temizleyip öyle devam etmiştir. İslam geldiğinde Örneğin ne kadar müşrik varsa öldürülmez. İslami yönetimden önceki yönetimin sorumlularını ayaklarından asmaz, Çocuklarını kurşuna dizmez, her şeyin altını üstüne getirmez. Hatta Kur’an üslubunda şirk zamanındaki deyimleri bile kullanılmış fakat onlara yeni içerikler münasip görmüştür. Kendinden önceki her şeyi yıkıp yakan bir anlayış asla İslam değildir. Her şeyi devirmek anlamındaki devrim kelime olarak Müslümanların diline ve dinine yakışmamaktadır. Devrim bir bakıma reaksiyonerliktir. Mevcut olan her şeyin yıkılmasıyla doğru bir iş yapılmaz. Çünkü her şeyi yıkmayı düşünen anlayış dinini de yıkar.⁵⁶⁵

Özkan “vurarak kırarak bir yere varıldığını gören olmamıştır. Hele de böyle yapan bir Peygamber asla görülmemiştir. Allah’ın gönderdiğinden emin olduğumuz Kitabı vuruculuğu kırıcılığı asla önermemiştir. Hep dünyayı “İslah” edenlerden, Salihlerden bahseden bir kitabın vurucu, kırıcı, öldürücülüğü tasvip ettiğini söyleyebilmek mümkün değildir. Kim bu gibi şeyleri kafasında taşırsa bilsin ki, Allah Ondan razı olmamaktadır, olmayacaktır. Bu Kur’an okumakla anlaşılır. Kısaca devrim

⁵⁶³ Özkan, “Tebliğ ve Parti”, *İktibas*, 62; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 178-179.

⁵⁶⁴ Özkan “Devrim İnkılab”, *İktibas*, 12-13; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 182-183.

⁵⁶⁵ Özkan, “Devrim İnkılab”, *İktibas*, 13; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 183-184.

İslam'ın kavramı olmayıp ödünç alınmış bir kavramdır. Bunu geri verelim. Salihlerden olmaya bakalım. salihlerden olmanın yolu içinde asla devirmekten, kırıp dökmekten asıp kesmekten geçmemektedir⁵⁶⁶ der. İslam'ın ve Müslümanların yıkıp yakmaktan yana olmadığını belirtir. Bu düşünce Özkan'ın her alanında da mevcut olduğu görülür.

D. Siyasi Yönetim

Yönetim deyince akla ilk önce otorite gelir. Emretme, itaat etme hakkında doğan güç anlamındaki bu kelimenin karşılığı hâkimiyettir. Kısaca siyasi güç anlamında siyaset insanların yönetilmesi olduğuna göre, insanları idare etmek için gelen siyasi güce otorite denilmektedir.⁵⁶⁷

Mutlak anlamda tabii ki siyasi güç Allah'a aittir. Tüm yaratıkları düzene koyan ve bu düzenin devamını sağlayan, buna gücüyle Allah her otoritenin üstünde, her güç sahibinin fevkindedir. Yani hâkimler hâkimidir. Allah bu gücü kendinden almaktadır. O'nun gücü tartışılmaz ve gücüyle yarışılmaz.⁵⁶⁸

Otorite(güç) zihni ve bedeni diye ikiye ayrılır. Zihni güç fikren güçlü olmaktadır.⁵⁶⁹ Otorite tabiatı itibariyle fevridir. Kolektif değildir. En büyük otorite sahibi Allah ferttir, tektir, ortağı bulunsaydı bu kadar güçlü olmazdı.⁵⁷⁰

Kişi olarak insan gücünü taşıdığı fikirlerin doğru oluşundan aldığı gibi, tutarlılığından da alır. Bir iki konuda değil bütün fikirlerindeki tutarlılık insana güç verir.⁵⁷¹

Kendi cinsinden ürettikleriyle bütünleşen lider, giderek halkla bütünleşme sürecini yaşatacaktır. Öyle insanlar çıkacaktır ki, kendisi olmasa da yeri dolacak, böylece toplumunda seviyesi yükselmiş olacaktır. Eğer toplum mevcudun yerini dolduramıyorsa, o toplum çöküşü hak etmiştir. Hz Muhammed'in yerini Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer doldurmuşlardır. Bunlardan sonra eğer yerleri doldurulsaydı, İslam toplumu bugünkü gibi perişan olmazdı.⁵⁷²

Ferdi otoritenin daha da güçlü olması için, daha geniş alanlara yaymak için danışmak durumundadır. Danışma insan için olmazsa olmazdır. Eksik, noksan ve

⁵⁶⁶ Özkan, "Devrim İnkılab", *İktibas*, 14.

⁵⁶⁷ Özkan, "Otorite", *İktibas*, 10 (1992), Sayı:168, 11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 187.

⁵⁶⁸ Özkan, "Otorite", *İktibas*, 11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 187-188.

⁵⁶⁹ Özkan, "Otorite", *İktibas*, 11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 188.

⁵⁷⁰ Özkan, "Otorite", *İktibas*, 12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 189.

⁵⁷¹ Özkan, "Otorite", *İktibas*, 12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 189.

⁵⁷² Özkan, "Otorite", *İktibas*, 12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 190.

hatalar ancak böyle giderilebilir. Kendisini böylece zenginleştirebilir. Bu da kişiyi güçlü kılar.⁵⁷³

Yönetimin başında ve bu otoriteyi sağlayan kurum ise başkanlıktır. Özkan'a göre, Başkanlık insanların aynı dünya görüşünü ve bu dünya görüşüne bağlı yaşam tarzını kabul ettikleri ortamdır. Bu amacı gerçekleştirmek içinde aralarında organize olmaları ve bu organizasyonun başına da içlerinden birini seçmeleriyle olur. "Başkan yöneteceği insanlar için İslam esaslarından kesinlikle sapmadan, tevhid akidesine asla ters düşmeyecek, Müslümanların izzetini koruyacak isabetli kararlar için, istişare meclis üyeleri ile ülke meselelerini istişare eder. Başkan ne kadar akıllı olursa olsun, Allah'ın akıl verdiği insanlara danışarak eksikliğini tamamlamak, fazlasını artırmak için danışması gerekir. Bu suretle en iyi, en uygun kararları alır ve uygular".⁵⁷⁴

Bir başkanın başkanlığının meşru kılması, ancak seçiliş sebeplerinin varlığını korumasına bağlıdır. İslam toplumunda birisinin başkan olması Allah'ın hükümleriyle hükmetmesi şartına bağlı bulunduğuna göre, başkan meşruiyetini bu şartı taşımakla gerçekleştirebilir. Aykırı davranması halinde "mezalim mahkemesi"nin kararı ile başkanlıktan alınır. Başkan seçildiği şartları taşıdığı sürece başkanlığı devam eder. Bunamadıkça, başkasının hâkimiyetine girmedikçe ve Allah'ın hükümleriyle hükmettiği müddetçe başkanlığı devam eder.⁵⁷⁵

Başkan danışmanlığı yalnız meclis üyeleriyle değil, konunun uzmanları hatta gerektiğinde halkla da yapabilir. Buna günümüzde referandum denilmektedir.⁵⁷⁶

Kararları başkan aldığı ve bu kararların uygulanmasının başı olduğundan, tüm sorumluluk başkandadır. Devletin başından sonuna kadar işlenen suçlar tehir edilemez. Hiç bir görevli dokunmaz değildir. Demokrasilerdeki gibi sorumsuzluk yok, aksine sorumluluk vardır. İslam herkesi eşit tutmuştur⁵⁷⁷ ifadesini ortaya koyan Özkan Başkanda liyakatin önemini şu şekilde belirtir. Başkan seçilen liyakatinden dolayı seçildiğinden belli bir süre için seçilmez. Asıl olan yönetimin düzgünlüğü, yöneticilerin hizmet verdiği kitlelere her açıdan hizmetini sürdürmesidir. Şu ya da bu süreyle başkan seçmesinin hiçbir anlamı yoktur. Başkan olmasını sağlayan özellikleri devam ettiği müddetçe, başkanlıkta devam eder. Kimseye irsi olarak ta yazılmış değildir.⁵⁷⁸ Ümmet her defasında kendisi seçer. Halen başkan olan kendisinden sonra kimin başkan

⁵⁷³ Özkan, "Otorite", *İktibas*, 12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 191.

⁵⁷⁴ Özkan, "Mezheb ve Mezhebler", *İktibas*, 2 (1982), Sayı 45, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 201.

⁵⁷⁵ Özkan, "Riyaset- Başkanlık", *İktibas*, 17; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 201-202.

⁵⁷⁶ Özkan, "Riyaset- Başkanlık", *İktibas*, 17; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 202.

⁵⁷⁷ Özkan, "Riyaset- Başkanlık", *İktibas*, 17; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 202.

⁵⁷⁸ Özkan, "Riyaset- Başkanlık", *İktibas*, 17-18; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 203.

olacağını belirleyemez. Eğer yönetiminden memnunsalra, fikrini alabilir, bu tavsiyenin ise asla bağlayıcılığı yoktur.⁵⁷⁹

Muhalefet, partisinin dışında düşünenlerinde partisi olur ve kendisinden başkan seçilmedi diye başkanın her yaptığına yanlış diyemez. Zaten İslam'da muhalefetin görevi başkana yardımcı olmak, yapılan hataları düzeltmek şeklindedir. Başkanın korunmasını sağlamaktır.⁵⁸⁰

İmamet devlet başkanında, takva sahibi olması ve ehil olması gibi özellikler yeterlidir.⁵⁸¹ Emirliğin kabul edilmesi için, çoğunluğun biat etmesi değil, onun Kuran'ın çizdiği şekilde sahi bir akideye ve Peygamberin örnek kişiliğine sahip olması gereklidir.⁵⁸²

İmamın dirayeti, zeki, kavrayışlı, bilgili olması yöneticilik vasfı bulunduğca ve yönetilenlerin onun yönetimine razı olması lazımdır. Bu rıza kaybolursa imamette kaybolur. Ümmetin rızası yönetimin Allah'ın koyduğu kanunlar üzerinde olması halinde, imamı ümmetin başında tutar veya inmesine sebep olur.⁵⁸³

İslam insanların Allah'ın koyduğu düzen üzerinde birleştirmeyi, disipline etmeyi hedefleyen ve düzen içinde yaşamasını da isteyen bir hayat tarzı, bir dünya görüşüdür. Bu birliğin ve düzenin sağlanması için de, bunların bir otoriteye tabi olmasını, belli kanunlara uymak üzere kendisine biat edecekleri bir imamlarının da bulunmasını tabii olarak istemektedir. Aynı amacı gerçekleştirmek için, ister kısa, ister uzun süreli birlikler ancak onları disipline edecek imamla mümkündür.⁵⁸⁴

Devletin işlerinin bir düzen içinde yürümesi şarttır. Bu kurallara hukuk denir. Bu kurallar üzerine kurulu devlete de Hukuk Devleti denir. Devlet, hâkim düşüncenin bulunması, bu düşüncenin diğer bütün düşüncelere üstünlük sağlamasıdır. Aşağı doğru organize olur. Devlet topluma hâkim olan kanaati bozmaya müsaade etmez, edemez.⁵⁸⁵ Hukuk, toplumu düzenleyen ve devlet müeyyidesiyle kuvvetlendirilmiş bulunan kurallar bütünüdür. Yasalarına uyan devletlere en genel anlamda hukuk devleti denilmektedir. Bu tarif yasaları hakkın ifadesi bulunmayan devletleri de kapsamına almakta ve böylesi devletleri de hukuk devleti olarak tanımlamaktadır.⁵⁸⁶

⁵⁷⁹ Özkan, "Riyaset- Başkanlık", *İktibas*, 18; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 204.

⁵⁸⁰ Özkan, "Riyaset- Başkanlık", *İktibas*, 19; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 206.

⁵⁸¹ Özkan, *Ercümen Özman Yazıları*, 208.

⁵⁸² Özkan, *Ercümen Özman Yazıları*, 209.

⁵⁸³ Özkan, *Selam İle II*, 152.

⁵⁸⁴ Özkan, *Selam İle II*, 152.

⁵⁸⁵ Özkan, *Selam İle II*, 89.

⁵⁸⁶ Özkan "Hukuk Devleti", *İktibas*, 9 (1991), Sayı:146, 8; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 209.

Devlet başkanı meşveret meclisine ülkeyi, insanları ilgilendiren kanunları getirir. Başta meclis olmak üzere meclis dışında da mütalaa ister, görüşler alır, detaylı ve gerekçeli görüşleri gözden geçirerek, en isabetli kararı verir ki bu kanun olur. Kanun yapmak uzun sürmez. Çok kısa sürede olabileceği gibi, kanun değiştirmek de aynı şekilde olabilir. Böyle olmalı ki hayat yavaşlamasın. İmamın görüşü ümmeti bağlar. Muhalefette muvafakat gösterir ki, işlerliğe engel olmasın. İmam ise Allah'a asi olan bir karar veremez. Böyle bir şey kanunlaştırılmaz. Yaparsa karşı konulur.⁵⁸⁷

Meşruiyet herhangi bir şeyin meşru olabilmesi için, özellikle İslam şeriatının uygun olması lazım ki, Müslümanları bağlayıcı olsun. Herhangi bir kararın, işin, konunun ve giderek devletin meşrutiyeti, şeriata uygunluğundan kaynaklanır. Kur'an'a ve esprisine aykırı olan şeyin meşru sayılması sapmadır. Sapmaya da meydan verilmez⁵⁸⁸ ifadesini ön planda tutan Özkan, Kanun devleti, hukuk devleti kavramları kesinlikle İslami bir devletin ifadesi olamazlar. Çünkü İslam devleti hakkın ifadesi olan bur hukuk devletidir. Böyle de olmak zorundadır⁵⁸⁹ şeklinde formüle etmektedir.

Yöneticilerin belirlenmesi için yapılacak işlem seçimdir. Bir şeyi diğerinden üstün kılan, sıfatıyla beğenip alma, tercih etme, öne çıkarma, öne çıkarılma, hayat vermek demek olan seçim, her hususta söz konusu olduğu gibi, fikir taşıyanların seçimi, vaad sahiplerinin seçimi olarak da günlük hayatımızda kendini gösteren bir olgudur.⁵⁹⁰ Seçimin sonucu seçenin keyfiyetiyle yakından alakalıdır. Seçtiğinizle kendinizi ele verirsiniz.⁵⁹¹

Seçilmek için akıl çok önemlidir. Çünkü seçimi yapacak unsur akıldır. Akıl sağlıklı sağlam olması çok önemlidir. Ki, bu suretle isabetli ve doğru kararlar alabilsin.⁵⁹²

İnsanlar seçimlerini yaparken içinde yaşadıkları şartları mutlaka göz önüne almak zorundadır. İçinde yaşadıkları şartların ağırlığı, insan seçim yaparken engel teşkil etmemeli, doğruları düşünmeye engel olmamalıdır. Böylesi durumlarda seçim sağlıklı olmaz. Belki de perişanlık olur.⁵⁹³

Özkan'a göre, "bu günkü seçimler yemeğe davet edilen bir insanın önüne konmuş bir çeşit içki dökülerek pişirilmiş yemeğe benzer. Hangisi yenilirse yenilsin,

⁵⁸⁷ Özkan "Hukuk Devleti", *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 214.

⁵⁸⁸ Özkan, "Hukuk Devleti", *İktibas*, 9-10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 205.

⁵⁸⁹ Özkan, "Hukuk Devleti", *İktibas*, 10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 216.

⁵⁹⁰ Özkan, "Hukuk Devleti", *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 219.

⁵⁹¹ Özkan, "Hukuk Devleti", *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 220.

⁵⁹² Özkan, "Seçim", *İktibas*, 9(1991), Sayı:154, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 223.

⁵⁹³ Özkan, "Seçim", *İktibas*, 10-11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 225.

haramdır. Hangisine oy verirsen ver, laik- demokratik rejime oy vermiş olursun. Halklar buna zorlatılmaktadır. En iyisi bu sofradan aç kalkmaktır. Yani herhangi bir partiye oy vermemektir. Zira hangisine verilirse verilsin, laik-demokrasiye verilmiş olacak, bu da seçimini vahiy istikametinde değil de, hevası istikametinde olur ki, bu seçimi Allah indinde sorumluluğu da getirecektir. Bu sorumluluğun sonucu ise elim bir azaptır.⁵⁹⁴ Özkan'ın Bu düşüncesiyle karşı çıktığı tasavvufcuların bir lokma bir hırka deyip köşelerine çekildikleri görüş arasında hiçbir fark yoktur. İkisi de Müslüman'ım diyen insanları toplumdan sıyırmakta kendi kabuğuna hatta yozlaşmaya itmektedir. Hâlbuki yine Özkan'ın deyimiyle Peygamber hiçbir zaman toplumdan uzak durmamıştır. İlk zamanlarda kendisine yapılan hakaretler toplumda yapılmamış mıdır?

Özkan Namaz kılana, oruç tutana yani ibadetlerini yerine getirene oy vermek İslam'ı bir rejim için oy vermek değildir. Bu bir yanılgıdır ve insanımızı çıkmaza götürmektedir. Zorlama durumlarında geçersiz oy vermek umulur ki, azabı hafifletici olur.⁵⁹⁵ Müslüman 5 yılda bir günah çıkarır gibi oy atmakla kurtulamayacaktır. Bütün hayatında Allah'ı razı edecek işlerin içinde olmalıdır. İslam'ı, Kur'an'ı öğrenecek ve bununla kişilik sahibi olmaya çalışacak, rejimin değişmesi için, önce nefsinin değiştirecektir. Bu süreçte en yakınından başlayarak İslam'ın çağrısını herkese götürecektir, kendi nefsinde yapacağı değişikliklerle herkese örneklik edecektir. Mevcut partilere oy vermemek bir haramdan kaçınmak demektir. Zira şu andaki mevzuata göre yönetime istekli oluşları bunları göstermektedir. Bundan kaçınmak bir masiyetten kaçınmak demektir.⁵⁹⁶ Özkanın bu düşüncesi Müslüman için hayatı yaşanmaz kılar.

Mevcut düzende kim olursa olsun, bende parti kursam bana oy verenler sanabilirler ki, İslam'a oy veriyor, bu düşünce kesinlikle yanlıştır. Benim adımlı yazıp oy verilmesi, İslam'a oy vermek değildir, Hz. Ömer sağ olsa gelse ve ona oy verseniz yine adı mevcut düzene oy veriyorsunuz demektir.⁵⁹⁷

Yönetimin otoritenin kaynağı ise Teokrasi kavramıyla açıklanır. Her bakımdan batının etkisine giren Türkiye'de de kullanılan teokrasi kelimesi eski Yunanca'da teo, Tanrı; Krates ise güç anlamındadır. İktidarın tanrıdan geldiğine ve daha doğmadan kendilerine verilmiş bir hak olduğunu sanan Krallarla ve sonradan din adamı olmuş olanların yeryüzünde Allah'ın vekilleri olduğunu ve bunların vasıtası ile

⁵⁹⁴ Özkan, "Seçim", *İktibas*, 11; Özkan, "Türkiye'deki Siyasi Gelişmeler", *TOS TV*, Hollanda 1990; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 226-227.

⁵⁹⁵ Özkan, "Seçim", *İktibas*, 11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 227.

⁵⁹⁶ Özkan, *Selam İle II*, 306-307.

⁵⁹⁷ Özkan, *Selam İle II*, 265.

kullanabilmesini mümkün kılan, daha çok ortaçağ Avrupa'sının uyguladığı toplum düzenidir.⁵⁹⁸ Bu düzende Kral gücünü tanrıdan, ruhban sınıfı da zaten tanrının vekili ve dinin belirleyicisidir. Yani teokrazi tek Allah'ın birçok ilah ile gücü, yetkiyi ve iktidarı paylaştığı anlayışın adıdır. Yine pratikte ruhban sınıfı ile kralların uzlaşma sonucu anlaşarak halkı diledikleri şekilde yönetimlerinde tuttıkları düzenin adıdır teokrazi.⁵⁹⁹

Eski ve ortaçağda İslam dışındaki hemen bütün dinlerin hâkim bulunduğu toplumlardaki yönetim biçimi olarak da bilinir. Bu rejimde ruhban sınıfı dini kuralları belirliyor ve bu kuralları krallarla, kisralarla paylaşarak toplumları diledikleri gibi yönetiyorlardı.⁶⁰⁰

Batının hemen hepsi teokraziyle yönetiliyordu. Batının dünyaya üstünlük sağlamanın ve birçok kültür, kavram gibi şeyleri yansıttığı yani batı bir şeyi nasıl tanıdı bildi ise dünyada batının etkisi ile aynı şeyleri tanıdı. Bu öncelikle aydınların tanıdığı, bu kültür istilası tam bir kopyacılıktır. Bu hayranı olduğu ülkeleri sardığı gibi, Müslüman olan ülkeleri de sardı. Artık dünyada her şey batının gözüyle görülür, batının diniyle anlatılır oldu. Ve bu durum İslam içinde söylenmeye başlandı. İslam'ın teokratik bir düzen olduğu söylemi de bunlardan biridir.⁶⁰¹

İslam'ı Allah'ın Kur'an'da belirttiği gibi insanlığın yaratılışından beri Peygamberlerle yineleyerek gönderdiği, tevhit dinidir. Bu dinde gerek dünya görüşü gerekse düzenin esaslarını Allah tarafından belirlendiği ve kesinlikle ruhban sınıfının olmadığını ve dini asıl kaynağından öğrenmeyenler başkalarının baktığı pencereden bakmakla, İslami yönetimi bir teokratik yönetim sanmışlar ve birçoğu da giderek sonlarına inanır olmuşlardır.⁶⁰²

Özkan "İslami yönetim şeklinde teokrazi vardır diyenler ya İslam'ı bilmiyorlar, ya da teokraziyi bilmiyorlar, ya da taklitçiliğinin sonucu batının söylediklerini tekrarlıyorlar. Fakat söylediklerini hiç düşünmeden söylüyorlar".⁶⁰³

İslam'da ümmetin yönetim ve yönetimin başını ümmet kendisi belirler. Teokrasilerde kendi dinlerinin, ümmetlerinin böyle bir seçim yoktur, yöneticiyi Allah belirlemiştir. Hatta daha anasından doğmadan bellidir. Kur'an'da kimsenin çocuğunun ümmetin yönetici olacağına dair bir bilgi yok, hatta Peygamber soyundan gelme bir üstünlük değildir. Ki kızım Fatıma bana güvenme diyen bir anlayış İslam'da hâkimdir.

⁵⁹⁸ Özkan, "Teokrazi" *İktibas*, 10 (1992), Sayı:157, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 229.

⁵⁹⁹ Özkan, "Teokrazi" *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 229.

⁶⁰⁰ Özkan, "Teokrazi", *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 230.

⁶⁰¹ Özkan, "Teokrazi", *İktibas*, 9-10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 231.

⁶⁰² Özkan, "Teokrazi", *İktibas*, 10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 232.

⁶⁰³ Özkan, "Teokrazi", *İktibas*, 10; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 234.

Teokrasilerde papalar kendini masum görürken, Peygamberler bile masum değildir. Ruhban dinin kurallarını belirleyen din adamları demek olduğundan, İslam'da ise bu konuda tek yetkili Allah olup, Peygamberin terbiyecisi de Allah'tır. Bundan Peygamberin yönettiği devlet de, teokratik düzen olamaz. Ruhban edinmek teokrasilerde din adamlarını terbiyecisi olarak görmek, demokrasilerde bunu halkın eline vermektedir. Bundandır ki, teokrasi bir sınıfı, demokrasilerde ise halkın hevasını din edindiği rejimlerdir. İslam'da ise Allah'tan başka kanun koyucu, terbiye edici olmadığından, halkın hevası değil, Allah'ın terbiye edici olarak kabul eden sistemlerin adıdır.⁶⁰⁴

E. Din'in Siyasete Etkisi

İnsanların gündeminde sürekli bulunan din kelimesi lügatlerde hüküm, örf ve adet muhasebe, ceza ve mükâfat gibi anlamlarda kullanılmış; din doğru veya yanlış yaşanan hayatın üzerine kurulu bulunan doğru esasları ve buna bağlı olarak konulan kuralları tutulan yolu anlatır. İnsanlar fitratları gereği kendinden üstün olan bir varlığa, nesneye inanma ve bağlanma ihtiyacı hissederler. İnsanlık tarihi boyunca insanlar bir din üzerinde hep bulunmuşlardır. Bu din ister vahye dayansın isterse dayanmasın. Bazen reaksiyoner olarak da kurumlaşan müesseseye karşıda olabilir ama böyle bir din uzun ömürlü olmaz.⁶⁰⁵

Dinler kaynağı itibarıyla iki temel üzerine kurulmuşlar. Biri vahye dayanan diğeri hep değişiklik göstermiş akıl veya vehimler ona kaynaklık etmiş veya ekonomiyi temel kabul etmiş dinler gibi.⁶⁰⁶

Din denildiğinde kuşattığı konunun temelinde dünya hakkında doğru veya yanlış bir görüşü vardır. Her dinin rab kabul ettiğine karşı ibadeti, sosyal düzeni, insanı ilgilendiren deruni boyutu, insanların diğer cinsleriyle ilgili hayatlarını düzenleyen kaideleri, rabbiyle olan ilişkileri düzenlenmiş insanın kendisi ile ilgili bir takım kuralları vardır.⁶⁰⁷ Her din sahibine kâinatta bir yer tespit ettirir. Yani ister batıl isterse hak olsun her dinin bir akidesi vardır.⁶⁰⁸

Allah'ın dini İslam'dır. İlk insandan kıyamete kadar da budur. Bu ismi de Allah vermiştir. Esaslarını o belirlemiş elçilerini o göndermiş, ibadetini muamelatını ukubatını

⁶⁰⁴ Özkan, "Teokrasi", *İktibas*, 10-11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 234-237.

⁶⁰⁵ Özkan, "Din", *İktibas*, 3 (1983), Sayı:68, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 125.

⁶⁰⁶ Özkan, "Din", *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 125.

⁶⁰⁷ Özkan, "Din", *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 126.

⁶⁰⁸ Özkan, "Din", *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 126.

da o belirlemiştir.⁶⁰⁹ Din konusunda Allah zorlamayı kabul etmemektedir.⁶¹⁰ Çünkü kişinin yaratana kişisel hesabını vereceği gün gerçeklik anlaşılacak. Ferdin derununda ve amelinde kendini gösteren bir geçektir. İşte bu gerçeği insanın zorlama sonucunda kabul etmesine Allah karşı çıkıyor. Zira zorla kabul ettirilen bir dinde nasıl sorgu olacaktır. Bundandır ki insanın kabul edeceği din kendi iradesi sonucu olmalıdır.⁶¹¹

Allah dinde izin vermediği bir şeyi meşru kılmayı yani ortaklığı kabul etmez.⁶¹² Dinin kimse tarafından değiştirilişine bir şeyler ilave edilmesine ya da çıkarılmasına da müsaade etmez.⁶¹³ Din denildiğinde mutlaka hak din anlamamak gerektiğini Allah kafirun süresinde “Sizin dininiz size benim dinim banadır”⁶¹⁴ şeklinde bildirmektedir. Onların üzerinde yürüdükleri yolun ayrı bir din olduğunu vurgulamaktadır. Eğri veya doğru hak veya batıl olsun bir dünya görüşü ve bunun üzerine kurulu bir yaşam biçimi kendine özgü dindir.⁶¹⁵

Allah dinini iki tür düşmanı vardır. Birincisi dini kabul etmeyip dışardan ona karşı çıkanlar. İkincisi ise kabul ettiğini söyleyip durduğu halde onun dinini saptıranlar. İkincisi birincisinden daha tehlikelidir. Yani dışardan olan düşman bellidir. Ama ikincisi ise dini eğip bükmektedirler.⁶¹⁶

Dini yanlış anlayıp onun dogma olduğunu söyleyenler dinin ne olduğunu bilmeyenlerdir. Öğrendiklerinin tümünü batıdan öğrenen veya batının bakış açısıyla bakanlar bütün dinleri batının gözü ile görmüş batının değer ölçüleriyle ölçüp değerlendirmiş batı hemen her dini dogmalar bütünü gördüğünden bunların İslam dinini de doğru bilmemesi doğaldır. Bakış açısının yanlışlığı aynı zamanda akıllarını da çalıştırmayınca aynı yanlış İslam içinde yapmışlardır. Bilinmeli ki İslam ne dogmadır nede dogmalardan oluşur nede onu gönderen doğmacılar gibi acizdir. İslam her şeyi bilen yerli yerince yapan ve yürüten tek bir sahibi olan varlık tarafından gönderilen bir dindir.⁶¹⁷

Dogma ile akıl bir arada bulunmaz. Çünkü hiçbir dogmanın akla dayanaklığı yoktur. Özkan Volterin şu sözünü örnek verir. “İnsan Hıristiyan olacaksa aklını bir kenara koyacak, Hıristiyanlığı kabul edecek sonra aklını geri yerine koyacaktır. Ama

⁶⁰⁹ Özkan, “Selam ile”, *İktibas*, 6 (1986), Sayı:110, 2.

⁶¹⁰ 2.Bakara, 256.

⁶¹¹ Özkan, “Din”, *İktibas*, 5; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 126-127.

⁶¹² 42.Şura, 21.

⁶¹³ Özkan, “Din”, *İktibas*, 6; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 127.

⁶¹⁴ 109.Kafirun, 6.

⁶¹⁵ Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 153; Özkan, “Kuran ve Sünnet”, *TOS TV*, Hollanda 10.06.1992.

⁶¹⁶ Özkan, *Selam İle II*, 204.

⁶¹⁷ Özkan, “Dogma”, *İktibas*, 12; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 144.

asla akli ile dinin karşılaştırmayacaktır. Karşılaştırdığında ise akıl kalırsa dini gider. Dini kalırsa akli onu terk edecektir.”İşte bu söz dogma ile ilgili genel ölçüler verecek kadar isabetlidir. Bazen gerçekten akli olan akletmekle sağlamlaşsa kimi doğrular da akletmeden alındığından, kabul görüldüğünden dogma manzarası verirler. Nitekim Müslümanlar uzun asırlardır dinlerini bir dogma gibi kabul eder olmuşlardır ve bunu da hala sürdürmektedirler. Çünkü büyük çoğunluğun dini kabulü ve önünde onların bilgilendirenlerin İslam’ı alışı ve kabul ediş biçimleri dogmayı andırır.⁶¹⁸

Kur’an bütünüyle ayetlerden oluştuğundan onu dogmalar bütünü sayanlar yanılmaktadırlar. Çünkü Kur’an akli kullanmayı değişik ayetlerde sıkça vurgulamaktadır. Kur’an’da Allah’ın sözlerinden oluştuğu akıl ile kabul edilen bir gerçektir. Akıl ile kabul edilen şeyler dogma olamaz. Zira dogmada aklın yeri yoktur. Ne var ki bu denli, akla dayanan akıl ile kavranan ve kabul edilen kitabı dinlerinin kitabı sayanlar uzun asırlardan beri akletmekten uzak kalmış ve bunun sonucunda hayatın dışında gerisinde kalmıştır.⁶¹⁹

Aklını kullanmayan kişi ve toplumları sürekli kınayan Allah gönderdiği dinin bir dogma olarak kabulünü hoş karşılamaz. Kur’an aklederek anlaşılması gereken bir kitaptır. Akletmeklede dogmanın uzaktan yakından bir alakası olamaz. Bu sebeple İslam’ı ve onun kitabını dogma olarak görmek kadar yanlış bir şey olamaz. Böyle olduğunu sananlar akledemeyenlerdir.⁶²⁰

Din insanın kendisini karşısında aciz gördüğu üstün bir güç veya ilkeye inancı; bu inancın sonucu olan veya bir yaşam kuralı doğurabilecek zihni ve ahlaki tutumlar bütünüdür. Kısaca ister doğru olsun isterse yanlış olsun bir dünya görüşü ve yaşam biçimidir.⁶²¹

Allah insanı üç tür güdüyle yaratmıştır. Beka içgüdüşü; yaşamını sürdürmesi için yapması gerekli olan şeyler. Soğuktan korunmak için üstünü örtmesi gibi. Nevi içgüdüşü; insanın diğer neve ihtiyaç duymasıdır. Erkeğin kadına ihtiyaç duyması gibi. Tedeysin içgüdüşü; Karşısında kendini aciz hissettiği bir şeye, nesneye, fikre bağlamasıdır. İnsan fitraten böyle yaratılmıştır. Bunlar duyumsuz olursa insan yaşar ama mutsuz olur. İnsanın bu güdüşü insanı kendisinden güçlü olan bir varlığa tapmaya itiyorsa bu güçlülerin güçlüşü olmalıdır. Bu da Allah’tır. Allah insanı neyi nasıl anlayacağı ve düşünüp yapacağı ile ilgili olarak seçme yetkisi ile yaratmış ona iyiyi

⁶¹⁸ Özkan, “Dogma”, *İktibas*, 12.

⁶¹⁹ Özkan, “Dogma”, *İktibas*, 12-13; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 144-147.

⁶²⁰ Özkan, “Dogma”, *İktibas*, 13-14; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 150.

⁶²¹ Özkan, “Din Bir Ön Kabul Müdür?”, *İktibas*, 9 (1991), Sayı:145, 9.

kötüyü doğruyu yanlışı bildirmiş ve insanı bunlara uymada serbest bırakmıştır. İnsan ise düşünerek muhakeme ederek aklederek veya doğruyu ya da eğriyi seçerek bu seçiminin sonucuna da katlanacaktır. Bu konuda zor uygulanmamış serbest bırakılmıştır.⁶²²

Ön kabul düşünmeden kabulün adı olduğundan İslam dini dinler arasında akıl ile kabulü öngören tek din olduğundan hiçbir zaman ön kabul olarak insanlara teklif edilmez. Yani İslam peşin kabule talip değildir. Zira sonucunda kendini sorumlu tutulacağını insan düşünerek yapmasını kabul edip amel etmesini istemektedir dinin sahibi. Bu yüzdendir ki “babalarımızın dini üzerindeyiz” diyenlere “ya babalarınız doğru düşünmüyor idiyse de mi?”⁶²³ diye cevap verilmektedir. İslam dışındaki dinler bir ön kabul sonucudurlar. Çünkü düşünülüp akledildikçe din ortada kalmaz. İslam ise akledildikçe pekişmektedir. Özkan bu fikrini Fransız düşünür Volter’in şu sözüyle desteklemektedir; “insan Hıristiyan olacaksa aklını bir kenara koyacak, Hıristiyanlığı kabul edecek sonra aklını geri yerine koyacaktır. Ama asla akli ile dinin karşılaştırmayacaktır. Karşılaştırdığında ise akıl kalırsa dini gider. Dini kalırsa akli onu terk edecektir. Zira ikisi (akıl ile din) bir arada bulunmaz.”⁶²⁴

Din yani dünya görüşü ve yaşam tarzı peşin kabul konusu olmamalıdır. İnsan bu dünyaya bir daha gelmeyeceğine göre bu dünyada fitratına uygun olarak yaşamalıdır. Böylesi önemli bir konuyu araştırmadan incelemeyen düşünmeden ve sağlamasını yapmadan kabullenmesi akıl sahibi olan insana yakışır bir davranış değildir. Sonuç olarak din bir ön kabul konusudur. Fakat İslam dini asla bir ön kabul konusu değildir. Bilakis akli devreden çıkararak ön kabule itibar etmeyen varlığını ve sıhhatini akletmekle koruyan tek dünya görüşü, hayat tarzı İslam’dır.⁶²⁵

Dindar ya da dinci bir dinin sahibi ve o dine sahip çıkan o dinin gereklerini yerine getiren anlamındadır. Kişinin şu dindenim demesi o dine sahiplenilen o dinin gereklerini yerine getiren anlamı çıkar. Mesela Müslüman’ım ama amelsiz Müslüman’ım demek hiç kimse tarafından dindarlık olarak algılanmaz. Nasıl ki bir mesele üzerinde çalışan kendini çalışarak geliştirir ve giderek uzmanlaşırsa dindarlıkta dinin isteklerini yerine getirmekle o kişide kalır.⁶²⁶

Dinci kelimesi dindar kelimesiyle aynı anlamda olup günümüz Türkiye’inde kasıtlı ve saptırıcı din düşmanları ve bunlara ayak uyduranlar tarafından çokça

⁶²² Özkan “Din Bir Ön Kabul Müdür?”, *İktibas*, 9; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 131-132.

⁶²³ 2.Bakara, 170

⁶²⁴ Özkan, “Din Bir Ön Kabul Müdür?”, *İktibas*, 10-11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak II*, 136-137.

⁶²⁵ Özkan, “Din Bir Ön Kabul Müdür?”, *İktibas*, 11; Özkan, *İnanmak ve Yaşamak III*, 138-139.

⁶²⁶ Özkan, “Dindar-Dinci”, *İktibas*, 12 (1994), Sayı: 184, 8.